

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI**

©Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü

Eser Adı: Mecmû'atü'l-letâ'if sandûkatü'l-ma'ârif

Müellifi: Hafız Hüseyin Ayvansarâyî

Hazırlayan: Yunus KAPLAN, Zahide EFE

Yayın Yılı:2023

ISBN: 978-975-17-5678-7

Ana Yayın Numarası:3748

Kültür Eserleri Dizisi:657

Adres: Emek Mahallesi Wilhelm Thomsen Caddesi No:4/Çankaya/ANKARA

Telefon: +90 312 470 80 00

Faks: +90 312 470 54 71

e-posta: yaphaz@ktb.gov.tr

www.ktb.gov.tr

<http://ekitap.ktb.gov.tr>

HÂFİZ HÜSEYİN AYVANSARÂYÎ

**MECMÛ'ATÜ'L-LETÂ'İF
SANDÛKATÜ'L-MA'ÂRİF**

Hazırlayanlar

Prof. Dr. Yunus KAPLAN

Arş. Gör. Zahide EFE

Ankara

2023

KISALTMALAR

- C. : Cilt
D. : Dîvân
ET : Erişim tarihi
Haz. : Hazırlayan
KTB : Kùltür ve Turizm Bakanlığı
M. : Mecmû'atü'l-Letâ'if Sandûkatu'l-Ma'ârif
MEB : Millî Eğitim Bakanlığı
öl. : Ölüm tarihi
s. : Sayfa
TDK : Türk Dil Kurumu
t.y. : Tarih yok
Üniv. : Üniversitesi
vb. : Ve başkası, ve başkaları, ve benzeri, ve benzerleri, ve bunun gibi
vd. : Ve diğerleri
vr. : Varak
Yay. : Yayını, yayınları

GİRİŞ

Klasik Türk edebiyatında divanlar ve mesnevilerle birlikte en önemli eser türlerinden biri de mecmualardır. Sahip oldukları zengin muhtevalarıyla edebiyat araştırmacılarına önemli imkânlar sağlayan bu eserler, her dönem için önemini muhafaza etmiştir. Özellikle son zamanlarda bilinen klasik Türk edebiyatı metinlerinin çalışılması ve bu alanda çalışılacak orijinal metinlerin sınırlı olması farklı konular çalışmak niyetinde olan araştırmacıları yeni arayışlara sevk etmiş ve bunun neticesinde de mecmualar metin çalışmak isteyenlerin adeta can simidi hâline gelmiştir. Hâl böyle olunca belli bir dönem ihmal edilmiş gibi görünen mecmualar, hak ettikleri gerçek ilgiyi görmeye başlamış ve bu eserler üzerinde yapılan çalışmaların sayısı her geçen gün daha da artmıştır. Yapılan bu çalışmalarla, hem klasik Türk edebiyatının sahip olduğu farklı zenginliklerin ortaya çıkarılması hususunda önemli veriler ortaya konulmakta hem de bu alanda yapılacak olan çalışmalar için yeni zeminler oluşturulmaktadır.¹

Bu süreçte çok daha farklı mecmuaların incelenip bunların sahip oldukları şekil ve muhteva özelliklerinden hareketle yeni tespitler ve değerlendirmeler yapılarak bu eserlerin önemi birçok yönüyle ortaya konmuştur.² Aynı zamanda bu çalışmalardan elde edilen veriler, bu eserlerin sahip oldukları özellikler itibarıyla da yeniden tasnife tabi tutulmalarını gerekli kılmıştır. Bu gereklilikten hareketle birçok araştırmacı³ elde ettikleri veriler ışığında mecmuaları şekil ve muhteva yönünden sınıflandırmaya tabi tutmuştur.⁴

Bu sınıflandırmalarda karşımıza çıkan mecmua türlerinden biri de derleyeni belli olan mecmualardır. Bu türdeki mecmualar, hem yazıldıkları dönemlerin şiir zevklerini yansıtmaları hem de derleyenlerinin şahsi tercihlerine göre şiirlerin nazım şekilleri ve türlerinin de göz önünde bulundurulmaları bakımından birçok mecmuaya göre farklılık arz eder. Bu çalışmamızın konusunu teşkil eden Hüseyin Ayvansarayî'nin tertip ettiği *Mecmu'atü'l-Letâ'if Sandukatü'l-Ma'ârif* adını taşıyan mecmua da aynı özelliklere sahiptir.

¹ Mecmualar üzerinde yapılan bütün bu çalışmaların ivme kazanması ve daha derli toplu hâle getirilmesi, hem şekil hem de muhteva itibarıyla sahip oldukları özelliklerin daha kullanışlı ve sistemli bir şekilde okuyucu ve araştırmacıların hizmetine sunulması amacıyla M. Fatih Köksal tarafından "Mecmuaların Sistematiği Tasnifi Projesi (MESTAP)" adıyla bir proje geliştirilmiştir. Bu proje sayesinde hem mecmualar üzerinde yapılan çalışmalarda mükerrere düşülmesinin önüne geçilmiş hem de çalışmalar oldukça ivme kazanmıştır.

² Bu hususta bkz. Köksal, M. Fatih, (2012). "Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematiği Tasnifi Projesi (MESTAP)", *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, İstanbul: Kesit Yayınları. s. 83-101.

³ Mecmuaların tasnifi hususunda bkz. Kılıç, Atabey (2012), "Mecmûa Tasnifine Dâir" *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, (hazırlayanlar: Hatice Aynur ve öte.), Turkuaz, İstanbul, s. 75-96; Köksal, M. Fatih, (2012). "Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematiği Tasnifi Projesi (MESTAP)", *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, İstanbul: Kesit Yayınları. s. 83-101; Gürbüz, Mehmet (2012). "Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, (Haz.: Hatice Aynur vd.), İstanbul: Turkuaz Yay. s. 97-113.

⁴ Mecmualar hakkında son zamanlarda oldukça fazla çalışma yapılmış olması ve yapılan bu çalışmalarda mecmuaların sahip oldukları özellikler, taşıdıkları önem, tabi tutuldukları sınıflandırmalar vs. gibi hususlar bu çalışmalarda yer aldığı için ayrıntılı bilgi vermekten imtina edilerek asıl konuya geçilmiştir.

I. BÖLÜM

1. Hüseyin Ayvansarâyî'nin Hayatı, Edebî Kişiliği ve Eserleri⁵

1.1. Hayatı

Hüseyin Ayvansarâyî'nin hayatı hakkında tezkireler ve biyografik kaynaklardaki bilgiler yok denecek kadar azdır. Sultan IV. Mehmed'in kızı Hatice Sultan'ın teberdarlarının kethüdası olan babası Hacı İsmail Ağa, 1752'de vefat etmiş ve Ayvansaray'da Toklu Dede Mescidi civarındaki Ebu Şeybetü'l-Hudrî Türbesi'ne defnedilmiştir.

“Ayvansarâyî” nisbesini doğduğu semtten alan Hâfız Hüseyin, dergâh-ı yeniçeri sekbanlarının 15. ortasından olduğunu çeşitli eserlerinde özel olarak belirtir. Kendinden hafız olarak bahseden Ayvansarâyî'nin hafızlığı, kendisine üstadım dediği Tokludedede imamı Şeyhü'l-kurra Halil Efendi'ye bağlanabilir. 15 Ramazan 1201 (1 Temmuz 1787) tarihinde bir akrabasının evinde misafir iken vefat eden Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî, Ayvansaray civarındaki Zal Mahmud Paşa Câmii haziresine defnedilmiştir.⁶

1.2. Edebî Kişiliği

Hüseyin Ayvansarâyî'nin yetişme tarzı ve almış olduğu eğitimle ilgili bilinenler hafız oluşu ve yeniçeri sekbanlarından oluşuyla sınırlıdır. Ancak farklı türlerde kaleme aldığı eserler göz önünde bulundurulduğunda iyi bir tahsil gördüğü, iyi bir edebî birikime ve genel kültür seviyesine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Yazmış olduğu eserlerin muhtevaları onun İstanbul'u iyi tanıyan, gezen, dolaşan, gördüklerini ve okuduklarını düzenli bir şekilde kaydeden gözlemci bir kişiliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Çeşitli şairlere ait şiirleri topladığı *Eş'âr-nâme-i Müstezâd* ve *Mecmu'atü'l-Letâ'if Sandukatü'l-Ma'ârif* adlı mecmualar ile Âşık Ömer'in şiirlerini derleyerek şairin *Dîvân*'ını tertip etmesi Ayvansarâyî'nin edebiyata, daha özelde ise şiire göstermiş olduğu ilgiye açıklanabilir. Ne tezkirelerde ne şiir mecmualarında ne de kendisinin telif ve tertip ettiği eserlerde şimdiye kadar herhangi bir şiirine tesadüf edilememiş olsa da eserlerine numune olarak seçmiş olduğu şiirlerden hareketle iyi bir edebî birikime, bedii zevke ve şairlik hassasiyetine sahip olduğu anlaşılmaktadır.

⁵ Çalışmanın bu bölümü, aşağıda künyesi verilen çalışmanın inceleme bölümünün gözden geçirilmiş hâlidir: “Kaplan, Yunus ve Efe, Zahide (2020). “Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî'nin Bilinmeyen Bir Eseri Mecmu'atü'l-Letâ'if Sandukatü'l-Ma'ârif”, *Dede Korkut, Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 8(19), s. 52-119.

⁶ Ayvansarâyî'nin hayatı hakkındaki bilgiler oluşturulurken yararlanılan eser için bak. Kut, Günay ve Kut, Turgut (1982). *Ayvansarâyî Hâfız Hüseyin b. İsmail ve Eserleri*, İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, 33, s. 401-04.

1.3. Eserleri

1.3.1. *Hadîkatü'l-Cevâmi'*

İstanbul ve civarında bulunan cami, mescit, tekke vb. tarihî yapılar hakkında bilgi veren eşsiz bir kaynaktır. Ayvansarâyî, eserinin girişinde kendi ifadesine göre, 1182/1768-69 yılına gelinceye kadar İstanbul sur içi ve dışı, Galata, Eyüp, Üsküdar ve Boğaziçi'nin her iki yakasından Kadıköy içlerine kadar olan cami ve mescitleri yazmış; eserini 1193/1779-80 tarihinde temize çekmeye başlamış ve 1195/1780-81 tarihinde de bitirmiştir.

Müstakîm-zâde Süleyman Sa'deddin Efendi'nin teşvikiyle eserini kaleme alan Ayvansarâyî, İstanbul ve civarında bulunan 821 cami ve mescidi birer birer dolaşarak hepsinde bir veya daha fazla vakit namazı eda ederek incelemelerde bulunmuş ve bunları kayıt altına almıştır. Bu cami'lerin müştemilatından olan türbe, medrese, imaret, bimarhane, mektep, çeşme, tekke vb. hakkında bilgi vermiş mahallesinin olup olmadığını bildirmiştir (Kut 1982: 408-09).

1.3.2. *Mecmû'a-i Tevârih*

Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî'nin eserleri arasında *Hadîkatü'l-Cevâmi'* den sonra en çok meşhur olanı, *Mecmû'a-i Tevârih*'tir. Müellifin 1179/1765-66 yılında kaleme almaya başladığı ilk eser olan *Mecmû'a-i Tevârih*, onun İstanbul hakkındaki derleme ve tespitlerinin, düzensiz tertiplendiği bir çalışmasıdır. Yazarın *Hadîkatü'l-Cevâmi'* ve iki *Vefeyât*'ındaki sıra ve intizam hassasiyeti bu mecmuada pek görülmemektedir. Hem eserdeki tarihlerin düzensiz sıralanışı hem de bazı biyografik bilgilerin çok az farklarla ikişer defa verilmiş olması eserin müsvedde hâlinde yazıldığını göstermektedir.

Ayvansarâyî'nin mecmu'ada verdiği bilgiler, biyografi bakımından bir değer ifade etmemektedir. Zaten müellifin asıl gayesi de, kişilerin hayatını yazmak değil, çok kısa ve özlü bir tanıtımdan sonra ölümü ile ilgili düşürülmüş tarih ibaresini vermektir. *Mecmû'a-i Tevârih*, biyografi, cami, çeşme ve mezar kitabelerinin yanı sıra bu konularla hiç bir alakası olmayan bazı bahisleri ve onlarla ilgili tarihleri de ihtiva etmektedir. Mesela kahvenin zuhuru, muz ve helezon gibi değişik konular değişik vesilelerle eserde yer almaktadır (Çabuk ve Derin 1985: XXXVIII-XXXIX).

1.3.3. *Eş'âr-nâme-i Müstezâd*

Muhtelif divanlarda yer alan müstezatlardan bazılarının bir araya getirilmesiyle tertip edilen antoloji niteliğindeki bu eser, Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî'nin şiire olan ilgisini bizlere göstermesi açısından önemlidir. Eserine 1181/1767-68 yılında başlayan yazar, 1194/1780-81 yılında bu çalışmasını tamamlamıştır. Müellif hattı olan bu antolojide, 14. yüzyıl şairlerinden Seyyid Nesîmî'den 18. yüzyıl âlim, şair ve nâsirlerinden Müstakîm-zâde Süleyman Sa'deddin'e kadar iki yüz elli civarında şairin 371 müstezadına yer verilir. *Eş'âr-nâme-i Müstezâd*, müstezâd nazım şeklinin 14-18. yüzyıllar arasındaki gelişim

çizgisini ortaya koyduğundan mühim bir yere sahiptir. Eser, Gafûrî'nin güftesine Fazlî'nin yazdığı müstezadla başlar; Emir Buhârî Tekkesi şeyhi Hasan Feyzî Efendi'nin müstezadıyla sona erer (Ekinci 2017: 16).

1.3.4. Vefeyât-ı Selâtin ve Meşâhîr-i Ricâl

Müellifin vefeyat türündeki eserlerinin ilkidir. Ayvansarâyî bu eserini 1190/1776-77 yılında yazdığını belirtse de kitabında bu tarihten sonra vefat ettiğini belirttiği birçok şahsın hâl tercümesini vermektedir. Bunlardan en geç tarihte vefat edeni 15 Zilhicce 1201 (28 Eylül 1787)'de ölen Vezir Kurd Ahmed Paşa'dır. Bu da yazarın, belirttiği tarihten sonra da eserine ilavelerde bulunduğunu göstermektedir. Dört bölümden oluşan eserin ilk bölümü Osman Gazi'den Sultan I. Abdülhamid'e kadar Osmanlı tahtında oturan yirmi yedi padişahın doğum, cülûs ve vefatlarına düşürülen tarihleri içine alır. İkinci bölüm, İstanbul ve havalisinde metfun Osmanlı devlet adamlarından 317 kişinin kısa biyografilerini ve vefatlarına düşürülen tarihleri ihtiva eder. Üçüncü bölümde hayratı İstanbul'da, kabri başka yerde olan seksen yedi Osmanlı devlet adamının kısa hâl tercümeleri ve vefat tarihlerine, dördüncü bölümde ise hem hayratı hem de kabri İstanbul dışında bulunan devlet ricâlinden 453 zatın kısaca hayat hikâyelerine değinilir ve ölümlerine düşürülen tarihler bildirilir (Ekinci 2017: 17).

1.3.5. Tercüme-i Meşâyihîn/Vefeyât-ı Ayvansarâyî/Tezkîre-i Ayvansarâyî

Herhangi bir düzene tâbî tutulmaksızın tertip edilen eser, kısmen tezkire üslûbunun özelliklerine sahiptir. Yazar, eserinde üçü mükerrer olmak üzere toplamda 294 kişinin hayat hikâyesinden ve bu kişilerin tespit edebildiği şiirlerinden örnekler sunmuştur. Yazar, eser boyunca söz konusu ettiği şahısların vefat tarihlerini ve gömülmüş oldukları yerleri özellikle bildirmeye çalışmıştır. Ayrıca tespit ettiği durumlarda azil, nakil ve nasb tarihlerine de yer verir. Şairlerin sanatları hakkında değerlendirmeye girilmemesi ve şiir tenkitlerinden sakınılması, eserin tezkireden çok vefeyât-nâme üslubuna yakın bir tarzda kaleme alındığını göstermektedir. Eserin tamamlanmadığı ve müsvedde hâlinde kaldığı anlaşılmaktadır (Ekinci 2017: 19-33).

1.3.6. Mecmu'atü'l-Letâ'if Sandukatü'l-Ma'ârif

Eser hakkında aşağıda ayrıntılı bilgi verilecektir.

1.3.7. Âşık Ömer Dîvânı

Hüseyn Ayvansarâyî, 17. yüzyıl halk şairlerinden Âşık Ömer'in şiirlerini bir araya getirerek divan tertip etmiştir. Ayvansarâyî'nin 1196/1781-82 yılında tamamladığı eserin fihristinde 1244 şiir kayıtlı olduğu belirtilse de kopuk varaklardan dolayı -mükerrer yazılanlar dâhil- eldeki mürettip nüshasında 1158 şiir bulunmaktadır (Karasoy-Yavuz 2010: 82-83).

Yazarın, kaynaklarda ismine rastlanmayan bir başka eseri ise Dede Ömer Rüşenî'nin meşhur na'tına yazılan tahmis ve tesdisleri derlediği mecmuadır. Yazar, eserin varlığından ilk defa *Vefeyât-ı Ayvansarâyî*'de bahsetmektedir. Toplamda on dört farklı şaire ait tahmis ve tesdisi bir araya getirdiğini söyleyen müellifin bu eserin müstakil bir nüshası yoktur. Eserin “Uşşâkî Tekkesi 365” numarada kayıtlı nüshasının sonunda söz konusu na'tın on dokuz farklı şair tarafından yapılmış tahmis ve tesdisleri bulunmaktadır. Ayvansarâyî'nin bahsettiği eserin, bu derleme olması muhtemeldir. Zira *Vefeyât-ı Ayvansarâyî*'de örnek olarak sunulan tahmislerin tamamı bu derlemede yer almaktadır. Ayvansarâyî'nin kaynaklarda ismine rastlanmayan bir başka eseri de Rıfat Kütük'ün özel kütüphanesinde bulunan ve muhtelif şairlerin Hz. Peygamber için yazdıkları na'tlardan oluşan antoloji hüviyetindeki mecmuasıdır (Ekinci 2017: 17).

2. *Mecmu'atü'l-Letâ'if Sandukatü'l-Ma'ârif*in Şekil ve Muhteva Özellikleri

2.1. Şekil Özellikleri

Mısır el-Ezher Şeyhliği Kütüphanesi'nde bulunan eser, *Lugat-ı Şarkiyye Koleksiyonu*'nda 87038 genel, 1245 özel numarasıyla kayıtlıdır.⁷ 92 varaktan müteşekkil olan mecmua, nesih hatlıdır. Cedvel kullanılmayan sayfalar, 15 ile 23 arasında değişiklik gösteren satır sayısına sahip olup çift sütünlüdür. Sayfalarda düzenli bir şekilde rakabe/reddade kullanılmamıştır. Siyah mürekkep kullanılan eserde başlıklar, mahlaslar ve dikkat çekilmek istenen kelimelerin üstüne çekilen çizgilerde surh mürekkep tercih edilmiştir. Bazı sayfalar üzerinde rutubetlenme kendini hissettirse de bu durum, yazıların okunuşunu engelleyecek boyutta değildir.

Mecmuanın iç kapağındaki temellük kaydındaki “Sâhib ü Mâlik Hâfız Hüseyin bin el-Hâcc İsmâil Ayvansarâyî Be-Mahalle-i Toklı Dede Yeniçeriyân-ı Dergâh-ı Âlî On Beş Sekbânlar Sene 1183” ibaresinden eserin Hüseyin Ayvansarâyî'ye ait olduğu anlaşılmaktadır.⁸ Bu kayıttan sonra “*Nazar idüp bu zarîf buña didi ol ârif / Mecmu'atü'l-Letâ'if Sandukatü'l-Ma'ârif*” denilerek eserin isminin *Mecmu'atü'l-Letâ'if Sandukatü'l-Ma'ârif* olduğu açıkça belirtilmiştir.

Yazma eserlerde sıkça karşımıza çıkan varak kopukluğuna *Mecmu'atü'l-Letâ'if*te de tesadüf edilmektedir. Bu durum mecmuanın iki yerinde (vr. 74b-75a, 89b-90a) karşımıza çıkmaktadır. Ancak eserin tek nüsha olması ve sayfa numaralarının esere daha sonraları başka biri tarafından verilmiş olmasından dolayı ne kadarlık bir varak eksikliği olduğunu kestirmek mümkün değildir.

⁷ Mecmuayı Mısır'dan temin ederek çalışmak üzere bize verme lutfunda bulunan Dr. Fatih Kurtulmuş'a sonsuz şükranlarımızı sunarız.

⁸ Hâfız Hüseyin Ayvansarayî kendisi için istinsah ettiği şahsi nüshaların hepsinin başına bu temellük kaydını düşmüştür. Aynı zamanda bu eserlerin hepsinin yazı karakteri de aynı olup değişen tek şey tarihlerdir (Kut 1982: 407).

92 varaktan müteşekkil olan mecmuada belli bir tertip düzeni (nazım şekilleri, kafiye, redif vs.) gözetilmemiştir. Ancak yer yer aynı konular etrafında kaleme alınmış olan ve belli bir nazım türüne dâhil edilebilecek manzumelerin peş peşe sıralandığı görülmektedir. Aynı şekilde az da olsa birbirine nazire olan veya nazire ilişkisi içinde bulunan manzumeler de bu düzende karşımıza çıkmaktadır.

Nazım şekli olarak mecmuada sayıca en fazla gazel kayıtlıdır. Onu murabba izlemektedir. Nazım şekillerinin sayıca dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1: Nazım şekillerinin sayıca dağılımı

Sıra	Nazım şekli	Adet
1	Gazel	323
2	Murabba	76
3	Koşma	17
4	Muhammes	5
5	Kaside	3
6	Destan	1
	Toplam	425

Mürettiplerin seçkide buldukları manzumelerin beyitlerinde takdim-tehir yapmaları, bazı beyit ve bentleri çıkarmaları, bazı kelime ve terkipleri değiştirmeleri, nazım şekillerinin yapısal özelliklerini tahrif etmeleri gibi birtakım tasarruflarda bulunmaları mecmualarda sıkça karşılaşılan bir durumdur. Hüseyin Ayvansarâyî de mecmuasına aldığı birçok şiirde bu kabilden tasarruflarda bulunmaktan geri durmamıştır. Bunlardan birkaçına aşağıda örnek gösterilmiştir:

Necâtî Dîvânı'nda (Tarlan 1997: 434-35) 11 beyit olan gazelin 7 beyti, *Nâbî Dîvânı*'nda (Bilkan 1997: 998-99) 13 beyit olan gazelin 7 beyti, *Sânî Bey Dîvânı*'nda (Taşdelen 2019: 293-94) 7 beyit olan gazelin 5 beyti, *Kabûlî Dîvânı*'nda (Erdoğan 2008: 477-79) 30 beyitlik kasidenin 14 beyti, *Âşık Ömer Dîvânı*'ndaki (Karasoy-Yavuz 2010: 511) 5 bentlik murabbain ise 4 bendi mecmuaya alınmıştır.

Yukarıdaki örneklerin aksine mecmuadaki bazı şiirlerin beyit/bend sayıları ise divanlardaki beyit/bend sayılarından fazladır. Mecmuadaki Helâkî'nin 7 bentlik murabbai *Dîvân*'da (Çavuşoğlu 1982: 30-31) 6 bend, Şeyhülislâm Âsım'ın 7 beyitlik gazeli *Dîvân*'da (Arslan 2010: 152) 5 beyit, Âşık Ömer'in 7 beyitlik gazeli ise *Dîvân*'da (Karasoy-Yavuz 2010: 242) 6 beyittir.

Âşık Ömer Dîvânı'ndaki beş bentlik murabbain on mısraı alınmış ve "Ahmed Şâhımun" olan redifi de "Osman Şâhımun" yapılarak gazele dönüştürülmüştür. Neşâtî (Kaplan 2019: 125) ve Nedîm (Macit 2012: 229) divanlarındaki beşer bentlik murabbaların ise aynı şekilde onar mısraları alınarak gazele dönüştürülmüştür.

Bâkî Dîvânı'nda (Küçük 2017: 46-49) sümbül redifli 47 beyitlik kasidenin ve *Necâtî Dîvânı*'ndaki (Tarlan 1997: 92-94) arpa redifli 21 beyitlik kasidenin mahlas beytiyle birlikte yedişer beyitleri; *Hayretî Dîvânı*'ndaki (Çavuşoğlu 1981:

32-35) 37 beyitlik “kılıç” redifli kasidenin ise beş beyti alınarak mecmuada gazel şeklinde verilmiştir.

Sânî Dîvânı'nda (Taşdelen 2019: 338) altı beyitlik gazelin beş beyti tercih edilirken İbrahim olan redifi İsmail'e; aynı şekilde *Mesîhî Dîvânı*'ndaki (Mengi 1995: 208) altı beyitlik gazelin beş beyti alınmış ve “Yûsufun” olan redifi “Sâlihün”e tahvil edilmiştir. *Ulvî Dîvânı*'nda olmayan beş beyitlik “Mahmud” redifli gazel, başka bir sayfada sadece redifi “Emrî”ye dönüştürülerek farklı bir şiirmiş gibi tekrar kaydedilmiştir.

2.2. Muhteva Özellikleri

Hüseyin Ayvansarâyî, şekil ve muhteva bakımından kendince ilginç ve farklı gördüğü şiirleri tertip etmiştir. Mecmuada bu şekilde 425 manzume kayıtlıdır. Bu manzumeler, 15. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar farklı yüzyıllarda yaşamış farklı meşrep ve edebî anlayışa sahip toplam 224 şaire aittir. Bu şair sayısı mahlasları belirtilenlerden oluşmakta olup bu sayıya mahlassız olan 16 şiir dâhil değildir. Mecmuadaki şiirlerin kahir ekseriyeti divan şairlerine aittir. Bu durumu, divan şiirinin künhüne vakıf olan Hüseyin Ayvansarâyî'nin bu edebî gelenekte telif edilen eserlere olan özel ilgisiyle açıklamak mümkündür. Kaldı ki kendisi, büyük oranda divan şairlerinin şiirlerini muhtevi olan *Eş'âr-nâme-i Müstezâd* adındaki mecmuasıyla da şöret bulmuştur.

Mecmuada en fazla şiiri bulunan şair 38 şiirle Âşık Ömer'dir. Onu 15 şiirle Hayretî, 9 şiirle Nâbî, 8'er şiirle Zâtî ve Nihâlî, 7 şiirle Hayâlî, 6 şiirle Necâtî ve 5'er şiirle Şeyhülislâm Yahyâ ve Zâtî Süleyman izlemektedir. Mecmuadaki şairler ve bunların şiir sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2: Şairler ve manzume sayılarının dağılımı

Âşık Ömer	38	Rızâ	4	Arnâbûd	2
Mahlassız	17	Rûhî	4	Sezâyî	2
Hayretî	15	Şemsî	4	Celîlî	2
Nâbî	9	Vahyî	4	Cevrî	2
Zâtî	8	Alî Çelebi	3	Cinânî	2
Nihâlî	8	Bâkî	3	Edîb	2
Hayâlî	7	Dâ'î	3	Emnî	2
Necâtî	6	Fedâyî	3	Gazâlî	2
Şeyhülislâm	5	Feyzî	3	Güvâhî	2
Yahyâ	5	Hamdî	3	Hâfız	2
Süleyman	5	Nihâdî	3	Hâtemî	2
Zâtî	5	Revânî	3	Hilmî	2
Firâkî	4	Sipâhî	2	Hüdâyî	2
Hakîkî	4	Şehrî	3	İşretî	2
Mesîhî	4	Usûlî	3	Kabûlî	2
Muhyî	4	Vehbî	3	Mâhir	2
Nizâmî	4	Adnî	2	Mehmed	2
Revnakî	4	Ahmedî	2	Rızâ	2

Mustafâ	2
Nahîfi	2
Nef'î	2
Nücûmî	2
Nûrî Mehmed	2
Pîrî	2
Rahmî	2
Râzî	2
Sâbit	2
Sanî	2
Senâyî	2
Sürûrî	2
Sûzî	2
Şevkî	2
Şikârî	2
Tâlib	2
Ulvî	2
Vâlihî	2
Veysî	2
Visâlî	2
Za'îfî	2
Abdî	1
Âbî	1
Adlî	1
Âhî	1
Ânî Fâtıma Hâtûn	1
Azbî	1
Ahmed	1
Ârif-zâde Âsım İsmâil	1
Arnâbûd- zâde	1
Âşık Mustafâ	1
Atâyî	1
Âtîf İmâm- zâde Mehmed Emîn	1
Aklî	1
Bahârî	1
Bâlî	1
Bedelî	1

Beşiktaşlı Yahyâ	1
Bekâyî	1
Beyânî	1
Câzim Ahmed	1
Çalık	1
Derviş Hüseyin Şâmî	1
Ecrî	1
Emîn Bektâşî	1
Emîrî	1
Emrî	1
Fakîh	1
Fevrî	1
Fevzî	1
Gâzî	1
Gevherî	1
Gınâyî	1
Hâkî	1
Hâkim	1
Halîlî	1
Hamza	1
Hâşimî	1
Hâtem Ahmed Efendi	1
Hatmî	1
Hakîrî	1
Helâkî	1
Hevâyî	1
Hitâbî	1
Hudâyî	1
Huldî	1
Hüdâyî Hüseyin	1
Hüsami	1
Hüsnî	1
İlâhî	1
İlmî	1
İshak	1
İzzî Süleymân	1

Efendi	
Kandî	1
Karârî	1
Kâsım Çelebi	1
Kâtibî	1
Kaygusuz	1
Kelîm-i Eyyübî	1
Kerîmî	1
Keskîn	1
Kudsî	1
Külâhî	1
Lâgarî	1
Latîfi	1
Lisânî	1
Livâyî	1
Lutfî	1
Mâcid	1
Mâ'îlî	1
Manevî	1
Mecâzî	1
Mecnûnî	1
Medhî	1
Mehdî	1
Mestî	1
Meşrebî	1
Meylî	1
Misâlî	1
Mu'îdî	1
Kuloglu	1
Murâdî	1
Müderres	1
Togancı	1
Nâ'il	1
Nâ'ilî	1
Nâmî	1
Nazmî	1
Nebâtî	1
Necmî	1
Nedîm	1
Nesîb	1
Neşâtî	1
Neylî	1
Nihânî	1

Osmân Çelebi	1
Râgıb	1
Râbi'a Kadın	1
Râcih	1
Râşid	1
Refî'	1
Refî'â	1
Refikî	1
Remzî	1
Reşid	1
Rızâyî	1
Rüşdî	1
Rûmî	1
Sabîh Alî	1
Sâbir	1
Sâdikî	1
Sadîk	1
Sâ'î	1
Sâlim	1
Sâmî-i Kadîm	1
Sa'yî	1
Sehmî	1

Selâmî	1
Selîm	1
Semâ'î	1
Sehâyî	1
Seyyid Hüsni	1
Seyyid Sabrî	1
Seyyid	1
Sezâyî	1
Sıdkî	1
Sıdkî Süleymân Efendi	1
Sıfâtî	1
Sırrî	1
Sıhrî	1
Sinânî	
Sultân Mustafâ	1
Sultân Selîm Hân	1
Süleymân Çelebi	1
Şâmî	1
Şânî	1

Şebâbî	1
Şihâbî	1
Şerîfî	1
Şermî	1
Şeyh Gamsî	1
Şeyhî	1
Şeyhülislâm Âsım	1
Şeyhülislâm Es'ad	1
Şu'ûrî	1
Tecellî	1
Tırsî	1
Uyûnî	1
Uzletî	1
Vasfî	1
Vahîd	1
Yogurdî	1
Yümnî	1
Zâhirî	1
Zamîrî	1
Zelîlî	1
Toplam	425

Mecmuada bazı şairler hakkında biyografik bilgilere de yer verilmiştir. Bu bilgiler, ilgili şairlerin şiirlerinden önce başlık yoluyla belirtilmiştir. “Dâmâd Hasan Paşa Hazînedârı Nûrî Mehmed Efendi”, “Câzim Ahmed Efendi, Müderris Fevt 1140”, “Güvâhî, Kenzü'l-Bedâyi' Sahibi, Geyveli, Za'im, Selîm Hân-ı Evvel Şuarâsından”, “Âtıf, İmâm-zâde Mehmed Emîn Fevt 1156”, “Akbaba İmamı Mehmed Za'îfî Efendi”, “Nûrî, Üsküdârî Mehmed Efendi” ve “Damad Hasan Paşa Hazînedârı Mehmed Efendi” gibi ifadeler şiirlerin hangi şaire ait olduğunu belirtmekle birlikte aynı zamanda bu şairlerin hayatları hakkında okuyucuları aydınlatacak bazı bilgileri de ihtiva etmektedir.

Mecmualar çeşitli sebeplerle bazı şairlerin divanlarında yer almayan/alamayan şiirlerini ihtiva etmeleri bakımından oldukça önemli eserlerdir. *Mecmu'atü'l-Letâ'if*'te de divanları elde olan bazı şairlerin bu divanlarında yer almayan şiirlerine tesadüf edilmektedir. Örneğin Zâtî'nin 5 gazeli; Hayâlî'nin 3 murabbai ve 1 gazeli; Nâbî'nin 4 gazeli; Âşık Ömer'in 2 koşması ve 1 gazeli; Ulvî, Celîlî, Nahîfî ve Bursalı Tâlib'in 2'şer gazeli; Hayretî, Revânî, Nihânî, Veysî ve Cevrî'nin ise birer gazeli bu şairlerin divan neşirlerinde bulunmamaktadır.

Muhteva itibariyle mecmuadaki manzumelerin dikkatleri çeken başlıca özellikleri hakkında aşağıdaki değerlendirmeleri yapmak mümkündür:

Şahıslar Hakkında Yazılanlar

Belirli şahıslar için kaleme alınan ve genellikle redifleri şahıs ismi olan şiirlerin yazımı daha çok 16. yüzyıl şairleri tarafından rağbet görmüştür. Aslında bu durumu klasik Türk edebiyatında yine çoğunlukla bu yüzyıldaki divan şairlerinin rağbet gösterdikleri ve şehirlerdeki esnaf güzellerinin sahip oldukları güzellikleri tavsif etmek için yazılan şehrengiz geleneğinin bir tezahürü olarak da görmek mümkündür. Bu yüzyıl temsilcilerinden olan Zâtî, Sâni, Hayretî, Emrî, Bağdatlı Rûhî, Ulvî, Muhyî, Misâlî, Bahârî, Visâlî, Kâtibî, Revânî, Kabûlî, Ulvî ve Meylî gibi şairler çeşitli şahıslar için bu tarzda birçok manzume yazmıştır.⁹

Mecmu 'atü'l-Letâ'if teki şiirlerden büyük çoğunluğunun ortak özelliği de bazı şahıslar için kaleme alınmış olması ve rediflerinin özel isimlerden müteşekkil olmasıdır. Ayvansarâyî, 100'e yakın farklı şair tarafından çeşitli şahıslar için kaleme alınan ve mecmuadaki toplam şiir sayısının neredeyse yarısını teşkil eden (180 civarında) manzumeyi mecmuasına almıştır. Mürettip bu tarzdaki Âşık Ömer'in 28, Zâtî'nin 11, Hayretî'nin ise 10 adet şiirini mecmuaya kaydetmiştir.

Bunların içinden her beytinde farklı bir şahsın dile getirildiği Ulvî'nin gazeli örnek olarak sunulmuştur:

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

*Ey lebi gönçe-i gülzâr-ı cinânum Emrî
Ka'be-i küyü ma'âm-ı dil ü cânum Emrî*

*Ben senüñ şâne-şifat ayağuña yüz süreyin
Sen şalın nâz ile ey serv-i revânum Seyfî*

*Giryeden gözlerüm ağardı belâ küncinde
'İşk pîr itdi beni tâze cevânum 'Abdî*

*Hâş Ayas olsa kapuñda yiridür bedr-i münîr
Ey yüzi pertev-i hürşîd-i cihânum Feyzî*

*Cân-ı 'Ulvî hedef-i nâvek-i müjgânuñdur
Göz ucıyla nazâr it tâze cevânum Fazlî* (vr. 11b-12a)

Bitki ve Çiçekler Hakkında Yazılanlar

Tabiatın vazgeçilmez unsurlarından ve insanoğlu için hayatın idamesinde çok önemli bir yeri olan bitkiler, her dönemde divan şairleri için önemli bir ilham kaynağı olmuştur. Çeşitli otlardan ağaçlara, meyvelerden sebzelere kadar birçok bitki çeşidi divan şiirinde malzeme olarak kullanılmıştır.

⁹ Örneğin *Zâtî Divânı*'nda şahıslar için yazılmış 64 gazel, 11 murabba; aynı şekilde *Hayretî Divânı*'nda ise 15 gazel ve 8 murabba bulunmaktadır.

Bitkiler içinde özellikle sahip oldukları şekil, güzellik ve koku gibi özellikleriyle insanları kendine meftun eden çiçeklerin ayrı bir yeri vardır. Çeşitli mecaz, teşbih ve istiare yoluyla şairlerin hayal süzgeçlerinden geçerek kelime ve cümle kisvelerine bürünüp sahip oldukları eşsiz güzellikleriyle adeta şiir vadilerinde yeniden neşv ü nema bulan çiçekler, hem yüzyıllar boyunca eserlere güzellik katmakla kalmamış hem de okuyucuların dimağlarında kolay kolay kaybolmayacak etkiler bırakmıştır. Divan şairlerinin mücessem olandan muhayyel olana geçiş esnasında zihin ve ruhlarını süsleyen, yeni mazmunlar ve ifade şekilleri bulmada önemli bir malzeme olan tabiatın bu eşsiz güzellik kaynağı olan çiçekler üzerine şiir yazmamış bir divan şairi bulmak imkânsız gibidir.

İnce tecessüslerin ve çok renkli muhayyel bir edebî geleneğin önemli bir temsilcisi ve takipçisi olan Hüseyin Ayvansarâyî de divanları veya çeşitli mecmuaları hem süsleyip hem de onlara ruh ve mana güzellikleri katan çiçekler üzerine yazılmış şiirlere de kayıtsız kalmayarak mecmuasına bu türden birçok şiir eklemiştir.

Kokusu, rengi ve şekli itibarıyla klasik Türk şiirinde sevgilinin sahip olduğu birtakım güzellikleri remz eden gül, gonca, lale, yasemin, karanfil, nergis, sümbül, menekşe ve zambak redifli şiirler mürettibin dikkatini çekerek mecmuada kendine yer bulabilmiş şiirlerden birkaçıdır. Mecmuada bu çiçekler dışında şükufe, çiçek, servi, çınar, kabak, kavak, sanavber, arpa, bahçe ve çemen gibi ağaç, bitki veya bunlarla ilgili terimler üzerine kurgulanmış şiirlere de tesadüf edilmektedir. Sâmi'nin kavak redifli gazeli bu şiirler arasında yer alır:

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

Şarşarla şarılır dime lertzân olur kavağ

Şaddūn hevâsı ile hırâmân olur kavağ

Bir âteşin- 'izâr hevesi ile rakş ider

Kim seylde derd-i hecr ile 'uryân olur kavağ

Ber-pây olup uzatmadadur şahn-ı bâğda

Güyâ ki nâzır-ı reh-i cānân olur kavağ

Mülk-i çemende tahta geçüp şâh olanda gül

Hıdmet yirinde bende-i fermân olur kavağ

Sâmi' eser başında kavağ yılleri henüz

Añmaz hazâni durma hırâmân olur kavağ (vr. 26b)

Şehir veya Yerleşim Yerleri Hakkında Yazılanlar

Divan şairleri doğup büyüdüğü, içinde yaşadıkları veya çeşitli vesilelerle gezip gördükleri yerleşim yerleri hakkında sayısız şiir kaleme almışlardır. Şairler bu şiirlerinde mevzubahis ettikleri şehirlerin sahip olduğu birtakım özellikleri

canlı tasvirlerle dile getirmişlerdir. Bu tasvirler içinde o şehrin konumu, havası, suyu, tarihî ve mimari yapıları ve insanları gibi özellikler daha belirgin olarak karşımıza çıkar. Özellikle şehirler hakkında kaleme alınmış olan ve müstakil bir tür olarak karşımıza çıkan şehrengizlerin ağırlıklı olarak yazıldığı 16. yüzyıldan başlayarak bu tarz şiir yazımı şairler tarafından her dönemde rağbet görmüştür. Divan şairlerinin dış dünya ve mekân algılarının bir izdüşümü olarak karşımıza çıkan bu şiirler hem divan şiirinin beslenmiş olduğu mekân tasavvurunu ortaya koymasından hem de yazıldıkları dönemdeki şehirlerin sahip oldukları birtakım özellikleri ihtiva etmeleri bakımından önemli görülmelidir.

Divan şairlerinin mekâna karşı sergiledikleri bu hassas yaklaşıma AyvansarâÛî de kayıtsız kalmamış ve mecmuasına bu minvalde yazılmış birçok şiiri derç etmiştir. Mürettip; Bosna'dan Sinop'a, Mısır'dan Bağdat'a, İzmir'den Medine'ye kadar Osmanlı coğrafyasında yer alan birçok yerleşim yeri hakkında yazılmış olan şiirlerden seçki yapmıştır. İstanbul, Manisa, İzmir, Bağdat, Halep, Sinop, Mısır, Medine, Bursa, Sakız, Tokat, Erzurum, Bosna, Şam ve Kal'a-i Seddü'l-Bahr (Çanakkale) hakkında yazılan şiirlerde bu şehirlerin sahip oldukları birtakım özellikleri görmek mümkündür.

Bu manzumeler arasından Nahîfî'nin Halep övgüsünde yazdığı gazel örnek olarak sunulmuştur:

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

*N'ola memdûh-ı cihân olsa şafâsı **Halebün***

*Mu' tedil rûh-fezâ âb u hevâsı **Halebün***

Cenneti görmeyen Âdem gelüp itsün seyrân

*Ki ne yüzden görünür şahn-ı fezâsı **Halebün***

Her ser-i gûşesi her semti mu' ammer pür-feyz

*Güyyâ seng-i feraḥ birle binâsı **Halebün***

Ḳuvvet-i tâm virür bûyı meşâm-ı câna

*Şeherî esdügi dem bād-ı şabâsı **Halebün***

Bir nigeḥle dil-i Cibrîli esîr eylerler

*Ol kadar şûḥ durur mâh-liḳâsı **Halebün***

İstemez çıḳmağı kim görse Nahîfî andan

*Bî-'aded gûşe-i Firdevs-nümâsı **Halebün** (vr. 63a-b)*

Şehirler hakkında yazılanların büyük bir kısmını belli şehirler hakkında yazılmış olan manzumeler oluştursa da bir kısmını ise şehir tavsiflerinin yapılmayıp biladiyyelerde olduğu gibi birçok şehir isminin çeşitli anlam ilgisi içinde kullanılmasıyla yetinildiği manzumeler oluşturmaktadır. Şeyhülislâm

Es'ad, Şeyhülislâm Âsım, Hitâbî, İşretî ve Sultan Selim'in Şiirlerinde ise bir Şehrin tavsif edilmesi yerine, özellikleri üzerinde durulmadan bazı Şehirler ismen söz konusu yapılmıştır. Bunlar iinden İşretî'nin gazeli:

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

*Yüzün Rūmilidür hařt-ı siyāhuñ **Ķaraboğdandır**
Cebñün **Aķşehir** zülf-i siyeh-pūřuñ **Ķaramandır***

***Ķoten** gülzāridur āhū-yı eřmünle bināgūřuñ
Őaçuñ **Mağrib** diyāridur leb-i la'lün **Bedeħřāndur***

*Cemālün **Ka'bedür** sineñ **Medīne** gözlerüm nūrı
Memālikde ruħ-ı alūñ diyār-ı **āl-i 'Ořmāndur***

*erāğ-ı sīm ü zerle mihr ile meh rüz u Őeb sūzān
Ķapuñ **Sultān Ocağı** halk-ı 'ālem aña Ķurbāndur*

***Ķorāsān** 'İşretî ħüsni **Mışır** zülf-i ü **Őām** anuñ
Ruħı **Bağdād** eşmi 'Ayntāb hem dıraħřāndur (vr. 59b)*

Hem payitaht merkezi olması hem de sahip olduğu tabii ve tarihî güzellikleriyle ilim, kültür ve edebî mahfillerin merkezi olan İstanbul'un divan Şairleri nezdinde ayrıcalıklı bir yeri vardır. Bundan dolayı divan edebiyatında sahip olduğu bütün özellikleriyle hakkında en fazla Şiir yazılan Şehir İstanbul'dur. Ayvansarāyî mecmuasında yer alan Őehirlerle ilgili Şiirlerin iinde de İstanbul ve semtleriyle ilgili olanların sayıca fazla oluşu dikkat çekicidir. Şeyhülislâm Yahyâ ve Livâyî'nin İstanbul, Arnavut Sezâyî'nin Kız Kulesi, Refî'â ve Rızâ'nın Beşiktaş, Vahyî'nin Kāğıthane, Şu'ürî'nin İstanbul meydanlarını dile getirdiği gazelleriyle Hilmî, Remzî ve Vehbî'nin Üsküdar hakkındaki gazelleri; Helâkî'nin İstanbul ve Galata redifli, Za'îfî Mehemed Efendi ve Âşık Mustafa'nın Üsküdar; Sıdkî Süleymân Efendi'nin Kanlıca, Nedîm'in Sadabad ve Hayâlî'nin ise Topkapı üzerine yazdığı murabbalar İstanbul hakkında yazılmış seki Şiirler arasında yer almaktadır. Bütün bu Şiirlerde İstanbul'un sahip olduğu özellikler canlı ve samimi bir edayla dile getirilmiştir.

Refî'â mahlaslı Şairin Beşiktaş üzerine yazdığı gazel:

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

*Ķayāl oldı bize zevķ-i temāřası **Beřiktařuñ**
Gözümüzde uar Ķařr-ı dil-ārāsı **Beřiktařuñ***

*Umup teřrîfũni řāhā durup ber-pā yine gel dir
Lisān-ı ħāl ile her serv-i ra' nāsı **Beřiktařuñ***

*Naẓîri mehd-i ‘âlemde bulunmaz ger fedâ olsa
Sezâ tıfl-ı dile âb-ı muşaffâsı **Beşiktaşuñ***

*Güzel ‘ıyd eyler idük dest-būs ruḥşat olsaydı
Bize el virmedi ḥübân-ı zibâsı **Beşiktaşuñ***

*Şafâsından bizi dūr eyledi devr-i felek ammâ
Derûnumda şavâb-ı râḥat-efzâsı **Beşiktaşuñ***

*Olup bir gül-bün-i nâza Refî‘â cân ile meftûn
Ben oldum ‘andelîb-i zâr u şeydâsı **Beşiktaşuñ** (vr. 77b-78a)*

Bu şiirler dışında Hüsâmî'nin sekiz bentlik İstanbul'un Üsküdar, Topkapı, Galata, Kasımpaşa, Caferabat, Kâğıthane ve Eyüp semtlerini konu edindiği dörtlüklerden oluşan manzumesi ayrıca dikkatleri calıptır.

Hayvanlarla İlgili Olanlar

Bitkiler gibi insanoğlu için hayatın vazgeçilmez temel unsurlarından birini teşkil eden hayvanlar da sahip oldukları çeşitli özellikleriyle divan şiirinde sıkça kullanılmıştır. Bazen âşık bazen maşuk bazen de rakiple ilişkilendirilmiş bir şekilde karşımıza çıkan hayvanlar üzerine zaman zaman müstakil şiirler de kaleme alınmıştır. *Mecmu‘atü'l-Letâ'if*'te de hayvanlarla ilgili 13 manzume bulunmaktadır. Bunlar içinde klasik edebiyatta mazmun özelliği kazanan ve şairler tarafından sıkça kullanılan bülbül, andelip, kumru ve tutinin yanı sıra şiirlerde nadir olarak karşımıza çıkan kanarya, sıçan, merkeb ve çekirge gibi farklı türden hayvanların ön plana çıkarıldığı şiirler de yer almaktadır.

Bu hayvanlar içinde hemen hemen bütün divan şairlerinin bir vesileyle şiirlerinde yer verdikleri kuşların ayrı bir yeri vardır. Çünkü uçabilmeleri, rengârenk görüntüleri, etkileyici ötüşleri, kimi türlerinin birkaç kelime de olsa konuşabilmesi ve ehlileştirilebilmeleri gibi pek çok özellikleri ile hayvanlar âleminin en sevimli üyelerinden olan kuşlar; diğer hayvanlara nazaran dünyanın her köşesinde bulunmaları ve bilinmeleriyle insanlığın asırlardır biriktirdiği güzel çağrışımlarla aynı zamanda evrensel ve ortak bir estetik zeminlerinden olmuştur. Tarih boyunca tabiatla iç içe ve barışık yaşayan Türk toplumunda kuşların önemli bir yeri olmuş, en eski dil yadigârlarından bugüne süregelen yazılı ve sözlü edebiyatımızda bazı kuş türleri zengin metaforlar hâline gelecek kadar sık kullanılmıştır. Tabiatın ve gündelik hayatın pek çok ayrıntısını ancak muhayyileyle sınırlandırabilecek lirik bir perspektiften geçirerek şiire malzeme kılan divan şiiri geleneği kuşları da ihmal etmemiştir (Ceylan 2015: XI-XII).

Divan şairleri gazeller, kasideler ve diğer nazım şekilleri içerisinde değişik vesilelerle çok sayıda kuş adını zikretmişlerdir. Bu manzumelerin hemen tamamında herhangi bir kuş mana sanatları aracılığıyla söz konusu edilirken anılan kuşun fizyolojik ve anatomik özellikleri, hakkındaki halk inanışları ya da

mitolojik ayrıntılardan da benzetme yönü olarak yararlanılmıştır (Ceylan 2015: 18).

Ayvansarâyî Mecmuası'nda yukarıda serdedilen değerlendirmelerle paralellik arz eden, sadece çeşitli kuşlar ve bunların sahip olduğu bazı özelliklerin dile getirildiği birçok şiir bulunmaktadır.

Bu şiirler içinde kim tarafından yazıldığı belli olmayan ve her bendinde farklı bir hayvan tavsifinin yapıldığı 31 bentlik destan tarzında yazılan manzume, kompozisyonu bakımından farklılık arz etmektedir. Bu şiirden kumru, sığırcık ve tavşancıl kuşunun söz konusu edildiği bentler aşağıda örnek olarak gösterilmiştir:

Pādīşāhum ḥüsnüñüñ devri dūrūr
Yañāguñ gül kāmētüñ servi dūrūr
Ḳalbüñ içre tutduğıñı añladum
*Yūsuf ismin okuyan **ḳumrī** dūrūr* (vr. 3a)

Zülfüñi gāyet perīşān itmişik
‘Āşık-ı bī-dilleri incitmişik
Ḥāṭıruñda āh begüm şimdi senüñ
*Şol **şığırcık kuşı**dur kim dutmişik* (vr. 4a)

Bağladum zülfüñe çok ehl-i dili
Seg raḳībüñ bağı olsun şancılı
Añladum cānā senüñ tutduğıñı
*Ḳuşlar içre görmedüm **tavşancılı*** (vr. 4b)

Aynı şekilde Uyûnî mahlaslı bir şair tarafından kaleme alınan “bülbul-kanarya-saka” redifli beş beyitlik gazel de kurgulanışı bakımından ilgi çekicidir:

müstef' ilün fā' ilün müstef' ilün fā' ilün
*Bağrın deler dem çeker **bülbul kanarya sağa***
*Hem dīdeden ḳan döker **bülbul kanarya sağa***

Gülşende biri şādān ḥār ile biri nālān
*Vādīde biri giryān **bülbul kanarya sağa***

Mecrūḥ olan yanar ya doḳunsa el ḳanar ya
*Yārüñ eli yanar ya **bülbul kanarya sağa***

Üç ay biri dem sular biri şararup şolar
*Sağa ḳuşları şolar **bülbul kanarya sağa***

Biri hezâr gūyā birisi tūñ gūyā
Biri ‘Uyūnī gūyā bülbul kanarya sağa (vr. 24b)

Belirli Edebî Sanatlar Etrafında Yazılan Şiirler

Ortak kültür havzasında yetişen ve geleneğinin kendilerine çizmiş olduğu kurallar dâhilinde varlık gösteren divan şairleri ince hayaller, yeni mazmunlar ve orijinal ifade şekilleri bulup kullanarak şairlikteki maharetlerini ve kudretlerini sergileme yoluna gitmişlerdir. Bu arayışlarının bir neticesi olarak şairlerin zaman zaman çeşitli edebî sanatlar üzerine kurgulanmış şiirler serdetmesi de yaygın karşılaşılan bir durumdur. Tamamen hüner ve maharet ürünü olan bu tarzda kaleme alınan bazı şiirler de Hüseyin Ayvansarâyî'nin dikkatlerinden kaçmamış ve mecmuada kendine yer bulmuştur.

Tedvir, bir metinde ibareleri tekrar kullanarak söz dizimi bakımından yeni ifade üretme sanatıdır. Tekrar edilen kelime veya söz öbekleri tef'ileler hâlinindedir (Coşkun 2007: 285). Mecmuadaki Şevkî mahlaslı bir şaire ait dört bentlik murabba nazım şeklindeki şiir, tedvir sanatıyla yazılmıştır. Bu şiirin bentlerindeki mısralar sıra gözetilerek sağdan sola, soldan sağa ve yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya doğru okunduklarında hem aynı kelime düzenine sahip olmakta hem de aynı anlamı vermektedir:

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
Nā' il olsa vuşlata dil künc-i ğamdan şād olur
Vuşlata dil mübtelādur şübhesüz Ferhād olur
Künc-i ğamdan şübhesüz olsa ħalâş-âbād olur
Şād olur Ferhād olur âbād olur berbād olur

Ol 'adūya nāzlı yārüm meyl ider mi gözgöre
Nāzlı yārüm nā-sezāya ummazam pes dil vire
Meyl ider mi ummazam üftādeler her dil-bere
Göz göre pes dil vire her dil-bere mu'tād olur

Āh u zārüm meclis içre pâdişāhum diñlesen
Meclis içre yoğ nazırūñ böyle bir ħüsni ħasen
Pâdişāhum böyle bir efgendeñe raħm eylesen
Diñlesen ħüsni ħasen raħm eylesen imdād olur

Şevkiyāyam vezne kâdir şā' irān hep gelseler
Vezne kâdir bülbul-āsā faşlıdur sâzendeler
Şā' irān hep faşlıdur gūş eyledüm çoğ nesneler
Gelseler sâzendeler çoğ nesneler icād olur (vr. 42a-b)

Bedelî ve Râzî mahlaslı şairlere ait olan gazeller ise bir mısram sonundaki kelimeyle diğer mısraa başlandığı iade sanatıyla tanzim edilmiştir. Buna örnek olarak Bedelî'nin gazeli aşağıda gösterilmiştir:

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

*Mâ 'ilem gül yüzünün nakşına şāhum **ezelî***
Ezelî** sevdi seni sevmedi gayrı **güzeli

***Güzeli** şol kişi sevdi derün-ı dilden*
*Anı terk eylemez ol tã irişince **eceli***

***Eceli** oldum irer 'âşık-ı zāruñ şāhum*
*Sevdiği dil-berinün tã kim irişse **şakalı***

***Şakalı** geldi diyü leblerini terk idenün*
*Zâhir ol gūşede muhkem degül imiş **temeli***

***Temeli** şol kişinin kim eyü oldı cānā*
*Dü-cihān içre anuñ olmaya hergiz **bedeli***

***Bedelî** var kamu yārāna selām it bizden*
*Böyle rindāne disünler diyicek bir **gazeli** (vr. 68a)*

Cinas, yazılışları aynı anlamları farklı olan kelimelerin bir ibarede kullanılmasıyla oluşan bir edebî sanattır. Bu edebî sanat, özellikle hüner göstermek amacıyla kaleme alınan şiirlerde sıkça tercih edilen sanatlar arasında yer alır. Firâkî'nin "sarılı" redifli gazeli, sarılı kelimesinin beyitlerde aldığı farklı anlamlar üzerine kurgulanmıştır:

fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilâtün fā' ilün

*Aldı gönlüm 'ālem içre āh kim bir **şarılı***
*Yolına cānumı virdüm seni çoçsam **şarılı***

Ey haķīkat erleri bi-çāreye tedbīr idün
*Kim beni üftāde kılmışdur cihānda **şarılı***

Tã giceler şubh olunca zārī zārī inlerem
*Ol güneş yüzli nigārum şarılaydı **şarılı***

Dōst düşmen hālūmi görüp baña raħm eyledi
*Ol baña raħm itmedi yalvarıgördüm **şarılı***

*Ey **Firâkı** derdmende itmedüñ bir kez nazâr
Tâ ki görem ikimüzi bir döşekde **şarılı** (vr. 16b)*

Taksîm, bir ibarede birden fazla unsur zikredildikten sonra bu unsurlarla ilgili özelliklerin, her birinin hangisine ait olduğunun belirtilerek söylenmesiyle oluşan edebî sanattır. Bu sanat üzerine kurgulanmış olan Hâtemî'nin gazeli:

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Ḳarârum aldı o çeşm ü râ kaç o bâlâ

Biri siyâh biri fitne vü biri belâ

Siyâh u fitne vü bâlâsı ol şeh-i hüsnüñ

Biri humâr [u] biri kec-rev [ü] biri a' lâ

Humâr u kec-rev [ü] a' lâ ki var cihân içre

Biri cefâ vü biri zillet [ü] biri rüsvâ

Cefâ vü zillet ü rüsvâyı bilmek isterseñ

Biri figân [u] biri nâle vü biri sevdâ

*Figân u nâle vü sevdâya **Hâtemî** şabr it*

Biri belâ vü biri miḥnet ü biri gavgâ (vr. 67a)

Sabîh'in "çıtır pıtır" redifli gazeli ise yansıma kelimelerin mısra sonlarındaki tekrarına dayanmaktadır:

mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

*Söylerken ol şikeste zebânum **çıtır pıtır***

*Eyler reg-i şeḫâret cânum **çıtır pıtır***

Ḥayfâ sipend-veş leheb-i nâr-ı 'ışk ile

*Yandı dil-i şerâre-feşânum **çıtır pıtır***

Lüknet şeker tirâş-ı ḫalâvet olur tamâm

*Nuḫ eylese o ḫüḫî-lisânum **çıtır pıtır***

Dâmân[1] sâyesi[nde] şiken-mevc-i nâz olur

*Reftâra gelse serv-i revânum **çıtır pıtır***

Ḥâl-i fem ile şubḫa dek eşküm dökülmese

*Yanmazdı şem'-i dâğ-ı nihânum **çıtır pıtır***

*Bezm-i bahār neşve ider feyz-i 'işveden
Gül-gönçe-veş açılca cevānum **çıtır pıtır***

*Düzdide nerm-rev iken o mâhuñ firâşına
Her tahta pâre kesdi emānum **çıtır pıtır***

*Gül-berg-i cismi mevc-zen-i bûy-ı feyz olur
Gelse ne dem o gönçe-dehānum çıtır pıtır*

*Ser-şafha-i ma'âmîye şebt eyler ey **Şabîh**
Nazm-ı bedî'-i kilik-i beyānum **çıtır pıtır** (vr. 62b-63a)*

Mürettibin tercihte bulunduğu bu tarzda yazılan bir başka şiir türü ise bazısı gerçek anlamlı bazısı ise yansıma seslerden oluşan kelimelerin tekrarlandığı şiirlerdir. Bu kabilden mecmuaya alınan ve “baka bak bak baka bak” redifli iki gazel bulunmaktadır. Bunlardan biri Firâkî'ye, diğeri ise Refikî'ye aittir:

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

*Beni fûrkat odına gel **yağa yağ yağ yağa yağ**
Heçrûñ ile neye döndüm **baka bak bak baka bak***

*Bilmezem ben ki nedendür seni gördükde şehâ
Ditrer endām-ı vücûdum **şaka şak şak şaka şak***

*Çünkü mecnûniyam ol saçınuñ eyvâh şanemâ
Bend idüp boynuma bârî **tağa tağ tağ tağa tağ***

*Hamdüli'llâh ki rakîbi ser-i küyında görüp
Başını taşlara urdum **şaka şak şak şaka şak***

*Çün Refîkiye naşîb olmadı 'âlemde vişâl
Ey gözüm nûrı dem-â-dem **ağa ağ ağ ağ ağ** (vr. 63a)*

Divan şairlerinin kelimelerle hüner gösterdikleri şiir tarzlarından biri de lisân-ı pepegî yani kekeme diliyle yazmış oldukları şiirlerdir. Bu tarz şiirlerde konuşma esnasında bazı kelimeleri söylemekte zorluk çeken kişilerin aynı heceyi tekrarlama özellikleri ön plana çıkarılır. Ayvansarâyî, genellikle kelimelerin ilk hecelerinin tekrar edildiği bu tarz şiirden Fedâyî'nin gazeline yer vermiştir:

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

*Be be beni ya ya **yağma ya ya Yahyâ Çelebi**
Ra rakîbe ba ba **bağma ya ya Yahyâ Çelebi***

*Gö gö görme ra rakîbüñ ka ka kara yüzünü
Şe şe şeytândur o çünkim ya ya Yahyâ Çelebi*

*Be be bende çe çe çekdi şe şe şeydâ oldum
Ka ka kara zü [zü] zülfüñ ya ya Yahyâ Çelebi*

*Ka ka kanlu çı çı çıkardı gö gözüm yaşını
De de devr-i kamer içre ya ya Yahyâ Çelebi*

*Ku ku kuluñ fe Fedâyiîyi kemer kıl biline
Şa şa şakın ka ka kaçma ya ya Yahyâ Çelebi (vr. 63a)*

Yiyecek-İçeceklerle İlgili Şiirler

Mecmu 'atü'l-Letâ'if'teki manzumelerden bir kısmını da çeşitli yiyecek ve içecekler üzerine yazılmış olanlar teşkil etmektedir. Kahve, şeker, şerbet, baklava, yoğurt ve helva hakkındaki şiirler bu meyandadır. Tâlib'in helva hakkında yazdığı gazel:

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

*Leb-i dil-ber gibi sükker-feşândur şöhet-i **helvâ**
Hased-fermâ-yı kâm-ı tûñyândur şöhet-i **helvâ***

*Olanlar çâşnî-i zevk-yâb la'l-i dil-berden
Bilürler ğıbtâ-zâ-yı kand-i cândur şöhet-i **helvâ***

*Zer-i hâliş gibi çihrem şarardı intizâruñla
Gel ey gonçe ki gül-veş ter-zebândur şöhet-i **helvâ***

*Nebât-ı leblerüñ lezzet virelden şekkeristâna
Hurüş-ı mevc-âb-ı zevk-i cândur şöhet-i **helvâ***

*Karîñ-i iltifât olsa n'ola Tâlib-i zâruñ
Ki şulh-âverde-i mâh u ketândur şöhet-i **helvâ***

*Şeh ü şadr-ı mu'allânuñ çü bādām-ı dü-mağz ey dil
Cihānda ittihādın hep beyândur şöhet-i **helvâ** (vr. 29a)*

Edebî şahsiyetlerin, siyasi ve dinî otoritenin dikkatlerini celp etmesi, yasaklanması ve keyif verici özelliğinden dolayı kahve, Osmanlı aydınının ilgi odaklarından birisi olmuştur. Ayrıca, ahlaki bir olumsuzluğu da bulunmayan kahve, alkolsüz ve uyuşturucu özelliği olmayan bir içecek olarak Osmanlı günlük hayatına çabucak girmiş ve uzun yıllar kendine has gelenek-göreneklerin

yaratılmasına, mimari özelliği olan kahvehane anlayışının teşekkülüne ve edebî bir kamuoyunun oluşmasına yol açan (Açıkgöz 1999: XIV) kahve üzerine yazılmış olan şiirler dikkat çekicidir.

Kahve, 16. yüzyılda Osmanlı toplum hayatına girdiği andan itibaren oldukça rağbet görmüş ve ehli keyfin vazgeçilmez unsurlarından biri hâline gelmiştir. Birçok mükeyyifat maddesi gibi divan şairleri de kahveye kayıtsız kalmayarak kahve ve onun tüketildiği mekân olan kahvehanelerin çeşitli hâllerini manzumelerinde dile getirmişlerdir. Bu kullanımlar zamanla öyle bir yaygınlık kazanmıştır ki kahve üzerine şiir yazımı şairler arasında moda hâlini almıştır.

Birçok divan ve mecmuada karşılaşılan kahveyle ilgili şiirlerden sekizi *Mecmu'atü'l-Letâ'if*'te de karşımıza çıkmaktadır. İkişi murabba, altısı ise gazel nazım şeklinde olan bu şiirlerden Bekâyî, Hilmî ve Vahyî'nin gazellerinde kahve ve kahvenin hâlleri terennüm edilirken; Huldî'nin gazelinde ideal bir kahvecide olması gereken özellikler, Şeyhî'nin gazelinde kahvehanelerin, Âşık Ömer'in murabbaında ise kahveci tavsiflerine yer verilmiştir. Mahlası belli olmayan ve yedi bentlik murabba şeklinde yazılan bir şiirde ise adeta bir kahve güzellemesi yapılmıştır. Şeyhî'nin kahvehaneler üzerine yazdığı gazel:

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Tutdı kahveyle duḥān-ḥāne oldı kahveler

Müjde erbâb-ı dile kâşâne oldı kahveler

Düşseler ehl-i şafâ künc-i ḥarâbâta n'ola

Şimdi her ma' mürda vîrâne oldı kahveler

Her birinde kışşa-perdâz idi bir La' lîn Kabâ

Kışşadan hişşe bu kim insâna oldı kahveler

Mantıku 't-Ṭayr okınur bir murğzâr-ı cüy idi

'Âkıbet büm-ı fenâya lâne oldı kahveler

Gitdi kahve geldi şöḥbet sâkıyâ mey-ḥāneye

Sen de ber-dest olagör ḥâlâ ne oldı kahveler

Şeyḥiyâ pâyine uğratmaz raḳîbân kimseyi

Şöyle beñzer ḥāne-i cānâne oldı kahveler (vr. 29a-b)

Tezkireler ve biyografik kaynaklarda kendisine yer bulamamış olan Yoğurdî mahlaslı bir şairin 13 bentlik muhammesi ile şairi belli olmayan ve gazel nazım şekliyle yazılmış olan yoğurt övgüsündeki şiirler konu itibarıyla klasik şiirimizde emsallerine pek rastlanılmayışları bakımından ilgi çekicidir. Yoğurdî'nin muhammesinin ilk ve son bendi:

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

*Teşneyem didâruña ey âb-ı hayvânım yoğurt
Şol siyeh beñlerle görsem yüzüni hânım yoğurt
Hâtır-ı mecrûhum ey ma' cün-ı Loqmânım yoğurt
Râhat eفزâsın dil-i pejmürdeye cânım yoğurt
Feyz irer senden hemîşe cânâ sultânım yoğurt*

....

*Mâye-i fikrûnle yoğurt vaşfinı kılduñ beyâz
Hâne-i kalbûñ sivâsın hoş beyâz itdüñ beyâz
Dilerem Yâ Rab derûnum eyleye luţfuñ beyâz
Yüzüñ ağ olsun Yoğurdi nazmuñı kılduñ beyâz
Zulmet-i tab' uñ giderdi mâh-ı tâbânım yoğurt* (vr. 90a-91a)

Günlük Hayatta Kullanılan Çeşitli Eşyalar Hakkında Yazılan Şiirler

Klasik Türk edebiyatında şairler her fırsatta sosyal hayatla ilgili unsurları kullanmaktan geri durmamışlardır. Bunlar içinde günlük hayatta ihtiyaç duyulan birçok malzeme de bulunmaktadır. Şairler günlük hayatın sıradan ama yerine göre vazgeçilmezi hâline gelen bu malzemeleri icra ettikleri kullanım amaçlarını da dikkate alarak çeşitli vesilelerle şiirlerinde sıkça kullanmışlardır.

Hüseyin Ayvansarâyî'nin dikkatlerini celp ederek *Mecmu'atü'l-Letâ'if*'ine derç ettiği şiirler arasında da bu türden birçok şiir yer almaktadır. Saat, ibrik, altın, akçe, la'l, biniş, kılıç, hançer, lûle, ney, çöğür, gömlek, cönk, kâğıt, kalem ve mektup gibi sosyal hayatta farklı ihtiyaçlara cevap veren unsurlar üzerine yazılmış birçok şiir bulunmaktadır. Şihâbî mahlaslı bir şairin kaleme aldığı cönk redifli gazel bunlar arasındadır:

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

*Nâz ile alsa eline luţf idüp cânâne cönk
'Arz ider aḫvâl-i 'ışkı dergeh-i sultâna cönk*

*Her perî-ruhsârı teşhîr itmede efsûn oğur
Halvet-i 'ışk içre her gün söylemez insâna cönk*

*Lâle-ruḫlar elleri üzre açılsa fi'l-meşel
Şâh-ı gül üstinde beñzer gönçe-i handâna cönk*

*Kûh-ı derd-i miḫnet içre kışsa-i Ferhâddan
Dâ'imâ söyler hikâyet Husrev ü ḫübâna cönk*

*Ey Şihâbî hiç ârâm eylemezdi gönümüz
Meclis içre olmasa eglence ger yârâna cönk* (vr. 91a-b)

Çeşitli Meslek ve Meslek Erbabı Hakkında Yazılan Şiirler

Mecmu'atü'l-Letâ'if'te kayıtlı olan şiirler arasında çeşitli meslek gruplarıyla ilgili olanların sayısı da dikkat çekecek derecededir. Hamamcılık, aşçılık, bozacılık, berberlik, kahvecilik, terzilik, kasaplık, okçuluk, fırıncılık, şerbetçilik ve semercilik gibi meslek dallarıyla ilgili şiirler bu türdendir. Nihâlî'nin kasaplıkla ilgili gazeli örnek olarak aşağıya alınmıştır:

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

*Dil ki bir kaşşâbuñ oldu küşte-i pür-yâresi
Zülfî çengâlinde kaldı aşılı her pâresi*

*Ey dilîr-i dil-berüm sen kıyma kıyma eyledüñ
Oldı 'âşık gice gündüz çün anuñ âvâresi*

*Ey efendim nâzeninüm meh-cebinüm dil-berüm
'Âşık-ı üftâdeye hiç yok mıdur bir çâresi*

*Çâresi bî-çârelikdür 'âşık-ı âvârenüñ
Şabra tâkat kalmadı oldum anuñ bî-çâresi*

*Ey Nihâlî eyle kaşşâb dil-berini vaş ile
Gül gibi nâzük olupdur yok durur bir hâresi (vr. 70b)*

Mecmuada klasik Türk edebiyatının Osmanlı sosyal hayatının önemli unsurlarından biri olan hamam kültürünü yansıtan hammâmiyelere örnek teşkil eden üç şiir örneği de yer almaktadır. Necâtî ve Vahyî'nin kaplıca, Seyyid Vehbî'nin ise hamam vasfında yazdığı gazeller muhteva itibarıyla mecmuaya renk ve zenginlik katan şiirlerdir. Seyyid Vehbî'nin hammâmiyesi:

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

*Süz-ı 'ışık ile ider dîdelerin ter **hammâm**
Gör ki 'aynıyla dil-i 'âşıka beñzer **hammâm***

*Halveti olmaz idi mecma'-ı ehl-i tecrîd
Nefes-i külhemiye olmasa mazhar **hammâm***

*Pes degül mi ten-i sîmînini 'uryân itmek
O perî-rüyı çeküp sineye n'eyler **hammâm***

*'Aks-i pehlü-yı bütân âbın idüp sîm-i müzâb
Kubbesin eyledi çün pûte-i pür-zer **hammâm***

Germ olup yâr ile çok işler ider ey Vehbî
*Bu ‘amellerle cehennemlige beñzer **hammâm** (vr. 57a)*

Musiki Terimleriyle Yazılan Şiirler

Mecmuasında çok farklı türlerde şiirlere yer veren Ayvansarâyî'nin dikkatini çeken şiir türlerinden biri de musiki terimleriyle yazılmış olanlardır. Nitekim bu minvalde Derviş Hüseyin Şâmî'nin kâr-ı nâtıkı ve Akovalı-zâde Hâtem Ahmed Efendi'nin musiki terimleriyle kaleme aldığı gazel mecmuada kendine yer bulmuş manzumelerdir. Bunlardan Hâtem'in gazeli ve bu gazeldeki musiki terimleri aşağıda gösterilmiştir:

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

*Hz̄zer kim **tel kırar** vâdîlerinde zülf-i **sanţûruñ**
İki telli haţuñla **bağlama** ‘**uşşâk-ı rencûruñ***

*Ser-i zühhâda **çal ney-zen** ‘aşâ-yı **nâyı** ben şimdi
Girift-‘işve-i **kânûnıyam** bir **Şâh Mansûruñ***

***Kara düzen** virür mi **qadr-i mişkal** ‘âşık-ı zâra
Bozuktur **kâr-sâz-ı ergânün** **çarh-ı pür-şûruñ***

***Düdüksin** hem-**nefir-i** maḥremân-ı ‘**işret** olmazsın
Efendi **perdesizdür** **zûrna-i** minḳâr-ı menḳûruñ*

***Tulum** gibi **çığirtma** şeyḫ efendi **şûh-ı Bulğarı**
Ḳudüm-ı vuşlatın **çâr pâreletme** râz-ı mestûruñ*

***Rebâb** olsa n’ola **ḫabl-ı** dil-i **def** germ-i ‘**uşşâkı**
Boru-yı turş ile **kös** diñlemiş bir **mehter-i** cevruñ*

*Bilüm bükdi **kemânî** ḳaşları **çengî edâlarla**
Ḳavâl itdi beni **pes-perde** istiğnâ-yı **mevfûruñ***

*Gelince **meclise** ol âfitâb-ı mağribî **Hâtem**
Açıldı **perde-i şarkîsi** seyrângâh-ı **ḫanbûruñ** (vr. 77b)*

Hiciv ve Eleştiri Amaçlı Yazılan Şiirler

Klasik Türk edebiyatında şair ve yazarlar eserlerinde zaman zaman Osmanlı'nın temel kurucu unsuru olan milletin adına yani “Türk” kelimesine de yer vermişlerdir. Bu kelimenin metinlerde görülmesi bu edebiyatın kuruluş dönemiyle eşzamanlıdır. Kuruluş dönemi temsilcisi olan Kadı Burhaneddin, Nesîmî, Ahmed-i Dâ‘î ve Ahmedî gibi şairler, Türk kelimesini İran şiirinde

yaygın olarak kullanılan Türk mazmununa da uygun olarak “sevgili” ve “güzel” kelimeleriyle eşdeğer olarak olumlu anlamda kullanmışlardır. Ancak 15. yüzyılın ortalarından sonra bu kelimenin divan şiirindeki çağrışımı farklılaşmaya başlayarak Türk kelimesi artık câhil, idraksiz, eşkıya veya yolunu şaşırılmış gibi aşağılayıcı ve küçültücü tabirlerin karşılığı olarak kullanılmıştır (Köksal 2016: 30-44).

Bu şekilde Türkün ve Türklüğün hakir görüldüğü dört bentlik muhammes nazım şeklindeki bir şiir örneğine Hüseyin Ayvansarâyî de yer vermiştir. Eleştiri ve hakaret dozu oldukça yüksek olan bu şiir şöyledir:

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

*Türke fırsat virme Yâ Rabb nâ 'il-i nân olmasun
Tâ-be-key çeksün sitem bir lahza handân olmasun
Hâtırı her bâr yıkılsun gönlü şādân olmasun
Hâşılı insân olanlar Türke mihmân olmasun
Türke lâyıķ biñ topuzdur yiri noķşân olmasun*

*Câhil-i ebter ne bilsün ehl-i 'irfân n'eydügin
Hiç yaban ayuları bilür mi insân n'eydügin
Añlasun mı gāv-ı kuhsâr kâdr-i mihmân n'eydügin
Hâşılı insân olanlar Türke mihmân olmasun
Türke lâyıķ biñ topuzdur yiri noķşân olmasun*

*Merkebe hâcı dimezler varsa biñ kez Mekkeye
Hiç eşek dervîş olur mı taş taşisa tekkeye
Kaynasa biñ yıl baķır 'ıyârı gelmez sikkeye
Hâşılı insân olanlar Türke mihmân olmasun
Türke lâyıķ biñ topuzdur yiri noķşân olmasun*

*İltifât itseñ götürmez Türk ne bilür eylügeni
Kelbe dîbâ çul geyürseñ yine koymaz seglügeni
Korķdı şanur eyleseñ teslîm eline beglügeni
Hâşılı insân olanlar Türke mihmân olmasun
Türke lâyıķ biñ topuzdur yiri noķşân olmasun (vr. 66b)*

Mecmu'atü'l-Letâ'if te dikkatleri çeken özelliklerden birisi de Âşık Ömer, Âşık Mustafa, Gevherî, Kuloğlu ve Kaygusuz (Abdal) gibi bazı halk şairlerinin şiirlerini ihtiva etmesidir. Bu şairler içinde 38 şiiriyle aynı zamanda mecmuada en fazla şiiri kayıtlı olan 17. yüzyıl halk şairlerinden Âşık Ömer'in ayrı bir yeri vardır. Bu durum, Âşık Ömer'in şairliğiyle yakaladığı şöhretin yanında; 1197/1782 yılında Âşık Ömer'in şiirlerini derleyerek *Dîvân* tertip etmiş olan Hüseyin Ayvansarâyî'nin bu şairin *Dîvân*'ına şekil ve muhteva bakımından hâkim olması ve onun şiirlerine göstermiş olduğu özel ilgiyle de açıklanabilir. Hemen

hemen hepsi çeşitli şahıs isimleri üzerine yazılan Âşık Ömer'in bu şiirlerinden sadece “Sakız”, “İzmir” ve “Şam” redifli şiirler konu itibarıyla diğerlerinden farklılık arz etmektedir. Aşağıda *Âşık Ömer Dîvânı*'nda (Karasoy ve Yavuz 2010) yer almayan bir gazel örnek olarak sunulmuştur:

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Zâkir-i Yezdân idi şâm u seher 'Âşık 'Ömer
Almış idi lezzet-i vahdet meger 'Âşık 'Ömer

Kalbi hattâ mahzen-i esrâr-ı Hağ olmuş idi
'Ârif-i bi'llâha gösterdi eser 'Âşık 'Ömer

'Âkıbet meydâna girdi küştgîr-i mevt ile
Oldı âhir başılup zîr ü zeber 'Âşık 'Ömer

Fâmî dünyâ böyle kalmaz bir müsâfir-hânedür
Emr-i Hağ ile gelen tûrmaz gider 'Âşık 'Ömer

'Âşık 'Ömer okuyup rûhına Yâsîn Süresin
Eyledüñ mülk-i beğâyâ çün sefer 'Âşık 'Ömer (vr. 47a)

Mecmualar sahip oldukları muhteva itibarıyla yazıldıkları dönemlerin edebî zevkini ve şiir telakkisini yansıtmaları bakımından önemli oldukları gibi tezkireler veya biyografik kaynaklarda kendisine yer bulamamış bazı şairlerin şiirlerini havi olmaları bakımından ayrıca önem arz eden eserlerdir. Bu minvaldeki şairlerin bir kısmı gerek nazım şekli gerekse de muhteva bakımından farklılık arz eden şiirleriyle bu mecmualarda kendine yer bulmuşlardır. *Mecmu'atü'l-Letâ'if*'te de bu kabilden bazı şairlere tesadüf edilmektedir. Bedelî, Yoğurdî, Külâhî, Çalık, Câzim (Ahmed Efendi), Uyûnî, Toğancı, Keskin ve Rabia Hatun gibi şairler tezkireler veya biyografik kaynaklarda hayatları hakkında bilgi verilmeyen ancak bu mecmua sayesinde haberdar olunan şairlerdir.

SONUÇ

Bu çalışmada daha çok farklı türlerde sahip olduğu eserlerle temayüz etmiş olan ve hayatı hakkında kaynaklardaki bilgiler sınırlı olsa da yazmış olduğu bu eserlerle adeta ölümsüzleşen 18. yüzyıl Osmanlı münevverlerinden Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî'nin şimdiye kadar bilinmeyen bir eseri daha gün yüzüne çıkarılmıştır.

Mecmu'atü'l-Letâ'if Sandukatü'l-Ma'ârif adını taşıyan bu eser, çeşitli konularda yazılmış olan ve kendi içinde farklılık arz eden manzumelerin derlenmesiyle oluşturulmuş bir şiir mecmuasıdır. Bu eser, iyi bir edebî zevke ve kültür birikime sahip olan Ayvansarâyî'nin yaşadığı dönem ve öncesinde yazılmış olan divan ve mecmuaları tarayarak kendine göre şekil ve muhteva itibarıyla orijinallik kesp eden manzumelerin bir araya getirilmesiyle vücut bulmuştur.

Mısır el-Ezher Şeyhliği Kütüphanesi'nde bulunan ve 92 varaktan müteşekkil olan bu eserde, 224 farklı şaire ait 408 manzume kayıtlıdır. Mahlassız olanlarla birlikte bu sayı toplamda 425'tir. Bu manzumelerin tertibinde belli bir düzen gözetilmemiş olursa da aynı konular etrafında kaleme alınmış olan, belli bir nazım türüne dâhil edilebilecek manzumeler ile nazire veya nazire ilişkisi içinde bulunan manzumeler yer yer peşe sıralanmıştır.

Ayvansarâyî birçok mecmua mürettibi gibi eserine aldığı manzumelerin birçoğunu aynen almamış bunların yapısal özellikleri üzerinde birtakım tasarruflarda bulunmaktan geri durmamıştır. Bu tasarruflar mecmuaya alınan manzumelerin beyit veya bentlerindeki takdim-tehir, bazı beyit ve bentlerin çıkarılması, bazı kelime ve terkiplerin değiştirilmesi vb. şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Yazılmış olduğu dönemin edebî zevkini yansıtmamasının yanı sıra sahip olduğu zengin muhtevayla dikkatleri çeken *Mecmu'atü'l-Letâ'if Sandukatü'l-Ma'ârif*, klasik Türk edebiyatı tarihine ve bu alanda yapılacak olan çalışmalara farklı bakış açıları ve yeni malzemeler sağlayacak olması bakımından oldukça önemlidir. Bazı şairler hakkında biyografik bilgiler ile birlikte divanlarda yer almayan şiirleri ihtiva etmesi bu meyanda zikredilebilecek hususlardır.

Mecmua, muhteva itibarıyla belirli nazım türlerine dâhil edilebilecek çok farklı konularda kaleme alınmış olan şiirlerden müteşekkildir. Belirli şahıslar; birçoğu divan şiirinde mazmun olarak da kullanılan bitki, çiçek ve hayvanlar; çeşitli yerleşim yerleri ve şehirler; yiyecek ve içecekler; çeşitli meslek ve zümreler; günlük hayatta kullanılan çeşitli eşyalar ile sosyal hayatın farklı veçhelerini yansıtan unsurlar hakkında yazılan şiirler bunlar arasındadır. Bu şiirler, hem mürettibin ilgisini çekerek mecmuada kendine yer bulmayı hak edecek kadar hem de okurları mücessem unsurlar üzerinden muhayyel bir dünyanın renkli atmosferinde seyahate çıkaracak kadar güzel ve edebî hüviyeti haiz metinlerdir.

Sahip olduğu bu zengin muhtevayla kırkambar özelliği gösteren ve klasik Türk edebiyatında mecmua türündeki eserler içinde eşine nadir rastlanan bir eser

olan *Mecmu'atü'l-Letâ'if Sandukatü'l-Ma'ârif*, mezkûr muhteva özellikleriyle hem nazım türlerinin tespiti ve bu türlerin genel özellikleri hakkında yapılacak değerlendirmeler için hem de ilmî çalışmalara yeni imkânlar sunan oldukça zengin bir hazine niteliğindedir.

Sonuç olarak bu çalışmayla yazmış olduğu birçok önemli eserle haklı bir şöhreti yakalayan Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî'nin bilinmeyen bir eseri daha gün yüzüne çıkarılarak klasik Türk edebiyatının kayıp eserler zincirinden bir halka daha eksiltiştir. Eserin sahip olduğu şekil ve muhteva özellikleri üzerinde de birtakım değerlendirmelerde bulunularak çok zengin bir edebî birikime sahip olan bu edebiyatın daha iyi anlaşılıp yorumlanmasına ufak da olsa bir katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

A. Genel Kaynaklar

- Açıköz, Namık (1999). *Kahve-nâme*. Ankara: Akçağ Yay.
- Başdaş, Cahit (2018). *Sihâm-ı Kazâ*. İstanbul: Kriter Yay.
- Ceylan, Ömür (2015). *Kuşlar Dîvânı*. İstanbul: Kapı Yay.
- Coşkun, Menderes (2007). *Tuhfetü'l-Harameyn*. Ankara: KB Yay.
- Çabuk, Vahit ve Derin, Fahri Ç. (1985). *Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî, Mecmû'a-i Tevârih*, İstanbul: İstanbul Üni. Edebiyat Fak. Yay.
- Devellioğlu, Ferit (2011). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Yay.
- Ekinci, Ramazan (2017). *Vefeyât-ı Ayvansarâyî*. Ankara: KTB Yay. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55730,vefeyat-i-ayvansarayipdf.pdf?0> [ET: 24. 02. 2020].
- Gürbüz, Mehmet (2012). “Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, (Haz.: Hatice Aynur vd.), İstanbul: Turkuaz Yay. 97-113.
- Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî. *Mecmu'atü'l-Letâ'if Sandukatü'l-Ma'ârif*, Mısır el-Ezher Şeyhliği Kütüphanesi, Lugat-ı Şarkıyye Koleksiyonu, 87038/1245.
- Kaplan, Yunus ve Efe, Zahide (2020). “Hâfız Hüseyin Ayvansarâyî'nin Bilinmeyen Bir Eseri Mecmu'atü'l-Letâ'if Sandukatü'l-Ma'ârif”, *Dede Korkut, Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 8 (19), 52-119.
- Köksal, M. Fatih (2016). *Yâ Kebîkeç*. İstanbul: Kesit Yay.
- Kut, Günay ve Kut, Turgut (1982). Ayvansarâyî Hâfız Hüseyin b. İsmail ve Eserleri. *İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, (33), 401-39.

B. Divanlar

- Abdullah Sıdkî Dîvânı:** Akgül, Ahmet (2011). *Abdullah Sıdkî Divanı*. Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniv.
- Adlî Dîvânı:** Bayram, Yavuz (2018). *Adlî Dîvânı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59923,adli-divanipdf.pdf?0>, [ET: 15.12.2021].
- Adnî Dîvânı:** Kufacı, Osman (2005). *Adnî Dîvânı*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniv.
- Adnî Receb Dîvânı:** Göre, Zehra (2004). *Adnî Receb Dede Hayatı ve Eserleri*. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniv.

- Âhî Dîvânı:** Kaçalin, Mustafa S. (2010). *Âhî Divanı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10590,ahidivanimustafakacalinpdf.pdf?0>, [ET: 15.12.2021].
- Ahmed Neylî Dîvânı:** Kılıç, Atabey (1994). *Ahmed Neylî Divanı*. Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniv.
- Ahmedî Dîvânı:** Akdoğan, Yaşar (t.y.). *Ahmedî Dîvân*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10591,ahmedidivaniyasarakdoganpdf.pdf?0> [ET: 24.02.2020]
- Ârif-zâde Âsım Divançesi:** Arslan, Fatma Şennur (2010). *Âsım Ârif-zâde Divançesi (İnceleme-Metin-Dizin-Sözlük)*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniv.
- Âşık Ömer Dîvânı:** Karasoy, Yakup ve Yavuz, Orhan (2010). *Âşık Ömer Divanı*. Konya: İnci Ofset.
- Azbî Baba ve Eserleri:** Bayram, Sibel (2006). *Azbî Baba Hayatı-Eserleri-Sanâtı ve Divanı (İnceleme-Tenkitle Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniv.
- Bahârî Dîvânı:** Pomakoğlu, Ayşegül (2013). *Dîvân by Bahârî*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Boğaziçi Üniv.
- Bâkî Dîvânı:** Küçük, Sabahattin (2017). *Bâkî Divanı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0>.
- Beyânî Dîvânı:** Başpınar, Fatih (2008). *Beyânî Dîvânı (İnceleme-Metin)*. Ankara: KTB Yayınları, e-kitap, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78354/divanlar.html> [ET: 25.05.2018].
- Bosnalı Alaeddin Sâbit Dîvânı:** Karacan, Turgut (1991). *Bosnalı Alaeddin Sâbit Divanı*. Sivas: Cumhuriyet Üniv. Yayınları.
- Bursalı Hâşimî:** Bulan, Ayşe (1993). *Hâşimî, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniv.
- Bursalı Rahmî Dîvânı:** Erdoğan, Mustafa (2017). *Bursalı Rahmî Dîvânı*. Ankara: KTB Yayınları, e-kitap, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmidivani.pdf.pdf?0> [E.T. 25.05.2018].
- Bursalı Tâlib Dîvânı:** Erdem, Melike (1994). *Bursalı Tâlib ve Divanı Tenkidli Metin ve İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Boğaziçi Üniv.
- Celîlî Dîvânı:** Kazan Nas, Şevkiye (2018). *Celîlî Dîvânı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59375,celili-divanipdf.pdf?0> [ET: 24.02.2020].

- Cevrî Dîvânı:** Ayan, Hüseyin (1981). *Cevrî, Hayâtı, Eserleri, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni*. Erzurum: Atatürk Üniv. Yayınları.
- Edirneli Ahmed Rüşdî Dîvânı:** Tunadurur, Melike (2012). *Edirneli Ahmed Rüşdî Divanı*. Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniv.
- Edirneli Nazmî Dîvânı:** Üst, Sibel (2012). *Edirneli Nazmî Dîvânı (İnceleme-Metin)*. KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57766,edirneli-nazmi-divanipdf.pdf?0> [ET: 24.02.2020].
- Edirneli Sadîk Dîvânı:** Sunal, Arif (2014). *Sadîk Divanı*. Doktora Tezi. Bursa: Uludağ Üniv.
- Edirneli Şevkî Dîvânı:** İşinsu Durmuş, Tuba ve Canım, Rıdvan (2018). *Şevkî Dîvânı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-210484/sevki-divani.html> [ET: 24.02.2020].
- Emîrî Dîvânı:** Yaylalı, Yasemin (2013). *Emîrî Divanı*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniv.
- Emrî Dîvânı:** Saraç, Mehmet A. Yekta (t.y.) *Emrî Divanı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-128328/h/emridivani.pdf> [ET: 20.08.2018].
- Fakîh Dîvânı:** Sünger, Ercan (2004). *Fakîh: Hayatı, Eserleri, Divanı*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniv.
- Fedâyî Dîvânı:** Urhan, Mustafa (2002). *XVI. Yüzyıl Divan Şairi Fedâyî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniv.
- Gelibolulu Sürurî Dîvânı:** Ünver, Niyazi (2010). *Gelibolulu Sürurî Divanı*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniv.
- Hakîkî Dîvânı:** Boz, Erdoğan (2017). *Hakîkî Dîvânı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55749,hakiki-divanipdf.pdf?0> [ET: 24.02.2020].
- Hâkim Dîvânı:** Poyraz, Yakup (2008). *Seyyid Mehmed Efendi (Hâkim) Yaşamı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı Üzerinde Bir Araştırma (İnceleme-Metin)*. Doktora Tezi. Samsun: Ondokuzmayıs Üniv.
- Halebli Edîb Dîvânı:** Mum, Cafer (2004). *Halebli Edîb Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Cinaslar Sözlüğü)*. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniv.
- Halil Nurî Dîvânı:** Güler, Mehmet (2009). *Halil Nûrî Dîvânı Edisyon-Kritik-İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniv.
- Hamdullah Hamdî:** Özyıldırım, Ali Emre (t.y.). *Hamdullah Hamdî Dîvânı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10616,metinpdf.pdf?0> [ET: 24.02.2020].
- Hanyalı Nurî Dîvânı:** Aydın, Abdullah (2009). *Hanyalı Nûrî Osman ve Dîvânı*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniv.

- Hâşimî Emir Osman Dîvânı:** Ünlütürk, Nesrin (2004). *Hâşimî Emir Osman Divançesi (Metin Muhteva-Tahlil)*. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniv.
- Hâtem Dîvânı:** Varışoğlu, M. Celal (1997). *Hatem Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Divanı'nın Tenkitli Metni ve İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniv.
- Hatmî Dîvânı:** Yücel Turan, Hicran (2017). *Hatmî Divanı (İnceleme-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniv.
- Hayâlî Dîvânı:** Tarlan, Ali Nihat (1992). *Hayâlî Divanı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Hayretî Dîvânı:** Çavuşoğlu, Mehmet ve Tanyeri M. Ali (1981). *Hayretî Divan, Tenkidli Basım*. İstanbul: İstanbul Üniv. Edebiyat Fak. Yayınları.
- Helâkî Dîvânı:** Çavuşoğlu, Mehmet (1982). *Helâkî Divan, Tenkidli Basım*. İstanbul: İstanbul Üniv. Edebiyat Fak. Yayınları.
- Hevâyî Dîvânı:** Yıldırım, Sinan (2004). *Divan Edebiyatında Nazirecilik Geleneği ve Hevâyî'nin Nazirelerden Oluşan Divanı*. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniv.
- Himmat-zâde Abdî Dîvânı:** İslamoğlu, Abdulmecit (2003). *Himmatzâde Abdullah (Abdî), Hayatı, Eserleri ve Dîvân-ı Nu'ût'u*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniv.
- Hüdâyî-i Kadîm Dîvânı:** Demiralay, Mehmet (2007). *Hüdâyî-i Kadîm (16. yy) ve Divanı İnceleme Tenkidli Metin*. Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniv.
- İlmî Dede Dîvânı:** Oğuz, Serhat (2002). *İlmî Dede El-Mevlevi El-Bağdâdî Hayatı Sanatı Eserleri ve Divanı (İnceleme ve Tenkitli Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniv.
- İzzî Dîvânı:** Kara, Abdullah (2007). *İzzi Divanı (Tenkitli Metin-İnceleme)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniv.
- Kabulî Dîvânı:** Erdoğan, Mustafa (2008). *Kabulî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniv.
- Karamanlı Nizâmî Dîvânı:** İpekten, Haluk (2020). *Karamanlı Nizâmî Dîvânı*, Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/73032,karamanli-nizami-divanipdf.pdf?0> [ET: 24.10.2021].
- Kelîm Dîvânı:** Çelen, Ahmet (1994). *Kelîm, Hayatı, Eserleri ve Divanı'nın Tenkidli Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniv.
- Kudsî Dîvânı:** Kılıç, Ahmet (2010). *Kudsî Dîvânı (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)*. Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniv.
- Livâyî Dîvânı:** Köksal, Seyhan (2002). *Livayi Divanı (Metin-İnceleme)*. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniv.

- Medhî Dîvânı:** Seyhan, Nezihe (2000). *Medhî Divanı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniv.
- Mehmed Sıdkî Dîvânı:** Eren, Abdullah (2017). *Mehmed Sıdkî Dîvânı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56341,mehmed-sidki-divanipdf.pdf?0> [ET: 24.02.2020].
- Mesîhî Dîvânı:** Mengi, Mine (1995). *Mesîhî Dîvânı*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu AKM Yayınları.
- Mestî Dîvânı:** Doğan, Fatma (2015). *Mesti Divanı Metin-İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniv.
- Mirzâ-zâde Sâlim Dîvânı:** Güfta, Hüseyin (1995). *Sâlim (Mirzâ-zâde) Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniv.
- Muhyî Dîvânı:** Arslan, Mustafa (2006). *Muhyî Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı*. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniv.
- Muhyiddin Rumî Dîvânçesi:** Akkese, Ayten (2014). *Muhyiddin Rumî ve Dîvânçesi (İnceleme-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniv.
- Muîdî Dîvânı:** Tanrıbuyurdu, Gülçin (2012). *Muîdî Dîvân (Metin-Çeviri)*. Doktora Tezi Kocaeli: Kocaeli Üniv.
- Murâdî Dîvânı:** Gönültaş, Gül (2009). *Divan-ı Murâdî (Muhabbetname-i Seyyid Muradi)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniv.
- Nâbî Dîvânı:** Bilkan, A. Fuat (1997). *Nâbî Divanı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Nahîfî Dîvânı:** Aypay, A. İrfan (1992). *Nahîfî Süleyman Efendi (Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni)*. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniv.
- Nâilî Dîvânı:** İpekten, Halûk (2019). *Nâilî-i Kadîm Divan*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/67155,naili-i-kadim-divanipdf.pdf?0> [ET: 24.02.2020].
- Nâmî Dîvânı:** Yenikale, Ahmet (2017). *Ahmed Nâmî Dîvânı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56192,ahmed-nami-divanipdf.pdf?0> [ET: 24.02.2020].
- Necâtî Dîvânı:** Tarlan, A. Nihat (1992). *Necâtî Beg Dîvânı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Neccar-zâde Rızâ Dîvânı:** Özdemir, Mehmet (1999). *Neccar-zâde Rızâ Dîvânı'nın Edisyon Kritiği*. Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniv.
- Necmî Dîvânı:** Tiker, Savaş (2003). *Necmî Dîvânı (İnceleme-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniv.

- Nedîm Dîvânı:** Macit, Muhsin (2017). *Nedîm Divanı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56214,nedim-divanipdf.pdf?0> [ET: 24.02.2020].
- Nefî Dîvânı:** Akkuş, Metin (2018). *Nef'î Divanı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57741,nefi-divanipdf.pdf?0> [ET: 24.02.2020].
- Neşâtî Dîvânı:** Kaplan, Mahmut (2019). *Neşâtî Divanı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/67330,nesati-divanipdf.pdf?0&_tag1=006964F7A491139BEB893C13F024BA71C07840A2&crefer=5137C69BF0181A4FC2D05B76337BEC77509477B44A3EE0E0B634B05BE9DA4030 [ET: 24.02.2020].
- Nevî-zâde Atâyî Dîvânı:** Karaköse, Saadet (2017). *Nev'i-zâde Atâyi Divanı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55734,nevi-zade-atayi-divanipdf.pdf?0> [ET: 24.02.2020].
- Nihânî Dîvânı:** Dursun, Mesut (1990). *Nihânî Dîvânı (İnceleme-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniv.
- Nûrî İbrahim Dîvânı:** Güngör, Esra (2013). *Nûrî İbrahim Divanı*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniv.
- Priştineli Nûrî Dîvânı:** Egüz, Esra (2009). *Priştineli Nurî Dîvânı ve İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniv.
- Râgıb Paşa Dîvânı:** Yorulmaz, Hüseyin (1989). *Koca Râgıb Paşa Dîvânı (Araştırma ve Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniv.
- Refî Amidî Dîvânı:** Aydemir, İbrahim Ahmet (1989). *Refî Amidî Dîvânı*. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir: Uludağ Üniv.
- Remzî Dîvânı:** Kurt, Bahadır (2017). *Remzî Dîvânı (İnceleme-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniv.
- Çeşmi-zâde Reşîd Dîvânı:** Uluocak, Mustafa (1998). *Çeşmi-zâde Reşîd Dîvânı İnceleme ve Tenkitli Metin*. Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniv.
- Revânî Dîvânı:** Avşar, Ziya (2017). *Revânî Divanı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56143,revani-divanipdf.pdf?0> [ET: 24.02.2020].
- Rızâyî Dîvânı:** Topçu, Mümin (1997). *Dîvân-ı Rızâyî (Tenkitli Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniv.
- Sabîh Dîvânı:** Özdingiş, Vicdan (1998). *Sabîh, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniv.
- Sâbir Parsa Dîvânı:** Yoldaş, Kâzım (2002). *Sâbir Pârsâ Divanı*. İstanbul: Kitabevi.
- Sabrî-i Şâkir Dîvânı:** Yılmaz, Müslim Cahid (2010). *Sabrî-i Şâkir Dîvânı*. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniv.

- Sahhaf Rüşdî Dîvânı:** Ekici, Hasan (2006). *Sahhaf Rüşdi ve Divan'ının Tenkidli Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir: Balıkesir Üniv.
- Sanî Beg Dîvânı:** Taşdelen, İshak (2019). *Sânî Beg Dîvânı*. Sivas: Express Baskı Merkezi.
- Sehmî Dîvânı:** Dirican, Elif (2007). *Sehmî Dîvânı İnceleme, Metin, Dizin*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniv.
- Selâmî Dîvânı:** Gülpınar, Hatice (2004). *Divan-ı Selami*. Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniv.
- Senâyî Dîvânı:** Karadaş, Müslüm (1999). *Senâyî Dîvânı (İnceleme-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniv.
- Seyyid Vehbî Dîvânı:** Dikmen, Hamit (1991). *Seyyid Vehbî ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniv.
- Subhi-zâde Abdî:** Yalap, Hakan (2007). *Suphizâde Abdî Divanı*. Doktora Tezi. Niğde Üniv.
- Sünbül-zâde Vehbî Dîvânı:** Yenikale, Ahmet (2017). *Sünbülzâde Vehbî Dîvânı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56212,sunbulzade-vehbi-divanipdf.pdf?0> [ET: 24.02.2020].
- Şânî Dîvânı:** Tunç, Ahmet Tuna (2017). *Şânî Dîvânı (İnceleme-Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniv.
- Şemsi Paşa Dîvânı:** Akkaya, Mehmet (1992). *Şemsi Paşa Divânı (İnceleme-Edisyon Kritikli Metin)*. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniv.
- Şeyhî Dîvânı:** Biltekin, Halit (2018). *Şeyhî Dîvânı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/61044,seyhi-divanipdf.pdf?0> [ET: 24.02.2020].
- Şeyhülislâm Esad Dîvânı:** Doğan, Muhammet Nur (1997). *Şeyhülislâm Es'ad Efensi ve Divanı'nın Tenkitli Metni*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı:** Kavruk, Hasan (t.y.). *Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10655,seyhulislamyahyadivanihasankavrukpdf.pdf?0> [ET: 24.02.2020].
- Tecellî Dîvânı:** Kılıç, Atabey (2001). *Bî-Nokta Tecellî Dîvânı*. Kayseri: Laçın Yayınları.
- Tırsî Dîvânı:** Yılmaz, Kadriye (2017). *İbrahim Tırsî ve Dîvânı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55911,ibrahim-tirsi-ve-divanipdf.pdf?0> [ET: 24.02.2020].
- Ulvî Dîvânı:** Çetin, İsmail (1993). *Derzi-zâde Ulvî (Hayatı Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni)*. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniv.
- Usûlî Dîvânı:** İsen, Mustafa (1990). *Usûlî Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

- Üsküdarlı Sırrî Dîvânı:** Kazan, Şevkiye (2003). *Üsküdarlı Sırrî Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği Divanı (Tenkitli Metin-İnceleme ve Şerhu Medhi'n-Nebi)*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniv.
- Üsküplü İshak Çelebi Dîvânı:** Çavuşoğlu, Mehmet ve Tanyeri, M. Ali (1989). *Üsküplü İshak Çelebi Divan Tenkitli Basım*. İstanbul: Mimar Sinan Üniv. Yayınları.
- Vahyî Dîvânı:** Taş, Hakan (2017). *Vahyî Dîvânı*. Ankara: KTB Yayınları. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55745,vahyi-divanipdf.pdf?0> [ET: 24.02.2020].
- Vakanüvis Râşid Dîvânı:** Biltekin, Halit (1993). *Vakanüvis Râşid Efendi ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniv.
- Vasfî Dîvânı:** Çavuşoğlu, Mehmet (1980). *Vasfî, Dîvan: Tenkidli Basım*. İstanbul: İstanbul Üniv.
- Veysî Dîvânı:** Toska, Zehra (1985). *Veysî Dîvânı (Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniv.
- Yümnî Dîvânı:** Kaplan, Yunus (2015). *Yümnî Dîvânı*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Za'îfî Dîvânı:** Akarsu, Kamil (1989). *Za'îfî Dîvânı Metin, Tahlil ve Sistematik Endeks*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniv.
- Zâtî Dîvânı:** Tarlan, A. Nihat (1967). *Zâtî Dîvânı Gazeller Kısmı*, I. Cilt. İstanbul: Edebiyat Fak. Basımevi.
- Zâtî Dîvânı:** Tarlan, A. Nihat (1970). *Zâtî Dîvânı Gazeller Kısmı*, II. Cilt. İstanbul: Edebiyat Fak. Basımevi.
- Zâtî Dîvânı:** Çavuşoğlu, Mehmet ve Tanyeri, M. Ali (1987). *Zâtî Dîvânı Gazeller Kısmı*, III. Cilt. İstanbul: İstanbul Üniv. Edebiyat Fak. Yayınları.

II. BÖLÜM

1. Metnin Kuruluşunda Takip Edilen Yöntem

1. Çalışmamızda klasik Türk edebiyatı metnlerinin okunmasında kabul gören transkripsiyon (çeviri yazı) alfabesi esas alınmıştır.

2. Mecmuanın varak ve sayfa numaraları şiirin sol yanında köşeli parantez içerisinde gösterilmiştir.

3. Mecmuadaki tertip sırasına uyularak her bir şiire sıra numarası verilmiş, bentler ise Romen rakamlarıyla numaralandırılmıştır.

4. Şiirlerin vezinleri başlıkların hemen altında italik biçimde gösterilmiştir.

5. Metin içindeki şair mahlasları koyu yazılmıştır.

6. Mecmuadaki şiirler, eğer neşirleri yapılan divan metnlerinde ve ulaşabildiğimiz yazma nüshalarda mevcutsa şiirlerin dipnotlarında eser adı (italik olarak) ve sayfa numarası şeklinde verilmiştir: *Nâ'îlî Dîvânı*, s. 286; *Hayretî Dîvânı*, s. 393 vb.

7. Mecmuadaki şiirlerde yer alan eksik beyitler ya da kelimeler, şairin divanından tamamlanarak dipnotta belirtilmiştir.

8. Mecmuada bulunduğu hâlde divan neşirleri veya ilmî çalışmalarda yer almayan şiir, bent ve mısralar dipnotta belirtilmiştir.

9. Mecmuada olmayıp orijinal metinde olan beyit ve bentler metne dâhil edilmemiştir.

10. Metne yapılan bütün eklemeler ve metin tamirleri “[]” işareti içinde gösterilmiştir.

11. Okunamayan kelimelerin nüsha görüntüleri konulmuş, okunuşunda tereddüde düşülen kelimelerin sonuna ise soru işareti (?) konmuştur.

12. Mecmuada şiir başlıklarında verilen ismin ve nazım şeklinin yanlış ya da eksik olduğu tespit edilen yerlerde doğru şekli köşeli ayraç içinde verilip başlıkta görülen yanlışlıklar dipnotta belirtilmiştir. Başlığı olmayan şiirlere köşeli ayraç içinde şairin mahlası ve şiirin nazım şekli yazılmıştır.

13. Vezin kusuru olan mısralar dipnotta belirtilmiştir.

14. Farsça “vâv-ı ma'dûle” bulunan kelimeler “ ~ ” işaretiyle gösterilmiştir.

15. Vezin gereği kısa okunması gerektiği durumlarda (zihaf) harfler italik olarak yazılmıştır.

16. Bazı kelimelerdeki medli okunuştan kaynaklanan ses türemeleri gösterilmiştir (âfitâb, âsitân, pâdişâh...).

17. Arapça ve Farsça kelime ve eklerin yazımında birleşik kelime ve ön ekler kısa çizgi [-] işaretiyle ayrılmıştır (bî-çâre, seng-dil, gonçe-dehân, kemân-ebrû...).

18. Son ekler kelimelere birleştirilmiş, kalıplaşmış kelimeler birleşik yazılmıştır.

19. Vezin gereği yapılan hece düşmeleri kesme işareti konularak yazılmıştır (k'ola, nic'olur, n'ola, n'eyleyem...).

20. Transkripsiyon karakterleriyle karıştırılması ihtimali göz önünde bulundurularak noktalama işaretleri kullanılmamıştır.

21. Arapça veya Farsça kelime ve tamlamaların yazımında İsmail Ünver'in "*Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler*" başlıklı makalesindeki önerilere uyulmaya çalışılmıştır. İsmail Ünver'in makalesinden farklı olarak kelimeye benzerlik anlamı katan "-veş", "-âsâ" ve "vâr" ekleri çizgiyle ayrılarak yazılmıştır: seyl-veş, tûtî-veş; bahâr-âsâ, habâb-âsâ gibi.

2. Çeviri Yazı Alfabesi

Harf	Büyük Harf	Küçük Harf
ء	ﺀ	ﺀ
آ, ا	E, A, Ā	e, a, ā
ب	B	b, p
پ	P	p
ت	T	t
ث	Ṣ	ṣ
ج	C	c
چ	Ç	ç
ح	Ḥ	ḥ
خ	Ḫ	ḫ
د	D	d
ذ	Z	z
ر	R	r
ز	Z	z
ژ	J	j
س	S	s
ش	Ş	ş
ص	Ṣ	ṣ
ض	Ḍ, Ḍ̣	Ḍ, Ḍ̣
ط	Ṭ	ṭ
ظ	Z	z
ع	ʿ	ʿ
غ	Ġ	ġ
ف	F	f
ق	Q	q
ك	K,G	k, ñ, g
ل	L	l
م	M	m
ن	N	n
و	V, Ū, Ū, O, Ö	v, ū, ū, o, ö
ه	H	h, a, e
لا	La, lā	La, lā
ی	Y, Ī, I, Ī	y, ī, i, ī

3. Mecmu‘atü’l-Letâ’if Sandukatü’l-Ma‘ârif’in

Çeviri Yazılı Metni

1.

[2^a] Edîb Efendi¹⁰

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

1. ‘ Aceb mi noқта-i merdüm sevâd-ı bā-yı bi’smi’llāh
Olursa nūr-ı çeşm-i ‘ aşık-ı sīmā-yı bi’smi’llāh
2. N’ola ehl-i şühūda veche-i keşf-i hicāb olsa
Miyān-ı hālka-i revzen-nümün-ı hā-yı bi’smi’llāh
3. Meşām-ı ‘ arifîne neşr-i būy-ı inşirāh eyler
Şemīm-i ‘ ıtr-ı sünbül-deste-i būyā-yı bi’smi’llāh
4. Muhaqqakdur kıyām-ı saḳf-ı ekvāna ‘ imād olmaḳ
Sütün-ı sırr-ı ser-pūşide-i fehvā-yı bi’smi’llāh
5. Sipeh-dār-ı şufuf-ı ihtişād-ı cünd-i ma‘ nādur
Edîbā nizedār-ı şüret-i imlā-yı bi’smi’llāh

[2^b]

2.

[Mahlassız]¹¹

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

[3^a] Pādişāhum hüsñüñ devri dūrür
Yañaḡuñ gül kāmētüñ servi dūrür
Ḳalbüñ içre tutduḡuñı añladum
Yūsuf ismin oḡuyan ḳumrî dūrür

II

Ey efendim kākülün ‘ anber dūrür
Şanki Ḳaydar öninde Ḳanber dūrür
Kendüye itmiş ḳafes için mekân
Şol ḫıti kim yidügi sükker dūrür

¹⁰ Halebli *Edîb Dîvânı*, s. 938.

¹¹ Yazma nüshada bu manzumenin bendlerinde zikredilen hayvan isimlerinin verildiği bir tablo bulunmaktadır.

III

Hak Te'ālā hūb yaratmış çün seni
 Anuñ için mecnūn itdūñ sen beni
 Şol ki niyyet itdügūñ bilgil senūñ
 Avın alan şāhī olur bil anı

IV

'Āşık ağlatmak begüm yaman olur
 Hem güzelligūñ geçer zamān olur
 Koluñ üzre hūb yaraşur ey perī
 Avladı gör anı kim toğan olur

V

Çeşmūñ üzre kaşlaruñ yatmacadur
 Çatma anı kim katı çatmacadur
 Tıyır içre tutduğūñ senūñ şehā
 Koluñ üzre oturan atmacadur

VI

Sevdügümüñ gözleri şehlā durur
 Ol mübārek rüyı hem zībā durur
 Ey efendim hātırūnda tutduğūñ
 Kūh-ı Kāf içre olan 'Ankā durur

VII

Sevdügüm kāküllerūñ sünbül dürür
 Şol ki hālūñ güyiyā fülful dürür
 Gülşen içre dā'imā feryād iden
 Hār ucından ol ğarīb bülbül dürür

VIII

Dōstum ğāyet yürekde acı var
 Kıl 'atā kim anı hūsnūñ bācı var
 Sen Süleymāna gerek kim peyk ola
 Şol Hüdhüd kim başında tācı var

IX

[3^b] Niçe bir giryân idersin sen beni
 Ğāyet ile bī-vefā gördüm seni
 Ey melek yüzlü efendim bil senüñ
 Leylek imiş tutduĝuñ bildüm anı

X

Hişma gelseñ hâtırım beglik olur
 Ol şafādan albümüz Őenlik olur
 Ey perī hâtırı alup tutduĝuñ
 uşlar içre mekr kim keklik olur

XI

Haste düşmiş bendelerüñ gül añā
 Degme abīb tīmār itmez bil añā
 Göñlüñ içre Şimdi tutmuşsın Őehā
 Şol Hümādur ki iriŐmez el añā

XII

Yār odur ki ‘ aŐıına yār ola
 Göricek hem dil anı bīmār ola
 Dilerem kim ‘ arz-ı hālüm irgürem
 Şol gügercin kim senüñle yār ola

XIII

Hīç vefā gelmez cihānda yārdan
 Rūz u Őeb degmez elüm feryāddan
 Hoş yaraşur başum üzre ey perī
 urna teli kim gelür Baĝdāddan

XIV

Vir mu‘ ammādan baña cānā nişān
 Maqlabın lu eyleyüp eyle ‘ iyān
 İns ü cān arıŐmasun aramuza
 utduĝuñ bildircını bildür hemān

XV

Ḥaḡ Te'ālā 'ömrüni kılsun mezīd
 Kim saña yaman şanan olsun Yezīd
 Dilerem Ḥaḡdan dem-ā-dem ey şanem
 Aḡbaba gib'olsun 'ömrüñ [hep] mezīd

XVI

Ne yamandır dünyede ıorlaḡlar
 Bir alay işsüz güçsüz aylaḡlar¹²
 Ol raḡīb iderse rüyuña nazar
 Umaram oysun gözin çaylaḡlar

XVII

[4^a] 'Āşık oldur kim işi nālān ola
 Rūz [u] şeb kārı bütün efgān ola
 Çünkü tutmuşsın gönülde sen anı
 Beñzer ol kim řāvus-ı cevlān ola

XVIII

Mecnūn olanuñ akar gözi yaşı
 Hīç oñulmaz dā'imā baḡrı başı
 Ḥāṭıruñda çünkü tutmuşsın şehā
 Ne 'acebdür dünyede deve kuşu

XIX

Cümlemüzi ḡalḡ iden ol Bār'dür
 'Āşıkı ḡamdan kırtaran yāridür¹³
 Gönlüñ içre anı kim siz tutduñuz
 Kıra kuşdur kuşlaruñ¹⁴ serdārıdur

XX

Ruḡlaruñ bir kırmuzu gül rengidür
 Anı bilmez kim şular hem beng'dür
 Ne ḡuḡb olur ey efendi tutduḡuñ
 Şol kırlanıç zülfinüñ kim rengidür¹⁵

¹² Vezin tutarsız.

¹³ Vezin tutarsız.

¹⁴ kuşlaruñ: kim kuşlaruñ M.

¹⁵ Vezin tutarsız.

XXI

Zülfüñi gâyet perişân itmişik
 ‘Āşık-ı bî-dilleri incitmişik
 Hâtıruñda âh begüm şimdi senüñ
 Şol şıgırcık kuşudur kim dutmuşık

XXII

‘Āşıkı hem öldüren ferdâ imiş
 Bilmiş ol kim bir ‘aceb sevdâ imiş
 Hâtıra alup anı bildüm şehâ
 Göñlüñ içre tutduğun çargâ imiş

XXIII

Oñmaz ey meh ‘âşıkuna cevır iden
 Dilerem ire murâda hayır iden
 Cümleden sen pāk olalı sevdüğüm
 Saşsağandur cife üzre devr iden

XXIV

Leblerüñ gel ağızuma şun mül gibi
 Kıl mu‘atşar kākülün sünbül gibi
 Şimdi sensin hüsn iline pādışâh
 Kulların başına cem‘ it çil gibi

XXV

[4^b] Gel teferrüc idelüm biz Bâbili
 Zılm ile katlı itdi Kâbil Hâbili
 Şimdi tutmuşsın göñülde sen begüm
 Kuşlar içinde hemân ebâbili

XXVI

Ey yüzi gül bāde içseñ hoş olur
 Nüş iden bil anı hem ser-hoş olur
 Gel ‘imāret eyle hüsnüñ bağını
 Vîrān olan yirde kim baykuş olur

XXVII

Tîr-i müjeñ kıldı baña āller
Başuma geldi niçe biñ hāller
Bu tenüm şehrin harāb itmek için
Beglere virdi aña kartallar

XXVIII

Sevdüğüm hep cümleden a' lā durur
Servi boyı ol şehüñ bālā durur
Kuşlar içre arayuban bulduğün
Serçedür kim cümleden ednā durur

XIX

Yārüm añduqça yüregüm hündür
Anuñ için hâtrım maħzundur
Ol lebi şirîn gönüldeñ tutduğün
Şol leş üzre devr iden kuzğundur

XXX

Dil-berüm söze gel[ür]se nāz ile
Yine meclis hoş olurdı sāz ile
Senüñ ile içdügümüzçe şehā
Meclisümüz zeyn olurdı qaz ile

XXXI

Bağladım zülfüne çok ehl-i dili
Seg raqībün bağı olsun şancılı
Añladım cānā senüñ tutduğımı
Kuşlar içre görmedüm tavşancılı

3.

[5^b] **Aħmedî**¹⁶

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Ey şeh-i şirîn-zebān qāmeti serv-i revān
Bir gicecik gelesün bizüm oṭaya hemān
2. Pek yapuşam bilüne ite ite getürem
Bir kapudan içerü seni ey[ā] şāh-ı cihān

¹⁶ Bu gazel, *Aħmedî Divānı*'nda bulunmamaktadır.

3. Sen geçüp oğurasın [ben] saña az az koyam
Bir kadehüñ içine şâf mey-i ergavân
4. La^ç l-i şarâb içürem yaşlayuban geçürem
Parnağuña ey şanem hâtem-i zerrin-nişân
5. Ser-hoş olup yatasın dün ü gün eyleyeyüm
Lîmîn ile şûrbacığ maħmûr içesüñ hemân
6. Şöyle uram içeri hiç kalmaya taşrada¹⁷
Düşmeninüñ bağrına hançer ü tiğ-i bürrân¹⁸
7. Şâd oluram dün ü gün bir ağıcığ ardına
İki bölük saçuñı kâmet-i serv-i revân
8. Egilüvir şokayum iki tutam az mıdur
Zerrin ile sünbüli başuña ey nev-cevân¹⁹
9. Her şabâhuñ gelesin **Aħmedîye** viresin
Hâce selâmün ç aleyk şâhum ç aleyküm selâm

4.

Tekerleme*11'li hece vezni*

I

Su'âl itdüm cevânlaruñ vaşfını
Muħammed geldi cihâna didiler
Medħ ideyüm Muşlî Şâhuñ ismini
Dişleri gevher dür-dâne didiler

II

Mâ'il oldum İsmâ'îlüñ gözine
Ya kimler dayanur İbrâhîmüñ nâzına
Bağmaz mısın ç Alî Şâhuñ sözine
Ġamzesiyle kıyar câna didiler

¹⁷ Vezin tutarsız.¹⁸ Vezin tutarsız.¹⁹ Vezin tutarsız.

III

[6^a] Aḥmeddür cümle ḥüblaruñ ḥānı
Maḥmūd ḳul itdi ḥalk-ı cihānı
Niçe medḥ ideyüm yavru 'Oṣmānı
Akrān içinde merdāne didiler

IV

Ḳul oldum Yūsuf ile Ferhāda
İremedüm Ya'ḳūb ile murāda
Receb de sīnesin ḳılsa güşāde
Şafā-baḥş ider yārāna didiler

V

Cefādur 'āşıḳa işi Velīnūñ
Şar Süleymānı var ise delīlūñ
Bugün ğazabından Beñli Ḥalīlūñ
Helāk oldu bir dīvāne didiler

VI

Eyyüb hercā'ı arada yağıdur
Siyāvuşuñ ḳoçulacaḳ çağıdur
Selīm Şāh kāküllerin dağıdur
Ḳudretten çeşmisitāna didiler

VII

Vefādur 'āşıḳa Ḥamzanuñ kārı
Zü'l-feḳārdur şimdi Yūnusuñ yārı
İdrīs gibi ala gözli dildārı
Teşbīh eyledük Rızvāna didiler

VIII

Meşğūl oldum Ḥüseynümüñ ismine
Aḳ ḳuğıdur baḳ Şu'aybuñ cismine
Şimdi Ḥasan mağrūr olmuş ḥüsnine
Tenezzül eylemez yārāna didiler

IX

Nâzlı Bekir destüm alsa destine
 ‘Ömer balsa ihsân ider dostına
 Kâsım hançer çekmiş ‘âşık kaşdına
 Bugün girmek ister kana didiler

X

Çün Hızır destüme şundı cāmuñ
 ‘İsî mestānedür def‘ ider gamuñ
 Vefâsı yok ‘âşığına Rüstemuñ
 Kul olmaz degme sulţāna didiler

XI

[6^b] Sinân Yahyâdan uludur yaş ile
 İmtizâc eyle Küçük Nakkâş ile
 Zaḥmuñ iflâḥ olmazsa Bektâş ile
 Bildür tabībūñ Loḳmāna didiler

XII

Muştafâ nûr itdi gönlüm ḥānesin
 Dāvud âh eyleyüp döger sīnesin
 Hep cem‘ eyle güzellerin cümlesin
 Bir dem sürelüm der-ḥāne didiler

XIII

Sefer ismin şimdi düşürdi dile
 Beñzetdüm Mūsānuñ boyun sünbüle
 Murtażâyı getür meclise bile
 Olmasun arada bigāne didiler

XIV

Biz bugün Yūnusūñ cefâsın çekerüz
 Mecnūn olduḳ vişāline irerüz
 ‘Abdî ile Şāliḫi pek severüz
 Gāyet gülüşü merdāne didiler

5.

Sipāhī Çelebi*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

I

Yā İlāhī bu vaṭanlar hep güzeller şānidur
 Yūsufumuñ gül yañağı cennetüñ hoş bāğıdur
 İsmā' ile mā' il oldum cümleñüñ ağıyāridur
 Muştafām biñler yaşasın cümlesinüñ şāhidur

II

‘Osmānuñ aşlı melekdür kem nazardan şaқınur
 Aḥmedüm nev-restedür hem güne karşı baқınur
 Yaḥyām ḥūrī melekdür al қaranfül ṭaқınur²⁰
 Muştafām biñler yaşasın cümlesinüñ şāhidur

III

Ḥasanum ağılatdı beni ‘Ömerüm sildi yaşumı
 Ḥüseyn serv-i revānum [hep] düketdi dāğumı
 Niçe meftün olmayam görince ‘Alī Şāhumı
 Muştafām biñler yaşasın cümlesinüñ şāhidur

IV

İbrāhīmüm bülbül olmuş kimse bilmez dilini
 ‘Abdī Şāhum ‘aқlum aldı her görince ālini
 Dir **Sipāhī** қоçamadum Meḥmed[üm]üñ bilini
 Muştafām biñler yaşasın cümlesinüñ şāhidur

6.

‘Āşık ‘Ömer²¹*8’li hece vezni*

I

Cihānı ser-te-ser gezdüm
 Meḥmedden güzel yoқdur
 [7^a] Niçe ḥūrī melek gördüm
 Meḥmedden güzel yoқdur

²⁰ Vezin tutarsız.²¹ Bu қоşma, ‘Āşık ‘Ömer *Divāni*’nda bulunmamaktadır.

II

Gözümüñ nûrıdur Aḥmed
 Yolına çekmişem zaḥmet
 ‘Ömer [ü] ‘Osmāna raḥmet
 Meḥammedden güzel yoḫdur

III

İbrāhīmüm bir ‘ādil ḥān
 Ḥalīlüm cān üstine cān
 Muştafāya cānum ḫurbān
 Meḥammedden güzel yoḫdur

IV

‘Alī Bālim bilür ḥālüm
 Ḥasanum hem ğonçe gülüm
 Ḥüseynüm nāzlı bülbülüm
 Meḥammedden güzel yoḫdur

V

‘Ömerdür medḫi dillerde
 Bülbül ārzūsı güllerde
 Bizüm de ğurbet illerde
 Meḥammedden güzel yoḫdur

7.

Zātī

fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

1. Hey di ol ğamze-i ḥün-ḫāra Meḥammed Çelebi
 Yüregüm eyledi biñ pāre Meḥammed Çelebi
2. Uğradupdur dili bir derde taḥammülsüz āh
 Olmadan artuğ aña çāre Meḥammed Çelebi
3. Āh kim bağlamalı oldu gönül bencileyin
 Dolaşur zülf-i siyekāra Meḥammed Çelebi
4. Seni sevdüğüme şāhid yiter āhumla yaşum
 Hiç yir ḫalmadı inkāra Meḥammed Çelebi

5. Pür-hevâdur ser-i **Zâtî** yine mânend-i ḥabâb
Merḥamet kııl o hevâdâra Meḥemmed Çelebi

8.

Zâtî

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. Raḥm kııl dîde-i giryânuma Aḥmed Çelebi
Hey yazuḳ girme [benüm] ḳanuma Aḥmed Çelebi
2. Şubḥ-veş şevḳ ile çāk itmeye[yü]m mi yaḳamı
Mihrüñ el urdı giribânuma Aḥmed Çelebi
3. Oldı biryân cigerüm âteş-i ' ışḳuñla senüñ
Göre ḥâlüm gele bir yanuma Aḥmed Çelebi

[7^b]

4. Tıtilur nuḳkı cemâlüñ göre ' aḳlı gider
Kim diye ḥâlümi sulṫanuma Aḥmed Çelebi
5. Didi kim **Zâtî**'yi ' ışḳ eyledi şâh-ı şu' arâ
Kim nazâr eylese dîvânuma Aḥmed Çelebi

9.

' **İlmi**²²

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. İtdüğüñ cevır [ü] cefâ baña vefâdur Aḥmedâ
Ḳılduğüñ cevır ü sitem cümle şafâdur Aḥmedâ
2. Şanma kim bîzâr olup yüz döndürem senden beni
Çün senüñ derdüñ baña ' ayn-ı devâdur Aḥmedâ
3. Muşḥaf-ı rüyuñda çün açıldı ḳutlu fâller
Tâli' üm mesrür iken bozmaḳ ḥaṫâdur Aḥmedâ
4. Ka' bedür çünkim bilürsin ḳalb-i mü'min döstüm
Aña ikrâm eylemek cândan revâdur Aḥmedâ

²² Bu gazel, 'İlmî Dede Dîvânî'nda bulunmamaktadır.

5. ‘İlmî’ye bir büsecik virseñ n’ola kim rağm ile
Düşmeni reşk ile qahr itseñ sezâdur Aḥmedâ

10.

Nâbî²³

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Āb-rū cem‘iyyet-i ḥübāna Aḥmed Şāhdur
Mā’î ferrāce giyen cānāne Aḥmed Şāhdur
2. Ḥüsn içinde her biri dildār-ı bî-hem-tā geçer
Lîk ḥüsn-i ḥulq ile şāhāne Aḥmed Şāhdur
3. Bî-vefālar rūḥ-ı şānî olsa da medḥ eylemem
Rūḥ [...] ²⁴ zümre-i cānāne Aḥmed Şāhdur
4. Gevher olsa hem-çü cevher dil-rübā gelmez baña
Levn-i gendüm bî-bahā yek-dāne Aḥmed Şāhdur
5. Bir görüşde la‘l-i nâbı **Nâbî**’yi ser-ḥoş iden
Lebleri mül gözleri mestāne Aḥmed Şāhdur

11.

Nâbî²⁵

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Revnaq-ı ḥüsnüñ cihānda bulsun Aḥmed Şāhumuz
Bülbülân-ı zār olsun gülsün Aḥmed Şāhumuz
2. Her biri bir boy begidür serv-ḳad dil-berlerüñ
Hep muḳırr olup didiler olsun Aḥmed Şāhumuz
3. Olsa ‘uşşāḳuñ ‘aceb mi bülbül-i gūyālaruñ
Gülşen-i bî-ḥār [u] ḥas bir gülsün Aḥmed Şāhumuz

[8^a]

4. Seg raḳîbe bendeñi ğamz eylemiş aġyār-ı dūn
N’eyleyem itdüklerini bulsun Aḥmed Şāhumuz

²³ Bu gazel, *Nâbî Divānı*’nda bulunmamaktadır.

²⁴ [...]:

²⁵ Bu gazel, *Nâbî Divānı*’nda bulunmamaktadır.

5. Haşr olunmaz dünyede hasretleyüz tā haşre dek
Haşr olunca Nābiyā sağ olsun Aḥmed Şāhumuz

12.

‘Āşık ‘Ömer²⁶

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. ‘Āşık oldum sen perī-sīmāya cānum Muştafā
Mā'ilem sen dil-ber-i ra' nāya cānum Muştafā
2. Gülşen-i vaşluñda zārum artmadadur rüz u şeb
Bülbülem sen gonçe-i zībāya cānum Muştafā
3. Nādim oldum saña ‘āşık olduğuma zīrā kim
Uğradı başum benüm ğavġāya cānum Muştafā
4. İştiyāk-ı vuşlatuñla gözlerüm yaşı benüm
Ağa ağa döndi gör deryāya cānum Muştafā
5. Çok zamāndur çekdi ārzüm baña bir şeftālū vir²⁷
Dimedüñ [‘Āşık] ‘Ömer ednāya cānum Muştafā

13.

Nihādī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Bezme gel ey lebleri la' l-i Bedaḥşānum Bekir
Dāġ-ı sinem lāle-veş derdine dermānum Bekir
2. ‘Iyş [u] nüş ile şafā eyyāmıdır peymāne şun
‘Āşık-ı dil-ḥaste-i āvāreñe cānum Bekir
3. Şām-ı fūrkatde ḥayālünden geçer gül-ruḥlarıñ
Şaçılur şeb-nem gibi eşk-i firāvānum Bekir
4. Her seḥer bŷy-ı maḥabbetle dimāġ-ı cānumı
Kıl müşerref gonçe-i bāġ-ı gülistānum Bekir

²⁶ ‘Āşık ‘Ömer *Dīvāni*, s. 511. Bu gazel, *Dīvān*'da murabba şeklinde ve 4 benddir.

²⁷ baña bir şeftālū vir: bir şeftāli vire D.

5. Pâyine dürlər nişār eyler **Nihādî** çeşm-i dil
Her gelen iğmâz ile geçdükde cānānum Bekir

14.

Revnaķî

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Ben niçe kıl olmayam 'ālemde varumdur 'Ömer
Bir ğarībce bülbülem nev-gül-' izārumdur 'Ömer
2. Tā ölince kavlüm[i] kim ben anı terk itmezem
Tōğruluqla sevdüm anı tōğrı yārümdür 'Ömer
3. Ğayra kıl olmam senüñ gibi efendim var iken
Sevdüğüm 'ömrüm efendim şivekārumdur 'Ömer
4. Yüzi güldür saçı sünbül hem efendimdir benüm
Gün gibi qarşumda her gün aşikārumdur 'Ömer

[8^b]

5. Ağzı dar hoşkaya beñzer dişleri dür-dānedür
Gizli gencdür **Revnaķî** taze bahārumdur 'Ömer

15.

Ħamdî²⁸

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Uyma aĝyāruñ sözine ey 'Ömer Şāhum benüm
Baķma nā-dānuñ yüzine ey 'Ömer Şāhum benüm
2. Herkese yüz virme cānā el yüze tut kıl hāzer
Girme bu halkuñ gözine ey 'Ömer Şāhum benüm
3. Ey gözi āhū raķīb-i segle seyrān eyleme
Luţf idüp başma izine ey 'Ömer Şāhum benüm
4. Ben kuluñ haķķında düşmen kavlini gūş eyleme
Öyle bir kelbün sözine ey 'Ömer Şāhum benüm

²⁸ *Ħamdullah Ħamdî Dīvānı*'nda bulunmayan bu gazel, *Mecmua*'da mükerrer kaydedilmiştir (bkz. 80. manzume).

5. Eyle düşdükçe nigāh-ı çeşm-i mestüñle nazar
Ḥamdī-i zār u ḥazīne ey 'Ömer Şāhum benüm

16.

'**Āşık** 'Ömer²⁹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Ḥaḳ ḥaḫādan şaḳlasun dīdārın 'Oşmān Şāhumuñ
 Bād-ı şarşardan gül [ü] gülzārın 'Oşmān Şāhumuñ
2. Şem' a gālib eylesin envārın 'Oşmān Şāhumuñ
 Yaḳma pervāne-veş aḡyārın 'Oşmān Şāhumuñ
3. Ḥāḫırı bulsun feraḫ tek bendesin itsün helāk
 Tütmasunlar dest-i ḥaḫçerdārın 'Oşmān Şāhumuñ
4. İdemez ḫaḫ' ā tekellüm yañılur evrādını
 Tütülür güş eylese güftārın 'Oşmān Şāhumuñ
5. Dil-rübālar arasında ey '**Ömer** budur 'alem
 Getürürler cevriñi³⁰ āzārın 'Oşmān Şāhumuñ

17.

Zātī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Cānumı acıtdı zulm-i fūrḫat-i Seyyid 'Alī
 Dād itsün pādīşāh-ı vuşlat-ı Seyyid 'Alī
2. Ger olursa nūr-ı ḥüsñinde be-gāyet yaraşur
 Āl-i Aḫmed gibi ḥazrā-ḫal'at-ı Seyyid 'Alī
3. Merve ḫaḫḫı Ka' be-i ḥüsne olupdur ḫaḫ budur
 Pādīşāh-ı milket-ārā Ḥazret-i Seyyid 'Alī
4. Bir terāzūdan iner maḫbūbdur Yūsufda yoḫ
 Dōstlar ḥüsñ-i bahār-ı behcet-i Seyyid 'Alī

²⁹ 'Āşık 'Ömer *Dīvāni*, s. 337. Bu şiir, *Dīvān*'da murabba şeklinde olup Ahmed Şahımın redifli ve 5 benddir.

³⁰ getürürler cevriñi: getürür cevriñi çeker D.

5. **Zâtî**yi eyle be-ḥaḳḳ-ı evliyâ vü enbiyâ
Yâ İlahî luḫf kııl hem şoḫbet-i Seyyid ʿ Alî

18.

[9^a] **Âbî**

fâʿ ilâtün fâʿ ilâtün fâʿ ilâtün fâʿ ilün

1. Ey melâḫat gülşeninde gonçe-i ḫamrâ Ḥasan
Olmışam derd ü ğamuñla bülbül-i şeydâ Ḥasan
2. Kâtib-i kudret berât-ı ḫüsnüñ üzre âşikâr
Hoş çekilmiş kaşlaruñ mânende-i tuğrâ Ḥasan
3. Gerçi çoḫdur şehri-İzmidde perî-rûlar velî
ʿ Aynuma gelmez biri illâ Ḥasan ammâ Ḥasan
4. Mest olup bezm-i ğurûr ile ḫarâmî gözlerüñ
Cân u dil mülkin iden bir laḫzada yağmâ Ḥasan
5. Kerbelâ-yı fûrkatüñde baş açuḫ yalın ayak
Niçe bir **Âbî** gibi feryâd idüp dir yâ Ḥasan

19.

Sânî³¹

mefʿ ülü mefâʿ ilü mefâʿ ilü feʿ ülün

1. Cân u dil³² olup ʿ âşıḳ-ı pâ-mâli Ḥüseynüñ
Küyından ebed olmadılar ḫâlî Ḥüseynüñ
2. Şeyʿen liʿllâh için küyına ʿ azm itdi dil ü cân³³
Deryüzeye çıḫdı iki âbdâlî Ḥüseynüñ
3. Pür-yâre kııl ʿ ışḫında ışḫlar gibi sineñ
Şaç yirlere hecrinde dem-i âli Ḥüseynüñ
4. Ḥulḳı Ḥasen [ü] ḫüyı Ḥüseynîye muvâfıḳ
Ol ḫaşlet-i niğü ile efʿ âli Ḥüseynüñ

³¹ *Şanî Beg Dîvânı*, s. 293-94. Bu gazel, *Dîvân*'da 7 beyittir.

³² dil: dilden D.

³³ Vezin tutarsız.

5. Sevmiş gibi **Sānī** ne ' aceb vaşf ider anı
Āvāre³⁴ de olmuş gibi meyyālī Hüseynūñ

20.

Cinānī³⁵

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Taqılup hāra gel ey gönçe-dehānum ' İ̄sā
Beni bülbül gibi zār eyleme cānum Mūsā
2. Kıpudan sīneñi gül gibi açup çıkmañdur
Feth-i bāb harem-i bāğ-ı cinānum Yaḥyā
3. Muşhaf-ı ḥüsñüñi cān sōkün eylerdi revān
Nāz ile eyleseñ ey rūḥ-ı revānum ' İ̄sā
4. Kaşlaruñ yayına ḳurbān ola cānum luṭf it
İllere yayma benüm ḳaşı kemānum Mūsā
5. Yoluña niçe **Cinānī** gibi ḳurbān olsun
Sen şağ ol dünyede ey tāze cevānum Yaḥyā

21.

[9^b] ' **Aḳlī**

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Dağıtdı ' aḳl u fikrüm çeşm [ü] ebrūsı Yūsuf Şāhuñ
Çürüttdi naḥl-i şabrum ḳadd-i dil-cūsı Yūsuf Şāhuñ
2. Yiridür faḥr ide anuñla hep maḥbūbı Bağdāduñ
Deger Rūm ile Şāma ḥāl-i Hindūsı Yūsuf Şāhuñ
3. Gören ey pençe-i ḥurşīd dir el arḳası yirde
Yed-i beyzā mı eyā dōst bāzūsı Yūsuf Şāhuñ
4. Bulınmaz degme bir dil-berde ḥüsni ol perī-rūyuñ
Görinmez degme bir vaḳt (?) ile pehlūsı Yūsuf Şāhuñ

³⁴ āvāre: bī-çāre D.

³⁵ Bu gazel, *Mecmua*'da ufak tefek farklarla ve Ḥamza redifī ile mükerrer kaydedilmiştir. (bkz. 65. manzume).

5. Olınca hâk-i pâyüñ hizmetüñ kılmağ muqarrerdür
Düşerse ‘**Aklî**-i şeydāya pā-būsı Yūsuf Şāhuñ

22.

Hayreti³⁶

fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

I

Yanalum micmer-i ‘ ışığına düşüp ‘ūd gibi
Göklere irgürelüm nâleleri dūd gibi
Gel murād idinelüm der[d]ini maqşūd gibi
Kanı bir şūh güzel dünyede Maḥmūd gibi

II

İçelüm ‘ ışık şarābın yine rüsvā³⁷ olalum
‘ Ār u nāmūsı koyup ‘ āleme şeydā³⁸ olalum
Gül yüzi şevki ile bülbül-i gūyā olalum
Kanı bir şūh güzel dünyede Maḥmūd gibi

III

Geh gözi fikri ile vālih ü ḥayrān olalum
Zülfi sevdāsı ile gāhī perīşān olalum
Kulına kul oluban ‘ āleme sulṭān olalum
Kanı bir şūh güzel dünyede Maḥmūd gibi

IV

Kılalum kāmētümüz kaş[ı] ḥayāliyle ḥayāl
Bükülüp ḥalqa olalum nitekim mīm-i melāl
Dāl-i devletdür olursağ ger ayağında çü dāl
Kanı bir şūh güzel dünyede Maḥmūd gibi

³⁶ *Hayretî Dîvânı*, s. 111.

³⁷ rüsvā: şeydā D.

³⁸ şeydā: rüsvā D.

V

Dimezem³⁹ kim olalum h̄aşı vü maḳbūli anuñ
 Olalum Ḥayretiyā tek ḳulunuñ ḳulı anuñ
 Ḥāk olalum nereye uğrar ise yolu anuñ
 Ḳanı bir şūḫ güzel dünyede Maḥmūd gibi

23.

Zātī⁴⁰

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Şehr içinde bir perī burc-ı velāyetdür Velī
 Māh-rūlar arasında ḡāyet āfetdür Velī
2. Yüzini gördükçe gönlüm ḡayrıya meyl eylemez
 Ṭurğurur aḳar şuyı şāḫib-kerāmetdür Velī

[10^a]

3. Pāyine aḳıtdı ser-cümle velāyet ehlini
 Ḥaḳ budur kim server-i ehl-i velāyetdür Velī
4. Bī-ḳ ināyetlerde gözler görmemişdür ḳaynuñ
 Çeşm-i cismüñ ḳāşıḳa ḳayn-ı ināyetdür Velī
5. Sīnesinde sen şeh-i çābük-süvāruñ ḳışḳına
Zātīye biñ naḳ l kesmek dāl-i devletdür Velī

24.

Emrī⁴¹

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Çünki ḫübānuñ olur serveri Ca' fer⁴² Çelebi
 Ḳul ider kendüye serverleri⁴³ Ḥaydar Çelebi
2. Bülbül itmez mi bu dem⁴⁴ ḳāşıḳ-ı bī-çāreleri
 Zeyn idelden yüzine gülleri Ca' fer⁴⁵ Çelebi

³⁹ dimezem: dimezüz D.

⁴⁰ *Zātī Dīvānı*, s. 408. Bu gazel, *Dīvān*'da 7 beyittir.

⁴¹ *Emrī Dīvānı*, s. 291. Bu gazel, *Dīvān*'da 7 beyittir.

⁴² Ca' fer: Ḥaydar: D.

⁴³ serverleri: güzelleri D.

⁴⁴ bülbül itmez mi bu dem: itdi bülbül gibi zār D.

⁴⁵ Ca' fer: Ḥaydar: D.

3. Gülşen-i hüsnine karşı dün ü gün nâle ile
Vâlih itdi yine bülbülleri Haydar Çelebi
4. Nazm-ı⁴⁶ zülfünü senün söyleyemezler tolaşur
Şehr şâ^c irlerinün dilleri Ca^c fer⁴⁷ Çelebi
5. **Emriyâ** gerden-i siminde⁴⁸ gören kâkülini
Diye kâfura şaçar ^c anberi Haydar Çelebi

25.

Dâ^cî

mefâ^c îlün mefâ^c îlün fe^c ulün

1. Cihân tendür velîkin cānı Aḥmed
Dükeli cānlaruñ cānānı Aḥmed
2. Cihân hüsnün ile Bağdād olupdur
Cihân Bağdādınun sultānı Aḥmed
3. Sa^c ādet ordusunuñ mir-i ḥānı
Leṭāfet cevherinün kānı Aḥmed
4. Vefā vü ḥalk içinde yok nazīrūñ
Melāḥat kişverinün ḥānı Aḥmed
5. Gezer şehri kamu başdan ayağa
Yürür ister şorar kim kanı Aḥmed
6. Vefā vü luṭf ḥulķı Ḥaḳ ezelden
Zi kılmış ṭapuña erzānı Aḥmed
7. Yüzünü **Dâ^c î** bir dem görmez ise
Yaқılır derd ile dermānı Aḥmed

⁴⁶ nazm-ı: nām-ı D.

⁴⁷ Ca^c fer: Haydar: D.

⁴⁸ siminde: sinemde D.

26.

Hākī*fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün*

1. Cān virür 'āşık olan saña Mehemmed Şāhum
Sen de gāhī nazar it aña Mehemmed Şāhum
- [10^b]
2. Rūz [u] şeb bāğda 'ar' arlar u naḥl-i bāsık
Reşk iderler ḳad-i bālāña Mehemmed Şāhum
3. Hāme-i zerle çekilmiş ḳaşuñuñ tuğrāsı
Dāldur aḥsen-i sīmāña Mehemmed Şāhum
4. Reng virdi gül-i ter kendüye gülşende meger
Öykinürmiş ruḥ-ı zībāña Mehemmed Şāhum
5. Rağbet itdükleri ḥalkuñ bu ki la' l-i nāba
Beñzedürler leb-i ḥamrāña Mehemmed Şāhum
6. Ḳuruyup ağızı zebānı çürüsin ol kişiuñ
Diş diye lü'lü'-i lālāña Mehemmed Şāhum
7. Gerçi sen zāde-i ḳapucısın ammā şehler
Ḳul olurlar der-i a' lāña Mehemmed Şāhum
8. Künc-i ḥasretde niçe yıl çürüyüp ḥāk oldum
Yād idüp **Hākī**yi gel baña Mehemmed Şāhum

27.

Muştafā*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. 'Aşık oldum ğam degül dünyā Mehemmed Şāhuma
Mā' il oldum ben daḥı zīrā Mehemmed Şāhuma
2. Hüsni ḥulḳ ile cihānda dāsitān oldu bugün
Bir güzel olmaz menend ḥālā Mehemmed Şāhuma
3. Kāküli itmiş dökülmüş rüyına olmuş niḳāb
Pek güzel yaraşmış istiğnā Mehemmed Şāhuma

4. Reşk ider gökde cemâline dem-â-dem âfitâb
Beñzemiş rûyına mâh-ârâ Mehemmed Şâhuma
5. Şevk virür hüsni bütün dünyâya mişl-i mâh-tâb
Vechi var dirlerse pek ra' nâ Mehemmed Şâhuma
6. Mübtelâ oldum göreliden hergiz ol meh-peykeri
Merhabâ itdüm bugün zîbâ Mehemmed Şâhuma
7. Râh-ı ' ışkuñda anuñ terk eyledüm cân u seri
Hep fedâ'tdüm cânımı cânâ Mehemmed Şâhuma
8. **Muştafâ** çün ' âlemüñ hüsni ile meşhûr dil-beri
Beñzemez hiç birisi ammâ Mehemmed Şâhuma

28.

Veysi⁴⁹

mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün

1. Yandurdu beni âteş-i sūzâna Memi Şâh
Şem' -i ruhuña eyledi pervâne Memi Şâh
- [11*]
2. Güller açılıp şahñ-ı çemen hürrem olurdu
Nâz ile kadem başşa gülistâna Memi Şâh
 3. Gül-ruhlarnuñ ' aksi ile dem-be-dem inler
Raḥm itse ne var bülbül-i nâlâna Memi Şâh
 4. Bu hüsni ile bu hulq ile bu nâz ile ey dil
Şâh olsa ne var ' asker-i hûbâna Memi Şâh
 5. Mecnûn gibi kûh-ı gama düşdi dil-i **Veysi**
' Işk ile anı ideli dîvâne Memi Şâh

⁴⁹ Bu gazel, *Veysi Divânı*'nda bulunmamaktadır.

29.

Ḥüsni*mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün*

1. Ne dem meh-pārelerle 'azm-i seyrān eyler İbrāhīm
Temāşāgāhı baña Yūsufistān eyler İbrāhīm
2. Ten-i sīmīnini gāhī ki 'uryān eyler İsmā'īl
Ḥicāb-ı ebre ḥurşīdi girizān eyler İbrāhīm
3. Sūvār-ı esb-i nāz olup Vefā Meydānına gelse
Ser-i üftādegānı gūy-ı ğalṭān eyler İbrāhīm
4. Kitāb-ı ruḥları 'ışk-ı cevānī baḥşin açduḳça
Debistānı baña gūyā gülistān eyler İbrāhīm
5. N'ola ibrām ile deryūze-i ḥ'ān-ı vişāl itse
Mürüvvet kāmıdur **Ḥüsni**ye iḥsān eyler İbrāhīm

30.

Şānī⁵⁰*mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün*

1. Gel ey kaşı kemānum āfet-i⁵¹ fettānum İsmā'īl⁵²
Saña ta' līm-ḥāne sīnem olsun cānum İsmā'īl
2. Kemāna gezle tīrūñ gözle cerm-i ṭabla-i dāğum
Ziyād olsun ḳo zaḥm-ı sīne-i sūzānum İsmā'īl
3. Göñül āyīnesin peykān-ı tīr-i cān-sitānuñla
Delüp 'arz-ı hüner ḳıl ey şeh-i merdānum İsmā'īl
4. Kepāde eyleyüp ḳaddüm ğam-ı ebrū-kemānuñla
Keş-ā-keşlerde ḳoma beni luṭf it ḥānum İsmā'īl
5. Lebünnden būseler alsa ḳuluñ **Şānī**ye ter düşme
Benüm şāh-ı 'aṭā-baḥşum⁵³ benüm sulṭānum İsmā'īl

⁵⁰ *Şānī Beg Dīvānı*, s. 338. Bu gazel, *Dīvān*'da İbrahim redifli ve 6 beyittir.

⁵¹ āfet-i: āfetüm D.

⁵² İsmā'īl: İbrāhīm D.

⁵³ 'aṭā-baḥşum: ḥaṭā-baḥşum D.

31.

Mesîhî⁵⁴*fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün*

1. Ey boyı serv-i nâz Kâsım Beg
Şacı ' ömr-i dırâz Kâsım Beg
2. Serv beñzerdi kıaddüne olsa
Başdan ayağa nâz Kâsım Beg
3. Murğ-ı dil şaydı için olmaz hiç
Sen kıadar şâh-bâz Kâsım Beg
- [11^b]
4. Râstî bu kim oldu ' uşşâka
Ser-i küyuñ Hicâz Kâsım Beg
5. Defter itdüğe mübtelâlaruñı
Beni çağ başda yaz Kâsım Beg
6. Hâk **Mesîhî** du' âsı ile seni
Eylesün ser-firâz Kâsım Beg

32.

Zâtî⁵⁵*mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*

1. Eger ' arz eylese ey dil cemâlün bir nazar ' Abdî
Cihânün şehleri anuñ olalar ser-te-ser ' Abdî
2. Anı bu hüsn ile görse eger kim dirdi İskender
İşiginde gülâm olmak bütün dünyâ deger ' Abdî
3. Umarın ben kuluñuñ da vara derd-i seri âhir
İdüdüüm pâyüne başum kıomağı derd-i ser ' Abdî
4. Hâlâvet milketi içre ne nâzük h̄'âcedür luţfuñ
İki şîrîn gülâmıdur anuñ şehd ü şeker ' Abdî

⁵⁴ *Mesîhî Dîvânı*, s. 201. Bu gazel, *Dîvân*'da 7 beyittir.

⁵⁵ *Zâtî Dîvânı*, s. 454. Bu gazel, *Dîvân*'da 7 beyittir.

5. Cihāna pādişāh olmak kadar hazz eyleyem **Zātī**
Faḳīre āsitānuñda ḳulum dirse eger ' Abdī

33.

Rūhī-i Bağdādī⁵⁶

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Gelüp dünyāya ḳıldı niçe dem ' arz-ı liḳā Yūsuf
Senüñdür devr şimdi sensin ey şun' -ı Hudā Yūsuf
2. Kemāl-i hüsn-i fenn-i ' ışḳda mümtāz-ı devrānuz
Bana Ya' ḳüb dir ' ālem saña ey meh-liḳā Yūsuf
3. Haber-dār olsalar hüsnüñle ' ışḳ-ı sine-sūzumdan
Baña Ya' ḳüb reşk eylerdi ey meh-rū saña Yūsuf
4. Bileydi ' ışḳ-ı dil-sūzum yanardı hālümü Ya' ḳüb
Göreydi hüsn-i mergūbuñ olurdi mübtelā Yūsuf
5. Cüdā düşdüyse senden yarüñ ey **Rūhī** melül olma
Bilürsin niçe dem Ya' ḳubdan düşdi cüdā Yūsuf

34.

' Ulvī⁵⁷

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Ey lebi gonçe-i gülzār-ı cinānum Emrī
Ka' be-i kūyı maḳām-ı dil ü cānum Emrī
2. Ben senüñ şāne-şifat ayaḡuña yüz süreyin
Sen şalın nāz ile ey serv-i revānum Seyfī
3. Giryeden gözlerüm ağardı belā küncinde
' Işḳ pīr itdi beni tāze cevānum ' Abdī

[12*]

4. Hāş Ayās olsa ḳapuñda yiridür bedr-i münir
Ey yüzi pertev-i hürşid-i cihānum Feyzī

⁵⁶ Bağdatlı Rūhī Dīvānı, s. 694-95. Bu gazel, Dīvān'da 11 beyittir.

⁵⁷ Bu gazel, 'Ulvī Dīvānı'nda bulunmamaktadır.

5. Cân-ı 'Ulvî hedef-i nâvek-i müjgânuñdur
Göz ucıyla nazâr it tâze cevânum Fazlî

35.

Ḥayretî⁵⁸

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

I

Gümiş serv-i hırâmândur kad-i bālâsı İlyâsuñ
İrişmiş mîve-i cândur leb-i zîbâsı⁵⁹ İlyâsuñ
Nişân-ı hüsn ü behcetdür kaşı tuğrâsı İlyâsuñ
Cihâna gelmedi gelmez bugün hem-tâsı İlyâsuñ

II

Lebine teşnedür anuñ dem-â-dem Hızır-ı ferruḥ-dem
Sözinuñ kan helâkidür dem-â-dem⁶⁰ 'İsî-i Meryem
Ol âdem cânına yâ Rab nice cân virmesün âdem
Cihâna gelmedi gelmez bugün hem-tâsı İlyâsuñ

III

Leb-i la' l-i revân-baḥşı şarâb-ı zindegânîdür
Emüp nûş eyleyen anı şorarsañ Hızır-ı şânîdür
Ruḥında zülfi cennetde ḥayât-ı câvidânîdür
Cihâna gelmedi gelmez bugün hem-tâsı İlyâsuñ

IV

Anuñ her bir beñi cânumda bir dâğ-ı maḥabbetdür
Ḥayâl-i tîr-i müjgâni dile sehm-i sa' âdetdür
İti olmak kapusunda be-ğâyet ulu ni' metdür
Cihâna gelmedi gelmez bugün hem-tâsı İlyâsuñ

V

Ben anuñ **Ḥayretî** yıllar durur kim mübtelâsıyam
Dem-â-dem vaşl-ı in' âmuñ umar kem-ter gedâsıyam
Ne var yâd eylese bir gün kadîmî aşinâsıyam
Cihâna gelmedi gelmez bugün hem-tâsı İlyâsuñ

⁵⁸ *Ḥayretî Dîvânı*, s. 115.

⁵⁹ leb-i zîbâsı: lebi ḥurmâsı D.

⁶⁰ dem-â-dem: hemîşe D.

36.

Nābī⁶¹*fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün*

1. Mū-be-mū ḥüsn ile āmiḥte dūrür rüy-ı Ḥalīl
Rū-be-rū luḥf ile engiḥtedür cüy-ı⁶² Ḥalīl
2. Qaddi şabrı ḥam ider qāmet-i dil-cüy-ı Ḥalīl
Bülbüli ebkem ider çeşm-i suḥan-güy-ı Ḥalīl
3. Keffe-i çeşmine cünbiş virüp ebrü-yı Ḥalīl
Dil alup şive şatar turma terāzū-yı Ḥalīl
4. Ser-i şüridemüzi eyledi vaḥf-ı miḥrāb
Hey'et-i ḥam-şude-i tāḳ-ı dü-ebrü-yı Ḥalīl
5. Pīr-i efsürde iken eyledi ser-germ-i hevā
Nābī-i ḥaste-dili ḡamze-i cādū-yı Ḥalīl

37.

[12^b] Ḥayreti⁶³*mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün*

1. ' Aceb serv-i ḥıramāndur ḳad-i bālāsı İşḫāḳuñ
İrişmiş mive-i cāndur leb-i ḥurmāsı İşḫāḳuñ
2. Ya tāḳ-ı ḳaşr-ı cennetdür yaḥod andan ' alāmetdür
Begüm yā rā-yı raḥmetdür ḳaşı tuḡrāsı İşḫāḳuñ
3. Ya bir alıcı laçındür ya yağmacı Moḡolçindür
Qıyar insāna bī-dindür gözi şehlāsı İşḫāḳuñ
4. Ya ra' nā verd-i aḥmerdür yā nāzük lāle-i terdür
Ya bir māh-ı münevverdür ruḥ-ı zībāsı İşḫāḳuñ
5. Yine ey Ḥayreti n'itdi beni Mecnūn-ı ' ışḳ itdi
Düşürdi taḡlara ḡitdi şacı sevdāsı İşḫāḳuñ

⁶¹ *Nābī Dīvānı*, s. 824-25. Bu gazel, *Dīvānı*'da 7 beyittir.

⁶² cüy: ḥüy D.

⁶³ *Ḥayreti Dīvānı*, s. 278.

38.

Arnabud-zâde*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün*

1. Bendeñe bir gel e baĸ ġonġe-i dehānum Şun' ĩ
Baña raġm eyle cefā eyleme cānum Şun' ĩ
2. Ben seniñ ġāk-şıfat pāyüñe yüzler süreyüm
Sen şalın ġāmet[i] şimşād cevānum Muşlı
3. Ağlamakdan iki ġeşmüm aġarupdur ey meh
Şevġ-i rüyuñla neye döndüm revānum Luţfı⁶⁴
4. Ķapudan gögsini gösterdi açup bendesine
Feth-i bāb eyledi ol bāġ-ı cinānum Nürı
5. **Arnabud-zāde**-i miġnet-zedeye cevır itme
Ey bu ten kişverinüñ taġtına ġānum Lem' ĩ

39.

Zātı⁶⁵*mefā' ĩlün mefā' ĩlün mefā' ĩlün mefā' ĩlün*

1. Şaçun zulmet dudaġun ġeşme-i ġayvān Ĥızır Bāli
Saña her kimse kim mā' il degül ġayvān Ĥızır Bāli
2. Kerem ġıl Ĥāzret-i Ĥızır' ışġına andan revān eyle
Lebün āb-ı ġayātından umar bu cān Ĥızır Bāli
3. Boyun servindedür dil tıflı ger Ĥızır irmese ġaţtuñ
Helāk eyler anı bu kākül-i şu' bān Ĥızır Bāli
4. N' iġün her bir nefesde Ĥızır-veş her yirde ġāzırdur
Eger šayy-i mekān bilmezse bu eġġān Ĥızır Bāli
5. Ĥızır' ışġına bi'llāh ya n' iġün eyler idün k' anda
Bu **Zātı** bendeñi mülk-i ġama sultān Ĥızır Bāli

⁶⁴ Vezin tutarsız.⁶⁵ *Zātı Dīvānı*, s. 409. Bu gazel, *Dīvān*'da 7 beyittir.

40.

Mesîhî⁶⁶*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1. Cānuma cān katdı la' l-i cān-fezāsı Şālihūñ
Şīr ü şekkerden midür yoḥsa ğidāsı Şālihūñ
[13^a]
2. Dün gice nāz ile şehnāza ser-āğāz idicek
Hep muḥayyer itdi ' uşşāķı nevāsı Şālihūñ
3. Ötdürürse bülbüli ṭanbūr ile üstādlar
Kondurur dil murġını şīrīn⁶⁷ şadāsı Şālihūñ
4. Ne kadar dervīş isem bulmaq yüzümün üstine
Ağır altun olursa ger bahāsı Şālihūñ
5. Ey **Mesîhî** bilmiş ol saña murāduñ el virür
Ger naşīb olur[sa] bir kez merḥabāsı Şālihūñ

41.

Ḳudsi⁶⁸*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

I

Ol melāḥat Mışırına sulṭān olan Yūsuf ḳanı
Ḥüsn-i evcinde meh-i tābān olan Yūsuf ḳanı
Şol leṭāfet mülkine ḥaḳan olan Yūsuf ḳanı
Ḥüsn burcında meh-i raḥşān olan Yūsuf ḳanı

II

Dām-ı zülf ü dāne-i ḥāl ile diller şayd idüp
Ḳa' r-ı cāh-ı ğabġabı zindān olan Yūsuf ḳanı
La' l-i mey-gün lebleri yāḳūt-ı rümmānī gibi
Ḳūt-ı rüḥ sākin-i Ken' ān olan Yūsuf ḳanı

⁶⁶ *Mesîhî Dīvānı*, s. 208. Bu gazel, *Dīvān*'da Yūsufuñ redifli ve 6 beyittir.

⁶⁷ şīrīn: şıyt u D.

⁶⁸ Bu gazel, *Ḳudsi Dīvānı*'nda bulunmamaktadır.

III

Ruḥları bedr-i münîr ü kaşları şekl-i hilâl
 Hâli top u zülf[i] çün çevgân olan Yûsuf kıanı
 Kâmet-i bâlâsı Tübî vü miyâni mişl-i mû
 Kaşı yay u kirpügi peykân olan Yûsuf kıanı

IV

Havz-ı Kevşerdür leb-i la' li vü gerdende anuñ
 Haṭṭ-ı sebzi hür ile Rıdvân olan Yûsuf kıanı
 Çeşm-i maḥmûrı ki virür haste dillere şifâ
 La' l-i surḥı çeşme-i hayvân olan Yûsuf kıanı

V

Sâkiyâ ' ahd-i çemendür irdi hengâm-ı şarâb
 Haṭṭ-ı sebzi sebze vü reyḥân olan Yûsuf kıanı
 Nâr-ı fûrkat tâbına kalmadı **Kudsî** tākātüñ
 Derd-i câna merhem ü dermân olan Yûsuf kıanı

42.

Necâti⁶⁹*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün*

1. Kul olup sen ruḥı pür-envâra Mestî Çelebi
Rağbetüm kalmadı 'ūd ' anbere Mestî Çelebi
 2. Yalñuz ben degülem her kişi dīvâne dürür
Sen perî-çihre melek-manzara Mestî Çelebi
- [13^b]
3. Bu cihân içre hele gel ḥazer eyle zinhâr
İ' timâd itme şaḳın berbere Mestî Çelebi
 4. Tākātüm tāk olup ey meh ser-i kûyuñda senüñ
Kâmetüm döndi benüm çenbere Mestî Çelebi
 5. Ayağı alsam ele meclis içinde şeb ü rûz
Ser ü pâyüm gele pâ vü sere Mestî Çelebi
 6. Ey **Necâti** ruḥ-ı zerdümle sirişk-i çeşmüm
Rağbeti komadı sîm ü zere Mestî Çelebi

⁶⁹ Bu gazelin 2. beyti, *Necâti Dīvânı*'ndaki 647 numaralı gazelin üçüncü beytiyle aynıdır.

43.

Zātī⁷⁰*mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün*

1. N'ola dil Hüdüdi düşse şeh-i Sulṭān Süleymāna
Muṭī' olur ṭayır [u] ins ü cān Sulṭān Süleymāna
2. Baña mühr-i Süleymān vaḳfını luṭf eyle ey vaḳḳāf
Olayın mūra tā kim olmağa Sulṭān Süleymāna
3. Begüm ben mūra luṭf it Ehrimen söziyle ḫulm itme
Şikāyet eylerin senden şaḳın Sulṭān Süleymāna
4. Sipāde (?) şan Süleymān ḫazḫ idem kūyında ḡāyet de
İderseñ ben ḡubārı ey şabā mihmān Süleymāna
5. Hevāda taḫtumı yıllar getürürdi benüm **Zātī**
Olaydum āsitānında eger derbān Süleymāna

44.

Adlī⁷¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Dil aña meyl itdi çünkim derde dermānum Memi
İşk-ı vechüñle ḫayālün buldı mihmānum Memi
2. Āsitānuñda ḫuluñ oldum saña biñ cān ile
Bāb-ı iḫsānuñ görüp var 'ahd-i peymānum Memi
3. Bāḡ-ı 'ışḳuñ bāḡbānı olmış iken ben senün
Bu ḡarībün redd idüp inletme sulṭānum Memi
4. Gice gündüz āh idüp 'ışḳuñla sīnem yāredür
Merhem-i luṭfuñla şarup zaḫm ile ḫanum Memi
5. Kıl ḫazer sūz-ı derūnumdan nigārum **Adliyā**
Hiç felāḫ bulmaz mısın āh ile eḡānum Memi

⁷⁰ *Zātī Dīvānı*, s. 293-94. Bu gazel, *Dīvān*'da 7 beyittir.

⁷¹ Bu gazel, *Adlī Dīvānı*'nda bulunmamaktadır.

45.

Hayretî⁷²*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1. Kanda ben kanda temennâ-yı vişâli Husrevün
Gönlüme eglence yitmez mi hayâli Husrevün

2. Bir nefesde niçe biñ ferzâneyi Ferhâd ider
Nuṭka gelse nâz ile şîrîn maḳâli Husrevün

[14^a]

3. Kible haḳḳı âsitâni Ka'betü'l-^cuşşâḳdur
Pertev-i nûr-ı İlähîdür cemâli Husrevün

4. Murğ-ı câna var mıdur alınmamağa⁷³ çâre hiç
Dâne vü dâm ola çün kim zülf ü hâli Husrevün

5. Begligüm var ^câlemün sultâniyam ey **Hayretî**
İşiginde ben de bir ḳulı olalı Husrevün

46.

Seyyid Hüsni*mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*

1. Seḫâ erbâbınıñ mümtâz-ı müsteşnâsıdur Feyzî
^cAṭâ iḳlîminün şâhib-himem paşasıdur Feyzî

2. N'ola luṭfuñ gören bülbül gibi âşüftesi olsa
Kerem güzârınıñ bir gönçe-i ra' nâsıdur Feyzî

3. Füyûzât-ı İlähî cilvegerdür ṭab' -ı pâkinde
Rumûz-ı feyz-i cüduñ ^cârif [ü] dânasıdur Feyzî

4. Tefavvuḳ itdi in'âm ile fevḳinde ne kim varsa
Vücûhıyla hele a' lâlaruñ a' lâsıdur Feyzî

5. Ola maḳşud miḳdârınca gül-çîn-i hüner **Hüsni**
Ma' ârif güşeninün bülbül-i güyâsıdur Feyzî

⁷² *Hayretî Dîvânı*, s. 278-79.

⁷³ alınmamağa: aldanmamağa D.

47.

Şehri⁷⁴*mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn*

I

Ey gülşen-i hüsni içre benüm gönçe-dehānum
 Bülbül gibi arturma benüm āh u fiğānum
 Raḥm eyle şehā alma şaḫın boynuña ḫanum
 Ey ḫaşı hilālüm yūri şāhum Ramazānum

II

Cevrūni çeke çeke ḫadüm döndi kemāna
 Tīr-i müjeñe cān u dilüm oldı nişāne
 Gelmeye benüm gibi cefā-keş bu cihāna
 Ey ḫaşı hilālüm yūri şāhum Ramazānum

III

Ben niçeye dek şā'im-i hicrānuñ olayum
 Ğurbetde ḫalup zār ile giryānuñ olayum
 Öldürme şehā Şehrīyi ḫurbānuñ olayum
 Ey ḫaşı hilālüm yūri şāhum Ramazānum

48.

Celīlī⁷⁵*fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün*

I

[14^b] Gönlümün derd ü belā-yı ḡam-ı 'ıḫkı Çelebi
 Ki görür şehd-i şifā cānına mā'ı 'ini
 Buldı bir serv-ḫad ü lāle-ḫad ü gönçe-lebi
 Şeh-i ḫübān-ı cihān ism ile Turgud Çelebi

II

Ḳāmet-i servini yazduḫça gönül 'ar' ar oḫur
 Lebine cennet-i a' lā ḫaḫı'çün Kevşer oḫur
 Şive vü nāz u cefā āyetini ezber oḫur
 Şeh-i ḫübān-ı cihān ism ile Turgud Çelebi

⁷⁴ Bu gazel, *Şehri Dīvānı*'nda bulunmamaktadır.

⁷⁵ Bu gazel, *Celīlī Dīvānı*'nda bulunmamaktadır.

III

Her şanem ol büte ıapsun diyü tedb̄ir iderin
 Deyr-i   alemde anı g n gibi taşv̄ir iderin
 Bu s zi levh̄-i dile ıan ile taşr̄ir iderin
 Şeh-i h b n-ı cih n ism ile ıurgud  elebi

IV

ıařınıuň hasreti t k itdi ben m t kat mi
 Ő h-ı g m h kmine tevķ̄i   ider ol ı met mi
 D stlar ben diyeyin kim id gin  fet mi
 Şeh-i h b n-ı cih n ism ile ıurgud  elebi

V

G l-b n-i b g-ı zar fet d r r ol g n e-deh n
 G lşen-i h sn-i let fet d r r ol serv-i rev n
 Ser-i k yında **Celili** bunı di eyle fig n
 Şeh-i h b n-ı cih n ism ile ıurgud  elebi

49.

Mesih̄i⁷⁶

f 'il t n f 'il t n f 'il t n f 'il n

1. C numa c n ıatdı la   l-i c n-fez sı Y sufuň
 Őir   Őekkerden mid r yoħsa g d sı Y sufuň
2. Di nd r r vaķt-i seħerde Őıķlıg n b lb ller n
 S z-ı dil-s zı ile zib  ed sı Y sufuň
3. D n gice n z ile Őehn za ser- g z idicek
 Hep muħayyer itdi   uřř ķı nev sı Y sufuň
4. İnd r rse b lb li ıanb rına⁷⁷  st dlar
 ıondurur dil murg nı Őıyt u Őad sı Y sufuň
5. Ne ıadar dervif isem bulmaķ ne m mkin⁷⁸  stine
 Ađırı altun olursa ger bah sı Y sufuň

⁷⁶ *Mesih̄i Div nı*, s. 208. Bu gazel, *Mecmua*'da Ő lih n redifi ile m kerrer kaydedilmiştir. (bkz. 40. manzume).

⁷⁷ ıanb rına: ıanb r ile D.

⁷⁸ ne m mkin: y z m n D.

6. Ey **Mesîhî** bilmiş ol saña murāduñ el virür
Ger naşîb olursa bir kez merhabâsı Yūsufuñ

50.

Fedâ 'î⁷⁹

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

I

- Egerçi çok durur bâğ-ı cihānuñ serv-i ra' nāsı
Göñül murğı velî bir gül-izāruñ oldı şeydāsı
[15^a] Budur 'aşıklararuñ her rüz [u] şeb Hâkdan temennāsı
İrişdür Hızr-veş yâ Rabb bize luţf eyle İlyāsı

II

Düşüp şahrâ-yı 'ışka teşne-dil hayrân [u] ser-gerdân
Fırâk-ı yâr ile kıan ağlamağda gözlerüm giryân
Halâş it zulmet-i gâmdan ol Aḥmed ḥaqqı'çün bir ân
İrişdür Hızr-veş yâ Rabb bize luţf eyle İlyāsı

III

N'ola kıaddüm dü-tâ olsa çün efğân itme çeng-āsâ
Baña cevır itme ki kıânün idendür ol melek-sîmâ
Fedâ 'î müstemendi olmuş iken eyleyüp ihyâ
İrişdür Hızr-veş yâ Rabb bize luţf eyle İlyāsı

51.

'Ārif-zāde Kıādî 'Āşım İsmâ'îl Efendi

fâ'îlātün fâ'îlātün fâ'îlātün fâ'îlün

1. Tâ-be-key üftādegānı itme giryân gel Ḥasan
El-emān rahm eyle bārî vaşla şâyân gel Ḥasan
2. Sen daḥı bir şūḥa olmuşsın fütāde var yūri
Āḥ-ı āteşnāk-i baḥr-ı eşke dal yan gel Ḥasan
3. Eyleyüp icrâ ğurūr-ı ḥüsni şadr-ı sînede
Dâ'imâ bālîn-i nâz u şîveye yan gel Ḥasan

⁷⁹ Bu gazel, *Fedâ 'î Dîvānı*'nda bulunmamaktadır.

4. Hâneye teklîf ider elbet re'âyâ-yı zamân
El-hâzer olma diyâr-ı 'ışka a'yân gel Hasan
5. Senc-i müjgânuñ yine âmâde gördüm 'Âşımñ
Eyleme bağrın tenür-ı ğamda biryân gel Hasan

52.

Emîn Bektâşî

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Ey benüm rûhum efendim server-i merdân Ağa
V'ey ledünnî âşinâ v'ey mâlik-i 'irfân Ağa
 2. Maṭlab-ı dil-ḫ̃âhuñı virsüñ senüñ bāri Hudā
Şaklasun yavuz nazardan ol Ğanî sulṭân Ağa
 3. Ḥâtem-i şānî dir isem şānuña lâyıḳ senüñ
Olmaya saña mümâşil zümre-i insân Ağa
 4. Çün bilürsin kim geçilmez loḳmadan ger ḫırḳadan
Bize de böyle tecellî eylemiş Raḫmân Ağa
 5. Hüsn-i ḫulḳ üzre yaratmış Şāni'-i âlem seni
Bir mürüvvet şāhibi şāhibü'l-iḫsân Ağa
 6. Sizleri itmek ziyâret vâcib oldu çün bize
Çünkü olduḳ şehrüñüzde biz daḫı mihmân Ağa
- [15^b]
7. ḫırḳamız pek köhne oldu titremekdür çâresi
Bu **Emîni** derdmendüñ eyleseñ şādân Ağa

53.

Mahlassız

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Taḫt-ı 'ışka geçmiş oturmuş o sulṭândur Selîm
Hep güzeller ḳuldur aña şāh-ı ḫübândur Selîm
2. Ehl-i 'irfânı idüp teşḫîr 'âşık eyledi
Çâr-ebürsı murabba' vefḳ-i 'irfândur Selîm

3. Hüsni rüz-efzünü gerçi devlet-i bâkî degül
Bir demi biñ devr olur ol şâh-ı devrândur Selîm
4. Yūsuf-ı Mısr nübüvvet ile tartışılmaz güzel
Lîk sūḡ-ı vâqtine şâhîn mizândur Selîm
5. Başlar üzre var yiri bâğ-ı cihānda ola şağ
Gönçe-i zibā-yı destâr-ı ḡalimāndur Selîm

54.

Zātî⁸⁰

mefā'îlün mefā'îlün fe'ülün

1. Bugün varlık hicābından geçenler
Olardur rü'yet-i didāra Şâlih
2. Yananlar āteş-i 'ışḡ ile dā'im
Olurlar derd ile dermāne Şâlih
3. Girüp ḡāvūs gibi meydān-ı 'ışḡa
Anuñçün oldılar cevlane Şâlih
4. Gel ey şüfî derūnuñ eyle şāfî
Olasın sen daḡı 'irfāne Şâlih
5. Bugün şavm-ı sivāyı kim dutarsa
Olur ol vuşlat-ı cānāne Şâlih
6. Vişāl-i 'ıyda her kim irse **Zātî**
Anuñ cānı olur ḡurbāne Şâlih

55.

Nizāmi⁸¹

mefā'îlün mefā'îlün fe'ülün

1. Gel ey derd ehlinuñ dermānı Luḡfî
Gönüller taḡtınıñ sultānı Luḡfî

⁸⁰ *Zātî Süleymān Dīvānı*, s. 34.

⁸¹ *Karamanlı Nizāmî Dīvānı*, s. 122. Bu gazel, *Dīvān*'da 6 beyittir.

2. Serîr-i şehri-hüsnün şehriyârı
Melâhat⁸² milketinün hânı Luṭfî

3. Zārâfet⁸³ gülşeninün gülsitânı
Leṭâfet gevherinün kânı Luṭfî

[16^a]

4. Bizi luṭf eyle ḳahr odına yaḳma
Raḳîbe gösterüp iḥsânı Luṭfî

5. Nizâmî'nün cemâlün ḥasretinden
İrişdi göklere efgânı Luṭfî

56

Ḥalîlî

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1. Senün 'ışḳuñ esîr itdi beni sulṭānum İbrāhîm
Giriftārum kemend-i zülfüne cānānum İbrāhîm

2. Beni ḳurbānuñ eyle gel yoluña cānum İbrāhîm
Benüm mevzūn nihālüm āfet-i devrānum İbrāhîm

3. Gül-i bāğ-ı leṭâfetde şeh-i ḥübānum İbrāhîm
Meh-i burc-ı melâhatsın benüm sulṭānum İbrāhîm

4. Kerem ḳıl dest-i luṭfuñla dil-i vîrānum İbrāhîm
Ḥalîl-āsâ bugün bir Ka' be yap gel cānum İbrāhîm

57.

Râciḥ

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Oḳunur dillerde ey dil dāsītānı Müslimün
Ġam mıdur Ka' be olursa āsitānı Müslimün

2. Hāşimî Mıẓrâb ile Behzādı var bende ḡulām
Cümlesin 'āciz ḳodı ebrū-kemānı Müslimün

⁸² melâhat: melâmet D.

⁸³ zārâfet: ṭarâvet D.

3. Çün Ebā Müslim didi haqqında anuñ ol Resŭl
Qalmasun Yezid elinde aşiyānı Müslimŭñ
4. Hem rikābında yürürdi şad-hezārān pehlevān
Hebt idi pāyinde yürür pehlevānı Müslimŭñ
5. Medħini idince **Rāciħ** nāzŭk ü şirīn ider
Hem rikābında yürür bād-ı cihānı Müslimŭñ

58.

Ānī Fāṭıma Ḥātŭn

mefā'īlŭn mefā'īlŭn fe'ŭlŭn

1. Gel ey Ya'qŭb-ı qalbŭñ cānı Yŭsuf
Melāħat Mısrınuñ sultānı Yŭsuf
 2. Bu cān Ya'qŭbı Ken'an-ı bedende
Fiğānlar eyleyŭp dir qanı Yŭsuf
 3. Gözümden 'aks-i ħŭsnŭñ gŭyiyā māħ
Müşerref eyledi mizānı Yŭsuf
 4. Terāzŭdan iner ğarrā güzelsin
Elā ey Mısr-ı ħŭsnŭñ ħānı Yŭsuf
- [16^b]
5. Dili ğamzeñ sinānı deldi aqar
Gözümden Nīl gibi qanı Yŭsuf
 6. Degŭldür vāqı' am ta'bire qābil
Helāk itdi ğamuñ zindānı Yŭsuf
 7. Eger pīrāhenŭñ bŭyı irişse
Açıla 'ayn-ı zātı **Ānī** Yŭsuf

59.

Bālī

fā'ilātŭn fā'ilātŭn fā'ilātŭn fā'ilŭn

1. Derdüme şevq ile dermān kıl benŭm cānum Qaya
Vey lebi āb-ı ħayātum derde dermānum Qaya

2. Bulmadum hecrũnden artuğ derdüme ben de devā
Bu dil-i bĩ-çāreme ey la^ç l[i] Lođmānum Ŗaya
3. Saña lāyık hem vefādur olmuş uş řalbũñ çü řař
Bĩ-vefālar içre sensin řāh-ı ħũbānum Ŗaya
4. Hışm ile itseñ ğāzab hem mürde diller hep helāk
Saña virmiş Hāđ mehābet ey benüm cānum Ŗaya
5. **Bālĩ**yi bĩ-çāre ider ey vefāsuz cevri çoğ
Bize bir dem sen vefā kıll derde dermānum Ŗaya

60.

Firāķĩ*fā^ç ilātũn fā^ç ilātũn fā^ç ilātũn fā^ç ilũn*

1. Aldı ğönlüm ^ç ālem içre āh kim bir şarılı
Yolına cānumı virdüm seni çoçsam şarılı
2. Ey ħāķĩķat erleri bĩ-çāreye tedbĩr idũñ
Kim beni üftāde kılmışdur cihānda şarılı
3. Tā giceler řubĥ olunca zārĩ^ç zārĩ^ç inlerem
Ol ğüneş yüzli nigārum şarılaydı şarılı
4. Dōst dūřmen ħālũmi ğörüp baña raĥm eyledi
Ol baña raĥm itmedi yalvarığördüm şarılı
5. Ey **Firāķĩ** derdmende itmedũñ bir kez nazār
Tā ki ğörem ikimũzi bir dōřekde şarılı

61.

Yahyā⁸⁴*fe^ç ilātũn fe^ç ilātũn fe^ç ilātũn fe^ç ilũn*

1. ^ç Iřķ-ı Leylĩ ile pür-āteř-i sũzān idi Ŗays
Bilmeyüp dirdi ğörenler niye ^ç uryān idi Ŗays

⁸⁴ *řeyĥũlislām Yahyā Divānı*, s. 181.

2. Cem^ç idüp bir nice hāşāk ile birkaç murğı
Hāşılı muntazır-ı maqdem-i mihmān idi Qays
[17^a]
3. Ne için başına üşürmiş⁸⁵ idi murğānı
Bunca gavgā ne idi tūt ki Süleymān idi Qays
4. Rūh vardı harekāt u sekenātında anuñ
Zāhirā gerçi ki bir şuret-i bī-cān idi Qays
5. Pā-bürehne harekāt itse ^ç aceb mi **Yahyā**
Dā'imā çün harem-i ^ç ışkda pūyān idi Qays

62.

Muhyī⁸⁶

müfte' ilün müfte' ilün müfte' ilün müfte' ilün

1. Gün göre vālih[i] olur hüsni cemālin ^ç İvazuñ
Meh [ki] göre taña qalır qaşı hilālin ^ç İvazuñ
2. Lāle-ħadin[i] göricek bāda virür bergini gül
Serv görüp bī-hūş olur qadd-i nihālin ^ç İvazuñ
3. Ğaclet odından kızarup yüregini deldi ki ney
La^ç-i Bedeħşān göreli dürc-i le'ālin ^ç İvazuñ
4. Zülfini [her] gördügi dem hāke döner müşk-i Ğoten
Her gören bī-ħod olur gözleri ālin ^ç İvazuñ⁸⁷
5. Reşk-i derün ile müdām yüz qarasın hāşıl ider
Fülül-i Hindi göreli dāne-i ħālin ^ç İvazuñ
6. Başdan ayağa ezilüp kendüyi maħv itdi şeker
Hem-dem idüm diyü umar qandi zülālin ^ç İvazuñ
7. Dil uzadup zāhid ^ç aceb nesnemi diyeydi baña
Şīve vü nāz eylemede görse cemālin ^ç İvazuñ

⁸⁵ üşürmiş: üşdürmiş D.

⁸⁶ Bu gazel, *Muhyī Divānı'nda bulunmamaktadır.*

⁸⁷ Vezin tutarsız.

8. El götürüp ehl-i dilân eyleyeler Hâkka niyâz
Kim dir idi görmeyevüz naşş u zevâlin ‘ İvazuñ
9. **Muhyî** eger diler iseñ behreñ ola zevk-i behişt
Sa‘ y-i cemîl it bulasın bezm-i vişâlin ‘ İvazuñ

63.

Mecnûnî

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

1. Geşt çok ey kâmet-i serv-i hırâmânum ‘ Alî
Yoluña olsun fedâ hem baş ile cânum ‘ Alî
 2. Muşhaf-ı hüsnüñ hâkı’ çün dâ’imâ göñlümdesin
Bülbül-i nâlânuñam gel verd-i handânum ‘ Alî
 3. Hâk Te‘ âlâ kendüñi dâ’im haţâdan şaklasun
Bulmasun düşmen zafer kaşdıña sulţânum ‘ Alî
 4. Bülbül-i nâlânuñam irişmesün bād-ı hazân
Şolmasun gül-ruhlarıñ bāğ-ı gülistânnum ‘ Alî
- [17^b]
5. Gel yitiş **Mecnûnî** ki zîrâ ‘ alîlük vaқtidür
Müşkil olmışdur benüm hâl-i perişânnum ‘ Alî

64.

Zâtî⁸⁸

mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün

1. Yañağuş pertev-i nür-ı cebîn-i Muştafâ Hâcı
Dudağuş ‘ ayn-ı zemzemdür virür câna şafâ Hâcı
2. Şafâyı pek virür mürde hâkı’ çün sebz-i cennetden
Tarîk-i Ka‘ be-i hüsnüñ virür mâha ziyâ Hâcı
3. Benüm mihrüm n’ola olsa ziyâde anı gördükçe
Çerâğ-ı Mekke-i hüsnüñ virür mâha ziyâ Hâcı

⁸⁸ *Zâtî Dîvânı*, s. 410-411. Bu gazel, *Dîvân*’da 7 beyittir.

4. Şu kim kūyuñ koyup Ka' be ziyāret itmege vara
Dimezler mezheb-i ' ışk içre ' aşıklar aña Hācı
5. Tavāf-ı Ka' be-i kūyuñ idegeldi bugün Zātī
Cemālūñ nūrını göster aña luḫ eyle a Hācı

65.

Miṣālī⁸⁹

fe' ilātūñ fe' ilātūñ fe' ilātūñ fe' ilūñ

1. Taḫılup hāra gel ey gönçe-dehānum Hāmza
Beni bülbül gibi zār eyleme cānum Hāmza
2. Ḳapudan sīneñi gül gibi açup çıḫmaḫdur
Feth-i bāb ḫarem-i bāğ-ı cinānum Hāmza
3. Muşḫaf-ı ḫüsnüñi cān şu gibi eylerdi revān
Nāz ile eyleseñ ey rūḫ-ı revānum Hāmza
4. Ḳaşuñuñ yayına ḫurbān olacağum luḫ it
İllere yayma beni ḫaşı kemānum Hāmza
5. Yoluña niçe **Miṣālī** gibi ḫurbān olsun
Sen sağ ol dünyede ey tāze cevānum Hāmza

66.

Muḫyī⁹⁰

mefā' ilūñ mefā' ilūñ mefā' ilūñ mefā' ilūñ

1. Cihān meh-ruları pür-nür olupdur mihr-i Mūsādan
Zamān sāḫirleri meshūr olupdur siḫr-i Mūsādan
2. Niçe ḫüsn-i münīr virmiş görüñ Ḫallāḫ-ı ' ālem kim
Ruḫı envārınuñ berḫi görünür zāhr-ı Mūsādan
3. Şu kim bāzār-ı ' ışkıñda virüp cānını derd almaz
Göreym belı bükülsün kemān-veş ḫahr-ı Mūsādan

⁸⁹ Bu gazel, *Mecmua'* da farklı redifle mükerrer kaydedilmiştir. (bkz. 20. manzume).

⁹⁰ Bu gazel, *Muḫyī Divānı'* nda bulunmamaktadır.

4. Raķīb-i kelbi ķatl itse ‘aceb degül dūrūr ‘uŗŗāk
‘Adāvet ĥadden aŗmıŗdur arada behr-i Mūsādan
- [18^a]
5. Otuz gūn iķre bir bende iken germ olma ey meh kim
Niķe mehler hilāl olur hemıŗe bedr-i Mūsādan
6. Gōñūl Ŧūrında ey **Muĥyī** mūnācāt eyle Bārīye
Ola kim vaŗl idūp seni ŗaķına hecr-i Mūsādan

67.

Nizāmi⁹¹

fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

1. Bāġ-ı cennetdür cemāl-i cān-fezāsı Yūsufuñ
ŗubĥ-ı devletdür viŗāl-i dil-gūŗāsı Yūsufuñ
2. Gülŗen-i cennet hevāsına naŗar itmez gōñūl
Tā girelden⁹² cān meŗāmına hevāsı Yūsufuñ
3. Mıŗr-ı ġamda ĥūzn-i Ya‘ķūb ile olsuñ mūbtelā
Her ki bu ĥūsn ile olmaz mūbtelāsı Yūsufuñ
4. ‘Iŗķ yolında Zūleyĥā gibi ŗādık olana
Yeg gelūr mihr ü vefāsından cefāsı Yūsufuñ
5. Ey **Nizāmi** cān u dilden yād ol⁹³ yād eyleme
Olmaķ isterseñ hevāsı āŗināsı Yūsufuñ

68.

Zāti⁹⁴

mefā‘ilūn mefā‘ilūn fe‘ulūn

1. Ĥaķuñ evŗāfını taķrīr ider ŗeyĥ
Gōñūller ĥānesin taĥĥīr ider ŗeyĥ
2. Ĥudā ķılmıŗ anı ‘ālemde mi‘mār
Dil-i vīrāneyi ta‘mīr ider ŗeyĥ

⁹¹ *Karamanlı Nizāmi Dīvānı*, s. 164. Bu gazel, *Dīvān*’da 6 beyittir.

⁹² tā girelden: ireliden D.

⁹³ ol: olup D.

⁹⁴ *Zāti Süleymān Dīvānı*, s. 37.

3. Ma' āş ehli degüldür ' aql-ı küldür
Anuñçün hüsñ ile tedbîr ider şeyh
4. Ne kim āfāķ u enfüs görse insān
Kemāl ile anı ta' bîr ider şeyh
5. Taķar zencîre nefsi bed-fi' āl
Riyāzetle anı tahmîr ider şeyh
6. Kılur tedric ile esmāya ķābil
Şıfāt-ı hüsñ ile taşvîr ider şeyh
7. Kimini ķāl ile eyler tesellî
Kimine hāl ile tebşîr ider şeyh
8. Kimini irgürür ķurb-ı vişāle
Taşarruf ehlidür taşdır ider şeyh
9. Velî Zātî gibi şeyh çokdur ammā
Dil ü cānı ķanı tenvîr ider şeyh

69.

[Faķîh]

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

[18^b]

1. Ma' rifet meydānınuñ merdānidur dervîşler
Bāde-i bezm-i ezel mestānidur dervîşler
2. Rāh-ı Haķda bî-riyā ' uşşāķ-ı şādıķlar durur
Kim ne bilür kim ne cānlar cānidur dervîşler
3. Dem-be-dem el-faķru faķrı didüğine şāh-ı dîn
Ger delîl ister iseñ bürhānidur dervîşler
4. Hîzmet ü hürmet dil ü cāndan gerekdür anlara
Kim haķîķat taķtınuñ sulţānidur dervîşler

5. Gel berü ey t̄alib-i iks̄ir yüz sür hizmete
S̄im ü zerr̄inler cevāhir k̄anıdur dervīşler
6. K̄anı ğavvāş-ı güher-ç̄in kim haķāyık berrinüñ
Baħr-ı mevvāc-ı dürer-efş̄anıdur dervīşler
7. İtme ta' n iflās-ı faķr ile görüp var ey **Faķīh**
Kim künüz-ı ma' rifet vir̄anıdur dervīşler

70.

Hak̄ikī*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

I

Söyleyem cānānuñ ismün dilde ol cānum Velī
Leblerün mül dişlerün dürr la' l-i mercānum Velī
Kaş siyāh kirpik siyāh gözler siyāh kendi güzel
Şaçları sünbül mişāli müşk-i reyħānum Velī

II

Hüsnüñün medħinde 'āciz kalmışam ey hūb-zamān
Haķ aña virmiş güzellik içre nazīr bī-nişān
Yanına üftādeler düşmiş şad-hezārān kārban⁹⁵
'Āşıkuñ āħir helāk eyler bu sulţānum Velī

III

Dehri geşt itdüm bulunmaz hüsnini cān arzūlar
Kadd 'ar' ar k̄amet-i bālāyı bu dil arzūlar
'Āşıkuñ olmuş bu gön̄lüm 'işret itmek arzūlar
'Ömrümün varı efendim şāh-ı devrānum Velī

IV

Cümle 'ālem mā' il olmuş ey peri-zāde saña
Merħamet eyle efendim başuñ için sen baña
Yā revā mıdur **Hak̄ikī** ağlasun şubħ u mesā
Gel efendim gel begüm gel yokdur 'işyānum Velī

⁹⁵ Vezin tutarsız.

71.

Ḥamdi⁹⁶*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Ḥüsn ile dünyāya taldı nām u şānı Aḥmedüñ
Ḡamze-i ḥün-riz ile āh ebruvānı Aḥmedüñ
[19^a]
2. Bülbül-i şeydā ider 'uşşâkıñı bî-iḥtiyār
Gülşen-i ḥüsnindeki gonçe-dehānı Aḥmedüñ
3. Tîr-i müjgānı velî diller yıķarsa ḡam degül
Luţf idüp ta' mîr ider şîrîn-zebānı Aḥmedüñ
4. Sîm-ten sîb-zekān hep dişleri dürr-i 'Aden
Ḥaylî diller bend ider zülf-i nihānı Aḥmedüñ
5. Vādî-i refţārına cânlar fedādur **Ḥamdiyā**
Nev-reside vaşlınuñ ḥaķķā zamānı Aḥmedüñ

72.

Ḥāfız*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Çünki şî' re aşınāsın gel Selīmî gel de git
İmtihāna mübtelāsın gel Selīmî gel de git
2. Ben veliyem dirsın ammā ya velısın ya deli
Sen velāyetden cüdāsın gel Selīmî gel de git
3. Bilmezem insān mısın ḥayvān mısın nev-perrān mısın⁹⁷
Ḥalk içinde nā-sezāsın gel Selīmî gel de git
4. İnkisār-ı şeyḥüñ eyler 'ākıbet rüsvā seni
Bir 'aceb ehl-i belāsın gel Selīmî gel de git
5. **Ḥāfız** añmazdı seni lîkin ne yapsun derdmend
Sen mezāķa müşteḥāsın gel Selīmî gel de git

⁹⁶ Bu gazel, *Ḥamdullāh Ḥamdi Divānı*'nda bulunmamaktadır.

⁹⁷ Vezin tutarsız.

73.

[Mahlassız]*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün*

1. Ey benüm rûh-ı revânum Muşlî
Tenüm içindeki cânım Muşlî
2. Gönlümüñ hânesini cây idinen
Cigerüm cânım u kıanım Muşlî
3. Tîr-i ğamzeyle iden dillere vâh
Ħam-ı ebrûsı kemânum Muşlî
4. Ħüsni âfâkı dutan mihr gibi
Yûsuf-ı devr-i zamânum Muşlî
5. Gül-i nev-bâve-i gülzâr-ı Behişt
Ġonçe-i bâĝ-ı cinânum Muşlî
6. Teng-sükker gibi açıl gül gül
Söyle ey ĝonçe-dehânum Muşlî

74.

Ħâfız*mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün*

1. Añlanmadı bir vech ile reftâr-ı Selîmî
Bir vezne gelür mi hele ĝüftâr-ı Selîmî
- [19^b]
2. Nâbî gibi da' vâsı velî bağ gibi kendi
Hep maşharalık ħâşılı eğvâr-ı Selîmî
 3. Bilmem ki ne ma' cün-ı siyehdür sözi zîrâ
Ķoz kıırmaĝa beñzer hele eş'âr-ı Selîmî
 4. Vâkı' da eger şemse kıamer dirse zavâllu
Ħâfız dimesün mi aña ağmar-ı Selîmî

75.

Hakīki*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

I

Ey melek hüsnuñ senüñ ayinedür cānum Velī
 Bülbülem gülşende kim şeydā nedür cānum Velī
 Ağladup ' uşşâkıını ferdāya şalmağ müşkilât
 Mecnūnam sende şaçı Leylā nedür cānum Velī

II

Dehre gelmiş sen gibi yokdur melek-simā güzel
 Beñzemez olsa saña hep büsbütün ' âlem güzel
 Gel nazar kıl hūblar içre mişli yoğ hağğā güzel
 Cümle ' âlem mübtelādur saña cānānum Velī

III

Ruğların kılmış müzeyyen ' âleme virmiş ziyā
 Tır-i müjgānuñ helāk eyler dem-ā-dem mübtelā
 Bāreke'llāh hūb yaratmış seni Rabb-i Kibriyā
 Pādişāhlık sen de gör hālā nedür cānum Velī

IV

Ey şanem olsa müyesser ikimüz ' işretde kim
 Yalıñuz kaldum terağğum eyle gel ğurbetde kim
 Uğruña cānum fedā olsun efendim sevdüğüm
 Var **Hakīki** kuluña tenhā nedür cānum Velī

76.

Zāti⁹⁸*mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün*

1. Hağâyık bağrinüñ cānā dūr-i yek-tāsıdur ' Ārif
 Ma' arif gülsitānınuñ gül-i ra' nāsıdur ' Ārif
2. Feşāhatda belāğatda leğāfetde mükemmeldür
 Me' ānī-i hafıyyātuñ şehā dānāsıdur ' Ārif

⁹⁸ Zāti Süleymān Efendi Divānı, s. 70.

3. N'ola gülzâr-ı dehr içre nevâlar eylemez izhâr
Nihâni mantık-ı tayruñ velî güyâsıdur 'Ārif
4. Ma'âniden egerçi dem urur çoğdur bu 'âlemde
Haber bilmez haqîkatde hemân esmâsıdur 'Ārif
5. Ma'ârif erleri zirâ hayât-ı câvidân buldı
Mesîhâ-yı zamānuñ **Zâtiyâ** ihyâsıdur 'Ārif

77.

[20^a] **Şebâbî**

mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

1. Eflâke çıkdı dūd-ı siyâhum benüm begüm
Göge boyadı gökleri âhum benüm begüm
2. Uyduñ raqîb sözine redd eyledi beni
Bilsem nedür yoluñda günâhum benüm begüm
3. 'Işkuñ şabîb olalı ben mübtelâya âh
Düşdi diyâr-ı miñnete râhum benüm begüm
4. Sen hüsni iline şâh olalı bendeñ olmışam
Gözden bırakma bendeyi şâhum benüm begüm
5. Pîr eyledi **Şebâbî**'yi 'ışkuñ cevân iken
Yazuğ cevânsın alma gel âhum benüm begüm

78.

Hâkim⁹⁹

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Ka'be-i 'irfân meţâf-ı sâlikân Hâcı Dede
Şeb-revân-ı maţlaba nūr-ı 'ıyân Hâcı Dede
2. İçmese dest-i niyâziden eger câm-ı murâd
Olmaz idi sâlike sâkı-i cân Hâcı Dede

⁹⁹ Bu gazel, *Hâkim Divânı*'nda bulunmamaktadır.

3. Zemzemistān-ı maḥabbetden pür itmiş ḥavzını
Sā'iyān-ı 'aşka Kevşer-baḥş olan Ḥācı Dede
4. Feyz-i cūdından ḥulūşī olmayan bulmaz 'aṭā
Olmaz erbāb-ı nifāka mihribān Ḥācı Dede
5. Biz hele iḥrām-pūş-ı Ka'be-i dergāhıyuz
Ḥākīmā olmuş melāz-ı 'ārifān Ḥācı Dede

79.

Nihādī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Bezme gel ey lebleri la'l-i Bedaḥşānum 'Alī
Dāğ-ı sinem lāle-veş derdüme dermānum 'Alī
 2. 'Iyş u nūş ile şafā eyyāmıdur peymāne şun
'Āşık-ı dil-ḥaste-i bī-çärene cānum 'Alī
 3. Şām-ı fūrkatde ḥayālünden geçer gül-ruḥlarıñ
Şaçılur şeb-nem gibi eşk-i firāvānum 'Alī
 4. Her seḫer bŷy-ı maḥabbetle dimāğ-ı cānumı
Kıl müşerref gonçe-i bāğ-ı gülistānum 'Alī
 5. Niçe bir vaşf-ı ruḥuñla āh [u] feryād eylesün
Bŷlbŷl-āsā murğ-ı dil kŷyında sultānum 'Alī
- [20^b]
6. İntizāruñla şeb-i zŷlmetde ḳaldum çāresŷz
Gel iriş ey pertev-i şem'-i şebistānum 'Alī
 7. Pāyŷne dŷrler nişār eyler **Nihādī** çeşm-i dil
Her gelen iğmāz ile geçdŷkde cānānum 'Alī

80.

Ĥamdî¹⁰⁰*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1. Uyma ağıyaruñ sözine ey ' Alî Şâhum benüm
Bağma nâ-dānuñ yüzine ey ' Alî Şâhum benüm
2. Herkese yüz virme cānā el yüze tut kııl hāzer
Girme bu halkuñ gözine ey ' Alî Şâhum benüm
3. Ey gözi āhū raqīb-i segle seyrān eyleme
Luţf idüp başma izine ey ' Alî Şâhum benüm
4. Ben kuluñ haqqumda düşmen kavlini gūş eyleme
Öyle bir kelbūñ sözine ey ' Alî Şâhum benüm
5. Eyle düşdükçe nigāh-ı çeşm-i mestūñle nazār
Ĥamdî-i zār u hāzīne ey ' Alî Şâhum benüm

81.

Yahyā¹⁰¹*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1. Saña ey ' aşık murād-ı yār olursa ger murād
Yā cefā yā luţf elbette olursın ber-murād
2. Nā-murād olmağ murād itsem de vechi yok mıdur
Çünkü el virmez murād üzre cihānda her murād
3. Göñlümi yapmağ da yığmağ da elüñde dōstum
Olur elbette ne eylerse şeh-i kişver murād
4. Devlet-i pā-būs ile ' uşşākı eyle kāmuran
Kām-bağş-ı ehl-i dilsin senden isterler murād
5. Ber-murād olmağsa **Yahyā** kaşduñ istiğnāyı ko
Nāzenīn maḥbūba beñzer çok niyāz ister Murād

¹⁰⁰ Bu gazel, *Ĥamdullah Ĥamdî Divānı*'nda bulunmamaktadır.

¹⁰¹ *Şeyhülislām Yahyā Divānı*, s. 67.

82.

Ahmedi¹⁰²*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

I

Fikr-i zülfiyle beni Mecnūn iden Monlacıgum
 Tīg-i cevriyle dilüm pür-ḥūn iden Monlacıgum
 Sihr ile cezb itmek için ' aqlumı serden alup
 Nīm-nigehle niçe biñ efsūn iden Monlacıgum

II

Çün teraḥḥum eylemez hiç n' eyleyem ol bī-vefā
 Dā'imā bu bendesine kılduğı cevr ü cefā
 [21^a] Baña nisbetler idüp a' dāya eyler merḥabā
 Ḥāṭır-ı virānemi maḥzūn iden Monlacıgum

III

Niçe mesrūr ola bu dil künc-i ğamdan evvelā
 Ser-güzeştüm diyemem zīrā ki çokdur mā-cerā
 Ḥasret ile ağlamakdan gice gündüz ḥāliyā
 Gözlerüm yaş aqidup Ceyḥūn iden Monlacıgum

IV

Bu firākla **Ahmedi** çün şubḥa dek zār eyleyüp
 Āteş-i ' ışık ile cismüm sūz-ı pür-nār eyleyüp
 Her kaçan görse beni biñ dürlü güftār eyleyüp
 Şīve ile kendine meftūn iden Monlacıgum

83.

Yahyā¹⁰³*mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün*

1. Münevver hil' at-i¹⁰⁴ ferḥundesı bir ḥūbdur Bayram
 Güneş yüzli hilāl ebrūlı bir maḥbūbdur Bayram
2. Aña küçük büyük bir cāme-i zībāyı ḥāzırlar
 ' Aceb maḥbūl-i ' ālemdür ' aceb merġūbdur Bayram

¹⁰² Bu gazel, *Ahmedi Divānı*'nda bulunmamaktadır.

¹⁰³ *Şeyḥülislām Yahyā Divānı*, s. 270.

¹⁰⁴ hil' at: tal' at D.

3. Görinür rûze-dâr-ı hecre ancağ yılda bir kerre
Çoğ eğlenmez gider bir dil-ber-i maħcûbdur Bayram
4. Zamânında degül her gûşe hây u hüydan ħâlî
Cevân-ı fitne-cû maħbûb-ı ŧehr-aŧûbdur Bayram
5. Seħer yazmağ için evŧâf-ı Sultân Aħmedi **Yahyâ**
Güneŧden zer varağ peydâ ider zer-kûbdur Bayram

84.

Zamîrî*mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*

1. Cemâlün verd-i ħandānum Meħemmed
Boyı serv-i ħırāmānum Meħemmed
2. ŧeb-i hicrānda ħaldum zār u tenhâ
Gel e ey mäh-ı tábānum Meħemmed
3. Baña dirlik gerekmez senden ayru
Benüm 'ömrüm benüm cānum Meħemmed
4. Boyadı gökleri feryād u āhum
Saña iriŧmez efğānum Meħemmed
5. **Zamîrî** bir gedādur iŧigüñde
Anı redd itme sultānum Meħemmed

85.

[21^b] 'Adnî¹⁰⁵*fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*

1. Günde biñ kerre yüzün görsem Meħemmed ŧāhumuñ
Bir gedāsı bārî olsam ben Meħemmed ŧāhumuñ
2. Bâb-ı lu᧑fuñ beklemege bir gedā ister iseñ
Çünkü ħulı bāri olsam ben Meħemmed ŧāhumuñ

¹⁰⁵ Bu gazel, 'Adnî ve 'Adnî Recceb Dîvânî'nda bulunmamaktadır.

3. Gerçi 'āşıkdan şaķınmaz luṭfını iḥsānını
'Işık ile ḳurbānı olsam ben Meḥemmed Şāhumuñ
4. Bārī' bir kez varabilsem ol cinānuñ yanına
Şoyunup ḳoynuna girsem ben Meḥemmed Şāhumuñ
5. 'Adnī' de ḳurbān olupdur ey perī iller saña
Leblerinden emebilsem ben Meḥemmed Şāhumuñ

86.

Hüdāyī Hüseyn Efendi¹⁰⁶

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Bendesidür meh-i¹⁰⁷ tábende Meḥemmed Şāhuñ
Dāğ-ı mihrin getürür tende Meḥemmed Şāhuñ
2. Ğonçeler bir yire gelmiş virüp ağız ağıza
Söyleşür la' lini gülşende Meḥemmed Şāhuñ
3. Şīşe-i 'ırzı şikest ola nebāt-ı Mışruñ
Olsa vaşf-ı lebi her ḳanda Meḥemmed Şāhuñ
4. Ey güneş 'arız-ı 'ālemde olurduñ bir beg
Olsa ger ḥāl-i ruḥı sende Meḥemmed Şāhuñ
5. Ey **Hüdāyī** dilerüz Ḥazret-i Ḥaḳdan ki ide
Devlet-i ḥüsnini pāyende Meḥemmed Şāhuñ

87.

'Ulvi¹⁰⁸

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Ey lebi ḡonçe-i gülzār-ı cinānum Maḥmūd
Ka' be-i kūy-ı maḳām-ı dil ü cānum Maḥmūd
2. Ben senüñ sāye-şıfat ayaḡuña yüz süreyin
Sen şalın nāz ile ey serv-i revānum Maḥmūd

¹⁰⁶ *Hüdāyī-i Kadīm Dīvānı*, s. 159.

¹⁰⁷ meh-i: yine D.

¹⁰⁸ Bu gazel, '*Ulvi Dīvānı*'nda bulunmamaktadır. Bu gazel, redif deḡişikliğiyle 34. gazelle aynıdır.

3. Hâş Ayâz olsa kapuñda yiridür bedr-i münîr
Ey yüzi pertev-i hürşîd-i cihānum Maḥmūd

4. Giryeden gözlerüm ağardı belā küncinde
‘Işk pîr itdi beni tâze cevānum Maḥmūd

[22^a]

5. Cān-ı ‘Ulvî hedef-i nāvek-i müjgānuñdur
Göz ucıyla nazar it kaşı kemānum Maḥmūd

88.

Bahārî¹⁰⁹

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Dil-rübālar içre āfet şimdi Aḥmed Bālidür
Bî-bedel gāyet kıyāmet şimdi Aḥmed Bālidür
2. Şehrümüzde çok gül-i nāzük-beden vardur velî
Gonçe-i bāğ-ı leṭāfet şimdi Aḥmed Bālidür
3. Bi’l-lāhi inşāf idelüm ‘ālem kul olmasun¹¹⁰
Server-i milk-i melāḥat şimdi Aḥmed Bālidür
4. Şaḥn-ı gülde her dıraḥt ider lisān-ı ḥāl ile
Serv-i gülzār-ı şabāḥat şimdi Aḥmed Bālidür
5. Ey **Bahārî** ḥaḳ bu kim āfāk içinde gün gibi
Mazḥar-ı nūr-ı sa‘ ādet şimdi Aḥmed Bālidür

89.

Şehāyî

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Cāndan gönlüm seni sever benüm Aḥmedciğim
Görmege her dem yüzüñ arar benüm Aḥmedciğim
2. Göz ucıyla ‘āşıkam ben derdmendüñ ḥāline
Bārî itseñ bir nazar ne var benüm Aḥmedciğim

¹⁰⁹ Bu gazel, *Bahārî Dîvānı*’nda bulunmamaktadır.

¹¹⁰ Vezin tutarsız.

3. Haste-i ʿ işkam benüm derdüme dermān idecek
Şerbet-i vaşluñ şunup şuvar benüm Aḥmedciğüm
4. Yanuña geldükçe ağıyâr luṭf idüp sen aña di
Elüme sen ne virüp ne vir (?) benüm Aḥmedciğüm
5. Baş açup diler **Seḥāyī** rüz [u] şeb Ḥaḳdan saña
Yidiler üçler ola yāver benüm Aḥmedciğüm

90.

Ḥayretī¹¹¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Virdügince zülf-i kāfir-kīş zīnet Aḥmede
Ḥaḳ müyesser ide ʿ ömr-i bī-nihāyet Aḥmede
 2. Muştafā ḥaḳḳı şefā' atdan olur maḥrūm olar
K'itmediler cān ile dilden maḥabbet Aḥmede
- [22^b]
3. Görselelrdi Muştafā nūrın cebīninde anuñ
Ümmet olurlardı yetmiş iki millet Aḥmede
 4. Niçe kāfirdür gönülden Muştafayı sevmeyen
Niçe mü'mindür şu kim olmaya ümmet Aḥmede
 5. **Ḥayretī** dā'im raḳīb-i Bū-Leheble seyr ider
Hıç lāyık görmez erbāb-ı zārāfet Aḥmede

91.

Aḥmed Efendi

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. [...] ¹¹² derdine luṭf eyle la' lüñden devā
Pādişāhum dil-berüm rüḥ-ı revānum Muştafā
2. Her ne kılsañ rāzīyam ben sīne-çāk dīdeñem
Pādişāhum dil-berüm rüḥ-ı revānum Muştafā

¹¹¹ *Ḥayretī Divānı*, s. 393.

¹¹² [...]:

3. Şûretâ âdem velî ma^ç nîde âdem cânısın
Pâdişâhum dil-berüm rûh-ı revânum Muştafâ
4. İtlerüñle hem-dem olmağdur cihânda ^ç izzetüm
Pâdişâhum dil-berüm rûh-ı revânum Muştafâ
5. Rağm kıl gel **Ahmede** Hâğdan murâduñ var ise
Pâdişâhum dil-berüm rûh-ı revânum Muştafâ

92.

Pîri*fâ^ç ilâtün fâ^ç ilâtün fâ^ç ilâtün fâ^ç ilün*

1. Âfitâb-ı şubh-ı devletdür cemâli Ağmedüñ
Gülsitân-ı bâğ-ı cennetdür vişâli Ağmedüñ
2. Cân u dil rahtını târâc itmege ey döstlar
Tutdı çeşmümde vağan haylî hayâli Ağmedüñ
3. Bir nefes gitmez hayâli gözlerümden hâletüñ
Merdüm-i çeşmümedür güyâ vişâli Ağmedüñ
4. Bülbül-i güyâ gibi bir dem ser-âğâz eylese
Nağme-i Dâvûda ta^ç n eyler mağâli Ağmedüñ
5. Künc-i fûrkatde yaturken hamdüli'llâh **Pîriyâ**
Oldı ben hastesine mûnis hayâli Ağmedüñ

93.

Zâhiri*fâ^ç ilâtün fâ^ç ilâtün fâ^ç ilâtün fâ^ç ilün*

I

- Mübtelâdur büsbütün dünyâ Süleymânum saña
Reşk ider mihr ü meh-i ğarrâ Süleymânum saña
[23^a] Niçe demlerdür gönül vaşl ile handân olmadı
Yâ sezâ mı va^ç de-i ferdâ Süleymânum saña

II

Murğ-ı hüsnüñ-veş seni uçmağ gibi ey pāk-zāt
 ' Anberīn-gīsūlaruñ açmış aña zīrā kanat
 Sözlerüñ bahş-ı leṭāfetdür lebüñ ḳand-ı nebāt
 N'ola dirsem ṭūṭ-ı ra' nā Süleymānum saña

III

Lā-cerem ay ile gün olmuş cemālüñ maḥremi
 Pes revā şāhid getirsem on sekiz biñ 'ālemi
 Ey ḥabībüm sendedür ḥālā güzellik ḥātemi
 Kim naẓar irgüremez mollām Süleymānum saña

IV

Zāhiri ümmīd-i luṭfuñ eyler ammā ey melek
 Vaşluña irmek senüñ beyne's-semā-i ve's-semek
 İtdügüñ cevır ü cefālardan ḥicāb itseñ gerek
 El virürse ḥālet-i sevdā Süleymānum saña

94.

Lāğarī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. ' Andelībi lāl ider şīrīn-maḳāli Aḥmedüñ
 Ğoñçeye ḥaclet virür ruḥsār-ı ali Aḥmedüñ
2. Gül-bün-i bāğ-ı leṭāfetdür yaḥod serv-i revān
 Ya dıraḥt-ı nāzdur tāze nihāli Aḥmedüñ
3. Mürde-i derd-i ğamı iḥyā ider ' İsā gibi
 Rūḥ-ı şānīdür meger la' l-i zülāli Aḥmedüñ
4. ' Ālemi hüsnü münevver itmede leyl ü nehār
 Māhdur ya mihr-i enverdür cemāli Aḥmedüñ
5. Dil virenler kākül-i pā-māline ey **Lāğarī**
 ' Āḳıbet sen gibi olur pāy-māli Aḥmedüñ

95.

Şenâyî¹¹³*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün*

1. Ey gönül mülkine sulţân Aḥmed
Cismine ḥastelerüñ ḥân Aḥmed
2. Bâ' iş-i şıḥḥat [ü] bîmâr-ı firâķ
Zevķ-baḥş-ı dil-i nâlân Aḥmed
3. Şeh-i şâhân-ı serîr-i ' aẓamet
Server-i zümre-i ḥübân Aḥmed
4. Deheni ğonçe-i ğülzâr-ı şafâ
Kâmeti serv-i ḥırâmân Aḥmed
5. Zehr-i ḳahruñla **Şenâyî** ḳuluñı
Raḥm ḳıl eyleme ğiryân Aḥmed

96.

[23^b] **Neylî Efendi**¹¹⁴*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün*

1. Meş' al-i ḥâlî' olup râh-ber inşâ'-Allâh
Eylerüz şeh-r-i ümîde sefer inşâ'-Allâh
2. Rişte-i dil ne ḳadar olsa da pür-' uḳde yine
Dest-i iḳbâl anı ḥall ider inşâ'-Allâh
3. Şûrezâr-ı ğama düşdi ise tuḥm-ı¹¹⁵ ümmîd
Nem-i feyz ile olur sebz ü ter inşâ'-Allâh
4. Eylerüz şâḥçe-i naḥl-i murâda pervâz
Murĝ-ı iḳbâle ğelür bâl ü per inşâ'-Allâh
5. **Neyliyâ** bir ğün olur sâğar-ı şahbâ-yı neşât
Bedel-i kâse-i ḥün-ı ciger inşâ'-Allâh

¹¹³ Bu gazel, *Şenâyî Dîvânı*'nda bulunmamaktadır.

¹¹⁴ *Ahmed Neylî Dîvânı*, s. 346.

¹¹⁵ tuḥm: necm M.

97.

‘Azbi¹¹⁶*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Ehl-i zevke sāyedār oldı çenarı bāğçenüñ
Her biri cünbüş kenarı murğzārı¹¹⁷ bāğçenüñ
2. Pâyine servüñ yüzün sürmek murād itmiş meger
Çağlayup büryānuñ olmuş āb-ı carī bāğçenüñ
3. Eylemiş bülbül raşad nā-dān elinden mālıdur
Genc virdi hıfz için bekler bu mārı bāğçenüñ
4. Sīne pür-dāğ baş açuğ yalın ayak abdāl-veş
Geldi şey 'u'llāha güyā lālezārı bāğçenüñ
5. Tāze dil-berle mey-i gül-gün ile hem-sāz ile
‘Azbiyā bezm-i şafādur her kenarı bāğçenüñ

98.

Yümnî¹¹⁸*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Hüb düşmiş zülf yanında o gül-i ruhsāra gül
Kaşları dönmiş hilāle necm-i gīsūdāra gül
2. Ruħlarına ol da ‘āşıkdur hicābından velī
‘Işkıını bülbül gibi kâdir degül izhāra gül
3. Ğonçeye bülbül niyāz itdükçe ol nāz eyledi
Şīveler gösterdi yine yār-ı şīrīnkāra gül
4. Korkar ‘āşık ağzına ruhsār-ı yāri almağa
Eylemez zīrā taħammül āh-ı āteş-bāra gül
5. Germ olup vaşf eyledüm yanında rüy-ı dil-beri
Şöyle alındı hemān oldı pür-āteş-pāre gül

[24^a]¹¹⁶ ‘Azbi Baba ve Eserleri, s. 308.¹¹⁷ kenarı murğzārı: kenāndur murğ-ı nārı D.¹¹⁸ Bu gazel, Yümnî Divānı'nda bulunmamaktadır.

6. Gel du'āya başla **Yümni** kim sözi uzatmasun
 Kā'il olsun bu kadar ahvālını eş'āra gül

99.

Sūzi

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Gülşende gülüñ vaşfını tām eyledi bülbül
 Hattā ki gülistānı tamām eyledi bülbül
2. Bir velvele-endāz niyāz eyledi tā kim
 Şāh-ı gül[i] zār ile hırām eyledi bülbül
3. Hem-dem ideli yāri nesīm ile fiğānın
 Būy-ı güli āverde-i kām eyledi bülbül
4. Şeb-tā-be-seher farṭ-ı temennā ile āhir
 Maḥcübeleri keşf-i litām eyledi bülbül
5. Her nağmede bir dala konup 'işveler itdi
 'Uşşāk ile icrā-yı maḥām eyledi bülbül
6. Dāmen-keş olur şandı anı hār-ı cefādan
Sūzi gibi endişe-i hām eyledi bülbül
7. Pey-rev olalı Nāb'i gül-gün-edāya
 Gülşende gülüñ medḥini tām eyledi bülbül

100.

Hevāyi¹¹⁹

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

1. Gül dalını ev yaprağı dām eyledi bülbül
 Hep işini furṭayla tamām eyledi bülbül
2. Her şıklığa düşdükçe birer çalıya kōndı
 Her ötmede tebdīl-i maḥām eyledi bülbül

¹¹⁹ *Hevāyi Dīvānı*, s. 98.

3. Hîç şuşmadı gice boğazın yırtarak ötdi
Yavrısına¹²⁰ uyhuyı harām eyledi bülbül
4. Ser-hoşluğ ile çok içüp aḥşāmca şarābın
Dolaşdı dili ḥalt-ı kelām eyledi bülbül
5. Bāğdan gelüp aq yel seheri didi **Hevāyi**
Dükkāndaki 'uşfūra selām eyledi bülbül

101.

Nā'ili¹²¹

mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

1. Gül ḥāra düşdi sine-figār oldı 'andelīb
Bir ḥāra baqdı bir güle zār oldı 'andelīb
- [24^b]
2. Şehnāme-ḥ'ānlık eyledi Keyḥusrev-i güle
Destān-serāy-ı sebze¹²² bahār oldı 'andelīb
 3. Feryāda başladı yine her biri¹²³ ḥārdan
Dīvān-serāy-ı gülde¹²⁴ hezār oldı 'andelīb
 4. Gül gördi pāre pāre ciger gönçe ğark-ı ḥün
Memnün-ı zaḥm-ı ḥançer-i ḥār oldı 'andelīb
 5. Ey **Nā'ili** vedā' -ı gül-i bāğ [u] rāğ idüp
Mehcūr-ı yār u dār u diyār oldı 'andelīb

102.

'Uyūni

müstef' ilün fe' ulün müstef' ilün fe' ulün

müstef' ilün fā' ilün müstef' ilün fā' ilün

1. Bağrın deler dem çeker bülbül ḳanarya saḳa
Hem dideden ḳan döker bülbül ḳanarya saḳa

¹²⁰ Yavrısına: Gözine D.

¹²¹ *Nā'ili Dīvānı*, s. 286.

¹²² sebze: sebz ü güle D.

¹²³ biri: peri D.

¹²⁴ gülde: dilde D.

2. Gülşende biri şādān hār ile biri nālān
Vādīde biri giryān bülbül qanarya saqa
3. Mecrūh olan yanar ya doqunsa el qanar ya
Yārūn eli yanar ya bülbül qanarya saqa
4. Üç ay biri dem sular (?) biri şararup şolar
Saqa kuşları şolar bülbül qanarya saqa¹²⁵
5. Biri hezār gūyā birisi tūtī gūyā
Biri ‘Uyūnī gūyā bülbül qanarya saqa

103.

Şadīk¹²⁶

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Rūşen itmiş şem‘ gül-i şānesin bülbüllerüñ
Gayrı seyr it cümbüş-i pervānesin bülbüllerüñ
2. Şeb-nem-i pür-sūz-ı güldür eyleyen gülzārda
Dem-be-dem ğarq-ı ‘araq peymānesin bülbüllerüñ
3. Der-miyān-ı hār iken gülzārda hüşyār-ı gül
Güş ider mi nāle-i mestānesin bülbüllerüñ
4. Kırdı bu taht-ı zümürüd-reng şāh-ı gül yine
Seyr için gülşende ‘işret-hānesin bülbüllerüñ
5. Şāh-ı gülden nāy-ı kilik-i nağme-zād mıdır Şadīk
Şevk-yāb iden dil-i dīvānesin bülbüllerüñ

104.

Sālīm Efendi¹²⁷

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Mīr-i ezhārı idüp bāğa ser-‘ asker lāle
Çekdi Pervīz-i sefid üstine leşker lāle

[25^a]

¹²⁵ Vezin tutarsız.

¹²⁶ Edimeli Şadīk Dīvānı’nda bulunmamaktadır.

¹²⁷ Bu gazel, Mīrzā-zāde Sālīm Dīvānı’nda bulunmamaktadır.

2. Āl-i Boşnağ delibaşılığa kaftān geydi
Mu' teber bir ser gönüllü de ister lāle¹²⁸
3. Çekdi bayrağını aşağı bölük ağasıdur
Şarı kibriti [...] ¹²⁹ aḥmer ü aḥzar lāle
4. Nāzenīn-i çemene māşıḩadur feyz-i bahār
Rūy-ı gül-fāmına yazsa n'ola yir yir lāle
5. Deheni gonçe-nümā sīnesidür şubḩ-ı bahār
Gül-ı izārum ḩaḩınur rūyına ḩatmer lāle
6. Gel du' ā eyle uzatma şadedi ey **Sālim**
ḩatalum k'ola pesendide-i dāver lāle

105.

Revānī¹³⁰

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Olmasaydı ḩāk-ı Kistrādan ferāğı lālenün
Güşe-i şahrālar olmazdı ḩuzağı ¹³¹ lālenün
2. Şimdi şahrā tekyedür şoḩbetçidür abdāllar
Sāḩiyā söyünmesün yanar çerāğı lālenün
3. Ehl-i ı işretdür ḩomaz bir dem elinden ayağı
Hıç gıtmez başı ucından ḩabağı lālenün
4. Bezm için döndi çemenlerde şükūfe sāyebān
ı Iyş için gālib ḩurulmuşdur otağı lālenün ¹³²
5. Ğonçe-leblerle **Revānī** ḩomaz elden sāğarı
Düz başarsa şahn-ı gülşende ayağı lālenün

¹²⁸ Vezin tutarsız.

¹²⁹ [...]:

¹³⁰ *Revānī Dīvānı*, s. 293. Bu gazel, *Dīvān*'da 7 beyittir.

¹³¹ ḩuzağı: yatağı D.

¹³² Bu beyit, *Dīvān*'da bulunmamaktadır.

106.

Bâkî¹³³

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. Ğam-ı gîsûñ ile âşüfte degül ger sünbül
Ne için böyle perişân olur ekşer sünbül
2. Var ise turrelerüñ bāğ-ı cinân sünbülidür
Koymadı bāğda¹³⁴ ol resme mu' anber sünbül
3. Ğonçenüñ cāmı mı var öyküne la' l-i lebüñe
Zülfüñe kaç başı var ola ber-â-ber sünbül
4. Bāde-i la' lüñe hem-şîre şarāb-ı gül-fām
Zülf-i müşğîñ-i semensāña birāder sünbül
5. Hüb olur ' arızuñ üstinde o hāl-i¹³⁵ müşğîñ
Āb-ı nāb içre durur tâze vü hüb-ter¹³⁶ sünbül

[25^b]

6. Lāle reşk-i ruḥ-ı gül-gūnuñ ile pā-der-gil
Ğam-ı zülfüñle perişân u mükedder sünbül
7. Nazm-ı eşhāşa kıyās eyleme **Bâkî** şî' rin
Ola mı her giyeh-i huşka ber-â-ber sünbül

107.

Sâ' î

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün

1. Būy-ı ḥaṭuñı almasa gülşende benefşe
Mest oluban olmazdı ser-efgende benefşe
2. Sevdā-yı ḥaṭ [u] zülfüñ ile olalı bāğî
Dīvāne olup düşdi şehā bende benefşe
3. Devşürmesidür var ise sulṭān-ı bahāruñ
Ṭarf-ı çemene oldu perākende benefşe

¹³³ *Bâkî Dīvāni*, s. 46-49. Bu şiir, *Dīvān*'da kaside şeklinde olup 47 beyittir.

¹³⁴ koymadı bāğda: çopmadı bāğdan D.

¹³⁵ hāl: ḥaṭṭ D.

¹³⁶ hüb-ter: hoş-ter D.

4. Būy-ı haṭ-ı ʿanber-şikenüñ ğayrıda olmaz
Kanda qarabaş ey gül-i ter kanda benefşe
5. Tersā-beçedür koltuğına aldı külāhın
Küffāra yaşağ olalı dülbende benefşe
6. Bir mikḫaledür mīli anuñ sebze-i terden
Hübān-ı Hıṭā ile Semerķanda benefşe
7. Vaşf-ı haṭ-ı dildārda eş ʿār-ı ḫasūda
Sā'ī gögerüp geçdi idüp ḫande benefşe

108.

Ḥayālī¹³⁷

mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

1. Ḥaddüñ olalı ey gül-i ḫandān benefşelik
Oldı maḫabbet ehline seyrān benefşelik
2. Her cānibinde lāle midür açılan yaḫod
Bāğa gelince derledi mi ḫan benefşelik
3. Şaḫrālar itdi taşlar ile sīnesin kebūd
Hecrūnde şandılar anı yārān benefşelik
4. Oldı ḫayāl-i ḫāllerüñ ile iki gözüm
Ben ḫāksāra dīde-i giryān benefşelik
5. Şāhuñ yüzüñ görince **Ḥayālī** revān ider
Ehl-i şikāra bir niçe ḫurbān benefşelik

109.

Veysi¹³⁸

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün

1. İtmezdi sirişk ile yüzün al ḫaranfül
Olmasa ruḫ-ı alüñe meyyāl ḫaranfül

¹³⁷ *Ḥayālī Dīvānı*, s. 245.

¹³⁸ *Veysi Dīvānı*, s. 207.

[26^a]

2. Mûy-ı seri ağ iken¹³⁹ böyle olur mıydı yüzi al
Olmasa mey-i nâb ile hoş-ḥâl ḳaranfûl
3. İster ki olup yaş ile¹⁴⁰ bir ḥûb ḳatîfe
Bâzâr-ı çemende ola dellâl ḳaranfûl
4. Baḳ penbe-i pür-ḥûnına sînemdeki dâḡuñ
Açıldı mı gör böyle güzel al ḳaranfûl
5. **Veysi** gibi ḥandân u ser-efrâz geçermiş¹⁴¹
İtmiş gibi dergâhına rû-mâl ḳaranfûl

110.

Ġmâyî*mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*

1. Felek ezhâra şeb-nemden görür dürler saçar nergis
O dürler dermesine kâse-i zerrîn açar nergis
2. Ki ya' nî reh-güzâr-ı şâha tutmuş piş-keş eyler
Gülistân seyrine çıḳduḳda ol şâha çeker nergis
3. Egerçi ism-i zen ismi ile mevsümdür ammâ
Bugün meydân-ı merdân içre gerçek er geçer nergis
4. Giceyle şöyle alur ḥ'âb-ı ḡaflet kendisin bilmez
Gelür kendüye yab yab gündüzün çeşmin açar nergis
5. **Ġmâyî** bir kemîne çâkerüñdür girye itdükçe
Gözinden dökilen her ḳaṭre yaşından biter nergis

¹³⁹ mûy-ı seri ağ iken: mür yapraḡ iken böyle M.

¹⁴⁰ olup yaş ile: şalup başına D.

¹⁴¹ ḥandân u ser-efrâz geçermiş: baş üzre tutarmış anı eller D.

111.

Şemsi¹⁴²*müfte' ilün müfte' ilün fā' ilün*

1. Minber-i serv üzre şehā yāsemen
Saña oğur medḥ ü şenā yāsemen
2. Mevsim-i gülde yine zāhid gibi
Geydi¹⁴³ n'ola bir aḥ ' abā¹⁴⁴ yāsemen
3. Dest-i şitāda¹⁴⁵ niçe gün bāğda
Çekdi dilā ḥaylī' belā yāsemen
4. Niçe gülüp gönçe-veş açılmasun
Buldu bunuñ gibi hevā¹⁴⁶ yāsemen
5. Tutdı yüzün göklere ' ābid¹⁴⁷ gibi
Şāha ider **Şemsī** du' ā yāsemen

112.

Beyānī¹⁴⁸*mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün*

1. Olsa ' aceb mi cānā bu dem sebzēzār serv
Bāğ-ı cihānda degmesi vardur hezār serv
[26^b]
2. Toğrusı bu ki degmesi çok şāh-ı ' ādetüñ
Sensin içinde a' zām¹⁴⁹ olan āşikār serv
3. Dergāh-ı ma' deletde [sen] ' ale'l-vaḳārsın
Luṭfuñ nesimi esse ola Zü'l-feḳār serv
4. Turup vaḳār ile gözedür ḥāk-i pāyüñi
Ya' nī şabā eliyle ola tāc-dār serv

¹⁴² *Şemsi Paşa Divānı*, s. 757.¹⁴³ giydi: giyse D.¹⁴⁴ bir aḥ ' abā: aḥ ' abā D.¹⁴⁵ deşt-i şitāda: dest-i şeqādan M.¹⁴⁶ hevā: hedā M.¹⁴⁷ ' ābid: zāhid D.¹⁴⁸ Bu gazel, *Beyānī Divānı*'nda bulunmamaktadır.¹⁴⁹ a' zām: ism-i a' zām M.

5. Bâğ-ı murâda irmedi bendeñ **Beyânî** çün
Dikseñ elünle birde ol olsa ne var serv

113.

‘ **Aṭâyî**¹⁵⁰

mef̄ ulü fā‘ ilātü mefā‘ ilü fā‘ ilün

1. Şir̄in-lebūñi būs ideli dil-berā ḳabaḳ
Bir boymı baḡlu bende olupdur saña ḳabaḳ
2. Zerd olmaz idi ṭolmaz idi baḡrı ḳan ile¹⁵¹
Olmasa cām-ı la‘ lüne ger mübtelā ḳabaḳ
3. Bilmez ne ḳulp ṭaḳacaḡın aña ehl-i rızḳ
Bezm ehline muşāhib olaldan şehā ḳabaḳ
4. Aḡzını tut ki fāş ideyor¹⁵² sırr-ı meclisi
Būs eylemek diler lebūñi dil-berā¹⁵³ ḳabaḳ
5. Ğaltān-ı kūy-ı p̄ir-i muḡāndur ‘ **Aṭâyî** veş
Olmuş es̄ir-i ‘ işret-i bezm-i şafā ḳabaḳ

114.

Sāmî-i Ḳadīm

mef̄ ulü fā‘ ilātü mefā‘ ilü fā‘ ilün

1. Şarşarla şarılur dime lertzān olur ḳavaḳ
Ḳaddūñ hevāsı ile ḡırāmān olur ḳavaḳ
2. Bir āteşin-‘ izār hevesi ile raḳş ider
Kim seylde derd-i hecr ile ‘ uryān olur ḳavaḳ
3. Ber-pāy olup uzatmadadur şaḡn-ı bāḡda
Güyā ki nāzır-ı reh-i cānān olur ḳavaḳ

¹⁵⁰ Nev‘î-zāde ‘ *Aṭâyî Divānı*, s. 200.

¹⁵¹ ṭolmaz idi baḡrı ḳan ile: rüyü vü ṭolmazdı baḡrı kân D.

¹⁵² ideyor: ide bu D.

¹⁵³ dil-berā: sâḳiyā D.

4. Mülk-i çemende tahta geçüp şâh olanda gül
Hıdmet yirinde bende-i fermân olur kavağ
5. **Sāmī** eser başında kavağ yılleri henüz
Añmaz hâzânı durma hırâmân olur kavağ

115.

Ecri*mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün*

1. Bād-ı şabā esince çü lertzân olur çenār
Çün kâmetün hevâsı ile cân olur çenār
- [27^a]
2. Bir kaddi serv [ü] 'ar' ar [u] sebzi şanavberi
Çün sâl-i 'âm-ı hecr ile 'uryân olur çenār
 3. Bülbül hezâr nağme idince olur menār
Çün 'ışk-ı şevk [ü] zevk ile cânân olur çenār
 4. Ber-pâydur çün ellerini hem uzatmada
Nâz ile 'işve ile hırâmân olur çenār
 5. Biñ yılda bir kez olmada iħrâk **Ecriyâ**
Pür-nâz olur çün 'ışk ile sūzân olur çenār

116.

Şemsî Paşa¹⁵⁴*mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün*

1. Geyüp aq cāme rindāne gelür seyr-i güle zanbağ
Şorar ey gonçe-leb senden haberler bülbüle zanbağ
2. Başından yılda bir kez kapduğıçün ey şabā tâcın
Şunar senden şikāyet-nāmeler şâh-ı güle zanbağ
3. Neden tıydı mu' aṭṭar¹⁵⁵ zülfüni cānā 'aceb bilsem
Bulaşmaz şu¹⁵⁶ gülistānda perişān sūnbüle zanbağ

¹⁵⁴ *Şemsî Paşa Divânı*, s. 756.¹⁵⁵ mu' aṭṭar: mu' anber D.¹⁵⁶ şu: ḥod D.

4. Bırakdı şehr-i gülşen içre yazup nâmeler yir yir
Çemen eṭrâfi¹⁵⁷ içre şaldı ḥaylî ḡulgule zanbaḡ
5. Urur başına tâcın pâdişehler gibi gülşende
Hevâ-yı luṭf ile **Şemsî** kaçan kim açıla zanbaḡ

117.

Medḥî¹⁵⁸

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. Geldi çün nâz idüp ol lebleri aḡmer ḡonçe
Güle dönse¹⁵⁹ n'ola gülşende bugün her ḡonçe
2. Ḥüsn ile çekse 'alem bâḡ-ı melâḡatda n'ola
Şimdi mi oldu çemen ḡayline server ḡonçe
3. Ḥayl-i 'uşşâḡ ile çıktı yine seyr-i çemene
Ceyş-i ezhâra çeküp şevḡ ile leşker ḡonçe
4. Nice çâk eylesesün şevḡ ile güller yaḡasın
Mest olup aldı ele nâz ile sâḡar ḡonçe
5. And içerses yiridür gülşen-i 'âlemde daḡı
Medḥiyâ bitmedi hergiz buña beñzer ḡonçe

118.

Şemsî Aḡmed Paşa¹⁶⁰

fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

1. İrdi her şuffeye şafâ-yı çemen
Ḥükm-i dil eylese hevâ-yı çemen
- [27^b]
2. Ḳarşu çıktı şitâ ile cenge
Nîze-dâr oldu hep alay-ı çemen

¹⁵⁷ eṭrâfi: eṭfâli D.

¹⁵⁸ *Medḥî Dîvânı*, s. 562.

¹⁵⁹ dönse: düşse D.

¹⁶⁰ *Şemsî Paşa Dîvânı*, s. 754.

3. Rāfızīler¹⁶¹ mürīdidür lāle
Dikilür¹⁶² yanına ʿ aşā-yı çemen
4. Dil aqar ū gibi o serv qadde
Gūşına irse mā-cerā-yı çemen
5. Şemsiyā başmasun mı ğam çerisin
Serv-i ser-keş dūrür livā¹⁶³-yı çemen

119.

Rızāyī¹⁶⁴

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn

1. El şundı çü yārān ile gūlzāra şükūfe
Sāqī mey ile vir ruḡ-ı dildāra şükūfe
2. Yolında şaçan aqçe pulın bezm-i çemende
İster o gūlūn meclisine vara şükūfe
3. Öñince varur kūyına ilte diyü bāduñ
O ğonçe vara el ile el vara şükūfe
4. Bāğ içre alur görđi yaşum meyl-i bahārı
Hūn itđi çıkarsa n'ola eşcāra şükūfe
5. Uyḡu bağ için nüşha aşar şāha Rızāyī
Āl eylemege bülbül-i bī-dāra şükūfe

120.

Şābit¹⁶⁵

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn

1. İtdüm bu tāb-ḡāne-i şehri fedā-yı bāğ
Min-ba' d sāğar u mey¹⁶⁶ ü gūlşen-serāy-ı bāğ

¹⁶¹ Rāfızīler: Rāfızī bu M.

¹⁶² dikilür: dikilü D.

¹⁶³ livā: hevā D.

¹⁶⁴ Bu gazel, *Rızāyī Dīvānı*'nda bulunmamaktadır.

¹⁶⁵ *Bosnalı Alaeddin Şābit Dīvānı*, s. 446.

¹⁶⁶ mey: men M.

2. Bu çâr-bâğ-ı köhne bahâr-ı ‘anâşırũñ
Faşlı bahâr faşlı hevâsı hevâ-yı bâğ
3. Habs olsa şehrde şu yolından firâr ider
Her cûybâr eyleyüp ‘azm-i şafâ-yı bâğ
4. Bâğda¹⁶⁷ devâ-yı misk getürmiş mesîrelik
‘Uşşâka nev-htağ-ı leb-i dil-ber ğidâ-yı bâğ
5. Şehrũñ ‘ufuneti bizi öldürdi **Şâbitâ**
Tefrîh-i zât için idelüm ilticâ-yı bâğ

121.

Güvâhî-i Kenzü’l-Bedâyi’ Şâhibi Geyveli Za’îm Selîm Hân-ı
Evvel Şu‘arâsından

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

[28^a]

1. Şâh-ı gül bezmini kıлмаğa mu‘aţtar nergis
Micmer-i zerde buğûr eyledi ‘anber nergis
2. Sebze güyâ ki semâdur gül olup mihr anda
Lâle Mirrîh dürür Zühre-i ezher nergis
3. Câm-ı Cem tutmağ için lâle turup karşısına
Husrevâne urınur tâc-ı Sikender nergis
4. Utanup perde-i ebr içre gezer karşı felek
Sağ-ı arza vireli zînet-i ahter nergis
5. Verd-i ahter gibi oldıysa karanfûl mergûb
Oldı bî-hâr çemende gül-i aşfar nergis
6. Çeşm-i dildâra nazar ehli görür çünkü nazîr
Nazar-ı ‘âşîka olsa n’ola manzar nergis
7. Görmese idi **Güvâhî** yüzün ey Zühre-cebîn
Gözine hiç görünmez kamer ü ger nergis

¹⁶⁷ bâğda: bâğa D.

122.

‘İzzî Süleymān Efendi¹⁶⁸*mef'ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün*

1. Hilkat deminde evvel olup tâ ezel kalem
Ser-levha-i halâyık olursa maḥal kalem
2. Hey'etde kânün kılzüm-i hikmet dinür k'aña¹⁶⁹
Olmış şebîke bu kâsem-i nûn ve'l-kalem
3. Bâr-ı girân emr ile rakşu'l-cemel ider
Hâmûn-ı levha'derse kadem fi'l-meşel kalem
4. İşbât u maḥv-ı mādde-i kevnî muttaşıl
Sehv ü ḥaṭâdan 'ârî yazar mâ-ḥaşal kalem
5. Ceffe'l-kalem itâ' at-i fermânıdur işi
Tîğ-i kâzâya sîne gerer bî-cedel kalem
6. Derhem olursa lîka-veş eczâ-yı kâ'inât
Eyler arada ḥalline faşl-ı ḥamel kalem
7. Cism-i ḥurûfa rûḥ gibi nefḥ ider kelâm
İhyâda olsa şûra 'aceb mi bedel kalem
8. Āmâde kıldı rāh-rev-i menzileyn için
Ta' mü'l-lezîz mâ'ide-i mâ-nezel kalem
9. Eyler nazîre her ğazel-i pâke 'İzziyâ
Mecmû'a gibi nazmı idüp der-bağal kalem
10. Yazsun du'â-yı devlet-i Es' ad Efendiyi
Dâ'im dilerse itmege ḥayrû'l-'amel kalem

¹⁶⁸ Bu gazel, 'İzzî Dîvânı'nda bulunmamaktadır.¹⁶⁹ Vezin tutarsız.

123.

[28^b] **Ṭırsî**¹⁷⁰*meḥ'ülü meḥā'îlü meḥā'îlü fe'ülün*

1. Dükkânda şatardum koyu yârâna mürekkeḥ
Dirhemcügi bir pâreye ammâ ne mürekkeḥ
2. Cüz'ice mürekkeḥ yalamış dırlar efendi
Ağzında bulaşmışlara her yana mürekkeḥ
3. Hiç yazı nedür bilmeyene al dinilür mi
Lâzım olur elbet yine yazana mürekkeḥ
4. Kâr isteyen alurdı sepetli şîşelerle
Mekteb dolaşur satmağa şıbyâna mürekkeḥ
5. Hep karşıkura düş gibi bilem¹⁷¹ baña **Ṭırsî**
Döküldi bulaşdı hele hemyâne¹⁷² mürekkeḥ

124.

Necâti Yūsuf¹⁷³*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün*

1. Ele girmez mi begüm aya kadar aḳ kâğıd
Ḳaralansa nic'olaydı iki parmaḳ kâğıd
2. Başladum leşker-i hicrân ile ceng eylemege
Ḳalemüm¹⁷⁴ elde 'alem¹⁷⁵ oldu vü yapraḳ¹⁷⁶ kâğıd
3. Oyuna daldı kebüter gidemez niç'ola ḥâl
İl temâşâmuza baḳar uçurursaḳ kâğıd
4. Üstüh'ânım seg-i kûyuña yiter nâme-i 'arz
Kiçiden 'âdet ise uluya varmaḳ kâğıd

¹⁷⁰ *Ṭırsî Divânı*, s. 54.¹⁷¹ bilem: geldi D.¹⁷² hemyâne: her yana D.¹⁷³ *Necâti Divânı*, s. 172.¹⁷⁴ ḳalemüm: 'alemüm D.¹⁷⁵ 'alem: ḳalem D.¹⁷⁶ yapraḳ: bayrak D.

5. Bārī hīç olmaz ise bir iki kez ağzuma sög
Dōstum güç degül a ' aşıkça yazmak kâgıd
6. Yazılup irmeye pâyânına dek nâme-i şevk
Hep ağaçlar kalem olsa kamu yaprak kâgıd
7. Sen şeker-lebden umar vaşlı **Necātī**-i ğarīb
Ki şarılur eyü helvālara alçaq kâgıd

125.

Reşid¹⁷⁷

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Mağdem-i yāri kaçan müjdeler eyler mektüb
' İzzet ü rif' at ile şadrı yir eyler mektüb
 2. Hıl' at-ı atlas-ı çarh olsa sezādur kat kat
Vaşl-ı cānāmı muğaddem haber eyler mektüb
 3. Olmuş ' alemde meger sīnesi gencīne-i rāz
Bulsa bir maḥremi ' arz-ı hüner eyler mektüb
- [29^a]
4. Hecr ile ' aşıkça tafşıl-i maḥabbet müşkil
Küy-ı dildāra varup muhtaşar eyler mektüb
 5. Bilmem ' aşık mı o gül-çihreye mānend-i **Reşid**
Gülşen-i ' ālemi geşt ü güzer eyler mektüb

126.

Ġazel-i Müzeyyel Tālib-i Bursevī¹⁷⁸

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Leb-i dil-ber gibi sükker-feşāndur şöḥbet-i helvā
Ḥased-fermā-yı kām-ı tūḥyāndur şöḥbet-i helvā
2. Olanlar çāşnī-i zevk-yāb la' l-i dil-berden
Bilürler ğıbta-zā-yı kand-i cāndur şöḥbet-i helvā

¹⁷⁷ Bu gazel, *Çeşmi-zāde Reşid Dīvānı*'nda bulunmamaktadır.

¹⁷⁸ Bu gazel, *Bursalı Tālib Dīvānı*'nda bulunmamaktadır.

3. Zer-i hâliş gibi çihrem şarardı intizâruñla
Gel ey gönçe ki gül-veş ter-zebândur şöhet-i helvâ
4. Nebât-ı leblerüñ lezzet virelden şekeristâna
Hürüş-ı mevc-âb-ı zevk-i cândur şöhet-i helvâ
5. Karîñ-ı iltifât olsa n'ola **Tâlib**-i zâruñ
Ki şulh-âverde-i mâh u ketândur şöhet-i helvâ
6. Şeh ü şadr-ı mu' allânuñ çü bādām-ı dü-mağz ey dil
Cihānda ittiḥādın hep beyāndur şöhet-i helvâ

127.

Beḳāyî*fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün*

1. Sebeb-i şöhet-i cem' iyyet-i yārān ḳahve
Hem-dem-i ehl-i dilān maḥrem-i rindān ḳahve
2. Marāz-ı cān u dilüñ ḥikmet ile Loḳmānı
Hün u endüh u ḡamuñ derdine dermān ḳahve
3. Göñül eglencesi cān rāḫatı ten şöhetidür
Isıcaḳ ḳanlı Ḥabeş dil-beri fettān ḳahve
4. Ḳaynadup çölmegi ḥalkı aḳıdur ayaḡına
Gör ne çāpüklük ider ḳahbe-i devrān ḳahve
5. Gündüz āvāre vü gice uyımaz derdinden
Niçesin eyledi āşüfte vü ḫayrān ḳahve
6. Ey **Beḳāyî** gelüp irişmese keyfıyyet-i berş
Varıcaḳ tiz getürürler iki fincān ḳahve

128.

Şeyḫî*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Tutdı ḳahveyle duḫān-ḫāne oldı ḳahveler
Müjde erbāb-ı dile kāşāne oldı ḳahveler

2. Düşseler ehl-i şafā künc-i ħarābāta n'ola
Şimdi her ma' mūrda vīrāne oldu ħahveler
- [29^b]
3. Her birinde ħışşa-perdāz idi bir La' līn Ķabā
Ķışşadan ħışşe bu kim insāna oldu ħahveler
4. Mantıķu't-Ṭayr oķınur bir murġzār-ı cūy idi
'Āķıbet büm-ı fenāya lāne oldu ħahveler
5. Gitdi ħahve geldi şoĥbet sākıyā mey-ĥāneye
Sen de ber-dest olagör ĥālā ne oldu ħahveler
6. Şeyĥiyā pāyine uğratmaz raķībān kimseyi
Şöyle beñzer ĥāne-i cānāne oldu ħahveler

129.

Vaĥyī¹⁷⁹

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Olalı lāzıme-i meclis-i ĥübān ħahve
Oldı reşk-efgen-i cām-ı mey-i raĥşān ħahve
2. İktibās eyleyeli pertev-i mihr-i ruĥuñı
Şu' le-pāşide olur māh ile yeksān ħahve
3. Cilvegāh idüp anı ' aks-i cemāl-i dildār
Ķıldı āyine-i İskenderi ĥayrān ħahve
4. Yār-ı Hızır ile zulmetde bulur āb-ı ĥayāt
Ol ki ' izzetle vire destine cānān ħahve
5. Eşer-i feyz-i cemālünle idüp kesb-i kemāl
Oldı bir şūĥ-ı siyeh-ĥıhre-i¹⁸⁰ pür-ān ħahve
6. Yandı yaķıldı ġubār oldu reh-i ' ışķuñda
N'ola būs-ı lebüñe olsa da şāyān ħahve

¹⁷⁹ *Vaĥyī Dīvānı*, s. 222.

¹⁸⁰ siyeh-ĥıhre-i: siyeh-ĥerde-i D.

7. La' l-i dildâr ile bir lahẓada germ-ülfet olur
Mey-i nâb üzre bulursa n'ola rüchân ahve
8. Nad-i cân u dili **Vahyî**-veş ider ahve-bahâ
Nüş iden yârûñ elinden iki fincân ahve

130.

Cevrî¹⁸¹

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. Seherî neşv ü nemâ-yı dil ü cân ahve tütün
Elemi zinde dilüñ def' i hemân ahve tütün
2. İki üç tâze zebân hoş mütekellim yârân
Feyz ider ab' -ı cilâsın o zamân ahve tütün
3. İbrîgi pâk alayı tâze ola ahve-i âb
Bâ-uşuş deste şuna dest-i cevân ahve tütün
4. Niçe def' olmaya cismi marazı insânüñ
Getüre nâz ile bir serv-i revân ahve tütün

[30^a]

5. Halebî lüle duhânı yeñice ince kıya
Nev-be-nev tâze şuna gelmez uşan ahve tütün
6. Yoğsa bir kirlî ararmış demüri sâķî ola
Zehr-i mârdan virür ol demde nişân ahve tütün
7. Ola pejmürde ağaç lüle ola egri çubuk
Bâ-uşuş ki getüre bir akavan ahve tütün
8. Ol ezîyyetle tütün mü'mine yok şübhe arâm
anda mekrûh geriye dursın amân ahve tütün
9. Ekşeri alk-ı cihân ahve tütün meftûmı
Añlamaz biñde biri yaşsı yaman ahve tütün
10. Hele pâkizece âletle içüñ yok ararı
Çünkü keyf eyledi a' yân-ı cihân ahve tütün

¹⁸¹ Bu gazel, *Cevrî Divânı*'nda bulunmamaktadır.

11. Kalmadı içmezi halkuñ ' ulemā vü şulehā
İçeyor işde fülān ibn-i fülān kaḥve tütün
12. Bāde-nüş olsañ eger daḥl-i ta' arruz çok olur
Bāde şevkin viremez bi-ḥaberān kaḥve tütün
13. Cevriyā gönlümi ' ālemde bu dört şey aldı
Mey-i gül-reng ile sāḳi-i cevān kaḥve tütün

131.

' Āṭif İmām-zāde Meḥemmed Emīn Fevt 1156

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün

1. İzhār ider bahār sefīd ü siyāh u surḥ
Verd ü benefşeẓār sefīd ü siyāh u surḥ
2. Gīsū vü rüy u cebhe-i dildāra kıl nazar
İthāf-ı rüzigār sefīd ü siyāh u surḥ
3. Nūr-ı nigāh u merdümek-i çeşm-i zārumuz
Taşvīr-i ḥoş-nigār sefīd ü siyāh u surḥ
4. Leyl ü nehār riziş-i ḥūnumla müştāğıl
İtmişdi i' tibār sefīd ü siyāh u surḥ
5. Mey¹⁸² neş'e-baḥş-ı ' ālem-i rengīdür velī
' Āṭif ' ineb (?) medār sefīd ü siyāh u surḥ

132.

Şābit¹⁸³

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Olmış ol pādişeh-i ḥüsne muḳarreb sā' at
N'ola ger ' aḳreb ile olsa muḳallab¹⁸⁴ sā' at
2. Dem-i vuşlatda münebbih olup iḳāz eyler
Ḥ'āb-ı gāfletde olan ' āşığı her şeb sā' at

¹⁸² Mey neş'e-baḥş: Mey gerçi neş'e-baḥş M.

¹⁸³ Şābit *Dīvānı*, s. 366.

¹⁸⁴ muḳallab: mulaḳḳab D.

3. Pây-i himmetle seferdür vaţan¹⁸⁵ eylerse n'ola
İtmiş esbâb-ı kerâmâtı müretteb sâ' at
[30^b]
4. Sâlik-i nâkışa beñzer ki tek ü pûda iken
Har-ı tâhûn gibi bir yirde  urur hep sâ' at
5. Dâr-ı İslâmda sâ' at başına itmededür
Çañ çalup niçe müselmânı mu' azzeb sâ' at
6. Şokılur  oynına kej-düm gibi yârûn **Şâbit**
Görinürse ne ' aceb çeşmüme ' a reb sâ' at

133.

Bâkî¹⁸⁶

mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün

1. Kuhsârda olsa n'ola üftâde şanavber
Üftâde geçer sen boyı şimşâda şanavber
2. Dîvâne-şifat böyle n' için tağlara düşdüñ¹⁸⁷
Olmadı ise  addüñe dildâde¹⁸⁸ şanavber
3. Turmaz ayağın almağa  aşd eyler anuñ âb
Ser-keşlik ider var ise tenhâda şanavber
4. Reftâr yolın¹⁸⁹ göster eyâ nahl-i hırâmân
Varsun o şehe¹⁹⁰  addüñe istâde şanavber
5. **Bâkî**-veş o serve çü her âzâd¹⁹¹ geçermiş
Allâh niçe beñzer dil-i nâ-şâda şanavber

¹⁸⁵ seferdür vaţan: sefer ber-vaţan D.

¹⁸⁶ *Bâkî Divânı*, s. 146.

¹⁸⁷ düşdüñ: düşdi D.

¹⁸⁸ dildâde: üftâde D.

¹⁸⁹ yolın: yükin M.

¹⁹⁰ şehe: sehî D.

¹⁹¹ Bâkî-veş o serve çü her âzâd: Bâkî o boyı serve hevâdâr D.

134.

Zātī¹⁹²*mef' ūlū mefā' ilūn mef' ūlū mefā' ilūn*

1. Her kim Həqı zıkr itse ələtdür aña tesbîh
Bil Həzret-i Bārīden nuşretdür aña tesbîh
2. Sırrını o tesbîhün fehm eylemedi¹⁹³ gāfil
Bid' at görünür aña zaḥmetdür aña tesbîh
3. Ol şāh-ı rüsül çün kim tesbîh ile zıkr itdi
Kim ki aña ümmetdür sünnetdür aña tesbîh
4. Şanma ki anı Allāh her şahşa ider i' t̄ā
Merdān-ı Hūdādan bil himmetdür aña tesbîh
5. Şol nefsi bed-endişi anuñla ider te'dīb¹⁹⁴
Eṭvār-ı maḳāmāta rif' atdür aña tesbîh
6. Her kim ki cihān içre esmāya ola qābil
Ol şāh-ı cihān-baḥtdur devletdür aña tesbîh
7. Ef' āl [u] şıfātını tevḥīd iden 'ārifler
Zātına 'urūc eyler ḥikmetdür aña tesbîh
8. Esmā ile bu **Zātī** fark itdi müsemməyı
Sultān-ı selāṭinden ḥil' atdür aña tesbîh

135.

[Zātī]¹⁹⁵*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilūn*[31^a]

1. Maḫzar-ı luṭf [u] sa' ādetdür şırāt
Mezheb-i maḫz-ı hidāyetdür şırāt

¹⁹² *Zātī Süleymān Dīvānı*, s. 35-36. Bu gazel, *Dīvān*'da 9 beyittir.¹⁹³ eylemez: eylemedi D.¹⁹⁴ te'dīb: te'bīd M.¹⁹⁵ *Zātī Süleymān Dīvānı*, s. 59.

2. İş budur sırr-ı şîrât-ı evliyâ
Sâye-i nûr-ı velâyetdür şîrât
3. Bil ki eṭvâr-ı maḳâmât ehline
Rif at-i bālâya âletdür şîrât
4. Cennet-i a' lāya gerçi zâhirâ
İRmege faẓl [u] kerâmetdür şîrât
5. Tâlib-i dîdâr-ı yâra **Zâtiyâ**
Reh-ber-i Ḥaḳdan kinâyetdür şîrât

136.

Selâmi¹⁹⁶

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Göricek ruḥsâr-ı yâri mirvaḥa
Bâda virdi yoḳ ḳarârı mirvaḥa
2. Üfürüp cādū gibi siḥr ile ol
Bûs ider dest-i nigârı mirvaḥa
3. Rûḥ-baḥş eyler hevâsı herkese
Nâzûk eyler gül-^ç izârı mirvaḥa
4. Yile ḥükm eyler Süleymân gibi ol
Ḥâlî ḳomaz her diyârı mirvaḥa
5. Bir ḳanad ile uçar ḥaḳdan meges
İtdi kesb ol iḳtidârı mirvaḥa
6. Ey **Selâmi** mu^ç teber olmaz idi
Bulmasa naḳş-ı nigârı mirvaḥa

¹⁹⁶ Bu gazel, *Selâmi Divânı*'nda bulunmamaktadır.

137.

Necātī¹⁹⁷*fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün*

1. Kānı ol yār-i mihribān arpa
Hasteye şihhat ata cān arpa
2. Arpa derdiyle şol¹⁹⁸ kadar dögdüm
Kendümi k'oldı üstüh'ān arpa
3. Şimdi at arpa diyü cān virür
Evvel ata virürdi cān arpa
4. Eger emr itse hāzret-i Paşa
Görine¹⁹⁹ rāh-ı kehkeşān arpa

[31^b]

5. Ey ṭabīb-i zamān cevāb buyur
Ki beni kıldı çün şaman²⁰⁰ arpa
6. Vire kadrüñ şıṭabl-ı āmireden
Hing-i gerdūna cāvidān arpa
7. Bu ümīde gelür **Necātī** kim²⁰¹
Buyura āşaf-ı cihān arpa

138.

Luṭfī*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Dil-berā zencir-i 'ışka mübtelādur perçemüñ
Mübtelālar başına müşkil belādur perçemüñ
2. Dest-i Tātār-ı emelde kākülün pür-çin iken
Āhū gözlüm müşke beñzetmek haṭādur perçemüñ

¹⁹⁷ *Necātī Divānı*, s. 92-94. Bu manzume, *Divān*'da kaside şeklinde olup 21 beyittir.

¹⁹⁸ şol: şu D.

¹⁹⁹ görine: getüre D.

²⁰⁰ ki beni kıldı çün şaman: ki eyledi beni nātüvān D.

²⁰¹ kim: daḫi D.

3. Çok tolandı rûzigâr içre olunca çāk çāk
Şânına zann eyleme bād-ı hevâdur perçemûñ
4. Gûşe-i çeşm-i taḥassürde ne var çāk eylesem
Nev-reside sünbül-i bâğ-ı vefâdur perçemûñ
5. Pâdişâhum naqd-i vaşla dest-res mümkün degül
Künc-i hüsnünde yatur bir ejdehâdur perçemûñ
6. ‘Aql u fikrüm sihr ile dâ’im perîşân itmede
Dürlü dürlü fitneler ile nişândur perçemûñ
7. Dil-i perîşân ğamı baht-ı siyeh-kârum gibi
Luḫf-veş âzürde-i bād-ı şabâdur perçemûñ

139.

Sürûri²⁰²

mef’ülü fâ’ ilâtü mefâ’ ilü fâ’ ilün

1. Bir yâr-i cân ile ola çünkim dilâ sefer
Aḳşâ-yı arza dek yiridür ger ola sefer
2. Taşra çıkan kişinüñ işini Hudâ bilür
Gâh⁷ düşer seferde yine bir yaña sefer
3. Cân üzre cân bülbüliyem şi’ rler olup²⁰³
Virşün nigâr ile bize zevḳ ü şafâ sefer
4. Olmaz ‘ilâc baña sefer²⁰⁴ oldı çünki ‘ışḳ
‘İşḳ ehline olur idi çünkim²⁰⁵ devâ sefer
5. Dil-ber gelince meclise çünkim **Sürûriyâ**
Oldı saḳar ‘adüya maḳar dil-berâ sefer²⁰⁶

²⁰² *Gelibolulu Sürûri Divânı*, s. 385. Bu gazel, *Divân*’da 7 beyittir.

²⁰³ bülbüliyem şi’ rler olup: besleyelüm hoş-süvâr olup D.

²⁰⁴ sefer: seferde D.

²⁰⁵ çünkim: gerçi D.

²⁰⁶ Bu beyit, *Divân*’da bulunmamaktadır.

140.

[32^a] **Necātī Yūsuf**²⁰⁷*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Avlayalum bir semen-endāmı bayram irtesi
Eyleyelüm bir daḥı bayramı bayram irtesi
2. Geydi merdüm-zādeler gibi donandı rüz-ı 'ıyd
Eylemek lâzım bize ibrāmı bayram irtesi
3. Gözüñ aç ey beste-leb 'ıyş u bahār eyyāmıdır
Çünki şehruñ açılır bādāmı bayram irtesi
4. Sāz u söz ü 'ıyş u nüş u şevk ü zevkūñ çağıdır
Hâzır ol fevt eyleme eyyāmı bayram irtesi
5. 'ıyş u nüşuñ mevsimidür añma tecrīd olmağı
Koma elden ey qalender cāmı bayram irtesi
6. Ey **Necātī** göresin çün ta' n ur cām-ı Ceme
Rüzigāruñ rind-i dürd-āşāmı bayram irtesi

141.

Nābī²⁰⁸*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Rüz-ı rüze cem' olur rindān Ayaşufiyyede
Halka-bend-i üns olur yārān Ayaşufiyyede
2. Olmadın dest-i du' ā-cünbān Ayaşufiyyede
Müşkilāt-ı halk olur āsān Ayaşufiyyede
3. Her ne deñlü ğayrı cāmī' lerde 'ādet²⁰⁹ olsa da
Olur eفزūn-ter çü²¹⁰ şad çendān Ayaşufiyyede

²⁰⁷ *Necātī Dīvānı*, s. 499-500. Bu gazel, *Dīvān*'da 7 beyittir.

²⁰⁸ *Nābī Dīvānı*, s. 988-89. Bu gazel, *Dīvān*'da 12 beyittir.

²⁰⁹ cāmī' lerde 'ādet: cāmī' de 'ibādāt D.

²¹⁰ çü: yine D.

4. Düşmen-i dîrî̄n-i nefse eyler²¹¹ cihād-ı ekbere
‘Asker-i²¹² t̄ā‘ at bulur meydān Ayaşufiyyede
5. ‘Andelîbān-ı bihişti şerm ile hāmūş eyler²¹³
Her taraf āvāze-i Qur’ān Ayaşufiyyede
6. Zühhd [ü] taḳvā şaf-be-şaf tertîb idüp ālâyını
Pîç-i nevbet gösterür ‘unvān Ayaşufiyyede
7. Şeb-be-şeb mānend-i ḳandîl-i fūrūzān Nābiyā
İnşirāḥ-ı dil bulur insān Ayaşufiyyede

142.

[32^b] **Sultān Muştafā Şāliş**

fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilātün fe‘ ilün

1. Bir daḥı dest-i ḳazā baḥt açar inşā’-Allāh
Eyü gün gibi kötü gün geçer inşā’-Allāh
2. Def‘ olur ğam yime deycūr-ı zālālet ey dil
Üstüne mihr-i hidāyet toĝar inşā’-Allāh
3. Nā-ümîd olma şaḳın kim bu riyāz-ı cānı
Tāzeler şeb-nem-i luḫf-ı seḫer inşā’-Allāh
4. Ne ḳadar aĝlar ise hecr ile bir ‘āşık-ı zār
Vuşlata bir gün olur dil irer inşā’-Allāh
5. **Muştafā** çarḫa murādum gibi dönmez dime hîç
Şabr ḳıl sâ‘ ati vardur döner inşā’-Allāh

143.

Kelîm-i Eyyübî²¹⁴

mef‘ ulü mefā‘ ilü mefā‘ ilü fe‘ ulün

1. Ey Yūsuf-ı zînet-figen-i ḫalvet-i mekteb
Taşvîr-i ruḫūndur sebeb-i keşret-i mekteb

²¹¹ nefse eyler: nefis ile D.

²¹² ‘asker: leşker D.

²¹³ eyler: ider D.

²¹⁴ *Kelîm Divānı*, s. 89-90. Bu gazel, *Divān*’da 6 beyittir.

2. Zülfüñ gibi sen olmasañ olurdı perişān
Sensin güzelüm ba' iş-i cem' iyyet-i mekteb
3. Ey h̄'āce görüp dūd-ı siyāhum ' acerb itme
Yandurdı bizi āteş-i germiyyet-i mekteb
4. Tātār-ı gözüñden doqınur gönlüme cānā
Mānend-i Hülāgū ide şad gāret-i mekteb
5. Olsaydı eger dīdede nezzāreñe tākāt
Biñ cān ile eylerdi **Kelīm** ülfet-i mekteb

144.

Rābi' a Qadın

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Nār-ı ' ışqumla benüm sūzāna beñzersin hoca
Bağrı yanmış ' aşık-ı nālāna beñzersin hoca
 2. Pişe-i derd-i maḥabbet pek şikest itmiş seni
Bir yakılmış ḥāne-i vīrāna beñzersin hoca
 3. Şem' a-i ruḥsāruma her dem yanup yakılmada
Perr ü bāli qal[ma]mış murgāna beñzersin hoca
 4. Bir kaç ebyāt ile ' arz itmişsin ḥālūñi²¹⁵
Ḥaylī nāzük şā' ir-i nā-dāna beñzersin hoca
 5. Madde-i ' ışq u maḥabbet cānuña kār eylemiş
' Akılı gitmiş mest-i ser-gerdāna beñzersin hoca
- [33^a]
6. Bī-teḥāşī muḳtezā-yı nefse mağlūb olmada
Sa' y-i pūr-şayyādī-i imāna beñzersin hoca
 7. İtdüğüm cevr ü cefāya hep taḥammül eyledüñ
Bāreka'llāh bār-keş-i ḥayvāna beñzersin hoca

²¹⁵ Vezin tutarsız.

8. Haylî dâmen-der-miyân itdũñ maķâm-ı hizmete
Âferinler bende-i fermâna beñzersin hoca
9. **Râbi‘ a** gülzâr-ı hüsnũñ bir gül-i handânıdur
Sen belâ-keş bülbül-i nâ-dâna beñzersin hoca

145.

Fedâyî²¹⁶

fe‘ilâtũñ fe‘ilâtũñ fe‘ilâtũñ fe‘ilũñ

1. Münakkaş olmış idi dilde hayâl-i Ka‘ be²¹⁷
Hamdü’lillâh ki naşîb oldu vişâl-i Ka‘ be
2. Dîde-i cân u dile rü’yet-i didârından
Nûr-bağş oldu tecellî-i cemâl-i Ka‘ be
3. Teşne-i bâdiye-peymâları kıldı sîrâb
Çeşme-i zemzem ile âb-ı zülâl-i Ka‘ be
4. Bir yüce mertebedür ehl-i şafâ yanında
Pâye-i ‘arşa deger şaff-ı ni‘âl-i Ka‘ be
5. Dil-i vîrânemüzi eyledi beytü’l-ma‘mûr
Ey **Fedâyî** şeref-i ‘izz ü celâl-i Ka‘ be

146.

Nâbî²¹⁸

mef‘ülũ fâ‘ilâtũ mefâ‘ilũ fâ‘ilũñ

1. Maķşûre-i behişt-i haķîķat Medînedür
Maħrûse-i sevâd-ı nübüvvet Medînedür
2. Ma‘mûre-i cinân-ı şerî‘at Medînedür
Maṭmûre-i bilâd-ı vilâyet Medînedür²¹⁹
3. H‘âhişger-i meṭâlib-i ‘ulyâ-yı feyzdür
Bârişgeh-i seħâ’ib-i raħmet Medînedür

²¹⁶ Bu gazel, *Fedâyî Divânı*’nda bulunmamaktadır.

²¹⁷ Vezin tutarsız.

²¹⁸ *Nâbî Divânı*, s. 535. Bu gazel, *Divân*’da 9 beyittir.

²¹⁹ Bu beyit, *Divân*’da bulunmamaktadır.

4. Olmağla şahını h̄'ābgeh-i h̄ātemü'r-rüsül
Faşş-ı nigīn-i ravza-i cennet Medīnedür
 5. İns ü melek aķarsa n'ola rūy-māline
Devlet-serāy-ı şāh-ı risālet Medīnedür
 6. Anda telāṭum eyledi baħr-ı muḫīte şer'
Cāy-ı ħurūş-ı mevce-i nuşret Medīnedür
 7. H̄ākinde itdi kesb-i ṭarāvet nihāl-i dīn
Cāy-ı nemā-yı naħl-i hidāyet Medīnedür
- [33^b]
8. H̄add-i kıyāma anda irişdi livā-yı H̄aķ
Rif atgeh-i ezān u iķāmet Medīnedür
 9. Dil-beste-i mücāverete şad-hezār reşk
Maħbūb-ı H̄aķķa h̄āne-i hicret Medīnedür
 10. Sükkān-ı heft kişver-i İslāma Nābiyā
Ümmidgāh-ı baħş-ı şefā' at Medīnedür

147.

Arnābūd Sezāyī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Oldı ilhām-ı ḫaķīķī H̄azret-i Yūşā' Nebī
H̄asteye 'ayn-ı şifā ḫaşşıyyet-i Yūşā' Nebī
2. Ger zārūrī ger laṭīfe olmasun dilde şütüm
Didiler bunı getürmez ülfet-i Yūşā' Nebī
3. Ne ziyāretdür didiler ehline bu bārgāh
Şanma kim ḫāzır degüldür himmet-i Yūşā' Nebī
4. Her ne deñlü ehl-i miḫnet olsa devr-i dā'ire
Buldurur taķrībini ķurbiyyet-i Yūşā' Nebī
5. İki başdan kesdiler aşma çıbık çürüklerin (?)
H̄aşılın gösterdi rūḫāniyyet-i Yūşā' Nebī

6. Niyyet-i aḳdem gerek ḳoç başına ḳurbān için
Cānlara revnaḳ-nümādur ḫizmet-i Yūṣa‘ Nebī
7. Ey **Sezāyī** özgedür dil ḳāle gelmez ḫāldür
Şūreti eyler münevver sīret-i Yūṣa‘ Nebī

148.

Nābī²²⁰

mefā‘ ilün fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün

1. Şarāba şerm virür āb-ı cān-fezā-yı Haleb
Şemīm-i cenneti maḫcüb ider hevā-yı Haleb
2. Leb-i bütāna olur ḫande-rīz-i istihzā
Nemek-sirişte-i leb piste-i fezā-yı Haleb
3. Buña hevāda ‘ Irāḳ u ‘ Acem muḫālifdür
Ki çār faşlı da nev-rūz ider şabā-yı Haleb
4. Esāsı kāv-ı zemīnün şikest ider şāḫın
O deñlü ser-be-ser-i çarḫdur binā-yı Haleb
5. Bihişt ḳanda görür ḫüsninün temāşāsın
Tururken āyḫe-i āb-ı dil-güşā-yı Haleb
6. Sezādur olmaḡa zeyn-i mevālī-i ‘ ulemā
Naşīb olursa kime manşīb-ı ḳazā-yı Haleb

[34^a]

7. Nesīm-i ‘ āfiyetün desti şell olur **Nābī**
Meded-res olmasa tedbīrine devā-yı²²¹ Haleb

149.

Nef‘ ī Efendi²²²

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

1. Niçe dil-şād olmasunlar şeyḫ ü şāb-ı Edrine
Şehri teşrīf itdi şāh-ı kām-yāb-ı Edrine

²²⁰ *Nābī Dīvānı*, s. 468.

²²¹ devā: şafā D.

²²² *Nef‘ ī Dīvānı*, s. 287. Bu gazel, *Dīvān*’da 9 beyittir.

2. Sāyesinde ŧenlige yüz tıtdı ser-tā-ser yine
Oldı yeksān cāy-ı ma' mūr u ħarāb-ı Edrine
3. Ol kadar itdi sirāyet feyz-i ħulķ u meşrebi
Kevşer ü müşk oldı hep āb u türāb-ı Edrine
4. Nūkhēt-i ħulķıyla ħoş-būy oldı ħāki ol kadar
Rūmı Çīn itdi ŧemīm-i müşk-nāb-ı Edrine
5. Meşreb-i ŧūĥında bir sır var ki te'şīr eylese
Zā'il olmaz ħaşre dek keyf-i ŧarāb-ı Edrine
6. Yaraşur Nef' ī bu ŧi' r-i ābdārī ' āleme
Ber-güzār eyleyse mānend-i gül-āb-ı Edrine
7. Açdı ħurrem itdi zīrā gül gibi endīşesin
İltifāt-ı pādīşāh-ı Cem cenāb-ı Edrine
8. Ĥazret-i Sulţān Murādı kāmurān kim Ĥaķ vire
Eyleye devletle zevķ-i bī-ĥisāb-ı Edrine

150.

Hāşimī²²³

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Alsa dil naķdin n'ola ŧīrīn-zebānı Bursanuñ
Ĥüsn ile oldur cevān-ı dīl-sitānı Bursanuñ
2. Cānı gönli almasına bā' iş olup ħabħabı
Eşķümi seyl itdi ol naĥl-i revānı Bursanuñ
3. Ĥopmaya bir aña beñzer sīb-i ħabħab gül-ı izār
Olsa her dem tāze bāħ u būstānı Bursanuñ
4. Nūktedān olanlar anuñ bendesi olsa n'ola
Yoķ anuñ gibi cevān-ı nūkte-dānı Bursanuñ

²²³ Bu gazel, *Bursalı Hāşimī ve Hāşimī Emir Osman Dīvānı*'nda bulunmamaktadır.

5. N'ola ol şîrîn-zebānuñ vaşfını kılsa müdām
Hâşimîdür şâ'ir-i şîrîn-zebānı Bursanuñ

151.

Şıdkî²²⁴

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Pâdişâh-ı kişver-i enhâr-ı 'âlemdür Tuna
Yir içer icrâ ider tavırında hâtemdür Tuna
[34^b]
2. Gâh rû-gerdân olursa rûzigāruñ hâlidür
Yine dönmez meşrebinden bâde-i Cemdür Tuna
3. Bî-nihāye қа' rı mānend-i yem-i 'irfāndur
Tatlu ma' nî cārīeyler emr-i mübhemdür Tuna
4. Terk idüp bālā-nişin-i tahtgāh-ı kişveri
Güyyā seyrinde İbrāhīm Edhemdür Tuna
5. Bir dükenmez mā-cerādur Şıdkīyā gāyātı yok
Cāmid eyler 'aqlı şanma қаtre-i yemdür Tuna

152.

Arnābūd Sezāyī

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Ğarқа-i deryā-yı seyrāndur meger Kızkulesi
Bunca seyrāngāhı zīrā seyr ider Kızkulesi
2. Cümleden қаṭ' -ı nazar budur müşerref olduğı
Kim serāy-ı şehir-i yārīye baқar Kızkulesi
3. Gâh istilā-yı baһr-ı rûzigār ile huruş
Mevc-zen toplar atar zərbın çeker Kızkulesi
4. Bu revişle pîşini idbārını deryā қоçar
Rif ati şuyındadır devlet sürer Kızkulesi

²²⁴ Bu gazel, Mehmed Sıdkî, Abdullah Sıdkî *Dîvânı*'nda bulunmamaktadır.

5. Bu edā ile **Sezāyī** eyledi ta'birini
Kulledür hem al' adur řāhib-nefer ızkulesi

153.

ilmi

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Gūyiyā cennet řafāsıdur řafā-yı Üsküdar
Görmedüm 'ālemede ben mānend-i cāy-ı Üsküdar
 2. āki āk-i Ka' bedür erbāb-ı diller andadur
Her arafda münzevīdür evliyā-yı Üsküdar
 3. Gūşe-i vaħdetdür el-a 'āriife bī-reyb ü řek
Cezb ider erbāb-ı tab' ı ařinā-yı Üsküdar
 4. Mecma' u'l-baħreyn uřūřā her araf bāğ-ı İrem
Bildüğüm budur benim olmaz bahā-yı Üsküdar
 5. Niçe reşk olmaz buña kim řehriyār-ı 'āleme
İrmede her rüz u şeb ayr-du' ā-yı Üsküdar
 6. Dā'imā pür-şev olur sükkānı olmaz ğam-zede
Tālib-i zev ü řafā bay u gedā-yı Üsküdar
- [35^a]
7. Sū-be-sū ezhār ile pür hem aranfül kānıdur
Nefa-baħřādur dimāğā 'ıtr-sā-yı Üsküdar
 8. Vat-i güldür gel seher gūř it řadā-yı 'andelīb
Muribā diñle nedür şıyt u řadā-yı Üsküdar
 9. Görmeyenler ögünürler kim ulü'l-ebřār ola
āk-i pāyidür baña kuħlü'l-cilā-yı Üsküdar
 10. Bir üseynī-meşreb ü hem ulı aħsen yār için
Büzürg ü kūçek olup hep mübtelā-yı Üsküdar²²⁵
 11. Rāħatü'l-ervāħ olur řol dem ider resm būselik
řehnāz ile böyledür ükm-i řabā-yı Üsküdar

²²⁵ Vezin tutarsız.

12. Bir cüvânân serv ile sen olalıdan âşinâ
Dilde seyr-i kâküli serde hevâ-yı Üsküdar
13. Bir niçe demdür beni bendinden âzâd itmedi
Hamdüli'llâh hârice çıkmaz şadâ-yı Üsküdar
14. Ehlini tâ bulmaduğça sırrın izhâr eylemez
Muhtefîdür **Hîlmiyâ** esrâr-hâ-yı Üsküdar
15. *Şāniha'llāhi Te'ālā 'an işābāti'l-kūdūr*
Vâcib oldu bendeye itmek du'â-yı Üsküdar

154.

Yahyâ²²⁶

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Gün-be-gün mu' tedil olmağda hevâ-yı Bağdâd
Gayrete ürdibehişt oldu şitâ-yı Bağdâd
2. İltifât olsa eger²²⁷ ser-be-ser ola gülzâr
Bu hevâ ile bu âb ile fezâ-yı Bağdâd
3. Nice sultân-ı ğuzât olmaya Sultân Murâd
Ki cenâbına naşib oldu ğazâ-yı Bağdâd
4. Fetḥ idüp mağdem-i pâkiyle müşerref olıcağ
Reşk-i Firdevs-i berin oldu şabâ-yı²²⁸ Bağdâd
5. Dâ'imâ pâdişeh eyleye himmet **Yahyâ**
A' zâm-ı müctehidîn ü küberâ-yı Bağdâd

²²⁶ *Şeyhülislâm Yahyâ Dîvânı*, s. 68.

²²⁷ olsa eger: itse o şeh D.

²²⁸ şabâ-yı: sarây-ı D.

155.

Vehbî²²⁹*fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün*

1. Dil virüp bir saçı Leylîsine Mağnisanuñ
Düşdi gönülüm yine sevdāsına Mağnisanuñ
[35^b]
2. Kūh u şahrāsına ey bād beyān it şevķüm
‘Arz [it] a‘lāsına ednāsına Mağnisanuñ
3. Bu ne ni‘ metdür olur her gice bir şöhet-i hāş
Hiç toyulmaz hele burasına Mağnisanuñ
4. Virelüm her ne ise mā-ħaşal-ı seyr ü sefer
Müjdegānī-i temāşāsına Mağnisanuñ
5. Halkınuñ bā‘ iş-i āsāyişidür ey **Vehbî**
Hak şafalar vire monlasına Mağnisanuñ

156.

Necātî²³⁰*mefā‘ ilün mefā‘ ilün fe‘ ulün*

1. Ala²³¹ ey Yūsuf-ı Ken‘ ānı Mışruñ
‘Azizi ‘ālemüñ sulţanı Mışruñ
2. Gözümden gitmesin ħaddüñ ħayāli
Kenār-ı Nıl olur seyrānı Mışruñ
3. Beñüñ beglenmesün ħaddüñde zīrā
Habeş²³² olduğı yok sulţanı Mışruñ
4. Şeb-i zülfüñde ħandīl-i cemālün
Ķo yansın kim budur erkānı Mışruñ
5. Hālāş olmaz zenaħdānuñ esīri
Mü’ebbed ħabs imiş zindānı Mışruñ

²²⁹ *Seyyid Vehbî Dīvānı*, s. 603. Bu gazel, *Dīvān*’da yedi beyittir.

²³⁰ *Necātî Dīvānı*, s. 319-20.

²³¹ ala: elā D.

²³² Habeş: Habs M.

6. Tavâf-ı Ka' bedür kûyî **Necâtî**
Şaçı Şāmuñ ruḥ-ı ḥandānı Mışruñ

157.

‘**Āşık** ‘**Ömer**²³³

11’li hece vezni

I

Haḫdan ğayrı kimse bilmez dilinden
Bülbül şaḫır yazı kışı Saḫızuñ
Ḳurtar diyü çün ‘adūnuñ elinden
Haḫka niyāz ider taşı Saḫızuñ

II

Ögme gidi Yezīd neñi ögersin
Seng-i siyāh ile sineñ dögersin
Sen İslāma bir gün boyun egersin
Zīrā görülmüşdür düşi Saḫızuñ

III

Yügrük gemilerle şalma engine
Lā-büd şataşursın bir gün dengine
[36^a] Mağrūr olup âteşine cengine
Vira idüp ḫurtar başı Saḫızuñ

IV

Yeñi burca Ḳıral Burcı didiler
Muḫkem binā itmiş kāfir gidiler
Dir ki ‘**Ömer** üçler kırklar yidiler²³⁴
Var mıdur dünyāda eşi Saḫızuñ

158.

Medḫiyye-i Şıdḳī Süleymān Efendi Berāy-ı Şenā-yı Ḳañlıcaḫ

fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

1. Çün bahār-ı ‘ıyda irdük pür-nevāsın Ḳañlıca
Her dehānı ğonçeyi buse revāsın Ḳañlıca

²³³ ‘*Āşık* ‘*Ömer Divānı*, s. 338.

²³⁴ kırklar yidiler: yidiler kırklar M.

2. Çünkü geldi rûz-ı vaşl-ı nev-bahâr-ı 'ıyş u zevk
Şiddet-i berd-i hicirden bî-cefâsın Kañlıca
3. Her gül-endâm-ı perî-rû da' vet ü teşrîfine
Bülbül-âsâ nâlelerle hoş şadâsın Kañlıca
4. Oldı fetvâ ile şâbit rütbe-i ' izzün senün
Ol sebebden mazhar-ı feyz-i Hudâsın Kañlıca
5. İ' tibâr-ı hâküne bâ' iş budur her rûz u şeb
Muntazır-ı erbâb-ı hâl bir mâsın Kañlıca²³⁵
6. Her gelen hâk-i reh-i küyuñ tavâf itmez niçe
Sâlikân-ı Hâkka bir kıble-nümâsın Kañlıca
7. Niçe reyyân-ı şadâkat olmasun sâkinlerün
Teşnegân-ı va' deñe ' ayn-ı vefâsın Kañlıca
8. Rûmilinün saña nâzır olduğı her rûz u şeb
Sen qurâ-yı ğayra nisbet hûb-liķâsın Kañlıca
9. Terk-i ekl itse ' aceb mi şâ'imân sâkinlerün
Şoğbet-i hâşuñla rûhânî ğidâsın Kañlıca
10. Münfek olmaz izdiĥâm-ı nâs senden rûz u şeb
Şıdkı̄-veş çün hâdim-i bay u gedâsın Kañlıca
11. Ğam mı rûmâl olsa her dem pâyüñe baĥr-ı sefid
Maṭmaĥ-ı ehl-i zemîn ehl-i semâsın Kañlıca
12. Rûmili senden ' acebdür gün uğurlar her şabâĥ
Sen yine gün gösterür ehl-i ' aṭâsın Kañlıca
13. Hacle-i vaşfuñda olmaz hâtır-ı meddâĥ teng
Luṭf-ı nâz u cilvelerle dil-güşâsın Kañlıca

²³⁵ Vezin tutarsız.

159.

[36^b] ‘Āşık ‘Ömer²³⁶*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*

I

Devr ider çarḥ-1 felek üzre vilâyetdür Saḫız
 Ta‘ bî‘î mümkün degül başka vilâyetdür Saḫız
 Bâğımı bâğçesini ben yine ta‘ bîr eyledüm
 Āl-i ‘Oşmân ülkesinde bâğ-1 cennetdür Saḫız

II

Ḥaṭṭ-1 hümâyün ile tedbîr tedârük baḫdılar
 Billerine ġâzîler ġayret kılıcın taḫdılar
 Kâfirüñ çekdirisin ceb-hânesini yaḫdılar
 Şübhesüz irdi Hızır Ḥakdan ‘inâyetdür Saḫız

III

Emr ile taşdıḫ-i muḫkem mü’mine kıldı dilek
 Balyemez toplar sesinden inledi çarḥ-1 felek
 Evliyâlar enbiyâlar irişüp ins ü melek
 Vaḫt-i ‘aşırda bize luḫ [u] hidâyetdür Saḫız

IV

Ey ‘Ömer bu cengi işidenlere destân ider
 Biñ yüz altı senesinde târḫin ‘ıyân ider
 Ḥaḫ Te‘ âlâ ümmet-i Muḫammede âsân ider
 İnşâ²-Allâh ḫaşre dek bizde emânetdür Saḫız

160.

[Mahlassız]

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Çıḫdı çarḫa rütbe-i rif at-me’âb-1 Erzurum
 Oldı ‘âlî âsumân-âsâ cenâb-1 Erzurum
2. Arz-1 Rûmı itse ġayrıya tefavvuḫ vechi var
 Düşdi bir ‘âlî-cenâba intisâb-1 Erzurum

²³⁶ ‘Āşık ‘Ömer *Divânı*, s. 273.

3. Oldığıyçün nev-bahār-ı devletinde feyz-yāb
Oldı cennet gibi efvn āb u tāb-ı Erzurum
4. Naqd-i nāqış gibi düşdi çeşm-i gerdün-ı kamer
Tā ki na' linden nişāngir oldı bāb-ı Erzurum
5. Öyle bir ' Ankā-yı ' ālī-şāna oldı āşiyān
Oldı sürme çeşm-i āfāka türāb-ı Erzurum

161.

[Mahlassız]

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Tārem-i bāğ-ı İrem dükkān-ı berberdür baña
Bā' iş-i şükr-i ni' am dükkān-ı berberdür baña
2. Bir şehem ki gāşīye-ber-düşum olmaz Cem benüm
Mesned-i milk-i ' Acem dükkān-ı berberdür baña

[37^a]

3. Şuffesidür lā-cerem Tūr-ı tecellī-i Kelīm
Maṭla' -ı nūr-ı şanem dükkān-ı berberdür baña
4. Farz-ı ' aynumdur tavāf itmek benüm her şubḥ u şām
Merve vü Beytü'l-ḥarem dükkān-ı berberdür baña

162.

Rızā Efendi²³⁷

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün

1. Açıldı yine gönçe-i gülzār-ı Beşiktaş
Mānend-i cinān oldı çemenzār-ı Beşiktaş
2. Dil-teşne-i hierān olur vaşlına²³⁸ şād-āb
Sīr-āb ider ' atşānını enhār-ı Beşiktaş
3. Gördüm o mehi zīr-i dıraht-ı emelümde
' Aks itdi ruḥ-ı aline gül-nār-ı Beşiktaş

²³⁷ Neccar-zāde Rızā Dīvānı, s. 136.

²³⁸ vaşlına: vaşl ile D.

4. Yahyâ-yı Beşiktaşî ziyâret idelüm gel
Oldur sebab-i zînet-i kuhsâr-ı Beşiktaş
5. Gel Aḥmed-i Tûrânı dahı eyle ziyâret
Ḥaḳḳâ ki odur bâ' iş-i envâr-ı Beşiktaş
6. Âğûş-ı maḥabbetde yir itdi dil-i zâra
Şâd eyledi tıfl-ı dili dildâr-ı Beşiktaş
7. Gül-geşt idelüm yâr ile pîrâmen-i deşti
Zeyn itdi çemen şahınını ezhâr-ı Beşiktaş
8. Rû-mâl idelüm ḥâk-i der-i Şeyḫ Rızâya
Tâ keşf-i cemâl eyleye ruḥsâr-ı Beşiktaş

163.

Rüşdî²³⁹

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1. Bilâd içre hevâsı pür-leṭâfetdür Mudurlumuz
Bilâd-ı sâ'ire nisbetle cennetdür Mudurlumuz
 2. Cihânda yok nazîri kim meger Şâm [u] Sitanbuldur
Bulınmaz mişli bir yir pâk-i milketdür Mudurlumuz
 3. Lebîb-i ḥüb-rüy âdemi çün kâmil-i zâhid
Belî dil-berle memlû bir vilâyetdür Mudurlumuz
 4. Firâvân şuları aḳup cinânuñ süd qarındaşı
O havz-ı dil-güşâlar kân-ı 'işretdür Mudurlumuz
 5. 'Acebdür nev-bahârda seyr-i ḥübdür beş kavağınunñ
Temâşâ[gâ]h-ı meşhûr bî-nihâyetdür Mudurlumuz
- [37^b]
6. Ḥuşûsâ Şeyḫ Faḫre'd-dîn cibâlde Şeyḫ 'İmrâni
Maḳâm-ı evliyâ çok bir ziyâretdür Mudurlumuz
 7. İçinde câmi' -i ekber Ayaşofya olup tanzîr
Bi-ḥamdi'llâh şükr hep ehl-i tã' atdur Mudurlumuz

²³⁹ Bu gazel, *Edimli Ahmed Rüşdî, Sahhaf Rüşdî Dîvânı*'nda bulunmamaktadır.

8. Meger Bursa Halebdür **Rüşdiyā** mānend bu şehriñ
Sezādur meskeni medhe ne hācetdür Mudurlımız

164.

Şermī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

‘Arşada haşmānedür Tuncana ceng-āverleri
Rezm ile merdānedür Tuncana ceng-āverleri
Her biri bebr ü pelenge şerm ile hayret virür
Hāşılı şirānedür Tuncana ceng-āverleri

II

Cengde yokdur birinün eşleri hem-pāreleri
Hem şecā' atde vü hem gayretde yok hem-tāları
Añlanılmaz anlaruñ māhiyyet-i gāvğāları
Bilseler āyāndur Tuncana ceng-āverleri

III

Her birinün qalbine ceng ile biñ sevdā girer
Çaçmaz anlar düşmeninden kaçd idüp gāvğā girer
Āteş-i bī-kāra anlar öyle bī-pervā girer
Gūyiyā pervānedür Tuncana ceng-āverleri

IV

Her birinün ‘ālem içre yok mişili **Şermiyā**
Kimine Rüstem kimine Çahramān dirsem sezā
Dest-i sāqī-i ecelden nüş idüp cām-ı veğā
Bir alay mestānedür Tuncana ceng-āverleri

165.

Sipāhī*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

I

Çal' a-i gevher-niginden belki aḳdemdür Sinab
 Pâyede alçaḳdur ammâ sırr-ı ekremdür Sinab
 Bulınur genc [ü] ḥazîne baḥr-ı 'ummândur Sinab²⁴⁰
 İdelüm medḥini bir şehri mükerremdür Sinab

II

Seyr-i seyrân 'âşık ile görse idüñ ḥüblaruñ
 Bize sevmek müsteḥaḳdur kâkül-i mergüblaruñ
 Birbirinden çok güzel ḡayet ile maḥbûblaruñ
 Meh-cebînüm anuñ için derdüme emdür Sinab

III

[38^a] Çün vîrân olur 'aceb ma' mür-ı bî-berbâdı çok
 İdemez tekmiñ ḥarâbın 'âşıkuñ üstâdı yok
 Niçe ben medḥ itmeyeyüm kâmeti şimşâdı çok
 Cevr iderler mübtelâya diyemem kimdür Sinab

IV

Dir **Sipāhī** kan idenler çeşm-i a' lâmuz bizüm
 Kâmil-i 'irfân olanlar mübtelâmızdur bizüm
 Niçe medḥ itmeyeyüm kim şılamızdur bizüm
 İdelüm medḥini bir şehri mu' azzamdur Sinab

166.

Hilālî-zâde Helâkî Çelebi²⁴¹*mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*

I

Kemâl-i vech ile seyrin görenler dâr-ı dünyānuñ
 Şafâ-yı vaḳt²⁴² ile zevḳin sürenler her temâşānuñ
 Naẓîrin görmedi hergiz bu iki şehri zîbānuñ
 İlâhî yıḳma bünyâdın Sitanbul u²⁴³ Ğalaṭānuñ

²⁴⁰ Sinab: Sivas M.²⁴¹ *Helâkî Dîvânı*, s. 30-31.²⁴² vaḳt: ḳalb D.²⁴³ Sitanbul u: Sitanbuluñ D.

II

Birinüñ ravzası bāğ-ı behişt ü şahn-ı cennetdür
 Birinüñ ravzası²⁴⁴ Tübā mişāli dürlü ni' metdür
 İçinde bir nefes dir[lik] dirilmek hoş sa' adetdür
 İlāhî yıqma bünyādın Sitanbul u Ğalağanuñ

III

Birinde çeşmeler 'aynen tusemmā Selsebīl olmuş
 Birinde hamr ırmağı aqup her şu sebīl olmuş
 Hevā vü ābı cennetden şafā-bağş u cemīl olmuş
 İlāhî yıqma bünyādın Sitanbul u Ğalağanuñ

IV

Birinde kul oğulları cefā vü hışm [u] kīn eyler
 Birinde kāfir oğlanı Müselmān kaşd-ı dīn eyler
 Görenler bu iki şehri hezārān āferīn eyler
 İlāhî yıqma bünyādın Sitanbul u Ğalağanuñ

V

Biri zevk ü şafā için behişt-i cāvidānīdür
 Biri 'ıyş²⁴⁵ u neşāṭ için hemān Firdevs-i şānīdür
 Şafā kānı vefā meydānı 'ışret gülsitānıdır
 İlāhî yıqma bünyādın Sitanbul u Ğalağanuñ

VI

[38^b] Helākī bir dağı görsem Sitanbul u Ğalaṭayı
 Ebed añmaz idüm Mışır u Semerḳandı²⁴⁶ Buḫārāyı
 Diri olduḡça 'ālemde ḳılurdum²⁴⁷ bu temāşāyı²⁴⁸
 İlāhî yıqma bünyādın Sitanbul u Ğalağanuñ

²⁴⁴ ravzası: devḫası D.

²⁴⁵ 'ıyş: şevḳ D.

²⁴⁶ Semerḳandı: Semerḳand ü D.

²⁴⁷ 'ālemde ḳılurdum: dünyāda iderdüm D.

²⁴⁸ temāşāyı: temennāyı D.

167.

Akbaba İmâmı Za'îfî Mehemmed Efendi*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

I

Cānumuñ cānānı dırsen şehr-i İstanbuldadur
 Derdümüñ dermānı dırsen şehr-i İstanbuldadur
 Āteş-i hicrāna düşer birine biñ mübtelā
 Zümre-i hūbānı dırsen şehr-i İstanbuldadur

II

Gülşeni eyle temāşā ' andelīb-i zār isen
 Bendeñi eyle taşavvur şāhib-i inkār isen
 Kāmil-i mürşid ararsın t̄alib-i esrār isen
 Ma' den-i ' irfānı dırsen şehr-i İstanbuldadur

III

Bundadur feyz-i ilāhī bundadur sırr-ı nihān
 Bundadur ' aşr-ı Süleymān Hüsrev ü Cem Kāhramān
 Hāfız-ı sancağ-ı Aḥmed hırқа-i faḥr-ı cihān
 Mekkenüñ sulṭānı dırsen şehr-i İstanbuldadur

IV

Dilerem Ḥaḫdan ki tebdīl itmesün aḫlāḫını
 Herkesüñ bir yüzden itmiş sebeb-i infāḫını
 Niçe biñ kişi yanaşup irgürür erzāḫını
 Nuşret-i ' Osmān' dırsen şehr-i İstanbuldadur

V

Seyf-i şer' u'llāh ile ol mülk-i ekber ḫākimi
 Şındurup a' dā-yı dīni baḫr ile ber ḫākimi
 İns ü cinn emrine rāzī heft-kişver ḫākimi
 Sulṭān Aḫmed Ḥānı dırsen şehr-i İstanbuldadur

VI

Dir **Za'îfî** gice gündüz ḫayr-ḫ'āh ḫāş u ' avām
 Şeyḫ-i İslām ḫāḫ' askeriydi vezīri tamām
 Cümle tedbīrinde ḫāzır ḫızır ' aleyhi's-selām
 Şevket-i ḫaḫanı dırsen şehr-i İstanbuldadur

168.

Güvāhī Geyveli Za'im*fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün*

1. Saña bu hüsn ile ey Yūsuf-ı Ken'ān-ı Mıŝır
Yaraşur bende olurlarsa 'azizān-ı Mışır
2. Cüy-ı eşküm görüben seyr-i ser-i kūyuñ iden
Dimesün şanda ola Nıl ü yaşod şan Mışır
- [39^a]
3. 'Āleme řāh iken olup dil iřigüñde esir
Şükr ider çul iken oldum diyü sultān-ı Mışır
4. Mıŝr-ı hüsnüñde gönül Yūsufını itmege řabs
Zekānuñ çāhı durur var ise zindān-ı Mışır
5. Leb-i řirinüñe bir kez ger ire tūt-i cān
Yādına gelmeye hergiz řekeristān-ı Mışır
6. Hüzn-i 'ıřkuñla Züleyhā gibi görse yüzüñi
Pir-i Ken'āna döneydi řeh-i hūbān-ı Mıŝır
7. Şi'r-i Hāsān gibi yok mişli **Güvāhī** sözüñüñ
Āferin ide ger oķursa şazel-h'ān-ı Mışır

169.

[Sezāyī] Vaşf-ı Cāmi' -i Şerif Ayaşofıyye-i Kebir Ber-Vech-i Muħarrer*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

I

Şehr-i İstanbuldaki cāmi' lerüñ bālā-teri
Mevzi' -i kıymet-fezādur Ayaşofıya Cāmi' i
Gösterür nuşret nişānın bayrağ ile minberi
Vaşfa gelmez bir binādur Ayaşofıya Cāmi' i

II

- [39^b] Andan ayrılmaz muķim olmuş içinde bir melek
Dem-be-dem tesbīh ü tehlil itmede tā şaşre dek
Bir nişān vardır görürsin derlemekde bir direk
Bāreka'llāh pür-ziyādur Ayaşofıya Cāmi' i

III

Kubbesinden ötri virmiş ağzı yârın Muştafâ
 ‘ Asker ile geldi Fâtih düşmene kıldı ğazâ
 Ümmete fethin müyesser eyledi Bârî Hudâ
 Ma‘ bed-i hikmet-nümâdur Ayaşofya Câmi‘ i

IV

Bunca yıllar sa‘ y olınmışdur binâsında anuñ
 Niçe şan‘ atlar kurulmuşdur esâsında anuñ
 İbtidâsından ‘ amel tâ intihâsında anuñ
 Cânlara ‘ ayn-ı şafâdur Ayaşofya Câmi‘ i

V

Hızr ta‘ lîmiyle bulmuş yirlü yirince hitâm
 Hiç kabûl itmez nazîre böyle bâlâ-ter maķâm
 Bunda hatm olmuş kemâl üzre mehâbet ve’s-selâm
 Vaşf u takrîre sezâdur Ayaşofya Câmi‘ i

VI

Böyle bir pākîze ma‘ bed cāy-ı vâlâ-yı kadîm
 Şanasın kim ser-te-ser içi taşî sîm cisim
 Dem-be-dem olur tilâvet anda Qur’ân-ı ‘ aẓîm
 Ehl-i İslâma ‘ aţâdur Ayaşofya Câmi‘ i

VII

Münfek olmazlar derûnından gürûh-ı evliyâ
 Haķ Te‘ âlâya iderler rûz u şeb hamd u şenâ
 Bir şerefli yirde şeksüz müstecâb olur du‘ â
 Feth-i manşürü’l-livâdur Ayaşofya Câmi‘ i

VIII

Haķ erenler ķadrini bilen kişi ķadre irer
 Anları her kim sever elbette bir hâle girer
 Evliyâlar himmeti tağlarla taşa ķâr ider
 Mesken-i hâcet revâdur Ayaşofya Câmi‘ i

IX

Şûretâ baksañ palās içre nihândur sũhteler
 Halk içinde zâhiren bî-nâm u şândur sũhteler
 Ma' n̄de kılsañ nazar itseñ²⁴⁹ ne cândur sũhteler
 Ne güzel dârü'ş-şifâdur Ayaşofya Câmi' i

X

Evveli rahmet şiyâmuñ ortasıdur mağfired
 Âhîridür nârdan âzâd olmak 'âkıbet
 İdelüm hoşnudluğ için bezl-i tâb u mağdiret
 Şanma cây-ı mâ-sivâdur Ayaşofya Câmi' i

XI

Câmi' üñ dünyâ kelâmı kuvvete virür fütür
 Çok şevâbı mağv ider şanma bunı ednâ kuşūr
 Bu kuşūrı terk idenler oldılar ehl-i huzūr
 Ehl-i hâle kimyâdur Ayaşofya Câmi' i

XII

Qubbesine nûr iner gizlü degüldür gözlüye
 'Arz iderler şöhet-i dildârı şîrîn sözlüye
 Yâr göstermez yüzün 'âlemde ikiyüzlüye
 Mü'mine özge edâdur Ayaşofya Câmi' i

XIII

Ey **Sezâyî** ger dilerseñ kim kabûl olsun namâz
 Her edâ itdükçe eyle Haq Te'âlâya niyâz
 Pâdişâh-ı 'âlem olsun saltanatda ser-firâz
 Hüb cây-ı dil-güşâdur Ayaşofya Câmi' i

XIV

Pâdişâh-ı 'âlemi Allâh manşūr eyleye
 Devlet-i iqbâl ile hem-vâre ma' mür eyleye
 Yümn ile şeh-zâdelerle şâd u mesrūr eyleye
 Cây-ı vâlâ-yı du'âdur Ayaşofya Câmi' i

²⁴⁹ eyleseñ: itseñ M.

170.

[40^a] Tekerleme [Hüsâmi]*11'li hece vezni*

I

Şehr-i İstanbulda evvel bahârda
 Şâd olup gülmecik hoşça degül mi
 Cân u dilden sevdücegi güzeli
 Yanına almacığ hoşça degül mi

II

Hevâsını hûb yaratmış Yaradan
 Sen kayıkla gidemezsin karadan
 Geçüp Üsküdâra tatlı şirâdan
 Mestâne olmacığ hoşça degül mi

III

Katlanma ataya bakma anaya
 Muşâhib yârânla geç Tuncanaya
 Mübârek cum' a gün Mevlev-hâneye
 Seyrâna gitmecik hoşça degül mi

IV

İçmekde ikrârı yokdur görende
 Bulınur bâdesi çokdur tavanda
 Geçüp Ğalaçada nigâr evinde
 Şarılup yatmacığ hoşça degül mi

V

Güzeldür ' aşıkâ kıyar hünîdür
 Yigidi buñaldan âdem cânıdur
 Kâsımpaşa şâ' iristân kânıdur
 Pâreyle gitmecik hoşça degül mi

VI

Hâşköye uğrasan içersin bâde
 Varmayınca olmaz Ca' fer-âbâda
 Tâze cevânuñla Kâğıd-hânede
 Irmağa dalmacığ hoşça degül mi

VII

Anda cümle ' aşıkuñ olmuş bende
Aşlâ hiç mecālüm qalmadı tende
Māl-i hâzırı Eyyüb Sulţān qanda
Bal ile qaymacıq hoşça degül mi

VIII

Türkiler çağırup çalsun çögür de
Aqçesüz şarılmaz cevān böğürde
Hüsāmī dir kimse bakmaz zügürde
Zengince olmacıq hoşça degül mi

171.

[40^b] **Şeyhü'l-İslām Es' ad Efendi**²⁵⁰*mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün*

1. Levh-i ' izārı nev-ḥaṭ ile i' tibārlıdur
Her nüshanuñ görölmesi zīrā kenārlıdur
2. Eskişehirle Yeñişehir Aqḥişārlıdur
Hem Develiḥişār ile Qaraḥişārlıdur²⁵¹
3. Girmez koyuna kelle de virsem yolında²⁵² ben
Ol şīr-h̄āre quzıcağum Qoçḥişārlıdur
4. Maḥv olsa da özüm ḥora geçmez ol āfete
Bildüm ki aşlı Engüri ya Üsküdarlıdur
5. Sükker-feşān vaşf-ı lebüñ olsa ger n'ola
Tūtī-i ṭab' -ı nādire-gū Qandehārlıdur
6. Baḥr-ı sefīde dönse sirişküm bi-' aynihī
Cānā ' aceb mi merdüm-i çeşm Aqbıñarlıdur
7. Lağzīde olmaz olsa da yaḥ-beste rāh-ı ' ışk²⁵³
Es' ad semend-i baḥt ğamuñla Qayarlıdur²⁵⁴

²⁵⁰ *Şeyhülislām Es' ad Dīvānı*, s. 209-210.²⁵¹ Bu beyit, *Dīvān*'da bulunmamaktadır.²⁵² yolında: rehinde D.²⁵³ Lağzīde olmaz olsa da yaḥ-beste rāh-ı ' ışk: Yazsa ' aceb mi qaşları evşāfin Es' adā D.²⁵⁴ Es' ad semend-i baḥt ğamuñla Qayarlıdur: Ebrü-yı yār ile qalemüm bir diyārlıdur D.

172.

Şeyhü'l-İslâm 'Āşım Efendi²⁵⁵*mef'ülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün*

1. Şemşir-i ebruvānuñ ile dil figârlıdur
Bağ zahmına kı̄asımlı degül Zü'l-feğârlıdur
2. Begkozlıdur o şâh yağod Şarıyârlıdur
'Uşşâk didi dil-ber Edirne Hişârlıdur²⁵⁶
3. Akşehr Kârâşehr ü Kızılşehr ü Kırşehir
Kızılhişâr u Şarhişâr Akhişârlıdur²⁵⁷
4. Reyhân dinse vechi var ammâ ki gösteriş
Vâdî-i hattı-ı dil-keşi Kârâhişârlıdur
5. Bir göz yumup açınca şatar hiçe âdemi²⁵⁸
Ol Enderün ağası içinden bâzârlıdur
6. Bâzû-yı dâğdârını gördükde añladum
Ol şeh-levend hiç degül lâlezârlıdur
7. Var 'Āşımuñ qarâbeti tab' -ı Nedîm ile
Beñzer edâsı birbirine bir diyârlıdur

173.

İshak²⁵⁹*fe' ilätün fe' ilätün fe' ilätün fe' ilün*

1. Yâr ile ola didüm olmadı şöhet²⁶⁰ bâkî
Kime oldu ki baña ola bu devlet bâkî
- [41^a]
2. Sünbül-i yâra hevâdâr olalı bād-ı şabâ
Gitmedi kaldı aramızda bürüdet bâkî

²⁵⁵ 'Ārif-zāde 'Āşım Dīvānçesi, s. 152. Bu gazel, Dīvān'da 5 beyittir.

²⁵⁶ Bu beyit, Dīvān'da bulunmamaktadır.

²⁵⁷ Bu beyit, Dīvān'da bulunmamaktadır.

²⁵⁸ âdemi: 'âşıkı D.

²⁵⁹ Üsküplü İshak Çelebi Dīvānı, s. 319. Bu gazel, Dīvān'da 7 beyittir.

²⁶⁰ şöhet: vuşlat D.

3. Nağd-i 'ömrüm ğam-ı 'ışkuñ telef itdüyse ne var
Sīnede mihrüñ ile mihr ü maḥabbet bākī
4. Şöyle öpdüm leb-i şirīñüñi seyrümde gice
Daḥı el-ān dehānumda o lezzet bākī
5. Furşat el virmiş [iken] getir²⁶¹ ayağı **İshak**
Diyelüm bezm-i fenā ehline şoḥbet bākī

174.

'Adnī²⁶²

mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

1. Bozalsa zāğı ḥaṭ-ı müşk-bārı bākīdür
Şolarsa sünbül-i bāğ sebzezārı bākīdür
2. Giderse cüşiş-i mey ğam degül ḥumārından
Şabūḥ-ı dürd-i mey-i hoş-güvārı bākīdür
3. Neşāt-ı zevk [ü] sürür-ı vişāl geçmekde
Şemātet-i ruḳebā inkisārı bākīdür
4. Olur gönül ebleh-firīb va' d-i dürüĝ²⁶³
Teĝāfülāne yine intizārı bākīdür
5. Meyüñ ne keyfi ḳalır ne ḥumārı ey 'Adnī
Hemān feşāḥat ile şermsārı bākīdür

175.

Şerīfī

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün

1. Añduḳça yanar baĝrum o dildār Şerīfī
Gördükçe gözüm yaşı gelür yār Şerīfī
2. 'Ālemleri pür-nūr ziyā eyledi cānā
Mir'āt-i cemāli ile ruḥsār Şerīfī

²⁶¹ getir: götür D.

²⁶² Bu gazel, 'Adnī *Divānı*'nda bulunmamaktadır.

²⁶³ Vezin tutarsız.

3. Āyīneye baq hüsñüñi gör Şāni‘ e şükr it
Ey çeşm-i cihān dīdemüñ envār Şerīfī
4. Gösterse n’olur gül gibi ben bülbül-i zāra
Yıldan yıla ol şūh ki dīdār Şerīfī
5. Nazmla **Şerīfī** gökde vü pervīn ḥased eyler
Maqbül-i meh olmazsa dirīg güftār Şerīfī

176.

[Mahlassız]

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

I

Çurtuluş yok āl ile dāmād elinden kızlaruñ
Bir kalam kim olmadum āzād elinden kızlaruñ
[41^b] Kime idem bilmezem bī-dād elinden kızlaruñ
Dād elinden kızlaruñ feryād elinden kızlaruñ

II

Bilmezem ki aġu mı katıldı çölmek aşına
Biri toġar irmedin kızuñ birisi yaşına
Yir komadılar baña varmaġa ocaq başına
Dād elinden kızlaruñ feryād elinden kızlaruñ

III

Biri yüksekden beşikde nāleye āġāz ider
Uyar alçaqdan aña kundaqdaki āvāz ider
Bī-uşul eyler felek ḥaqqā katı nā-sāz ider
Dād elinden kızlaruñ feryād elinden kızlaruñ

IV

Aġlamaqdan merdüm-i çeşmüm n’ola olsa bebek
Cübbe vü destārı hep oġlan bizi itdi felek
Mübtelā olan bilür anı ne ḥacet söylemek
Dād elinden kızlaruñ feryād elinden kızlaruñ

V

oraram aı-ı ricāl olup bula ızlar revāc
 Evlenŭp nā-merde ızlar ekdŭrŭrler itiyāc
 Bu adar tutma yabana anda bulam bulama
 Dād elinden ızlaruñ feryād elinden ızlaruñ

VI

Ne oca ma' lŭm ne dīvār belli ne eik
 Her yaña basam gŭrinmez gŭzŭme illā beik
 oraram ki seyl-i āle tŭtdı oy (?) delik deik
 Dād elinden ızlaruñ feryād elinden ızlaruñ

VII

N'ola dŭzsem ezgiyi imden girŭ alamaa
 İre mi eyā elŭm bir ŭkcegŭz oamaa
 ' Āı olancılar ile asretŭm oynamaa
 Dād elinden ızlaruñ feryād elinden ızlaruñ

177.

[Mahlassız]

fā' ilātŭn fā' ilātŭn fā' ilātŭn fā' ilŭn

1. Teneyem dīdāruña ey āb u ayvānum yourt
Feyz ider senden hemie cān-ı sulānum yourt
 2. Yŭz aısın²⁶⁴ hem pilavuñ zīneti hem sufranuñ
āfī-dilsin a budur ki derde dermānum yourt
 3. Tāze yapra sarmasınuñ ŭstŭne aıtsalar
āır-ı mecrŭuma ma' cŭn-ı Lomānum yourt
- [42^a]
4. Rŭz-ı germāda uŭā buzlu ' ayran itseler
Cāna rāat-ba ider hem arturur anum yourt
 5. Mā-aal lezzet virŭr her anı aa atsalar
ŭt-ı cāndur aılı her derde cānānum yourt

²⁶⁴ Yŭz aısın: Yŭzi asın M.

178.

Kâr-ı Nâṭıḳ Dervîş Hüseyn Şâmî Bâ-İştîlâḥ-ı Mûsikî*mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*

1. Dağıtma ey şabâ gîsû-yı yâri
Perîşân eyleme ben dil-figârı
2. Dilüm şad-pâre itme şâne-âsâ
Doğunma kâkül-i cânâna bâri
3. Olalı çârgâha râğıb ol şûḥ
Hüseynîye çıkardı iştihârı
4. O gülden ayrılup gitdi Hicâza
Göñül ğazzâl oḳur evşâf-ı ḥârı
5. Kelâmı râḥatü'l-ervâḥdur hep
O şehnâz itse de itmem ḳarârı
6. Muḥayyerdür işinde dil-rübâmuz
Oluban âh-ı zir-efgend kârı
7. O zülfe Sünbüle beñzer dinilmez
Nevâdur cânâ büy-ı müşk-bârı
8. Benem 'uşşâḳ içinde şimdi meşhûr
Bayâtî itmişem âḥir ḳarârı
9. O gül bir büselik yir gösterürse
'Aşîrân râz ider göñlüm firârı
10. Sever Rûm u 'Acem ol bî-nazîri
Çü gerdâniyye vardur i' tibârı
11. Beni mecnûn idüp bir Kürdî dil-ber
Nihâvend semtine itdi güzârı
12. O mest-i 'işve-bâza râst geldüm
Rehâvî eylemiş sâza medârı

13. Nefesler mi yiter mähūra ey dil
Bu şeb zāvilde eyle nağmekārı
[42^b]
14. Okı bir naqş-ı muṭrib pençgāhda
Dil-i nikrize virme inkisārı
15. Ayağı tozı kuḥl-ı İşfahāndur
Bilür anı Nişābūruñ kibārı
16. İraqla aldemiş dildārı ağıyār
Muḥālif re'y ile almış şikārı
17. Şağın olma şağın bestenigāra
Ḥarāb olmaya tā gönlüñ ḥişārı
18. İdüp vaşf-ı segāha dā'im āgāz
Düket evc ile nazm-ı ābdārı
19. İlet her bir maqām-ı dil-güşāya
Şabā luṭf eyleyüp bu yādigārı

179.

[Şevķi] Bu Ğazel-i Müşemmen 'Ādet Üzre vü 'Aksen Dağı Oğunur

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Nā'il olsa vuşlata dil künc-i ğamdan şād olur
Vuşlata dil mübtelādur şübhesüz Ferhād olur
Künc-i ğamdan şübhesüz olsa ḥalāş-ābād olur
Şād olur Ferhād olur ābād olur berbād olur

II

Ol 'adūya nāzlı yārüm meyl ider mi gözgöre
Nāzlı yārüm nā-sezāya ummazam pes dil vire
Meyl ider mi ummazam üftādeler her dil-bere
Göz göre pes dil vire her dil-bere mu' tād olur

III

[43^a] Âh u zârûm meclis içre pâdişâhum diñlesen
 Meclis içre yok nazîrûñ böyle bir hüsni hasen
 Pâdişâhum böyle bir efgendeñe raħm eylesen
 Diñlesen hüsni hasen raħm eylesen imdâd olur

IV

Şevkiyâyam vezne kâdir şâ' irân hep gelseler
 Vezne kâdir bülbül-âsâ faşlıdur sâzendeler
 Şâ' irân hep faşlıdur gûş eyledüm çok nesnelere
 Gelseler sâzendeler çok nesnelere icâd olur

180.

Kâbulî²⁶⁵

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Gün gibi dervâzeeye çıkmış gezer bir aķ²⁶⁶ Dede
 Pâ-bürehne bir güzel²⁶⁷ ammâ ' aceb parlak Dede
2. Berķ urur ruhsâr-ı hürşîdi cemâl-i pâkine
 Aya beñzer çihre-i zîbâsı bir ablaķ Dede²⁶⁸
3. Penbelerle dâğ-ı cismin gün gibi²⁶⁹ zeyn eylemiş
 Penbeye beñzer ten-i ra' nâsı yumuşak²⁷⁰ Dede
4. Gögsi açılmış gümüş âyîne gibi tâb-nâk²⁷¹
 Bir mücellâ sînelü bir hoş-edâ aķ paķ Dede²⁷²
5. Tâb virmiş âfîtab-âsâ ten-i pür-tâbına²⁷³
 Bir harâret ıssı şâhib-süz bir ışlaķ Dede

²⁶⁵ *Kâbulî Dîvânı*, s. 477-79. Bu şiir, *Dîvân*'da 30 beyittir.

²⁶⁶ gün gibi dervâzeeye çıkmış gezer bir aķ: bizi şey 'u'llâha geldi bir güzel torlaķ D.

²⁶⁷ güzel: ışık D.

²⁶⁸ Bu beyitle birlikte 8., 9., 10. ve 11. beyitler *Dîvân*'da bulunmamaktadır.

²⁶⁹ gün gibi: ser-be-ser D.

²⁷⁰ ra' nâsı yumuşak zîbâsı bir ablaķ D.

²⁷¹ tâb-nâk: berķ urur D.

²⁷² Bir mücellâ sînelü bir hoş-edâ aķ paķ: Cismi aķ bir sînesi berrâķ bir abbaķ D.

²⁷³ pür-tâbına: billürına D.

6. Ğonçe-i bāğ-ı leṭāfet²⁷⁴ bir güzel gökçek ışık
Bülbül-i gülzār-ı nāz u ūṣve bir ūṣkrağ Dede
- [43^b]
7. Tekye-i ' ışık içre ūyunnıūūū qābādan çekmiū el²⁷⁵
Bir uzun boylu ūrāḫī gibi bir²⁷⁶ ūyolağ Dede
8. Post-niūin olmiū ūoyun Baba gibi bir ter kuzı
ūoyun ala gözlü bir pehlūya alacağ Dede
9. Çok fenā çekmiū qābā dökmiū ṭarīkat gözlemiū
Bir er ocağına ermiū bir er olacağ Dede
10. Naḫl-i bālā-yı vücdı ber-qābā dökmiū nihāl
ūḫsār-ı cismine ūarmıū iki yaprağ Dede
11. Ğill u ğiūūdan zāhir ü bāṭın mu' arrā sāde-rū
ūiret ü ūiret tesellā alacağ torlağ Dede
12. Sūziū-i nār-ı maḫabbetle kavurmiū ' ālemi
Bir kıvrırcık ūaçlı Edhem tāclu bir kıvrırağ Dede
13. Cism-i ' uryānı libās-ı ' āriyetden ' ārdür
ūayd-ı ' ālemden müberrā²⁷⁷ pāk bir muṭlağ Dede
14. Eyledi²⁷⁸ inhā ' **ūabūlī** saña lāzım olanı
Saña her²⁷⁹ lāzım degül mi çok²⁸⁰ sözi ṭutmağ Dede

181.

Edīb²⁸¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. ' Aūıqāndur bülbülān-ı gülsitān-ı Mevlevī
ūādıqāndur ūafḫa-ḫān-ı dāsitāndur²⁸² Mevlevī

²⁷⁴ leṭāfet: ṭarāvet D.

²⁷⁵ qābādan çekmiū el: birağmiū cāmesin D.

²⁷⁶ uzun boylu ūrāḫī gibi bir: ūoyulmiū beyzaya beñzer güzel D.

²⁷⁷ kayd-ı ' ālemden müberrā: bir küdüretten mu' arrā D.

²⁷⁸ eyledi: eyledün D.

²⁷⁹ saña her: saña da D.

²⁸⁰ çok: ḫağ D.

²⁸¹ Bu gazel, *Dīvān*'da bulunmamaktadır.

²⁸² dāsitāndur: dāsitān-ı D.

2. Mâ-sivâdan şadme-i nefretle rû-gerdân olur
Tâlib-i Mevlâ olandur pey-revân-ı Mevlevî
3. Şu'le-i pür-sûz-ı te'sîr-i nevâ-yı nây ile
Devr ider pervâne-veş kârâgehân-ı Mevlevî
4. Meclis-i zıkr ü semâ'ında gönülden terk ider
Neş'e-i sırr-ı kudûmın 'ârifân-ı Mevlevî
5. 'Âlem-i ma' nîde zarb-ı²⁸³ tâlibân-ı rif'ate
Şadr-ı 'izzetdür harîm-i âsitân-ı Mevlevî
6. Kırta-i gûş-ı dil-âgâhân için âgendedür
Gevher-i esrâr ile kân-ı dehân-ı Mevlevî
7. Mîve-çîn-i Bostân [u] Meşnevî olsun **Edîb**
Ma'z-ı²⁸⁴ Kur'ândur ulü'l-elbâb²⁸⁵ beyân-ı Mevlevî

182.

[44^a] Seyyid Şabri²⁸⁶

müfte' ilün fâ' ilün müfte' ilün fâ' ilün

1. 'İyd irişüp diseler ehl-i hevâ merhabâ
İtse şurâhî ile câm-ı şafâ merhabâ
2. Şanma meh-i nev saña el uzadur şâh-ı 'ıyd
İtmek için ey büt-i şüh-liqâ merhabâ²⁸⁷
3. Mevsim-i 'ıyd-ı cemâl mest idüp ol âfeti
Eylemiş ebrû ile²⁸⁸ zülf-i dü-tâ merhabâ
4. Hâsretüz ol 'ıyda kim 'âşık u ma' şük-vâr²⁸⁹
Birbiri ile ide hüsn-i edâ merhabâ

²⁸³ zarb-ı: hizb-i D.

²⁸⁴ ma'z-ı: mağz D.

²⁸⁵ ulü'l-elbâb: elibbâya D.

²⁸⁶ Şabri-i Şâkir *Dîvânı*, s. 124. Bu gazel, *Dîvân*'da 7 beyittir.

²⁸⁷ Vezin tutarsız.

²⁸⁸ ebrû ile: birbiriyle D.

²⁸⁹ Vezin tutarsız.

5. Būseye el virdi yār eylemeden **Şabriyā**²⁹⁰
Hüsn-i kabüle daḥı dest-i du' ā merḥabā

183.

Nābī Efendi²⁹¹

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Olaldan zevk-yāb-ı āb-ı şahrā meşreb-i deryā
Dem-ā-dem būs ider dāmān-ı şahrāyı leb-i deryā
2. Ḥabāb-engiz olup gāhī idince mevcler zāhir
Alur çarḥ-ı berini zir-i pāya kevkeb-i deryā
3. Yazar emvācdan geh rāst geh kec ḥaṭṭ-ı gün-ā-gün
' Aceb ta' limgāh olmuş şabāya mekteb-i deryā
4. Reg-i efsürdedür cisminde güyā pençe-i mercān
Ki teb-lerzeyle anuñçün giçer her rüz u şeb deryā
5. Biri birin kenāra gelmede emvāc ider pā-māl
Meger **Nābī** şikāyetdür şabādan maṭlab-ı deryā

184.

Rūḥī²⁹²

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Çıkar ' uqbāyı dilden çünki el virdi saña dünyā
Ṭama' kār olma yā ' uqbā gerek ḥaṭırda yā dünyā
2. Kātı āsān idi olmaḥ sa' ādet mülkine mālīk
İki gün bir qarār üzre kılaydı bī-vefā dünyā
3. Sa' ādetle ser-efrāz olduḡundan şādumān olma
Gel inşāf it kimünle başa çıkmışdur [eyā] dünyā
4. Ne dünyāsuz olur devlet ne devlet baḥt-ı ṭālī' süz
Baña bir yaña baḥt eyler cefāyı bir yaña dünyā

²⁹⁰ Vezin tutarsız.

²⁹¹ *Nābī Dīvānı*, s. 457.

²⁹² *Bağdatlı Rūḥī Dīvānı*, s. 324-25.

[44^b]

5. Dilerseñ yâr-ı bākî feyz-i fazl-ı Hâkka maẓhar düş
Çıkar dünyâyı dilden kim fenâdur **Rûhiyâ** dünyâ

185.

Âhi²⁹³*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1. Âfitâb-ı şubḥ-ı devletdür cemâli Aḥmedüñ
Gülsitân-ı bâğ-ı cennetdür vişâli Aḥmedüñ
2. Cân u dil raḥtını târâc itmege ey döstlar
Tutdı çeşmümde²⁹⁴ vaḥan ḥaylî ḥayâli Aḥmedüñ
3. Bir nefes gitmez ḥayâli gözlerümden ḥâlîñüñ
Merdüm-i çeşmüm dürür güyâ ki ḥâlî Aḥmedüñ
4. Bülbül-i güyâ gibi bir dem ser-âğâz eylese
Nağme-i Dâvûda ṭa' n eyler maḳâli Aḥmedüñ
5. Künc-i miḥnetdür²⁹⁵ yaturken ḥamdüli'llâh **Âhiyâ**
Oldı ben dil-ḥasteye münis ḥayâli Aḥmedüñ

186.

Rûhi²⁹⁶*mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*

1. Yanar şevḳ-i ruḥuñla nâr-ı hecre cānum İbrâḥîm
Vişâlün 'ıydınuñ ḳurbānyam sulṭānum İbrâḥîm
2. Dil[i] âşüfte-ḥâl iden senüñ gonçe-dehānuñdur
Açılmış bâğ-ı ḥüsn içre gül-i ḥandānum İbrâḥîm
3. Eritdi şem' -i cānı azar azar âteş-i fūrḳat
Beni yanmağ ile şanma uşanam cānum İbrâḥîm

²⁹³ *Âhi Divânı*, s. 27-28.

²⁹⁴ çeşmümde: cismümde D.

²⁹⁵ miḥnetdür: fūrḳatde D.

²⁹⁶ *Bağdatlı Rûhî Divânı*, s. 855-56.

4. Perī-şüretlerüñ deyr-i cihānda revnağın nūrı
Ḥalīl-i büt-şikensin āfet-i devrānum İbrāhīm
5. Ḳadi mevzūn özi merdüm yüzi gül kāküli sünbül
Perī-peykerler içre şāh-ı 'ālī-şānum İbrāhīm
6. Şafā buldı tavāf itdükde kūyuñ Ka'besin **Rūḫī**
Vişālūñ ḥacc-ı ekberdür meh-i tābānum İbrāhīm

187.

Dā'ī*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

I

Ey dirīgā n'itdi gör yine bu dehr-i bī-vefā
Bir budağ üzre iki gül bitmiş iken pür-şafā
Ugrayup bād-ı ḥazāna eylediler iḥtifā
Ḳanı maḥbūbum Meḥemmed ḳanı dostum Muştafā

II

Bir kişi on beş yaşında ruḥları gülzār idi
Biri yigirmi yaşında rüyı sünbülzār idi
Biri dil eglencesi biri muşāḥib yār idi
Ḳanı maḥbūbum Meḥemmed ḳanı dostum Muştafā

III

Ey dirīgā uçdı bu yuvadan ol iki hümā
Güş idenler didiler *Allāhü yarzī' anhumā*
[45^a] Söyle ey **Dā'ī** bu mışra' virdüñ olsun dā'imā
Ḳanı maḥbūbum Meḥemmed ḳanı dostum Muştafā

188.

‘Āşık ‘Ömer²⁹⁷*11’li hece vezni*

I

Kâdir Hüdâm saña güzellik virmiş
 Söyle be hey tütî dilli Bekirüm
 Seven ‘āşık gönçe güllerin dirmiş
 Bâğçesi²⁹⁸ kırmızı gülli Bekirüm

II

Kirpik[ler]üñ oğdur қаşlaruñ kemân
 Seven ‘āşıqlara virmezsın emân
 Bir cennetden çıkmış hürisin hemân
 Boyı uzun ince belli Bekirüm

III

‘Āşık olan zârî kılpup ağlasa
 ‘Işık odına cigercigin dağlasa
 Dil-berler bir yire alay bağlasa
 Cümlenüñ serdârı telli Bekirüm

IV

‘Āşık ‘Ömer ben de murâda irdüm
 Açılmış tâzece güllerin dirdüm
 Bahânesüz dil-ber ben seni gördüm
 Demüñ artsun ağa yollı Bekirüm

189.

Naḥîfî²⁹⁹*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*

1. Hep senüñçündür benüm sözi nihânum Muştafâ
‘Işkuña dil-bestedür sırr u ‘ıyânum Muştafâ
2. Cilvegâhuñda қо olsun cism [ü] cânum pây-mâl
Sen şalın nâz ile ey serv-i revânum Muştafâ

²⁹⁷ ‘Āşık ‘Ömer *Divânı*, s. 390.

²⁹⁸ bâğçesi: bahçeñde D.

²⁹⁹ Bu gazel, *Naḥîfî Divânı*’nda bulunmamaktadır.

3. Hecrüne t̄akat getürmez bir nefes cān-ı ḥazīn
Görmesem qalmaz seni t̄ab u t̄vānum Muṣṭafā
4. Hep görenler bende olsun ḥāk-i pāy-i ḥüsnüñe
Şāh-ı ḥübānsın hele şāh-ı cihānum Muṣṭafā
5. Bu Naḥīfī cān u dilden bende olmuṣdur saña
Kulluğa anı qabūl it nev-cevānum Muṣṭafā

190.

Mesīḥī³⁰⁰

mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

1. Rūşen nazarlar eylemek için saña Memiş
Ḥāk-i rehūñ virür gözümüze³⁰¹ cilā Memiş
 2. Ey naqd-i t̄ā' atine³⁰² metā' -ı bihişt uman
Saña cinān [u] ḥūrī melek çün³⁰³ baña Memiş
- [45^b]
3. Virmez ḥalel maḥabbet-i ' işkı³⁰⁴ ' izāruña
Olmaz güneş ziyāsına ḥā' il hevā Memiş
 4. Tayanmasun mı ḥaddüñe ḥāl-i siyāh kim
Ḥurşīd gird-bāliş olupdur baña³⁰⁵ Memiş
 5. Eşk-i **Mesīḥī** saña işitdürmez āhını
Şu qatı çağlasa işidilmez şadā Memiş

191.

Vişālī

mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

1. Şimşād-ı ḥüsndür qad-i dil-cūsı Qāsımuñ
Şīrīn laṭīfdür gül-i ḥod-rūsı Qāsımuñ

³⁰⁰ *Mesīḥī Dīvānı*, s. 280. Bu gazel, *Dīvān*'da Memi rediflidir.

³⁰¹ virür gözümüze: gözümüze virür D.

³⁰² t̄ā' atine: ' ıyşına M.

³⁰³ ḥūrī melek: çün ḥūr u melā'ik D.

³⁰⁴ ' işkı: ' aşkı D.

³⁰⁵ baña: aña D.

2. Esdükçe tañ yili ne güzel cilveler kıılır
Bâğ-ı ruḥında tırra-i tāvūsı Qāsımuñ
3. Sīmīn-serīr-i ḥüsne geçüp ḥükm ider revān
Milk-i Ḥaṭāya beñleri Hindūsı Qāsımuñ
4. Māhī olup cemāli deñizinde rüz u şeb
Dil Yūnusın şikār ider ebrūsı Qāsımuñ
5. Düşdi **Vişāl** halk diline sözi gibi
Manzūm olalı dişleri incüsü Qāsımuñ

192.

Ḥamza

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Ey güzeller içre sensin dilsitānum Muştafā
Hep güzellerden güzelsin nev-cevānum Muştafā
2. Dil-rübālar çok durur 'ālemde ammā Ḥaḳ bilür
Saña beñzer yok durur cism-i cānum Muştafā³⁰⁶
3. Lā-cerem her kim görür cāndan seni artuḳ sever
Cān-ı 'ālemsin kim rüḥ-ı revānum Muştafā³⁰⁷
4. Ḥaḳ Te'ālā şaḳlasun diyü seni kem nesneden
Gice gündüz bu durur vird-i zebānum Muştafā
5. Niçe medḥ ide seni **Ḥamza** eyā rüḥ-ı revān
Bī-bedelsin ḥüsn ile şāh-ı cihānum Muştafā

³⁰⁶ Vezin tutarsız.

³⁰⁷ Vezin tutarsız.

193.

‘Āşık ‘Ömer³⁰⁸*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

I

Ne ‘aceb³⁰⁹ düşdi bu gönlüm güline Mehemmedüñ
 Mā' il³¹⁰ oldum kaçlarınıñ teline Mehemmedüñ
 Ben düşüp yā veyline bi'llāhi Mecnūndan beter
 Niçe kırbān olmayayum yolına Mehemmedüñ

II

Mişli insān mişli³¹¹ midür yoķsa bir hūrī melek
 Yalvarı yaķarı gördüm geçmedi yāre dilek
 [46^a] Nazlı yārdan ayrı düşürdi bizi çarķ-ı felek
 Niçe kırbān olmayayum yolına Mehemmedüñ

III

Ben saña ‘āşık olalı şabra tākāt kılmadı
 Hāsretüñle yandı cismüm hātırum hiç şormadı
 Çok zamāndur intizāram bir selāmuñ gelmedi
 Niçe kırbān olmayayum yolına Mehemmedüñ

IV

‘Āşık olan çekegelmiş sevdüginüñ nāzını
 Sırrumı Hāķ dimişem ben kimse bilmez zārumı³¹²
 Dir ki ‘Ömer ölmeden bir daķı görsem yārümü³¹³
 Şara idüm kıllarumı biline Mehemmedüñ³¹⁴

194.

Nihādī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Meclise gel ey benüm la' l-i Bedahşānum Velī
 Lāle-veş dāğ üzre bāğum derde dermānum Velī

³⁰⁸ ‘Āşık ‘Ömer *Divānı*, s. 338.

³⁰⁹ ne ‘aceb: ta' accüb D.

³¹⁰ mā' il: nā' il D.

³¹¹ mişli insān mişli: nesli insān nesli D.

³¹² sırrumı Hāķ dimişem ben kimse bilmez zārumı: sırrın inkār eylemez kimseye dimez rāzını D.

³¹³ yārümü: yüzini D.

³¹⁴ şara idüm kıllarumı biline: niçe kırbān olmayayum yolına D.

2. 'Iyş [u] nüş [u] 'işret it eyyâmıdur sâğar da şun
Şadıķam bu haste-i üftâdeñe hânım Velî
3. Rûz u şeb dâ'im hayâlümnden geçer ol 'ârızuñ
Şaçılur çün jâle-veş eşk-i firāvānum Velî
4. Her şabâh bûy-ı maḥabbetle dimâğ-ı cānumı
Kıl mu'atḫar gönçe-i bâğ-ı gülistānum Velî
5. Pâyine cevher nişâr eyler **Nihādî** cān u dil
Hem geçüp iğmâz-ı 'ayn itme benüm cānum Velî

195.

Şadıķî*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1. Bizi terk itdi uyup ağıyāra Mes'ūdum benüm
Kesb-i kârdan eyledi āvāre Mes'ūdum benüm
2. Küllî varım yolına ḥarc eyledüm 'uryān olup
Dimedi ḥālūñ nedür bî-çāre Mes'ūdum benüm
3. Esen yilden uçan kuşdan şaķınurdum ben seni³¹⁵
Şimdi yādlarla gider gülzāra Mes'ūdum benüm
4. Hiç ḥaķîķat yoğ imiş unuttı nān u ni' meti
Beñzemezi bî-vefā dildāra Mes'ūdum benüm
5. Niçe demdür cān [u] ser oynar yolında **Şadıķî**
Yüzüme gül güle baķ bir pāre Mes'ūdum benüm

196.

Seyyid*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1. Gün gibi gösterdi vechin āfitābum Muştafā
Cān u dil kırtuldu şekden māh-tābum Muştafā

[46^b]³¹⁵ Vezin tutarsız.

2. Eylemiş Hallāk-ı 'ālem mülk-i hüsne hân seni
'Adl-i dād it kılına 'ālī-cenābum Muştafā
3. Hūbluğūñ inkār idenler var ise dīvānedür
Vuşlat ister cān u dil kalmadı tābum Muştafā
4. Hālūme rahm eyleyüp hicrānuma em bağladı
'Ömrūñ efzūn eylesün Haq kām-yābum Muştafā
5. Kimseler görmüş degüldür böyle yek-tā cevheri
Seyyidi nā'ıl-i luḫ it āfitābum Muştafā

197.

'Āşık 'Ömer³¹⁶

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Gel feraḫ-baḫş it cevān cānum Meḫemmed gel yitiş
Gel kadem-rencide kıl cānum Meḫemmed gel yitiş
Bir mürüvvet şāḫibi ehl-i kerem gördüm seni
Ey benüm devletli sultānum Meḫemmed gel yitiş

II

Qalmadı zerrece tākāt bende sende sevdüğüm
Yoq taḫammül yoq teraḫḫum bende sende sevdüğüm
Bārī öldür kırtulalum ben de sen de sevdüğüm
Gel ḫelāl itdüm saña ḫanum Meḫemmed gel yitiş

III

Öyle za'if oldı derd-i 'ışq firāḫından baña
Qalmadı vaqtüm benüm 'arz ideyüm ḫālüm saña
Ey ṭabībüm leblerin em tiz yitiş benden yaña
Kılca kaldı çıqmağa cānum Meḫemmed gel yitiş

IV

Başuma kopdı kıyāmet düşeli bu fırqate
Ḥaşre dönmişdür cihān ḫalkı düşüpdür miḫnete
'Ömeri gamzeñ komaq ister caḫim-i ḫasrete
Kıl şefā'at çoqdur 'işyānum Meḫemmed gel yitiş

³¹⁶ 'Āşık 'Ömer *Dīvānı*, s. 292.

198.

Hüdâyi³¹⁷*müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün*

1. Hâtdan ruḥı³¹⁸ ḥālī iken levḥ-i cemālī Aḥmedüñ
Oḡur kitâb-ı ' ışkıñı şimdi mevālī Aḥmedüñ
2. Çekdi cihānı kendüye ḡullâb-ı zülf-i ser-keşi
İtdi şu ḡalkuñ³¹⁹ gönlini la' li zülālī Aḥmedüñ
3. Hübân-ı şehri ḡıldı bend³²⁰ zülf-i kemend-endâzına
Şîrân-ı dehri itdi şayd çeşm-i ḡazālī Aḥmedüñ
4. Oldı benât-ı la' line ḡāvüs-ı ḡudsîler meges
Lâl eyledi ḡüḡîleri şîrîn-maḡālī Aḥmedüñ
5. Ol serv-ḡaddi çekse ger³²¹ n'ola **Hüdâyi** sineye
Cân ḡülşeninde yaraşur nâzük nihālī Aḥmedüñ

199.

[47^a] **Şenâyi**³²²*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1. Bugün ' ışḡum ḡadden aşdı intizârum Muştafâ
ḡalmanı ḡıç zerrece şabra ḡarârum Muştafâ
2. ḡıl teraḡḡum ḡälüme ' âlemde varum Muştafâ
Nâzeninüm meh-cebinüm ḡül-' izârum Muştafâ
3. ḡül-cemâlün ḡarşusunda şevḡ ile bülbül gibi
Rüz u şeb artmaḡdadur feryâd u zârum Muştafâ
4. Cân u dilden seyr idenler rüyuña ḡurbân olur
Düşdi gönüm gitdi elden iḡtiyârum Muştafâ

³¹⁷ *Hüdâyi-i Kadîm Divânı*, s. 161-62.³¹⁸ ruḡı: daḡı D.³¹⁹ itdi şu ḡalkuñ: aḡıtdı ḡil' atün D.³²⁰ bend: ḡayd D.³²¹ serv-ḡaddi çekse ger: servi çekmek istese D.³²² Bu gazel, *Şenâyi Divânı*'nda bulunmamaktadır.

5. Dir **Şenāyī** hem Ḥalīl İbrāhīm olup milletüm
Ben Muḥammed ümmetiyem oldı yārüm Muştafa

200.

‘Āşık ‘Ömer³²³

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Zākır-i Yezdān idi şām u seher ‘Āşık ‘Ömer
Almış idi lezzet-i vaḥdet meger ‘Āşık ‘Ömer
2. Kālbi ḥattā maḥzen-i esrār-ı Ḥaḳ olmuş idi
‘Ārif-i bi’llāha gösterdi eşer ‘Āşık ‘Ömer
3. ‘Ākıbet meydāna girdi küştgīr-i mevt ile
Oldı āḥir başılıp zīr ü zeber ‘Āşık ‘Ömer
4. Fānī dünyā böyle qalmaz bir müsāfir-ḥānedür
Emr-i Ḥaḳ ile gelen tırmaz gider ‘Āşık ‘Ömer
5. ‘Āşık ‘Ömer okuyup rūḥına Yāsīn Süresin
Eyledün mülk-i beḳāya çün sefer ‘Āşık ‘Ömer

201.

[‘Āşık ‘Ömer]³²⁴

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Gülşen-i ‘ışık içre bitdi bir gülün ‘Āşık ‘Ömer
Kıldı yağmā ‘aqlını çün bülbülün ‘Āşık ‘Ömer
2. Ḥāl-i ‘anber-būyuñun yanında hergiz adını
Lālenün zerrinün añma sünbülün ‘Āşık ‘Ömer
3. Hem-nişinün şaf-be-şaf erbāb-ı ‘irfāndur kamu
Sāyebānuñdur seründe kākülün ‘Āşık ‘Ömer
4. ‘Aḳl u fikri alduğın dil-ber niçe inkār ider
Görinür boynında iki fülülün ‘Āşık ‘Ömer

³²³ Bu gazel, ‘Āşık ‘Ömer *Divānı*’nda bulunmamaktadır.

³²⁴ [‘Āşık ‘Ömer]: Levnī M. ‘Āşık ‘Ömer *Divānı*, s. 242. Bu şiir, *Divān*’da murabba şeklindedir.

5. Seyr iden taşvîrini destinde taḥsîn eyledi
Naḫşısın Levnî gibi bir kâmilûñ ‘Āşık ‘Ömer

202.

Ḥayretî³²⁵

mef' ulü mefâ' ilün mef' ulü mefâ' ilün

1. Ey burc-ı melâḫatda şâhum Ḥüseyin Şâhum
Vey Mısr-ı leṭâfetde şâhum Ḥüseyin Şâhum
2. Eflâki duḫân-ı âh taḥrîr idüben³²⁶ her gâh
Toldurdu ser-â-ser âh şâhum Ḥüseyin Şâhum
[47^b]
3. Gözüm yaşı rûd oldu irdi göge dūd³²⁷ oldu
Cânum ṭolu od³²⁸ oldu âhum Ḥüseyin Şâhum
4. Gözyaşını taşurdum başdan yine aşurdum
Düşdüm ğama şaşurdum râhum Ḥüseyin Şâhum
5. Ben **Ḥayretî**'i ḫayrân kapuñda olup derbân³²⁹
Yüz sürme dūrür her ân câhum Ḥüseyin Şâhum

203.

[‘Āşık ‘Ömer]³³⁰

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

I

Velvele-ārâ imişsin bildüm ey ‘Āşık ‘Ömer
Bir uçar ‘Ankâ imişsin bildüm ey ‘Āşık ‘Ömer
Öyle teşḫîş eyledüm kim ehl-i ‘ışka ben seni
Bülbül-i şeydâ imişsin bildüm ey ‘Āşık ‘Ömer

³²⁵ *Ḥayretî Divânı*, s. 325.

³²⁶ taḥrîr idüben: seḫer ter idüp M.

³²⁷ irdi göge dūd: cānum ṭolu od D.

³²⁸ cānum ṭolu od: irdi göke dūd D.

³²⁹ olup der-bân: umup dermân D.

³³⁰ [‘Āşık ‘Ömer]: Sinânî M.

II

Umaram bārī Ḥudādan cennet olsun meskenüñ
 Ya ne bilsün qadrüñi nā-dān olanlar çün senüñ
 Almağ ister herkes ammā güci yitmez kimsenüñ
 Bir dūr-i yek-tā imişsin bildüm ey 'Āşık 'Ömer

III

'Āşık-ı şādıklar içre müstemendsin müstemend
 Geşt idüp gezdüm cihānı bī-menendsin bī-menend
 Ḥāşılı budur cevābum saña va'llāhi pesend
 Şāhib-i imlā imişsin bildüm ey 'Āşık 'Ömer

IV

Bu bize luṭf-ı Ḥudādur bil ki āşkār eylemem
 Şağlaram hiç kimseye bu sırrı izhār eylemem
 Dir ki bir 'Āşık ['Ömer]³³¹ Ḥaqqı inkār eylemem
 Ḥaddi yok deryā imişsin bildüm ey 'Āşık 'Ömer

204.

Süleymān Çelebi*11'li hece vezni*

I

'Abdu'llāhuñ qaşlarınıñ qarası
 Aldı beni gözlerinüñ alası
 Ḥudādan dilerem benüm olası
 Yañaqlaruñ gülden tāze 'Abdu'llāh

II

Sen bir gönçe gülsin iki degülsin
 Olur olmazlara lāyık degülsin
 Ben de bildüm baña bākī degülsin
 Yañaqlaruñ gülden tāze 'Abdu'llāh

III

Almış muşhafını oğur eline
 'Acā'ib düşmişsin halkuñ diline
 Bir ġarīb başum var fedā yolına
 Yañaqlaruñ gülden tāze 'Abdu'llāh

³³¹ ['Ömer]: Sinānī M.

IV

[48^a] Dükkānuñ öñünden gelür geçerem
 Bayıldıķça şovuk şuyın içerem
Süleymān dir ben de serden geçerem
 Yañaķlaruñ gülden tāze ‘Abdu’llāh

205.

‘Alī Çelebi

11’li hece vezni

I

Cān u dilden ‘āşık oldum ben aña
 Görince cemālūñ hemān Ḥalīlüm
 Luţf idüp merḥamet it gel sen baña
 Şorarsañ ḥālūmi yaman Ḥalīlüm

II

‘Āşık-ı şādıķuñ aġyārdan seçer
 Aķıdup lebinden sükkerler şaçar
 Şerḥ idüp sīneme yāreler açar
 Müjġānı tīr қаşı kemān Ḥalīlüm

III

Derd-i hecrūñ ile büküldi belüm
 Ḥüsnūñ kitābına yitişdi elüm
 Rūz u şeb medḥūñi söylese dilüm
 Zerrece idemez beyān Ḥalīlüm

IV

Dir ki ‘Alī sensin ḥūblaruñ şāhı
 Devlet-i ḥüsnüñdür ziyāretġāhı
 Temāşā iderem sen yüzi māhı
 Aldurdum ‘aķlumı amān Ḥalīlüm

206.

Ḥayretī³³²*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Lebleri şan gonçe-i bâğ-ı cināndur ' Abdḡmũñ
Kāmet-i bālāsı bir serv-i revāndur ' Abdḡmũñ
2. Yolına kurbān olanlar ' ömr-i sermed kesb ider
' Abdi olan cān ile şāh-ı cihāndur ' Abdḡmũñ
3. Ehl-i hāle pertev-i nūr-ı tecellādur yüzi
Āsitānı kıblegāh-ı ' āşıkāndur ' Abdḡmũñ
4. İşiginde cān u baş terk itmeyenler ey gönül
Da' v'ī-ı ' ışığında va'llāhi yalandur ' Abdḡmũñ
5. Vaşf-ı hüsünüñ niçe şerḡ itsün³³³ kişi kim **Ḥayretī**
Lebleri cān zülfi ' ömr-i cāvidāndur ' Abdḡmũñ

207.

Vişālī*mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün*

1. Cān şüretidür serv-i dil-ārāsı ' Alīnũñ
Dil āfetidür nergis-i şehlāsı ' Alīnũñ
- [48^b]
2. Gör gāyet-i luḡfi ki du' ā eyleyenũñ hep
Ağzına söger la' l-i şeker-ḡāsı ' Alīnũñ
 3. Fettān gözinũñ olalıdan sürmesi fitne
' Āşık kanıdur elleri ḡinnāsı ' Alīnũñ
 4. Gördükçe yüzün ayağına düşdügüm ol kim
Bī-hüş kıılır beni temāşāsı ' Alīnũñ
 5. Kıl gül yüzünũñ vaşfını tekrār **Vişālī**
Olam dir iseñ bülbül-i gūyāsı ' Alīnũñ

³³² *Ḥayretī Divānı*, s. 280.³³³ niçe şerḡ itsün: nicesi itsün D.

208.

Tâlib³³⁴*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

I

Bakmaz oldu dil-rübâlar bu figânum âhuma
 Eylemek ' arz-ı maḥabbetdür murâdum şâhuma
 Bunca meh-rûlarla ülfet eyledük ey dil velî
 Çok ' ömürler vire dünyâda Hudâ İbrâhime

II

Mümkün olmaz vâşıl olmak mübtelâ ' Oşmâna hiç
 Kısmet olsa ger ' ömür ḥâcet degül Loqmâna hiç
 Bî-vefâdur Muştafâ yaklaşmaz ol insâna hiç
 Çok ' ömürler vire dünyâda Hudâ İbrâhime

III

Şâh-ı hûbândur Meḥemmed ḥüsnine olmaz nazîr
 Aḥmedüñ yüzün görenler zann ider mâh-ı münîr
 Ğamzesi İsmâ' lûñ kanlar döker olmaz ḥabîr
 Çok ' ömürler vire dünyâda Hudâ İbrâhime

IV

' Aşıkı ağlatmağa mâ' il imiş ancak Ḥasan
 İlini bilmez ' Alî kim tâzedür ol sîm-ten
 Tâlibâ Aḥmedle bulduñ bir gül-i gonçe-dehen
 Çok ' ömürler vire dünyâda Hudâ İbrâhime

209.

' Aşık ' Ömer³³⁵*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

I

Va' deye kıldı ḥilâf ol mihribânum Muştafâ
 ' Arşa çıktı ḥasretinden âh [u] vâhum Muştafâ
 ' Ahd ü peymân eylemişdi gelmege ol lâle-ruḥ
 Bilmezem n' oldu ' aceb eglendi şâhum Muştafâ

³³⁴ Bu murabba, *Bursalı Tâlib Divânı*'nda bulunmamaktadır.

³³⁵ ' Aşık ' Ömer *Divânı*, s. 512.

II

Vaşl-ı kavs ile dem-â-dem kıaddümüz oldu kemân
 İştıyâk-ı intizârdan hâlümüz oldu yaman
 Görmeyelden gül-cemâlin oldu bir haylî zamân
 Şaçı sünbül yüzi [gül] çeşm-i siyâhum Muştafâ

III

Ağlaram derd ü firâk ile 'aceb ben gülmezem
 Akmada seyl-âb-ı eşküm bir dem aşlâ silmezem
 [49^a] Yoksa bir râh-ı mesâfiye mi gitdi bilmezem
 Hakkı severseñ ne hâl oldu penâhum Muştafâ

IV

Ey 'Ömer eyâ ne hikmet oldu ol dildâruma
 İtmedi aşlâ terahhüm ol benüm âh zâruma
 Ruğ'a yazdum hasb-i hâlüm şunmağa hünkâruma
 Haylî demdür muntazıram pâdişâhum Muştafâ

210.

Kâtibî*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1. Ağladum şahrâ-be-şahrâ güline İbrâhimüñ
 Cân ile başum fedâdur yolına İbrâhimüñ
2. Gice gündüz feryâd idüp ağladum bülbül gibi
 Hüsni bâğında açılan güline İbrâhimüñ
3. Görmedüm rüy-ı zemînde böyle bir şîrîn-keâm
 Niçe meftün olmayayum diline İbrâhimüñ
4. Ber-müşerref olmak için çekinür cânım benüm
 Kolumı bend idebilsem biline İbrâhimüñ
5. Virseler Bağdâdı Mısrı Şâm u Şarkı **Kâtibî**
 Virmezem teline dünyâ mālına İbrâhimüñ

211.

‘Āşık ‘Ömer³³⁶*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*

I

Bendeñe ĥor bakma gel ey nev-cevānum Muştafā
 İsmiñüñ meftūnyam қаşı kemānum Muştafā
 Ĥalk-ı ‘ālem zemmüñ eyler ĥānelerde sevdügüm
 Ol raķibi kendüñe söyletme cānum Muştafā

II

Қadrini bilmezler ile olma gel sen āşinā
 Ĥaķ Te‘ālā қудretiyle nazra қılmıш қаşına
 Ĥor бақар sen құлına дүрлү felāket başına
 Öyle bil ki geliserdür nev-cevānum Muştafā

III

‘Āşık olan medĥüñ oқur dā‘imā āğāz ile
 Mübtelālar vaşfuñ ider Ĥüseynī āvāz ile³³⁷
 ‘Āşıķuñ bağrın ezersin günde biñ kez nāz ile
 Bendeñe қılma bu cevri nev-cevānum Muştafā

IV

‘Ömrümüñ varı yüzini yire çün³³⁸ ay eyledüñ
 [Sen] selām göndermek ile ‘āleme şāy eyledüñ
 Ĥaķқа ma‘lüm bu ‘Ömerüñ işini vāy eyledüñ
 Yitişür inşāfa gel ey nev-cevānum Muştafā

212.

[49^b] Emnī*mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün*

1. Cān sīretidür қadd-i dil-ārāsı Velīñüñ
Dil rāĥatıdur nergis-i şehlāsı Velīñüñ
2. Yoқ kāfire yir çünki behişt içre yüzinde
Olmasa ne ġam zülf-i semen-sāsı Velīñüñ

³³⁶ ‘Āşık ‘Ömer *Divānı*, s. 512.

³³⁷ Vezin tutarsız.

³³⁸ yire çün: çün yire D.

3. Var iki tarafda iki hūn-h'ār harāmī
Derbend ola mı қаşları arası Velīnūñ
4. Dīvānesidür yirde perī gökde melekler
Şanma ki hemān ins ola şeydāsı Velīnūñ
5. İt gel ruḥınıñ medḥini tekrār ey **Emnī**
Olam dir iseñ tūt̄-i güyāsı Velīnūñ

213.

‘Āşık ‘Ömer³³⁹

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

Hüsünüñi gördükde oldum bende cānum Muştafā
Ol sebebden yok liyākat tende cānum Muştafā
‘Işkuñ ile eşk-i çeşmüm akmadadır Şaṭ gibi
Bārī bir kez merḥamet kıl sen de cānum Muştafā

II

Eyle Mevlāyı severseñ luṭfuñı lāyıqlara
Cevri mu‘tād eyleme gel bu dili yanıklara
Taht-ı nāz üzre leṭāfet gösterür ‘āşıklara
Tā bugün sultān olupdur Hinde cānum Muştafā

III

Vech-i pākūñ dil-berā bulmuş kemāl-i ‘izzetin
Bu du‘āmuz Ḥaḳdan irsün çün zamān-ı devletin
Öyle teşbīh eyledüm ki leblerinūñ lezzetin
Her muşanni‘ ol nebāt-ı ḳanda cānum Muştafā

IV

Bu ‘Ömer medḥüñi eyler şerḥ ile aḥsen şıfāt
Vaşf-ı ḥālüm şerḥi gön̄lüm diñle [sen] ey ‘ālī zāt
Baḫr u ber dil ḡam elinden ḥāşılı budur necāt
Gel iderseñ rū-be-rū bir cānda cānum Muştafā

³³⁹ ‘Āşık ‘Ömer *Dīvānı*, s. 510.

214.

Ḥayretî³⁴⁰*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün*

1. Yiridür ra' d feleklerde eger eyleye âh
Ḳanı ol gül-bün-i gülzâr-ı leṭâfet Memi Şâh
2. Başına ḥâk saçup derd ile dir bâd-ı seḥer
Ḳanı ol gül-bün-i gülzâr-ı leṭâfet Memi Şâh
3. Ehl-i bezmün cigerin ḥasret odı kıldı kebâb
Ḳanı ol gül-bün-i gülzâr-ı leṭâfet Memi Şâh
4. Her gelen gitmede ey dil ' aceb aḥvâl ancaḳ
Ḳanı ol gül-bün-i gülzâr-ı leṭâfet Memi Şâh

[50^a]

5. **Ḥayretî** ' âkil iseñ dehr-i fenâdan güzêr it
Ḳanı ol gül-bün-i gülzâr-ı leṭâfet Memi Şâh

215.

Uşûlî³⁴¹*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1. Tâze beğsin döstüm gel alma sen âhum benüm
Hây efendim sevdüğüm ' ömrüm Memi Şâhum benüm
2. Yaḳdı fūrḳat ayrılık çün cânuma kâr eyledi
Hây efendim sevdüğüm ' ömrüm Memi Şâhum benüm
3. Zûlm idersin yoḳ [yire] Allâhdan ḳorḳmaz mısın
Hây efendim sevdüğüm ' ömrüm Memi Şâhum benüm
4. Ḳuluña ḳul olduğum ben bendeñe ' izzet yiter
Hây efendim sevdüğüm ' ömrüm Memi Şâhum benüm
5. Ben **Uşûlî**yem ki zâr u³⁴² fūrḳate şalduñ beni
Hây efendim sevdüğüm ' ömrüm Memi Şâhum benüm

³⁴⁰ *Ḥayretî Divânı*, s. 108-110. Bu şiir, *Divân*'da murabba şeklindedir.

³⁴¹ *Uşûlî Divânı*, s. 92-93. Bu şiir, *Divân*'da murabba şeklindedir.

³⁴² zâr u: dâr-ı D.

216.

Revānī³⁴³*mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn*

1. Yolına fedā sevdicegüm baş ile cānum
Aķ Muşlıcağum begcigezüm şāh-ı cihānum
2. Āvārelerüñ derd ile gel eyleme rüsvā
Aķ Muşlıcağum begcigezüm şāh-ı cihānum
3. Serkeşligi ķo gel beri ey ruħları gül-gün
Aķ Muşlıcağum begcigezüm şāh-ı cihānum
4. Raħm it ķuluña gel beri gel ey yüzi gülşen
Aķ Muşlıcağum begcigezüm şāh-ı cihānum
5. Görince revān ķıldı **Revānī** dil ü cānı
Aķ Muşlıcağum begcigezüm şāh-ı cihānum

217.

Zelīlī*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Nūr-ı dīdem dil-berüm ey ruħları alüm benüm
Hāy ' ömrüm hāşılı ķıblem ' Ömer Bālim benüm
2. Ķanda varsam [hep] mübārek ismüñi yād eylerem
Hāy ' ömrüm hāşılı ķıblem ' Ömer Bālim benüm
3. Ol sebebden ' āşık-ı ğamnāki dil-şād eyledüm
Hāy ' ömrüm hāşılı ķıblem ' Ömer Bālim benüm
4. Çeşümü seyl-āb-veş yaşımı bārān eyleme
Hāy ' ömrüm hāşılı ķıblem ' Ömer Bālim benüm
5. Bu **Zelīlī** bendesin her demde giryān eyledi
Hāy ' ömrüm hāşılı ķıblem ' Ömer Bālim benüm

³⁴³ Bu gazel, *Revānī Divānı*'nda bulunmamaktadır.

218.

[50^b] Çalık*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1. Ruḥları enver lebi sükker boyı serv dalıdır
Bir güzel seyr eyledüm ismi Muḥarrem Bâlidür
2. Tâlibidür çün baña yârüñ cemâlüñ gözlemek
Bir güzel seyr eyledüm ismi Muḥarrem Bâlidür
3. Gök beneklü âsumânı bir libâs-ı pāk ile
Bir güzel seyr eyledüm ismi Muḥarrem Bâlidür
4. Ol hilâl kaşlarınıñ 'ıydına qurbân olayın
Bir güzel seyr eyledüm ismi Muḥarrem Bâlidür
5. Didüm ey dil-ber kuluñ oldı **Çalık** ne işlesün
Bir güzel seyr eyledüm ismi Muḥarrem Bâlidür

219.

İlâhî*mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün*

1. Kemîne bende kim ḥānum Muḥarrem
Göñül tahtına sultānum Muḥarrem
2. Baña sen bülbül-i gūyā zebānuñ
Deḥānuñ verd-i ḥandānum Muḥarrem
3. Göñülden sevmeyen ādem degüldür
Seni ey rāḥat-ı cānum Muḥarrem
4. Güneş gibi yalabır ay efendi
Cemâlüñ mäh-ı tábānum Muḥarrem
5. Acı yaşlar şaçar ḥüzn ü gamuñdan
Baña bu çeşm-i giryānum Muḥarrem
6. Raḥim kıl kullaruña [gel] lüṭuf it
Gel efendim benüm cānum Muḥarrem

7. **İlāhī** bendeñe raħm eyle luř it
Kerem kı1 řāh-ı ħūbānum Muřarrem

220.

Neřāti³⁴⁴

mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn

1. Ey ruşları gŭl ğoñçe-dehen lebleri řandŭm
Derviş řealebŭm ğoñçe-lebŭm řāhum efendim
2. Pīr eyledi ' iřķuñ beni ey tāze cevānum
Derviş řealebŭm ğoñçe-lebŭm řāhum efendim
3. Abdāluñ olup ' iřķ ile oldum çŭ nemed-pūř
Derviş řealebŭm ğoñçe-lebŭm řāhum efendim
4. Āřŭfte [vŭ] rŭsvāy iderem çāk-i girībān
Derviş řealebŭm ğoñçe-lebŭm řāhum efendim
5. Ğāyetde **Neřāti** řuluñuñ ħāli digeş-gŭn
Derviş řealebŭm ğoñçe-lebŭm řāhum efendim

221.

[51^a] ' Āřık ' Ōmer³⁴⁵

fā' ilātŭn fā' ilātŭn fā' ilātŭn fā' ilŭn

I

' Āřık oldum sen perī-sīmāya cānum Muřafā
Mā'ilem sen dil-ber-i ra' nāya cānum Muřafā
Ğŭlřen-i vařluñda zārum artmadadur rŭz [u] şeb
Bŭlbŭlem sen ğoñçe-i zībāya cānum Muřafā

II

Ğamze-i fitneñle ğördŭm rīze rīzedŭr tenŭm
Şanlı zaşmum şanın içdŭm şanludur pīreħenŭm
İřtiyāk-ı vuřlatuñla ğözlerŭm yaşı benŭm
Aķa aķa dŭndi ğör deryāya cānum Muřafā

³⁴⁴ *Neřāti Divānı*, s. 125. Bu gazel, *Divān*'da murabba şeklinedir.

³⁴⁵ ' Āřık ' Ōmer *Divānı*, s. 511.

III

Mâh u ħurşîd niçe beñzer ol iki ebrûña gör
 Uğradı zârî dilüm tâ ' ışk ile kayğuña gör
 Murğ-ı dil elde nedendür dâne-i Hindûña gör
 Bağlıdur sen kākül-i Tübāya cānum Muştafā

IV

Ġam mıdur bu ' aşık-ı dil vaşl-ı maşşūda ire
 Gülşen-i bāğ-ı kemālün³⁴⁶ güllerin gāhî dire
 Çok zamāndur çekdi arzūm bir şeftālū vire
 Dimedün ' **Āşık** ' **Ömer** ednāya cānum Muştafā

222.

Ĥayretî³⁴⁷

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Geldi ol dem dilüme bu mışra' -ı ġarrā Memi
 Ay efendim a begüm a pādişāhum [a] Memi
2. Ĥaşılı bir pādişāh-ı ercümendümsin benüm
 Ay efendim a begüm a pādişāhum [a] Memi
3. Kaçma benden sāye-veş yanūca bir efgendeyem
 Ay efendim a begüm a pādişāhum [a] Memi
4. Öyle tolmışdur senün mihrünle māhum cān u dil
 Ay efendim a begüm a pādişāhum [a] Memi
5. **Ĥayretî**nün gūş idüp feryādını ey verd-i ter
 Ay efendim a begüm a pādişāhum [a] Memi

223.

[Ĥayretî]³⁴⁸

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Kaçma benden cānuma cān ol benüm ħardaşcığum
 Gel meded derdüme dermān ol benüm ħardaşcığum

³⁴⁶ kemālün: cemālin D.

³⁴⁷ *Ĥayretî Dīvānı*, s. 119. Bu şiir, *Dīvān*'da murabba şeklindedir.

³⁴⁸ *Ĥayretî Dīvānı*, s. 330-331. Bu şiir, *Dīvān*'da sekiz beyittir. Başlık: Necātî M.

2. Ne umarsın şöhet-i nā-cinsden hey gel beri
Hem-dem-i erbāb-ı ʿ irfān ol benüm ʿardaşcıgum
 3. Ben belā küncinde ʿ uryān olayın Ya ʿ kûb-vār
Sen Yūsuf gibi çü sultān ol benüm ʿardaşcıgum
- [51^b]
4. Ğam degül ben sāye-veş hāk ile yeksān olayın
Sen şalın serv-i revān ol [ey] benüm ʿardaşcıgum
 5. İstimā ʿ itme sözün luṭf eyle her bed-güherüñ
Çün **Ḥayreti**³⁴⁹ ʿ kuluña cān ol benüm ʿardaşcıgum

224.

Murādī³⁵⁰

fā ʿ ilātün fā ʿ ilātün fā ʿ ilātün fā ʿ ilün

1. Bir güzel sevdüm yine nāmına dirler Muştafā
Ğonçe-i nev-restedür bir hoşça dil-ber Muştafā
2. Her seher bād-ı şabā gibi güzār idüp gider
Ol güneş yüzlü ḥabībüm māh-ı enver Muştafā
3. Gögsine elin koyup ben bendeye virür selām
Her kaçan geçse yanumdan baña söyler Muştafā
4. Bir güler yüzlü güzeldür Ḥaḳ anı var eylesün
Her ne minnet eyler isem anı eyler Muştafā
5. Ey **Murādī** hep güzeldür bu cihānda ne ki var
Aḥmed ü Maḥmūd [u] Yaḥyā daḥı hem her Muştafā

225.

Feyzī

fā ʿ ilātün fā ʿ ilātün fā ʿ ilātün fā ʿ ilün

1. ʿ Ālem içre serv-kaḍ bir ḡonçesin cānum ʿ Alī
Sāye-veş üftādeyem mihr-i dıraḥşānum ʿ Alī

³⁴⁹ Ḥayreti: Necāti M.

³⁵⁰ Bu gazel, *Murādī Divānı*'nda bulunmamaktadır.

2. Saña dil virsem n'ola ğayrıların terkin urup
Mâ-sivâdan geçmişem ey mâh-tâbânüm ' Âlî
3. Ger ideydüñ luṭf bir kez bu dil-i nâ-şāduma
Yapılırdı ser-be-ser bu ḳalb-i vîrânüm ' Âlî
4. Şalma ferdāya marîz-i ' iṣṣuñı luṭf eyle gel
Ger olursam boynuña olsun senüñ ḳanüm ' Âlî
5. Sevdi **Feyzî** cān u dilden ey kerem kâni seni
Emrüñe bil bağlayup ḳul oldı sulṭânüm ' Âlî

226.

' Âlî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Gönlüm aldı yine bir şūḥ-ı cihân Eyyüb'dür
Dillerin târâc ider ğonçe-dehân Eyyüb'dür
2. Şîveler eyler hemân her laḫzâda ' uşşâḳına
Serv-ḳad bir fitne-i devr-i zamân Eyyüb'dür
3. N'eylesün üftâdeler ḫüsnüñ temâşâ itmede
Bir sehî serv-i semen ḳaşı kemân Eyyüb'dür
4. Tıfl bir nev-restedür bilmez nevâziş ' âşıḳı
Bir şeh-i ḫüsn-i leṭâfet nev-cevân Eyyüb'dür

[52^a]

5. ' Âşıḳuñ ' aḳlın alır bir nîm-nigâh itdükte yâr
Ḫâşılı ol fitne-i âḫir zamân Eyyüb'dür
6. Her ne deñlü vaşf iderseñ ' Âliyâ ol meh-veşi
Meyli yoḳ bir bî-bedel ol bî-emân Eyyüb'dür

227.

Mâhir

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

1. Cihânı yaḳdı ruḫ-ı tâb-dârı ḳazzâzuñ
Dil oldı maḫzar-ı cevri-i şerârı ḳazzâzuñ

2. Hadeng-i cevr ü cefādan yine emīn olamam
Müyesser olsa da būs u kināri azzāzuñ
3. Dürŭĝ-ı  ahd ile āhır beni helāk eyler
Bu nāz u ŧıve vü bu intizāri azzāzuñ
4. Hezār-ı dil naĝamāt-ı fiĝāna meŧ eyler
Geline hātırā gül-gün  izāri azzāzuñ
5. Kemend-i zŭlfine dil-beste oldum ey **Māhir**
Perend imiŧ baña hep ber-güzāri azzāzuñ

228.

Nebātī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

 Aqlumı aldı başumdan dil-beri derzīlerŭñ
Bir melek-sīmālī hŭrī-peykeri derzīlerŭñ
 Azm-i seyyāh eyleyŭp arŧūsına ıldum nazar
Gül açılmış bŭlbŭl olmiŧ her yiri derzīlerŭñ

II

Ba' zılar haında dir ki pŭr-cefādur arŧŭsı
Ben varup ıldum nazar mihr ü vefādur arŧŭsı
ŧŭbhesŭz bir gülŧen-i bāĝ-ı ŧafādur arŧŭsı
arŧu arŧu sŭyleŧŭr bŭlbŭlleri derzīlerŭñ

III

Mŭŧterī bir iŧ getŭrse dikedŭrŭp bidŭrmege
Bir melek sīmālu başlar arŧun alup ŧlmege
Mŭŧterī başlar hemān bil nār-ı haŧret ekmege
İflāh olmaz belki mŭŧterīleri derzīlerŭñ

IV

Derzī dildārını gŭrdŭm nāz ile iŧler iken
Ādemŭñ  aqlı gider bŭlbŭl gibi sŭyler iken
Hŭrī ĝılmān olsa daı  aŧı olmam dir iken
Sen de olduñ mı **Nebātī** akeri derzīlerŭñ

229.

Ḥayretî³⁵¹*mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün*

1. Ey gönçe gülüm serv-i revānum Memi Şāhum
Gözde bebegüm tende revānum Memi Şāhum
- [52^b]
2. Nāzüklük ile azın azın gönlümi alduñ
Ey şivesi çok şūḥ-ı cihānum Memi Şāhum
 3. Ben piri yine tāze cevān eyledi 'ışkuñ
Ey pır olası tāze cevānum Memi Şāhum
 4. Bir toğrı kuluñam atup oğ gibi yabana
Redd eyleme ey kaşı kemānum Memi Şāhum
 5. Bağ Ḥayretîmüñ gönlini cevr ile kayırmaz
Yab yab yine ey genc-i nihānum Memi Şāhum

230.

Uşūlî³⁵²*fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün*

1. Yaşımı seyl-i revān itme benüm begcigezüm
İşümi āh u fiğān itme benüm begcigezüm
2. Gül yüzüñ gülşenine karşı gelür cān-ı ḥazīn
Bāğ-ı 'ıyşımı ḥazān itme benüm begcigezüm
3. Senden ayru olıcağ 'āleme şevķüm tıyılır
Beni rüsvā-yı cihān itme benüm begcigezüm
4. Oğ gibi toğrı olan kullaruñuñ kāmetini
Dest-i cevr ile kemān itme benüm begcigezüm
5. Gelür ol yār firāķıyla kıomaz bizi dimiş
Gel Uşūlîyi yalan itme benüm begcigezüm

³⁵¹ Bu gazel, *Ḥayretî Divānı*'nda bulunmamaktadır.

³⁵² Uşūlî *Divānı*, s. 180. Bu gazel, *Divān*'da 12 beyittir.

231.

Ḥayretî³⁵³*mef' ūlū mefā' ilū mefā' ilū fe' ūlūn*

1. Gel girme beni öldürüben kına begüm hey
Cānāna yaraşmaz ki kıya cāna begüm hey
2. Hey dime di ol ğamze-i ḥūn-rizūne yoķsa
Ḳan eyledi uş göz göre mestāne begüm hey
3. Ḳılma ḳuluñı redd idüben düşmeni maḳbūl
Zulm eyleme 'adl it yine şāhāne begüm hey
4. Şadruña³⁵⁴ çeküp düşmen-i bed-kīşi kemān-veş
Gel atma beni oķ gibi yabana begüm hey
5. Gāhī hele bendeñdür 'ināyet nazarın ḳıl
Bu **Ḥayretî**-i vālih ü ḥayrāna begüm hey³⁵⁵

232.

'İşretî*fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün*

1. Ey gönül kişverinüñ tahtına sultān Çelebi
Gel esirge ḳuluñı başuñ için cān Çelebi
- [53^a]
2. Ana beş beş toğura sencileyin körpeleri
Saķalı ağarası pīr olası ḥān Çelebi
 3. Ḥaşarı ḳopmayası kırmaduķ ādem ḳomadı
İki beş yaşına irdi meh-i tābān Çelebi
 4. Āhumı tīr idüben ḳāmetümi yay itdüm
Tā görüp meyl ide ol āfet-i devrān Çelebi
 5. Dilerin 'İşretî³⁵⁵ Ḥaḳdan büyüyüp ola cevān
İncü dişlice şeker sözllice oğlan Çelebi

³⁵³ Ḥayretî *Dīvānı*, s. 430.³⁵⁴ şadruña: yanuña D.³⁵⁵ Bu beyit, *Dīvān*'da bulunmamaktadır.

233.

Hayretî³⁵⁶*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1. Şafha-i eflâke taḥrîr eyledi âhum benüm
Âh şâhum dil-berüm rûhum ' Alim şâhum benüm
2. Yazdı levḥ-i sîneme eşk-i revânum sevdüğüm
Âh şâhum dil-berüm rûhum ' Alim şâhum benüm
3. Şubḥ olunca her gice virdi zebânumdur benüm
Âh şâhum dil-berüm rûhum ' Alim şâhum benüm
4. Şöyle diye kim zebân-ı ḥâl ile her dem şehâ
Âh şâhum dil-berüm rûhum ' Alim şâhum benüm
5. **Hayretî** taḥrîr kılmış fâş idüp esrârını
Âh şâhum dil-berüm rûhum ' Alim şâhum benüm

234.

Nücümü*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün*

1. Olalı cân u gönül ' işkuña maḥrem Çelebi
Ġamuñ ile oluram ḳanda'sa ḥurrem Çelebi
2. Hūblar yiridür olsa işiginde ğulâm
Oldı iḳlîm-i ḥüsün saña müsellem Çelebi
3. Hüsünü görse senân vâlih olur ḥür melek
Niçesi ṫâḳat ide pes aña âdem Çelebi
4. Yüzünü gören ider cân cihân yoluña terk
Anuñ için didiler aduña Âdem Çelebi
5. Ġam-ı hecründe **Nücümü** inile zâr u ḥazîn
N'ola şâd itseñ anı luṫf ile bir dem Çelebi

³⁵⁶ *Hayretî Divânı*, s. 127-28. Bu şiir, *Divân*'da murabba şeklindedir.

235.

Ḥaḳirī*mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün*

1. Bu bendeñe olan zulmi işitdün mi benüm cānum
 'Adāletlü güzel beğsin keremler eyle sulṭānum
 [53^b]
2. Meḥemmed ḳardaşuñ ile güzel körpeñ başuñ içün
 Sa'ādetlü güzel beğsin keremler eyle sulṭānum
3. Du'ā-gūyam olunca bende-i āvāre biñ yaşa
 'Adāletlü güzel beğsin keremler eyle sulṭānum
4. Yidiler üçler ü kırklar ğarīm olsun aña küllī
 Sa'ādetlü güzel beğsin keremler eyle sulṭānum
5. **Ḥaḳīrem** luṭfuña geldüm ki senden ğayrı kimsem yok
 'Adāletlü güzel beğsin keremler eyle sulṭānum

236.

Vaşfi³⁵⁷*fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün*

I

Alalı gönlümi ol zülf-i semen-sāy begüm
 Yıllar oldı çekerem derd [ü] ğamuñ ay³⁵⁸ begüm
 Eyleme şimdi beni illere rüsvāy begüm
 Kerem it hāy begüm begcigezüm hāy begüm

II

Āhumı alma ki kār eylemeye āh saña
 Ḳorḳum oldur ki ziyān eyleye nā-gāh saña
 Baña raḥm eyle ki raḥm eyleye Allāh saña
 Kerem it hāy begüm begcigezüm hāy begüm

³⁵⁷ *Vaşfī Dīvānı*, 10. musammat. Bu murabba, *Dīvān*'da 8 benddir.

³⁵⁸ ay: hāy D.

III

Sen yaqarsın beni bu derd³⁵⁹ ile şâhum bilürem
 Benüm eflâki yaqar³⁶⁰ âteş-i âhum bilürem
 Baña raḥm eyle ki ben bende günâhum bilürem
 Kerem it hây begüm begcigezüm hây begüm

IV

Dile gerçi ki işüñ cevr ü cefâdur şanemâ
 Baña ol cevr ü cefâ mihr ü vefâdur şanemâ
 Raḥm kıl kullar işi sehv ü ḥaṭâdur şanemâ
 Kerem it hây begüm begcigezüm hây begüm

V

Niçe bir ğamzelerüñ bağrumı derd ile dile
 Dilegüñ cân ise vireyin anı da³⁶¹ dile
 Raḥm kıl **Vaşf**⁷-i dil-ḥaste vü âşüfte-dile
 Kerem it hây begüm begcigezüm hây begüm

237.

Şıfâtî

mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün

1. Ey ' aşık[ın]uñ cânına cânânı qadıncıq
 Bu ḥastesinüñ derdine dermânı qadıncıq
 2. Bir kerre yüzüñ görsem eyâ ğonçe-dehânum
 Yoluña fedâ idi serüm cânı qadıncıq
- [54^a]
3. Âb-ı lebüñe teşne dürür bu dil-i mecrûḥ
 Qandur o zülâl ile meded anı qadıncıq
 4. Bir kez aluban aĝzuma la' lüñ n'ola emsem
 Luṭf eyle çeküp alma cânum cânı qadıncıq
 5. Bî-çâre göñül vaşluñ umar senden efendim
 Luṭf eyle diriĝ itme ne var anı qadıncıq

³⁵⁹ derd: ḥüsn D.

³⁶⁰ benüm eflâki yaqar: lîk eflâke çıkar D.

³⁶¹ vireyin anı da: virelüm saña D.

6. Fūrkatle **Şıfātī** kılınıñ var katı za' fi
Hasretle 'aceb n'ola anuñ şanı qadıncıq

238.

Huldī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Bir semen-sīmā güzel dil-ber gerekdür qahveci
Yā bir ehl-i ma' rifet server gerekdür qahveci
2. Şeyh Kāmil Şāzelīnūñ raḥmetu'llāhi 'aleyh
Yolunı erkānını gözler gerekdür qahveci
3. Olur olmaz qahbe-zen nā-merde olmaya zebūn
Hānqāh-ı dehr içinde er gerekdür qahveci
4. Āteş-i ' ışq ile ola pūte-i ' ışq içre qāl
Pāk müşerref şāf-dil çün zer gerekdür qahveci
5. **Huldıyā** şīrīn-keḷām ala başından ' aql-ı hūş
Mā-ḥaşal bir lebleri sükker gerekdür qahveci

239.

Qandī

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Ezilür yüz bulcaq la' l-i leb-i yāre şeker
Anuñ içün çekilür qanda ise dāra şeker
2. Ezilür la' lüne çün gör niçe başı ezilüp
Cānı yoqdur ki gele qarşuna güftāra şeker
3. Başı ö[r]tüli gezer la' lini yārūñ görelı
Yüzi yoqdur ki gele bir daḥı reftāra şeker
4. Niçe teşbīh ideyin la' lüne teng şekkerı
Qanda beñzer leb-i şīrīn güher-bāra şeker
5. Aşılup qarşusına yāre ezilmezdi eger
Qandıyā dōne dōne girmese bāzāra şeker

240.

Hilmî*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün*

1. Virdi nâz ile gelüp meclise 'unvân qahve
Muntazırlar idi teşrifüne yârân qahve
- [54^b]
2. Surh câmeyle gezer yerli şaķidür bâde
Yemenidür ki geyer miskçe kaftân qahve
3. Hakkına kim dise nâ-puhte anuñ bönlük ider
Girdi tennûra idüp sînesin 'uryân qahve
4. Kâl u kılden geçer olup niçeler darb itdi
Tabh olunca ne belâ çekmede el-ân qahve
5. Hâk olup maḥv-ı vücûd itdüğünüñ luḫfını gör
Çeşm-i a' yâna cilâ olmada her ân qahve
6. Şâzelî mücididür rûḫına Hâk rahmet ide
Yevm-i maḥşerde ola bâ' iş-i gufrân qahve
7. Ola sâķisi ḫuşûşâ ki anuñ sâ' id-i sîm
Vire destiyle olur mürde-dile cân qahve
8. Süzerek çeşmini iç tâze mümessek diyerek
Hızr elinden içelüm çeşme-i ḫayvân qahve
9. Meded ey gonçe-dehen **Hilmî**ye zemzemle de şun
Kerem it la' l-i lebûñle iki fincân qahve

241.

[Mahlassız]*mefâ' ilün mefâ' ilün*

I

Melâmet eylemek bir ân
Bunuñ ḫaķķında vardur ân
Gel inşâf eyle ey ihvân
Bu qahve ḫatı nâzûkdür

II

Bunuñ aşlı Yemendendür
 atı nāzük emendendür
 Ya servi ya semendendür
 Bu ahve atı nāzŭkdür

III

İilür beyt-i a' lāda
 afā virür mu' allāda
 Eger a' lā vü ednāda
 Bu ahve atı nāzŭkdür

III

Budur 'āriflerŭñ cānı
 Daı 'āşılaruñ anı
 Getür fafŭrī fincānı
 Bu ahve atı nāzŭkdür

IV

[55^a] Seyirlerde seferlerde
 Daı vat-i seerlerde
 Hŭşŭşā vat-i ifarda
 Bu ahve atı nāzŭkdür

V

asāvet def' ider serden
 Sŭrŭrı arturur terden
 Muaşıl dest-i dil-berden
 Bu ahve atı nāzŭkdür

VI

İşitdŭñ benden ey cānān
 Ki vardur alline bŭrhān
 İerler zŭmre-i ' irfān
 Bu ahve atı nāzŭkdür

242.

Ma' nevi*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1. Bir Habeş maḥbûbıdur güyâ şafâsı ibrigün
Ehl-i keyfe cân bağışlar kaynaması ibrigün
2. Zâhirine bakup anuñ şanma kim vechi siyâh
Ḥâli maḥlûṭ olmağın böyle s̄mâsı ibrigün
3. Bönlemekde (?) söz ile olmaz tehî ğavġâyı қо
S̄m ü zer birle olur ancağ rızâsı ibrigün
4. Ehl-i keyfün gözi yaşın ağıdur mestür olur
Ḥâşılı tafşile muḥtâc mâ-cerâsı ibrigün
5. Yoğ durur dünyâda ammâ hiç nazîri ḳahvenün
Ehl-i keyf olmış durur pek mübtelâsı ibrigün
6. Bir ocağda oturur hiç ḳismetı eksük degül
Dâ'imâ gelür Yemenden hem ğidâsı ibrigün
7. Cem' olup Hind ü Yemenden ' ağı başa devşürür
Da' veti yârân içündür tantanası ibrigün
8. **Ma' nevi** ašlâ zügürtlük semtine meyl itme kim
Müflis-i medyün olana çoğ cefâsı ibrigün

243.

Vâlihi*mef' ülü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ülün*

1. Seyre gele diyü seni gülzâra çiçekler
Eyler göz açup her yaña nezzâre çiçekler
- [55^b]
2. Zambağ çü şağâyığ ile zerrin ile simin
Füfül çü ḳaranfül sünbül-i zâra çiçekler

3. Gül sünbül kıaranfŭl nesrīn lāle benefşe³⁶²
Nergis ŧebbŭ sŭsen zerrīn eŧcāra iekler³⁶³
4. ŧan menzilini eyledi mihr ūzre ŧŭreyyā
Dizmiŧ o yŭzi gŭl yine destāra iekler
5. Uurdı ŧabā **Vālihiyā** gŭlŧen iinden
ŧağıldı diyŭ sŭnbŭl-i dildāra iekler

244.

Mācid

mefā'īlŭn mefā'īlŭn fe'ŭlŭn

I

Donatdı ser-te-ser gŭlzārı sŭnbŭl
Gel ey gŭne-dehānum vağıt-i gŭldŭr
Fiğān [u] āha āheng itdi bŭlbŭl
Gel ey gŭne-dehānum vağıt-i gŭldŭr

II

ŧurup ŧağn-ı emende ħayme ezhār
Bisāğ-ı 'iŧreti itdiler iğzār
Nihālāna emen 'arz itdi dīdār
Gel ey gŭne-dehānum vağıt-i gŭldŭr

III

Dem-i 'ıyŧ u arab hengām-ı 'iŧret
Bulupdur bāğ-ı 'ālem zīb ū zīnet
Ne dem ki bağŧ-ı ŧādī vŭ meserret
Gel ey gŭne-dehānum vağıt-i gŭldŭr

IV

Hevā-yı 'ıŧğ ile ey add-i dil-cŭ
Ağup her cānibe mānende-i cŭ
Dil-i **Mācid** seni eyler tekāpŭ
Gel ey gŭne-dehānum vağıt-i gŭldŭr

³⁶² Vezin tutarsız.

³⁶³ Vezin tutarsız.

245.

Vahyi³⁶⁴*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün*

1. Gülşene zîb-dih olduğda dilâ sünbül ü gül
Oldı ezhâra 'aceb ' işve-nümâ sünbül ü gül
2. Devr idüp cām-ı şabūhî ile sākî-i ziyâ
Oldı medhūş-ı mey-i zevk ü şafâ sünbül ü gül
3. Zülf ü ruhsârūna ' aşık iki âvâreñdür
Ey şeh-i tahtgeh-i hüsn ü bahâ sünbül ü gül
4. ' Āşık-ı zâra gülistân-ı ğam-ı hecrüñde
Rîşe-i zaḥm ile dâğ oldı şehâ sünbül ü gül

[56^a]

5. Ser-i zülf ü leb-i pür-ḥandeñi seyr eyleyenün
Çeşmine ḥâr u ḥas olursa sezâ sünbül ü gül
6. Zâhidâ bî-hûde ṭa' n eyleme iḥsân eyle
Baña gîsû vü ruḥ-ı yâr saña sünbül ü gül
7. Gülşen-i feyz benem âb-ı revân endîşem
Nazm u neşrümde olan pāk-edâ sünbül ü gül
8. Levḥ-i şî' rümdeki her ḥatt-ı siyâh ü surḥum
Ravza-i ma' rifete olsa revâ sünbül ü gül
9. Şâhid-i fikrüm eger pā-dih-i gülzâr olsa
Būs-ı dāmânını eylerdi recâ sünbül ü gül
10. Vaşf-ı ruhsâr u ḥaṭuñ ideli **Vahyî** mu' tād
Pür ider gülşen-i ṭab' in şanemâ sünbül ü gül

³⁶⁴ *Vahyî Dîvânı*, s. 85-86. Bu gazel, *Dîvân*'da 10 beyittir.

246.

Mu'îdî³⁶⁵*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Zīnet-i gülzâr-ı şahrâ gül midür bülbül midür
Eyleyen gönümü yağmā gül midür bülbül midür
2. Gülse güldür söylese bülbül ne bilsün âdemî
Yâ Rab ol şüh-ı dil-ârâ gül midür bülbül midür
3. Derd-i dil senden mi ya benden tıyuldı bilmezem
‘Işk rāzın³⁶⁶ iden ifşâ gül midür bülbül midür
4. Bülbül ağlar gül güler her dem hârim-i bâğda³⁶⁷
Yohsa Mecnûn ile Leylî gül midür bülbül midür
5. Ey Mu'îdî³⁶⁸ söylenen dil-ber mi dilde sen misin
İllere şimdi temâşâ gül midür bülbül midür

247.

Mestî³⁶⁹*mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün*

1. Haţtuñdan irdi verd-i zî-şânı benefşezâr
Hoş bÿy kıldı ‘âlem-i cânı benefşezâr
2. Lâleyle kıldı gülşeni tezyîn haţţ degül
Güllerle oldı zeyn cinâmı benefşezâr
3. Sünbülüñ itdi ‘âlemi bu kâkül-i siyâh
Bu haţţ-ı sebzüñ itdi cihânı benefşezâr
4. Zülf-i nigâr haţţınuñ üstinde gÿyiyâ
Bir mârdur ki oldı nişânı benefşezâr

³⁶⁵ Mu'îdî *Divânı*, s. 140.³⁶⁶ ‘Işk rāzın: rāz-ı ‘Işkı D.³⁶⁷ bâğda: ‘Işkda D.³⁶⁸ söylenen: söyleyen D.³⁶⁹ Bu gazel, *Mestî Divânı*'nda bulunmamaktadır.

5. Zîbâ cemâli üzre ki haṭ bine **Mestiya**
Bir bōstān olur iki yanı benefşeẓâr

248.

[56^b] **Fevri**

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Ḥazret-i şāh-ı cihān kim virdi yüz ān altun³⁷⁰
Söylenür na' l-i semendine hezārān altun
2. Eline alsa olur ḥalk-ı cihān emrine rām
Oldı destinde meger mühr-i Süleymān altun
3. 'Ālemün begleri paşaları el üzre tutar
Dergehinde olalı bende-i fermān altun
4. Şūretā bir gümüş oğlanı idi ammā kim
Oldı nām-ı şeh ile 'āleme sulṭān altun
5. **Fevriyā** kıldı çün ikrām şehen-şāh saña
Eyledi bendesine bir avuç ihsān altun

249.

Laṭifi

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

1. Bağruña baş yūri yürek yağıdur
Ḳūt-ı ḳalb [ü] ḳūt-ı cān aḳçe
2. Niçe ḥūrī 'azīz-i vaḳt eyler
Ol 'azīz-i cihān olan aḳçe
3. Niçeler terk-i ser idüp yolına
İtdürür niçe şaḥşa ḳan aḳçe
4. Niçe muḥtāc ise şuya māhī
Ādeme şöyledür revān aḳçe

³⁷⁰ Vezin tutarsız.

5. Aqçesüz kimse murğ-ı bî-perdür
Kişiyе qol qanat hemān aqçе
6. Aqçе bir rûh-ı şân'dür didiler
Ehl-i dünyā qatında cān aqçе
7. Aqçesi olmayan ğınā bulmaz
Geydürür kelbe perniyān aqçе

250.

Lisānī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Kendine dost bulamaz dünyāda insān aqçesüz
Āşinālıq eylemez ādeme yārān aqçesüz
2. Öyle buldum bu cihānı öldüğüñ vaqt bile
Oqumazlar rûhuñ için saña Qur'an aqçesüz
3. Gözlerinden yaş yirine qan döküp qan ağlamış
Kimseler itmez senüñ derdine dermān aqçesüz
4. Tālib olsañ bir şey'e kim ihtiyācuñ yoğ iken
Pādişehler bile virmez saña fermān aqçesüz

[57^a]

5. Ey **Lisānī** kimseye dimem şudur hālüm benüm
Her ne isterseñ virür ol Rabb-i sübhān aqçesüz

251.

Sırrī³⁷¹

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün

1. Faqr āteşine yaqdı dil ü cānı zügürtlük
Aldurdu elümden yine cānānı zügürtlük
2. Bir güşе-nişin zāhide döndürdi felekde
İtdürdi ferāgat baña seyrānı zügürtlük

³⁷¹ Bu gazel, *Üsküdarlı Sırrī Dīvānı*'nda bulunmamaktadır.

3. Şatdurdı baña cübbe vü destârumı yokluk
Şardurdı yine başuma tumanı zügürtlük
4. Hâlî degülüz maḥkemededen ikide birde
Maḥzar eline vireli dāmānı zügürtlük
5. Altun ise yok deyn ise çok ḥāşılı **Sırrî**
Seyr itdüre gibi baña zindānı zügürtlük

252.

Vehbî³⁷²

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Sūz-ı ' ışık ile ider didelerin ter ḥammām
Gör ki ' aynıyla dil-i ' aşıkā beñzer ḥammām
2. Ḥalveti olmaz idi mecma' -ı ehl-i tecrîd
Nefes-i küllhen'ye olmasa mazhar ḥammām
3. Pes degül mi ten-i sîmînini ' uryān itmek
O perî-rüyı çeküp sineye n'eyler ḥammām
4. ' Aks-i pehlü-yı bütân ābın idüp sîm-i müzāb
Kubbesin eyledi çün püte-i pür-zer ḥammām
5. Germ olup yār ile çok işler ider ey **Vehbî**
Bu ' amellerle cehennemlige beñzer ḥammām

253.

Emnî

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Ey benüm cānum efendim dil-bere āndur pilav
Tolma yaḥnî ile şurbā cānuma cāndur pilav
2. Çünkü nān oldı ' azîz ḥelvā ile hem baklava
Ḥaste cāna hem şifādur derde dermāndur pilav

³⁷² Seyyid Vehbî Divānı, s. 611-12.

3. Hem börek ile çörek gevrek olupdur mastaba
Zerde zırva pelte ile cāna cānāndur pilav
4. Ğāzīler helvāsı me'mūniyye dible dil-berā
Zülbiye helvāsı Maḥmūdiyye yārāndur pilav
5. Halka-i çini şabūnī fındığıyye **Emniyā**
Kalye borani kavurma gözleme hāndur pilav

254.

[57^b] **Yahyā**³⁷³

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Şalinsun 'ıyd irişdi yine hūbānı Sitanbuluñ
Yine ārāste olsun Karamanı Sitanbuluñ
2. Şafālar kesb idüp 'uşşāk olunsun merḥabā yir yir
Vefā Meydānına gelsün cevānānı Sitanbuluñ
3. Döner ḥurşīd-i 'ālem-tāb-veş³⁷⁴ gerdün-ı gerdānuñ
Binüp dōlāba her bir māh-tābānı Sitanbuluñ
4. Semend-i nāz ile yügrük cevānlar seyre çıksunlar
Pür olsun hūblarla At Meydānı Sitanbuluñ
5. Bu şi'rūñ ḥaḳ budur **Yahyā** ki gāyet bī-naẓīr oldı
Pesend eylerse [lāyık] ehl-i 'irfānı Sitanbuluñ

255.

Hıtābī

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Gözüñ cān aldı ğamzeñ dil nedür aşlı bu yağmānuñ
Selīm Şāhuñ zamānında olur mı alan alanuñ
2. Yine ey bülbül-i bāğ-ı leṭāfet zār [u] nālān ol
Cihān bāğına dönmişdür bahārı şimdi Bursanuñ

³⁷³ Şeyḫülislām Yahyā Dīvānı, s. 220.

³⁷⁴ 'ālem-tāb-veş: 'ālem-tābına D.

3. Selâm olsun Gelibolı kim anuñ mişli mi vardur
Deñiz mâlikleri ile pür olur şahı deryānuñ
4. Diyār-ı Edrine mesken olursa tañ mı ‘ uşşāka
Tolar simin-bedenlerle kenār-ı āb-ı Tuncanuñ
5. **Hıttābī** hāli olurdı perīşān ehl-i ‘ irfānuñ
Mey [ü] maḥbūbı olmasa Sitanbul u Ğalaṭanuñ

256.

Şu‘ ūrī*fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün*

1. Cān nişān olalı tīr-i ğamzeñüñ peykānına
Ey kemān-ebürü bu sīnem döndi Oğ Meydānına
2. Gerçi kim çoğdur süvār-ı esb-i nāz olmuş velī
Bir güzel yoğdur ki at şala Vefā Meydānına
3. Yār ile bir gün seḫer vaqtinde ‘ azm itdük begüm
Toğrılıp toğrı hemān seyrāna Et Meydānına
4. Hūblar binse semend-i nāza şīveyle kaçan
Çignedürler iletüp ‘ uşşākı At Meydānına
5. Hālini yanup yağılmazdı **Şu‘ ūrī** saña ger
Ateş-i fūrkat anuñ kār itmeyeydi cānına

257.

Māhir*mefā‘ ilün fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün*

1. Ğurūr-ı ḫüsn ile çeşm-i celāli kumrınıñ
Cihānı eyledi bende cemāli kumrınıñ
- [58^a]
2. Ne Yūsuf aña müşābih olur ne ḫod ḫūrī
Bu nāz u şīvede yoğdur mişāli kumrınıñ
 3. Yazılsa bir yire mānend-i şafḫa-i taḫvīm
Hisāba gelmeye āşüfte hāli kumrınıñ

4. Hemîşe fikrümüz ayâ gelür mi bir sâ' at
Bu kûze-i dile âb-ı vişâli qumrınıñ
5. Şarâb-ı vaşluña tâlib olanlar ey **Mâhir**
Mişâl-i cür' a olur pâ-mâli qumrınıñ

258.

Nesîb

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. N'ola maqbûl-i cihân olsa zebân-ı tûṭî
Lezzet-i kând-i lebün oldı duḥân-ı tûṭî
2. Al minḳârı ki hem-reng-i leb-i la' lüñdür
Sükker olsa yiridür loḳma-i ḥ'ân-ı tûṭî
3. Nuṭḳ-ı pāk ile olur zâ'ika-i cân şîrîn
Lâyıḳ-ı sükker olur gör ki lisân-ı tûṭî
4. Herkesi dâm-ı belâya düşürür güftârı
Ne 'aceb künc-i kâfes olsa mekân-ı tûṭî
5. Kâni' -i dâne-i ḥaḳ şâd olur elbette **Nesîb**
Sebz[i] ḥurrem güzer itmekde zebân-ı tûṭî

259.

Ḥayâlî³⁷⁵

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. 'Âşıkâne gönlini aḳıtmasaydı yâre şu
Olmaz idi vâd'i 'ışḳa düşüp âvâre şu
2. Ka'be-i kûyuñda ḳıldum gözlerüm yaşın seyil
Teşne-diller çağrışur dir kim meded bir pâre şu
3. Mâ' il olma ser-keş ol maḥbûba istiḡnâ gerek
Serv baş egmez ayaḡın öpe ger yalvara şu

³⁷⁵ Ḥayâlî Dîvânı, s. 338.

4. Sâkiyâ kılsa ‘aceb mi hâne-i zühdi harâb
Çün esâsından yıkar irişse bir dîvâra şu
5. Vaşf-ı hüsnüñ yazmada hayret **Hayâlî**yi alup
Tura tura indi hâmem ayağına kara şu

260.

Vahîd*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*

1. Mâye-i feyz-i cünündür cüybâr-ı kühsâr
Bir dimâğ âşüftedür bād-ı bahâr-ı kühsâr
- [58^b]
2. Başlamış mecmû‘a-i şavt-ı ‘ırâka çın seher
Mest ider ‘uşşâkı âheng-i hezâr-ı kühsâr
 3. Olmasun mı mest şahbâ-yı neşâţ erbâb-ı dil
Câm-ber-kef her gül-i gül-bün şi‘âr-ı kühsâr
 4. Yâ nihâl-i şu‘ledür yir yir ya nahlistân-ı Tûr
Yâ çerâgân eylemişdür lâlezâr-ı kühsâr
 5. Dîde-bân itmiş **Vahîd** ezhârı şâh-ı gül meger
Nergis-i şehlâ ile tolmış kenâr-ı kühsâr

261.

Cevri³⁷⁶*mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün*

1. Esüp nesîm-i şafâ-bahş-ı dil-güşâ-yı bahâr
Şüküfte itdi dili gönçe-i hevâ-yı bahâr
2. Gül açdı güşını hep gönçeler hamûş oldı
Meger ki bülbül olur menkıbet-serâ-yı bahâr
3. Getürdi rakşa fezâ-yı çemende ezhârı
Nesîm müjde-i devr tarab-fezâ-yı bahâr

³⁷⁶ *Cevri Dîvânı*, s. 192-93.

4. ʿ Aceb mi āyḡe-i cūybār şāf olsa
Kıomaz göñülde keder gülşen-i şafā-yı bahār
5. Açıldı gül demidür bülbül-i dil-i **Cevrī**
Olursa hem-nefes-i murğ-ı hoş-nevā-yı bahār

262.

Meylī

mefā'ılün fe'ılātün mefā'ılün fe'ılün

1. Ne zılm [ü] ḡıle vü reng ide bōstāna ḡazān
Hızāne cem' ine çıkdı şeh-i cihāna ḡazān
2. ʿ Aceb mi cem' -i beḡāyā-yı berg iderse şabā
Havāle oldı yine şeh-i ḡülsitāna ḡazān
3. Döküldi berg-i dirāht āfet-i semāviden
Fer ü nihāda seni ʿ arz ider zamāne ḡazān
4. Anuñçün eyledi bād-ı çemende defterdār
Ki var zāt okıya şāh-ı mihr-i cāna ḡazān
5. Yine çün köhne bahār irdi esüp bād-ı vezān³⁷⁷
Ki **Meylī** gibi tırma gelür cāna ḡazān³⁷⁸

263.

[Mahlassız]

mef'ülü mefā'ılı mefā'ılı fe'ülün

I

Ben ʿ aşıḡını eyledi üftāde ḡanarya
Başlatdı göñül murğını feryāda ḡanarya
Ol ḡüsne ḡurūr eyleyüben germe ḡanadın
Başlatdı göñül murğını feryāda ḡanarya

³⁷⁷ Vezin tutarsız.

³⁷⁸ Vezin tutarsız.

II

[59^a] Gülşende devâm eyledi çün ol kaç ü kâmet
 Âdem göricek hiç getürür mi aña tākāt
 Dīvâne kıılır bendeñi ol hüsn-i melāhat
 Başlatdı gönül murğını feryāda kıanarya

III

Sükker gibi güftāruña bülbül dağı mā'il
 Cānā yoluña ölmege olmaz mı ya kā'il
 Āşüftelerün olmaya mı luṭfuña nā'il
 Başlatdı gönül murğını feryāda kıanarya

264.

Rāğīb³⁷⁹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Şu'le-i dāğumla lāl itdüm zebān-ı bülbüli
 Āteşe virdüm çemende dūdmān-ı bülbüli
2. Hār hār-ı hecrine eyler telāfī vaşl-ı gül
 Püte-i hār itse ğam mı āşiyān-ı bülbüli
3. Her suhan revnaķ virür mi sūz-ı dil taķrīrine
 Ğonçeden ğuş eyle rengin dāsitān-ı bülbüli
4. Āteş-i gülde ten-i pervāneyi itsün kebāb
 Şem' çün açmaķda güller-veş dehān-ı bülbüli
5. Bülbül [ü] gül kıulķul-ı minā vü cām-ı mül yiter
 Çekme **Rāğīb** nāz-ı gülle imtinān-ı bülbüli

265.

Revānī³⁸⁰

mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

1. Mercān lebünle çünkim ider iftiḥār la'l
 Altuna ğarķ olursa n'ola ey nigār la'l

³⁷⁹ *Rāğīb Paşa Dīvānı*, s. 357. Bu gazel, *Dīvān*'da 6 beyittir.

³⁸⁰ *Revānī Dīvānı*, s. 309. Bu gazel, *Dīvān*'da 7 beyittir.

2. an aqlar idi leblerũn iun benũm begũm
Ger taş baqlırlu olmasa ey gũl- izār la l
3. Tek sen bahā-yı leblerũni aqladan³⁸¹ buyur
anlı yaşumla oldu benũm her diyār la l
4. Nāz eyledũke leblerũni dişleseki n'ola
Dũrler iinde yaraşur ey řıvekār la l
5. Górdi **Revānī** lebleri vaşfını dil-berũn³⁸²
Baş kodı pāy-i nazmuma bī-iřtiyār la l

266.

Vaħyī³⁸³

fā' ilātũn fā' ilātũn fā' ilātũn fā' ilũn

1. Hırz-ı cān genc-i nihān reşk-i cihāndur apluca
Dā'imā manzũr-ı ebnā-yı zamāndur apluca
 2. Germ ũ serd-i dehri ok gormiş bir 'ārif pirdũr
Mā-cerāsın sũylese āb-ı revāndur apluca
- [59^b]
3. Zāl-i arlı havza ser-bāzıe-i eřfāl ider
Bũyle hem-meşreb-i pīr ũ cevāndur apluca
 4. Zāhidi 'uřřāk ile yek-reng ider hāřıyyeti
Germ [ũ] serde řũbhesũz ũlfet-resāndur apluca
 5. Āsumānuñ mihr ũ māh u encũmin hāyrān ider
Ol zamān kim cilvegāh-ı dil-berāndur apluca
 6. Zīver-i āgũř-ı havz itdũke her meh-pāreyi
Havzı hāle kendi gũyā āsumāndur apluca
 7. **Vaħyī**-i mu' ciz-beyāna kendũyi vaşf itdũrũr
Gũyiyā bir nev-cevān-ı dil-sitāndur apluca

³⁸¹ aqladan: la lden D.

³⁸² vaşfını dil-berũn: vaşfın nigārumuñ D.

³⁸³ *Vaħyī Dīvānı*, s. 213.

267.

Meşrebî*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün*

1. Toğada şehr-i mu'azzam dise itme 'aceb
Hüblükda ola mænendi meger şehr-i Haleb
2. Meşelâ kal'ası bir dil-ber-i mevzûn-ğaddür
Kûhsâr ile olupdur şanasın leb-ber-leb
3. Hâki kumsal velî her tarafı bâğ-ı behişt
Çemenistânına reşk itse n'ola kavm-i 'Arab
4. 'Ömr uğurlar kıparur nağl-i emelden mîve
Anda dildâr ile bir lağza iden 'ıyş u şarab
5. Şühür **Meşrebiyâ** şahid-i nazmum gūyâ
'Arz ider hüsni bir dil-ber-i pākize-neseb

268.

'İşretî*mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*

1. Yüzün Rūmilidür hatt-ı siyāhuñ Karaboğdandur
Cebīnūñ Akşehir zülf-i siyeh-pūşuñ Karamandur
2. Hoten gülzâridur āhū-yı çeşmūñle bināğūşuñ
Şaçūñ Mağrib diyâridur leb-i la' lūñ Bedeğşāndur
3. Cemālūñ Ka'bedür sineñ Medīne gözlerüm nūrı
Memâlikde ruğ-ı alūñ diyâr-ı âl-i 'Oşmāndur
4. Çerâğ-ı sîm ü zerle mihr ile meh rûz u şeb sūzân
Kapuñ Sulţân Ocağı halk-ı 'âlem aña kırbāndur
5. Horāsân '**İşretî** hüsni Mısır zülfi çü Şām anuñ
Ruğı Bağdād çeşmi 'Ayntāb hem dirāğşāndur

269.

Firāķi*mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün*

1. Göğüs bağır açık kollar şakalı yār gömlekcik
Çemende şāḥ-ı gül gibi güler oynar gömlekcik
- [60^a]
2. İlik düğme işi bitmiş yağa geñ yaqaya gitmiş
Bahār eyyāmı gül devri yürür dildār gömlekcik
3. Degüldür gördüğün hāle kamerde vākıf ol hāle
Felek sen māh-ı tībānı çoçar her bār gömlekcik
4. Kuzıcağum n'ičün 'uryān olup yatduñ 'adū ile
Benüm çoynuma girmege iderken 'ār gömlekcik
5. **Firāķi** tañ degül çāk-i giribān itse ḥasretten
Şebi her gice bağrına başar ağyār gömlekcik

270.

[Mahlassız]*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

I

Görmek için rüyımı dildārumuñ çekdüm emek
Böyle lāyık mı şitāb ile gelüp de görmemek
Hālümü 'arz itmege kūyına vardum çın seḥer
Didiler ol māh-ı tībān gitdi Sa' d-ābāda dek

II

Ser-te-ser şehri dolandum şāma dek ḥurşid gibi
Görmedüm ben ḥāşılı dehr içre ol şūḥ meşrebi
Her kime şordum ise ben bugün ol şirīn-lebi
Didiler ol māh-ı tībān gitdi Sa' d-ābāda dek

III

Bu gice şubḥa yitişdürdüm şebüm efgān ile
Cüz 'ıce dīdār görüşmek istedüm cānān ile
'Āķıbet aldum peyāmuñ bir iki yārān ile
Didiler ol māh-ı tībān gitdi Sa' d-ābāda dek

271.

[Mahlassız]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

I

‘ Āşık oldum Mısr ilinde n’olısar ħālüm benüm
 Giderek Mecnūna döne kim [bu] emşālüm benüm
 Yağdı kandīlin sipihrūñ ey gülüm balum benüm
 Bir Meḥemmed bir Süleymān bir ‘ Alī Şāhum benüm

II

Şahrāda yirler iḥerler mest olurlar sāz ile
 Ra‘ nā ğazeller oğurlar Ḥüseynī āvāz ile³⁸⁴
 ‘ Āşıka ḳan yutdururlar şive ile nāz ile
 Bir Meḥemmed bir Süleymān bir ‘ Alī Şāhum benüm

III

Her seḥer dükkāna varuban aḣarlar āyñe
 Ya‘ nī yüzler mi sürerler āyñeler rūyına
 Üçi de ḥoş beñzemişdür āl-i ‘ Oşmān şoyına
 Bir Meḥemmed bir Süleymān bir ‘ Alī Şāhum benüm

272.

[60^b] ‘ Abdī³⁸⁵*mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün*

1. O cism-i nāzük [ü] nermīni penbe şanma tendür ten
 Ḳabā-pūş-ı şemīm-i nāfe-i müşk-i Ḥotendür ten
2. Şaḳın ḳāfūr şanma cism-i yāri sīm-tendür ten
 Bilür iḥre yaḥod vaż‘ eylemişler yāsemendür ten
3. Leṭāfetden o ber pālūde-āsā ditreyüp dir dir
 Taḥammül itdügüm yār-ı nigāha ğayretendür ten
4. Yazarken vaşf-ı ḥüsnüñ ‘ Abdī ḥāmem ditreyüp dirdir
 Benüm teb-lerze olmam ehl-i ‘ ışka ‘ ibretendür ten

³⁸⁴ Vezin tutarsız.³⁸⁵ *Subhi-zāde* ‘ Abdī ve *Himmet-zāde* ‘ Abdī *Dīvāni*’nda bulunmamaktadır.

273.

Remzî³⁸⁶*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. 'İyd irişdi seyre çıqdı meh-liqā-yı Üsküdar
Cennet oldı hūr [u] gılmān ile cāy-ı Üsküdar
2. Olsa hırmenlik 'aceb mi bāğçe-i gül ser-te-ser
Gönçelerle verd-i handān hoş şafā-yı Üsküdar
3. Kırmızı āl ile şevb-i sebze-pūş-ı dil-berān
Yürisün gelsün Sitanbuldan alay-ı Üsküdar
4. H̄asret-i derd ü elemle mübtelālar şaf-be-şaf
Mesken olur anlara dārü'ş-şifā-yı Üsküdar
5. Rūz-ı 'ıyd ile bahārı tāzeler ğam def' ider
Remziyā şî' r-i terüñ şîrîn-edā-yı Üsküdar

274.

Rahmî³⁸⁷*fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün*

1. Giryeden reh-güz̄er-i yāri raq̄īb itmiş yaş
Ben de izhār ideyüm h̄ün-ı sirişkümüş yaş
2. Gerçi on beş yaşına girmiş o meh-rū ammā
Bu yıl on dördine başdum diyü şaqlarmış yaş
3. Meclis-i h̄'āhişe huşkī de gelür mīve-i kām
Bār-ı nah̄l-i emeli kimse kıparmamış yaş
4. O büt-i bāde-fürüş eşküme meyl itse n'ola
H̄'ān-ı 'işret-gede-i muğbeçegān olmuş yaş
5. Ağlamış zırlamış ol şūḫa raq̄īb ey **Rahmî**
Ben de izhār ideyüm h̄ün-ı sirişkümüş yaş

³⁸⁶ Bu gazel, *Remzî Dīvānı*'nda bulunmamaktadır.³⁸⁷ Bu gazel, *Bursalı Rahmî Dīvānı*'nda bulunmamaktadır.

275.

Nazîre-i [Raḥmî]³⁸⁸*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün*

1. Kevn-i yâri görüp ağyâr bütün itmiş yaş
  uruyacağın o dem Raḥmî de Őormamış yaş
 [61^a]
2. Yaşum on dört ile on beş arasında diyü yâr
 Bırağup balđam aralığına Őađlarmış yaş
3. Gice dil-ber gzedp kelb-i firengî-mânend
 Mm gibi âletin almış eline ttmüş yaş
4.  urı seg düşmene dirler bu meşeldr  nkim
 Bir  alın odını Raḥmî g...tine ŐođmıŐ yaş
5. Ağlayup zırlayup itler gibi gözyaşı döküp
 Dermend Raḥmî o cāya yüzini sürmüş yaş

276.

Vehbî³⁸⁹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Cān bağışlar ādeme āb [u] hevā-yı Üsküdar
 Neḥā-i ' İŐā mıdur bād-ı Őabā-yı Üsküdar
2. Glsitān-ı cennete dönmiş fezā-yı Üsküdar
 Bā-ḥuŐuŐ ol mişli yoğ gülşen-serā-yı Üsküdar
3. Sen de cevlān eyle tāvus-ı behişt-ārā gibi
 Cennet olmiŐ sāḥa-i ' işret-fezā-yı Üsküdar
4. Ādemi Mecnn ider el-ḥađ Şağı Leylāları
 Olmasun kimse esir-i dil-rbā-yı Üsküdar
5. Var ise ' ađluñ saña benden naŐiḥat Vehbiyā
 ' Ālem eyle geğmedin vağt-i Őafā-yı Üsküdar

³⁸⁸ Bu gazel, *Bursalı Raḥmî Divānı*'nda bulunmamaktadır.

³⁸⁹ Bu gazel, *Sünbül-zāde Vehbî ve Seyyid Vehbî Divānı*'nda bulunmamaktadır.

277.

Nedīm³⁹⁰*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. ' İyd gelsün bā' iş-i şevk-i cedīd olsun da gör
Seyr-i Sa' d-ābādı sen bir kerre ' İyd olsun da gör
2. Tıfl-ı nāzum sevdüğüm bir iki gün şabr it hele
Seyr-i Sa' d-ābādı sen bir kerre ' İyd olsun da gör
3. Şimdi añlanmaz hele bir hoşça kadr u kıymeti
Seyr-i Sa' d-ābādı sen bir kerre ' İyd olsun da gör
4. Bak nedür dünyāda resm-i şöhet-i zevk ü şafā
Seyr-i Sa' d-ābādı sen bir kerre ' İyd olsun da gör
5. Serv-i nāzum gel Nedīm-i zār gezdürsün seni
Seyr-i Sa' d-ābād sen bir kerre ' İyd olsun da gör

278.

[Mahlassız]

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

I

Tulū' itdi sa' ādet birle ol māh
Ki gāziler gāzāya fetḥ ide rāh
[61^b] İlähuñ ' avni olsun aña hem-rāh
Sezādur şehliğe Sulṭān Selīm Şāh

II

Şecā' atde nazīri yoḡdur anuñ
' Adilde fevķidür Nüşirevānuñ
Dilīridür ser-ā-ser bu cihānuñ
Sezādur şehliğe Sulṭān Selīm Şāh

³⁹⁰ Nedīm Dīvānı, s. 229. Bu gazel, Dīvān'da murabba şeklindedir.

III

Niçe rezm olmasun dâ'im murâdı
 Anuñla yâd olur 'âlemde adı
 Ola hem-dem feraħla aña şâdî
 Sezâdur şehliĝe Sulţân Selîm Şâh

IV

Kızılbaşa uran gürz ile zırbı
 Varup itmeye mi kâfirle ħarbi
 Ümidüm bu tuta şark ile ĝarbi
 Sezâdur şehliĝe Sulţân Selîm Şâh

279.

Muħyî³⁹¹*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

I

Ehl-i İslâmuñ ĝazâ için düşelden ħur' ası
 Üngürüsün her zamânda çâk olaldan ruĝ' ası
 Ğuşşa vü ĝamla kıraluñ zehr olaldan cür' ası
 Mesken-i cem' -i ĝuzât oldu Semender Ķal' ası

II

Ayda vü heftede bir varup ĝazâlar itmege
 Ehl-i küfrün cânına yüz biñ cezâlar itmege
 Putlarınıñ zerlerin şoyup ' aţâlar itmege
 Mesken-i cem' -i ĝuzât oldu Semender Ķal' ası

III

Her gehi kim gemilerle ĝeçüp anda ĝâzîler
 Lâlelerle güller içre eyleyeler bâzîler
 Pür-müsellaħ merdüm ile memlû olsa yazılar
 Mesken-i cem' -i ĝuzât oldu Semender Ķal' ası

IV

Rıĥlet idüp gideninün rahmeti arta müdâm
 Bâķî mevcûd olanını eyleye Rabbü'l-enâm
Muħyînün dilden du' ası bu durur her şubħ u şâm
 Mesken-i cem' -i ĝuzât oldu Semender Ķal' ası

³⁹¹ Bu murabba, *Muħyî Divânı*'nda bulunmamaktadır.

280.

Firākī*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

I

[62^a] ' Asker-i İslām irişüp aldı rāhın Moskovuñ
 Cümle dibden yoldılar bir bir cenāhın Moskovuñ
 Yüz çevirdi anlara yār olmadı Lāt u Menāt
 Çaldı başından yire devlet külāhın Moskovuñ

II

Vardılar imdāda qanda varsa Ermeni vü Rūm
 Didiler fırsat bizümdür idelüm ğayrı hücūm
 Şüret-i taqvīmüñ aşlın fehm ide ehl-i nücūm
 Gördiler zulmetdedür baht-ı siyāhı Moskovuñ

III

Yüridi el qabzada küffāra qarşu merd olan
 Dīn-i Meḥmed ' ışq[ın]a kıldı kimisi terk-i cān
 Ditredi gül-bāng şadāsından zemīn ü āsumān
 Ser-nigūn itdi zemīne bārgāhın Moskovuñ

IV

Ey **Firākī** el-emān dir yalvarup ibrām ile
 Anca düşmen çekdi başın hırkaya bu nām ile
 Yañılup mābeyn olursa bir daḥı İslām ile
 Pādişāhum aluruz ol tahtgāhın Moskovuñ

281.

Nef'ī ' Ömer Efendi³⁹²*fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün*

1. Ol qadar pür-şitābdur peyküm
 Şanki berq-i şehābdur peyküm
2. Dehri bir günde tayy ider gūyā
 Bād ile hem-rikābdur peyküm

³⁹² *Sihām-ı Kazā*, s. 67-69. Bu kaside, *Sihām-ı Kazā* da 29 beyittir.

3. N'ola âteşle hem-^ç inân olsa
Sâye-i âfitâbdur peyküm
 4. Zîr ü bâlâ yanında yeksândur
Tut ki âteş ya âbdur peyküm
 5. Yirden idince göklere per-tâb
Da^ç vet-i müstecâbdur peyküm
 6. Yine gökden idince yire nüzûl
Şanki tîr-i şihâbdur peyküm
 7. Bir ayağ üzre devr ider gūyâ
Çarḥ pür-inkılâbdur peyküm
 8. Merkezinde eger qarâr itse
Kutb-ı bî-âsiyâbdur peyküm
- [62^b]
9. Kōmaz âdem yirine paşasın
Turfе ^ç âlî-cenâbdur peyküm
 10. Ehl-i dildür hemîşe yârânı
Rind-i şâhib-nişâbdur peyküm
 11. Hîzmet-i evliyâda ḥod gūyâ
Kānber-i bû-türâbdur peyküm
 12. Her ne baḥş olsa ^ç ilm-i vaḥdetden
Mülzem olmaz mecâbdur peyküm
 13. Turfe mecmu^ç adur ḥaḳîḳatde
Levḥ-i pür-intihâbdur peyküm
 14. Genc-i gevherdür olsa ger ḥāmūş
Açılınca kitâbdur peyküm
 15. ^ç Âlemi bir söz ile mülzem ider
Kâtı ḥâzır-cevâbdur peyküm

16. Pehlevān yūf gibi tehī şanmañ
 'Ārif-i behre-yābdur peyküm
17. Pehlevānlıkda üştür egninde
 Niçe pür-ıztırābdur peyküm
18. Geysel 'ömrüñ külāhını başına
 Suḥre-i şeyḫ ü şābdur peyküm
19. Oқundukça minārede temcīd
 Gūyiyā bir ğurābdur peyküm
20. Bundan a' lā olursa ger ta' rīf
 Tiĝ-i hicve kırābdur peyküm

282.

Şabīḥ ' Alī³⁹³

mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün

1. Söylerken ol şikeste zebānum çıtır pıtır
 Eylereg-i şetāret-i cānum³⁹⁴ çıtır pıtır
 2. Ḥayfā sipend-veş leheb-i nār-ı³⁹⁵ ' ışk ile
 Yandı dil-i şerāre-feşānum çıtır pıtır
 3. Lüknet şeker tirāş-ı ḥalāvet olur tamām³⁹⁶
 Nuḫ eylese o tūt-ı-lisānum çıtır pıtır
 4. Dāmān[1] sāyesi[nde] şiken-mevc-i nāz olur
 Reftāra gelse serv-i revānum çıtır pıtır
- [63^a]
5. Ḥāl-i fem ile şubḫa dek eşküm³⁹⁷ dökülmese
 Yanmazdı şem' -i dāĝ-ı nihānum çıtır pıtır
 6. Bezm-i bahār neşve ider feyz-i ' işveden
 Gül-ğonçe-veş açılsa cevānum çıtır pıtır

³⁹³ Şabīḥ Dīvānı, s. 544.

³⁹⁴ eyler reg-i şetāret cānum: eyler bedende rişte-i cānum D.

³⁹⁵ leheb-i nār-ı: eşer-i sūz-ı D.

³⁹⁶ lüknet şeker tirāş-ı ḥalāvet olur tamām: gūyā şeker tirāşesidür zevk-i lükneti D.

³⁹⁷ ḥāl-i fem ile şubḫa dek eşküm: eşküm ḥayāl-i ḥāl ü femünle D.

7. Düzdîde nerm-rev iken o mâhuñ firâşına
Her tahta pâre kesdi emânum çıtır pıtır
8. Gül-berg-i cismi mevc-zen-i büy-ı feyz³⁹⁸ olur
Gelse ne dem o ğonçe-dehânum çıtır pıtır
9. Ser-şafha-i ma' ânîye sebt eyler ey **Şabîh**
Nazm-ı bedî' -i kilik-i beyânum çıtır pıtır

283.

Refîkî

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. Beni fûrkat odına gel yağa yağ yağ yağa yağ
Heçrûñ ile neye döndüm bağa bağ bağ bağa bağ
2. Bilmezem ben ki nedendür seni gördükde şehâ
Ditrer endâm-ı vücûdum şaka şak şaka şak
3. Çünkü mecnûniyam ol saçınıñ eyvâh şanemâ
Bend idüp boynuma bârî tağa tağ tağ tağa tağ
4. Hâmdüli'llâh ki raķîbi ser-i küyında görüp
Başını taşlara urdum şaka şak şak şaka şak
5. Çün **Refîkî**ye naşîb olmadı ' âlemde vişâl
Ey gözüm nûrı dem-â-dem ağa ağ ağa ağ

284.

Fedâî³⁹⁹

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. Be be beni ya ya yağma ya ya Yaħyâ Çelebi
Ra rakîbe ba ba bağma ya ya Yaħyâ Çelebi
2. Gö gö görme ra rakîbün ça ça kara yüzini
Şe şe şeytândur o çünkim ya ya Yaħyâ Çelebi

³⁹⁸ cismi mevc-zen-i büy-ı feyz: rûyı mevc-zen-i âb u tâb D.

³⁹⁹ Bu gazel, *Fedâî Divânı*'nda bulunmamaktadır.

3. Be be bende çe çe çekdi şe şe şeydā oldum
Ka ka kara zü [zü] zülfün ya ya Yahyā Çelebi
4. Ka ka kanlu çı çı çıkardı gö gözüm yaşını
De de devr-i kamer içre ya ya Yahyā Çelebi
5. Ku ku kuluñ fe **Fedāyī**yi kemer kıl biline
Sa sa şağın ka ka kaçma ya ya Yahyā Çelebi

285.

Naḥīfī⁴⁰⁰

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. N'ola memdūḥ-ı cihān olsa şafası Halebüñ
Mu' tedil rüh-fezā āb u hevāsı Halebüñ
[63^b]
2. Cenneti görmeyen Ādem gelüp itsün seyrān
Ki ne yüzden görünür şahn-ı fezāsı Halebüñ
3. Her ser-i gūşesi her semti mu' ammer pür-feyz
Gūyiyā seng-i feraḥ birle bināsı Halebüñ
4. Kuvvet-i tām virür būyı meşām-ı cāna
Seḥerī esdügi dem bād-ı şabāsı Halebüñ
5. Bir nigeḥle dil-i Cibrīli esir eylerler
Ol kadar şūḥ durur māh-liqāsı Halebüñ
6. İstemez çıkmığı kim görse **Naḥīfī** andan
Bī-ʿ aded gūşe-i Firdevs-nümāsı Halebüñ

⁴⁰⁰ Bu gazel, *Naḥīfī Dīvānı*'nda bulunmamaktadır.

286.

‘Āşık ‘Ömer⁴⁰¹*fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün*

I

Yine tahtına cülūs eyledi şāh-ı Ramazān
 Geydi başına zer-endāzī⁴⁰² külāh Ramazān
 H̄ān-ı bī-ḥaddine müstağraḳ olup bay u gedā
 Ne kerem kânı suḡan olur o māh-ı Ramazān

II

Lem‘ a-i feyz-i beḳā dehri kılpdur pür-enver
 Bu hidāyetle ziyālandı be-her ḥākister
 Şeceristān-ı menāruñ şerefātın yer yer
 Nürdan naḥl ile zeyn itdi giyāh Ramazān

III

Gelün ey tālib-i Ḥaḳ yüz tatalum Settāra
 H̄āşa maḥrūm ide Mevlāsı ḳulı yalvara
 Emr-i Ḥaḳ ile olup perde ‘azābü’n-nāra
 Tura setr itmek için ehl-i günāh Ramazān

IV

Çalış ey tālib-i Ḥaḳ rūḥa turağ itmek için
 Āb-ı tevbeyle ḳara yirlerüñ aḡ itmek için
 Güzdüzüñ eklini şürbini yasağ itmek için
 Yidi iḳlīme yine şaldı sipāh Ramazān

V

Ḥaḳ durur ḳullarınun virici ḥācetlerini
 Ḥamd ü şükr ile kılp zıkrı ‘ibādetlerini
 Ol kerīm-i keremün luḡ [u] hidāyetlerini
 Mü’mine eyledi müjde yine māh-ı Ramazān

⁴⁰¹ ‘Āşık ‘Ömer *Divānı*, s. 405.

⁴⁰² zer-endāzī: zer-endüdü D.

VI

Bu fenā kaydını geç sâlik-i rāh-ı kıdem⁴⁰³ ol
 Lā-mekān iline hüküm it melik-i muhteşem ol
 Şeb-i kudretde 'Ömer kâ'im [ü] sâbit-ğadem⁴⁰⁴ ol
 Kırb-ı 'ıyda irişür menzili rāh-ı Ramazān

287.

[64^a] Nūrī Üskūdārī Mehemmed Efendi

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Cihānda gevher-i tã' at-i Hakkıñ kânıdur cāmî'
 Bu bezm-i dil-fürüzuñ şem' -i nūr-efşānıdur cāmî'
2. Binā eyle hayātda fi'l-ħaķıķa kendine ħāne
 Ħulūş-ı ħalb ile devrānda ol ki bān'ıdır cāmî'
3. Meţāf-ı ħuds ile olsa sezā şubĥ u mesā zīrā
 Zemīnde Ka' betu'llāh gibi beyt-i şān'ıdır cāmî'
4. Maĥall-i rāĥat-ı rūĥ-ı revāndur gūyiyā mescid
 Gürūh-ı ehl-i İslāmuñ ĥayāt-ı cāmıdur cāmî'
5. Maĥall-i mağfiretdür menba' -ı enhār-ı raĥmetdür
 Şükūh-ı ehl-i imānuñ ĥayāt [u] cāmıdur cāmî'

288.

Vahyi⁴⁰⁵

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Meyl iderler dā'imā ĥübān Kāğıd-ĥāneye
 N'ola 'uşşāķ olsalar pūyān Kāğıd-ĥāneye
2. Zıll-ı eşcār u çemenzār u kenār-ı cūybār
 Niçe meyyāl olmasun insān Kāğıd-ĥāneye
3. Bir yaña āb u hevā bir yaña seyr-i dil-rübā
 Diseler kân-ı şafā şāyān Kāğıd-ĥāneye

⁴⁰³ kıdem: ħadīm D.

⁴⁰⁴ ħadem: kedem D.

⁴⁰⁵ *Vahyi Divānı*, s. 223.

4. Ey olan seyr-âşinâ-yı çeşm-i dil-ber âbda
Gör ne yüzden cân atar yârân Kâğıd-ḥâneye
5. Yūsufistân eylemiş gül-pîreherler cüyımı
Anuñ için ‘azm ider iḥvân Kâğıd-ḥâneye
6. Müjde teşrîf-i şehâdet nazra-sâz-ı rûyına
Seyre gelmiş nâz ile cânân Kâğıd-ḥâneye
7. Leb be-yâd-ı la‘l bâzû bâ-miyân-ı fikr-i dost
Vahyiyâ ‘azm it ğazel-güyân Kâğıd-ḥâneye

289.

Dâmâd Ḥasan Paşa Ḥazînedârı Nûrî Meḥemmed Efendi

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Cism-i ḥübâna Hümâ-veş bâl-i cevlandur biniş
Vaqt-i gül-geşt-i çemen hem-râh-ı cânândur biniş
 2. Bed-naazardan ḥıfz için ol nüşâ-i pākîzeyi
Perde-i şahñ-ı ḥarîm-i ḥüsn ebdândur biniş
 3. Ol dür-i yek-tâyı almışdur şadef-veş koynına
Mişli yoğ bir böyle gevher-pâre-i kândur biniş
- [64^b]
4. Rûzigârdan zât-ı kâfûr gönini setr itmege
Üstine fânûs-ı şem‘-i şu‘le-efşândur biniş
 5. Germ iden bâzâr-ı ‘uşşâkı kumâş-ı ḥüsnidür
Arada ammâ metâ‘-ı rûy-ı dükkândur biniş
 6. İtmeye bu reng ile efzâyiş-i ḥüsnüñ murâd
Ol sebebdan dâḥil-i envâ‘-ı elvândur biniş
 7. Çarḥ-ı atlas reşk ider **Nûrî** bu ‘âlî-ḥil‘ata
Saña ol şâh-ı kerîmü’ş-şândan iḥsândur biniş

290.

‘Osmān Çelebi

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Bir şehen-şāh-ı mu'azzam luṭf u Raḥmāndur güneş
 Nūr-ı beyzā idi şekli cevherāndur güneş
 Meclis-i cism-i nebāta bir 'aceb cāndur güneş
 Şark [u] ğarba ḥükm ider kim gör ne sulṭāndur güneş

II

Ḥizmetinde heşt mülk var rüz u şeb emr-i be-nām
 Esbine olmuş süvār bu püşt [ü] pāçlar müdām
 Zerresine mazhar itmiş anları Rabbü'l-enām
 Devr ider her burcı bir bir merd-i meydāndur güneş

III

Çevresinde āsiyāblar perr açup dā'im döner
 Hem müzeyyen bī-'aded encüm ile heft kemer
 İki şakḫ oldı Resüle gör niçe indi kamer
 Cilvelendi teşnesinden resmi yeksāndur güneş

IV

İstemez an-ḥizmetin cehli dilā bu müşkilāt
 Lā-cerem her ehl-i dile fetḥidür āsān şifāt
 Emr-i Ḥaḫ ile kamu eşyāyadur feyz-i ḥayāt
 Dir ki 'Osmān 'aql irmez sırr-ı Sübhāndur güneş

291.

Necātī⁴⁰⁶*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Ol perīler mecma' ı ser-çeşme-i cān ḫapluca
 Cennete dönmiş dūrür el-ḫışşa yārān ḫapluca
2. Ayağına varur ola biñ perī gün başına
 Var ise bulmuş durur mühr-i Süleymān ḫapluca

⁴⁰⁶ *Necātī Dīvānı*, s. 434-35. Bu gazel, *Dīvān*'da 11 beyittir.

3. Āȳme gibi perī-peyker semen-sīmāları
Hoş şafālarla çeker bağına ‘uryān kapluca
 4. Eyleyüp kendüyi vaqf yollar gözetmezdi müdām
Ger Ḥalīlu’llāh gibi sevmese mihmān kapluca
- [65^a]
5. Eski yeñi saña hizmetkār olımaz gerçi kim
Pir ile pīr olduñ oğlan ile oğlan kapluca
 6. Anadan toğma olup her kim gelürse katuña
Bāreka’llāh ey bu gün her derde dermān kapluca
 7. Ey ki vaşl-ı cān ile şād it **Necātī** bendeñi
Dağı müşkiller senüñ katuñda āsān kapluca

292.

Mā’ilī

fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

1. Seyre çıkmış gördüm aldı ‘aqlumı bir mā’ili
Ağlamağdan iki dīdem oldı güyā mā’ili
2. Kış kıyāmet oldı ‘ālem toñdı ‘āşık rüz u şeb
Yir demür gök bakır oldı cümle hep ser mā’ili
3. Māh-ı temmūz irdi oldı pür-ḥarāret hep cihān
Ağ sāde geydi hūblar didiler ger mā’ilī
4. Tıfl-ı çarḥuñ añladum ḥayrān-ı cānān olduğıñ
Cāmesini gönle giyer göresin kim mā’ili
5. Çok şükürler mübtelādan luḥfını itmez dirīğ
Şimdi oldum ḥasreti bir nazeninüñ **Mā’ilī**

293.

Refī^c 407*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Āh gördüm egnine geymiş o fettân gülgüli
Ağdı eşk-i hūn-feşānum tā-be-dāmān gülgüli
2. Cāmesi gül-rūy-ı pür-tābı leṭāfetle bu dem
Bāğ-ı hüsn içre der-āgūş eylemiş şan gül güli
3. Başına virdi o deñlü feyż-i rūyuñ āb u tāb
La'1-i ruḥsārından oldı verdi ḥandān gülgüli
4. Eyledi ifşā-yı zāruñ başladı zāra müdām
Şarduğın gördi çemende ' andelībān gülgüli
5. Gül açıl ' azm-i gülistān it Refī^c -i zār ile
Hāz-ı çeşm itsün şehā ḥübān-ı devrān gülgüli

294.

Şemsi⁴⁰⁸*mef' ulü mefā' ilün mef' ulü mefā' ilün*

1. Ey Yūsuf-ı Ken' ānum yolına fedā cānum
' Ālemleri sulṭānum seyr eyle çü Ken' ānum⁴⁰⁹
 2. Bir ğamzede ' āşıqla bir hem-dem-i şādıqla
Bir yār-ı muvāfiqla seyr eyle çü Ken' ānum
- [65^b]
3. Gel bāğ ile bostānı şol ğonçe-i ḥandānı
Ben bülbül-i nālānı seyr eyle çü Ken' ānum
 4. Gördük leb-i deryâyı içdük mey-i ḥamrāyı
Her gūşede ḥaḍrāyı seyr eyle çü Ken' ānum
 5. Gör Şemsi⁴⁰⁸-i giryānı vir[ür] yoluña cānı
Tek böyle gülistānı seyr eyle çü Ken' ānum

⁴⁰⁷ Bu gazel, *Refī'-i Amidī Dīvānı*'nda bulunmamaktadır.

⁴⁰⁸ *Şemsi Dīvānı*, s. 459. Bu gazel, *Dīvān*'da Süleymānum redifli ve 6 beyittir.

⁴⁰⁹ çü Ken' ānum: Süleymānum D.

295.

[Mahlassız]

mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

1. Tiryâkîlerün ħabbe-i afyünını gördüm
Berrâşlarun ğüy-ı giribânına beñzer
2. Sekbân-ı sefer dîde-i pejmürde kıyâfet
Kâzîlerün ardındaki oĝlanına beñzer
3. Sâzendelerün sâhte nâmûs u vaĝârı
Çingânelerün şübheli îmânına beñzer
4. Şehr oĝlanınun yolda sefîhâne ħırâmı
Ser-ĥoşlarun âdâbına erkânına beñzer
5. Mecmu'ası şâ'ir geçinen nev-hevesânun
Kullâblarun ħîleli enbânına beñzer
6. Ol 'atşeyi kim devlete taĝlîd ider etrâk
Tiryâkîlerün zarĝa-i pinhânına beñzer
7. Hem-şehrîlerün keşreti ol mertebedür kim
Nâbînün evi şimdi ĝatır ħânına beñzer

296.

Muĥyî⁴¹⁰*müfte'ilün müfte'ilün müfte'ilün müfte'ilün*

1. Ğaşdı ĝönül bu ki bu dem 'azm ide cây-ı Ħasana
Niçe ola ħâlüm eger ide recâ-yı Ħasana
2. Şoĥbet-i gül içre seher leb ĝoyıcaĝ câm-ı meye
Devlet anuñdur kim ire zevĝ [ü] şafâ-yı Ħasana
3. Kimdür o kim ĝözlerini ĝördüĝi dem virmeye dil
Mihr ile meh vâlih iken ħüsn-liĝâ-yı Ħasana

⁴¹⁰ Bu gazel, *Muĥyî Dîvânı*'nda bulunmamaktadır.

4.  Iyd-ı keb r id p a na lu f id ben k lsa  ab l
C numı  urb n idem t r-i cef -yı  asana
5. **Muhy ** m d m ister ise n  alb n ola  urrem   ş d
Sa y-i bel g it iresin mihr   vef -yı  asana

297.

[66^a] ** ik r **

f 'il t n f 'il t n f 'il t n f 'il n

1. Ezber eyler l le-ru lar va fımı her b r c nk
T ze  a ı dur ki  oyar  oynına e  r c nk
2.   r z n va fıyla oldu ey g list n-ı cem l
Her vara  bir berg-i g l her  af a bir g lz r c nk
3. Remz ile s ylerdi anu n sırrını ey g n e-fem
  ik re eylemez bir zerrece g ft r c nk
4. Eyle[yel]den serv- adler va fımı ezber rev n
 ıkmaz oldu kimsen n  oynundan ey dild r c nk
5. Ey ** ik r ** kim der num r zını   nki biz m
Germ olup ol  ev e ba dan ba a olur var c nk

298.

B k ⁴¹¹

mef 'il n mef 'il n mef 'il n mef 'il n

1.  derken t r-i m jg nu n gibi   kmin rev n  an er
G r p  em  r-i g mze n kend den ge di hem n  an er
2.  Ad n n t g-i k fir gibi lertz n itdi end mın
Miy nına ta ındı  usrev-i   hib- ır n  an er
3.  emende berg-i s sen g kde m h-ı nev deg l peyd 
 eker a d -yı d n  zre zem n    sum n  an er

⁴¹¹ *B k  D v n*, s. 144-45. Bu gazel, *D v n*'da 7 beyittir.

4. Nişâr itdi ğazâ yolına dergâh-ı şehen-şâha
Muraşşa^ç bir kemer gerdün [meh-i] nev zer-nişân hançer
5. Tazarru^ç demleri geldi Cenâb-ı Hakkâ ey **Bâkı**
İdüp feth âyetin ezber dilin kılsun revân hançer

299.

Hayretî⁴¹²

fâ^çilâtün fâ^çilâtün fâ^çilâtün fâ^çilün

1. Niçe iller günler açmış bir dil-âverdür kılıç
Lîk sulţanuma her yüzden müsaḥḥardur kılıç
2. Cevşen-i pülâdına beñde dayanmasun^ç adū
Öyle şanmasun ki ya şeşper ya hançerdür kılıç
3. Çok mı uğrında bahâdırlar anuñ ser virseler
Baş çeker iqlîm açar bir ğazî^ç serverdür kılıç
4. Ebr gibi dağıdup erbâb-ı küfrün dirliğin
Şan Meḥemmed Beg elinde bād-ı şarşardur kılıç
5. Her ne deñlü ferbih ise bozdoğandan yeg dürür
Hayretî gibi bir erdür gerçi lâğardur kılıç

300.

[Mahlassız]

[66^b] Muḥammes

fâ^çilâtün fâ^çilâtün fâ^çilâtün fâ^çilün

I

Türke fırsat virme yâ Rabb nâ'îl-i nân olmasun
Tâ-be-key çeksün sitem bir laḥza ḥandân olmasun
Ḥâtırı her bâr yıķılsun göñli şādân olmasun
Ḥaşılı insân olanlar Türke miḥmân olmasun
Türke lâyıķ biñ topuzdur yiri noķşân olmasun

⁴¹² *Hayretî Divânı*, s. 32-33. Bu şiir, *Divân*'da kaside şeklinde ve 37 beyittir.

II

Cāhil-i ebter ne bilsün ehl-i ' irfān n'eydügin
 Hîç yaban ayuları bilür mi insān n'eydügin
 Añlasun mı gāv-ı kuhsār qadr-i mihmān n'eydügin
 Hāşılı insān olanlar Türke mihmān olmasun
 Türke lāyık biñ topuzdur yiri noqşān olmasun

III

Merkebe hācı dimezler varsa biñ kez Mekkeye
 Hîç eşek dervîş olur mı taş taşısıa tekkeye
 Kaynasa biñ yıl bakır ' iyarı gelmez sikkeye
 Hāşılı insān olanlar Türke mihmān olmasun
 Türke lāyık biñ topuzdur yiri noqşān olmasun

IV

İltifāt itseñ götürmez Türk ne bilür eylügen
 Kelbe dībā çul geyürseñ yine qoymaz seglügen
 Qorqdı şanur eyleseñ teslīm eline beglügen
 Hāşılı insān olanlar Türke mihmān olmasun
 Türke lāyık biñ topuzdur yiri noqşān olmasun

301.

Sürürî⁴¹³

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Gözüñ devrinde āhumdan tutar her bir mekān āteş
 K' olur iħrāqı Mirriħüñ kesilmez her zamān āteş
2. Dile ' aks-i ħadüñ düşse bilürüz⁴¹⁴ nāleler cānā
 Ki zīrā āb irişdükçe ider her dem fiğān āteş
3. Raqībüñ sözün işitsem kopar āh itmege şevküm
 Hevā serd olsa olur lā-cerem maqlüb-ı cān āteş
4. ' İzārında ħaṭuñ görüp şovuyayın dime ey dil
 Ki bu meşhürdur olmaz cihānda bī-duħān āteş

⁴¹³ *Gelibolulu Sürürî Divānı*, s. 426.

⁴¹⁴ bilürüz: belürür D.

5. Nigārâ sūz-ı ʿ işkuñdur **Sürürî**nün döken yaşın
Ki eşk-i şemʿ adur bāʿ iş içindeki yanan âteş

302.

[67^a] **Şâbir**⁴¹⁵

mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

1. Bu bezm-i sîne-sūzuñ sāğar-ı mînāsı âteşdür
Neşât-ı feyz âteş sākî-i şahbāsı âteşdür
2. Donatdum sîne-i pür-sūzımı dāğ-ı maḥabbetle
Fezâ-yı ʿ işkuñ âteş lâle-i ḥamrāsı âteşdür
3. N'ola bülbül fezâ-yı gülde âh-ı âteşin itse
Gülistân-ı gamuñ hep ğonçe-i raʿ nāsı âteşdür
4. Leb âteş ğamze âteş ruḥlar âteş cümle ten âteş
Ser-â-pâ gördüm ol meh-pârenüñ aʿ zāsı âteşdür
5. Yanarsın bir gün elbet sen de nâr-ı iştiyâkında
Hazer **Şâbir** o ḥunî âfetüñ sevdāsı âteşdür

303.

Sihri

mefʿülü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿülün

1. Gel gel varalum eyleyelüm seyr ü temâşâ
Gel ey ruḥı zībâ kadi bālâ gözi şehlâ
2. ʿ Uşşâkı cefân ile helâk eyleme zâlim
Gel ey ruḥı zībâ kadi bālâ gözi şehlâ
3. Luṭf eyle şehâ ben kuluña bir nazâr eyle
Gel ey ruḥı zībâ kadi bālâ gözi şehlâ
4. İnanma beni saña nifâk itse münâfık
Gel ey ruḥı zībâ kadi bālâ gözi şehlâ

⁴¹⁵ Bu gazel, *Şâbir Parsa Divânı*'nda bulunmamaktadır.

5. Unıtma bu **Sihri** sözün Allāhı severseñ
Gel ey ruḥı zībā qadi bālā gözi şehlā

304.

Ḥātemi

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1. **Ḳarārūm** aldı o çeşm ü rā **ḳaş** o bālā
Biri siyāh biri fitne vü biri belā
2. Siyāh u fitne vü bālāsı ol şeh-i ḥüsñüñ
Biri ḥumār [u] biri kec-rev [ü] biri a'lā
3. Ḥumār u kec-rev [ü] a'lā ki var cihān içre
Biri cefā vü biri zillet [ü] biri rüsvā
4. Cefā vü zillet ü rüsvāyı bilmek isterseñ
Biri fiğān [u] biri nāle vü biri sevdā
5. Fiğān u nāle vü sevdāya **Ḥātemi** şabr it
Biri belā vü biri miḥnet ü biri ğavġā

305.

[67^b] **[Muḥammes]-i Toġancı**

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

I

Zümre-i eşrāfdan her şeb gizək eksük degül
Birbirin her gün ziyāfet eylemek eksük degül
Gerçi kim şöḫbetde bir dūn-ı me'ak (?) eksük degül
Ḥāşılı ehl-i dile cevri felek eksük degül
Ḳanda gitsek bir dede bir dūnbelek eksük degül

II

Mesken oldı şimdi dervişāne eşrāfuñ yiri
Ber-ṭarafdur ġüşe-i 'uzletde olmaḳ münzevī
Oldı bunlar miḥnet-i şūr-ı belā-yı ma'nevī
Ḳanda kim varsañ muḳarrer nāy-zen bir Mevlevī
Ḳanda gitsek bir dede bir dūnbelek eksük degül

III

‘ Ālem içre bir nefes ehl-i dile rāḥat mı var
 Yā ḥuzūr ile nihānī şoḥbete ruḥṣat mı var
 Bir şakīl-i bī-nevā ḥarsuz meger şoḥbet mi var
 Def ü nāy u dünbeleksüz şimdi cem‘ iyyet mi var
 Kanda gitsek bir dede bir dünbelek eksük degül

IV

Ṭutdı dünyāyı **Ṭoḡancı**nuñ kemāl-i şöhreti
 Şimdi oldur ehl-i dünyānuñ medār-ı devleti
 Ol kadar oldı müridān [u] muḥibbūñ keşreti
 Her biri bir ḥāneye virmekde dā’im şıḳleti
 Kanda gitsek bir dede bir dünbelek eksük degül

306.

Nā’il

fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün

1. Dāḡ-ı ḥasret serv-i nāzum bir iki üç dört beş
 Şerḥadārum ‘ işve-bāzum bir iki üç dört beş
2. Āh-ı dildür hem-demüm olmaz baña āḫir nedīm
 Hem-nişīn olmaḳ ne lāzım bir iki üç dört beş
3. Pençelendi lāleler gülşende zeyn oldı bahār
 Şun piyāle dil-nüvāzum bir iki üç dört beş
4. İtme ḥıssat sāḳiyā ta’ dād-ı sāḡar eyleme
 ‘ Add olur mı çāre-sāzum bir iki üç dört beş

[68^a]

5. Nīm-nigāḥ ‘ aṭıftedür maḳşadum **Nā’il** benüm
 Ḥāk-i pāya yoḳ niyāzum bir iki üç dört beş

307.

Bedelī

fe’ ilātün fe’ ilātün fe’ ilātün fe’ ilün

1. Mā’ilem gül yüzünñ naḳşına şāhum ezeli
 Ezeli sevdi seni sevmedi ḡayrı güzeli

2. Güzeli şol kişi sevdi derûn-ı dilden
Anı terk eylemez ol tâ irişince eceli
3. Eceli oldum irer ' aşık-ı zâruñ şâhum
Sevdügi dil-berinüñ tâ kim irişse şaçalı
4. Şaçalı geldi diyü leblerini terk idenüñ
Zâhir ol güşede muhkem degül imiş temeli
5. Temeli şol kişinüñ kim eyü oldı cānā
Dü-cihān içre anuñ olmaya hergiz bedeli
6. **Bedelī** var kamu yārāna selām it bizden
Böyle rindāne disünler diyicek bir ğazeli

308.

Rāzī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Ol meh-ṭal' atı bu dil daḡı sevdi seveli
Seveli bi'llāh cānum sevmedi bir güzeli
2. Güzeli sevmeyen olmaz meger ol zāhid ola
Severem dil-beri cānā daḡı toğdum toğalı
3. Toğalı dil-bere ben cānumı kurbān iderem
Hiç ferāgat mı olur gülmek ile hem şaçalı
4. Şaçalı geldi diyü dil-beri çün sevmeyenüñ
Oldı ma' lūm ki muhkem degül imiş temeli
5. Temelī sevdüm anı çünki ferāgat idemem
Göñül eglencesi ben Ḥatmiyi sevdüm ezeli
6. Ezeli sevdüm anı eyledi bī-ḡad çü cefā
Severüz biz daḡı mürşid gibi nāzük güzeli
7. Güzeli sevdi göñül itdi hemān cāmı fedā
Olmışam **Rāzī** gibi ben daḡı Kaysuñ bedeli

309.

Şehri⁴¹⁶*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün*

1. Râst geldi⁴¹⁷ baña ol şüh-ı cihân şöyl'itdi
Elin öpmek diledüm döndi hemân şöyl'itdi
- [68^b]
2. Bilini⁴¹⁸ kaçmağa kaçd eyledüm ol serv-қaddüñ
Dal hañçer olup ol âfet-i cân⁴¹⁹ şöyl'itdi
3. Didüm öldür beni tek eyleme ağıyāra nazār
El urup қabza-i şemşīre hemân şöyl'itdi
4. Didüm ey şüh ğam-ı hecrüñ ile maḥmūram
Cām-ı la' lini şunup hañde-künān şöyl'itdi
5. **Şehri**⁴²⁰ gördüm ider dün gice yārine⁴²¹ niyāz
Didi bu söz burada қalsun amān⁴²² şöyl'itdi

310.

Cinānī*müstef' ilâtün müstef' ilâtün müstef' ilâtün müstef' ilâtün*

1. Ey gül-i ra' nā ğonçe-i ḥamrā ḥüsniyle yek-tā dil-ber-i zībā
Serv-i semen-sā қāmet-i bālā zülf-i şeb-āsā yār-i dil-ārā
2. Görmedi iller lebleri sükker bir saña beñzer olsa mükerrer
Mihr-i münevver ḥüb semenber rūḥ-ı muşavver dil-keş-i
ğarrā
3. İsmi Meḥemmed zātı mümecced ḥüsni mü'ebbed ḥulқı mü'eyyed
Şefқati bī-ḥad luḫfi mücedded bendesini red eylemez aşlā
4. Ḥüsni müselleḡ gül lebi ḥurrem mūnis [ü] maḥrem müşfik [ü] hem-dem
Zübde-i 'ālem қıdve-i ādem şāh-ı mükerrerem ḡayret-i ḡarrā

⁴¹⁶ *Şehri Dīvānı*, s. 129.⁴¹⁷ geldi: geldüm D.⁴¹⁸ bilini: bedeni D.⁴¹⁹ cân: devrān M.⁴²⁰ şehriyi: şehri D.⁴²¹ dün gice yārine: dil-ber-i şühına D.⁴²² amān: döndi hemān M.

5. Nağd-i revānı ya' nī'ki cānı virdi **Cinānī** gördi cevānı
 Țutsa fiğānı n'ola cihānı itdi çün anı vālih ü şeydā

311.

Ĥatmī⁴²³

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Var mı cānā şimdi ĥālā saña hem-tā meh-liķā
 Şimdi ĥālā bende sevdā gel baña eyle vefā
2. Yār ' adem dīde nem ' ālī-himem ey muĥterem
 Kıl kerem itme sitem ey muĥterem kân-ı sehā
 [69^a]
3. Vaşluñ ister yā hüner kılma ĥazer çekdüm neler
 Dil keder gül-berg-i ter çekdüm neler luţf it şehā
4. Sākinem ben kūhken mesken iken serv-i semen
 Sīm-ten gönçe-dehen serv-i semen kaddi Țübā
5. Eyle ikrām şubĥ u şām olsun tamām **Ĥatmī** kelām
 Kıl kıyām serv-i ĥırām Ĥatmī kelām kıldıñ edā

312.

Celīlī⁴²⁴

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. İşit cānā gözümdeñ tā olupdur tā neler peydā
 Ėamuñ ĥālā çün itdi yā cigerde yāreler peydā
2. Görürsin ' aşık-ı şeydā geyer sevdā kırı ġavġā
 Serinde āteş-i leylā ider deryā kadar peydā
3. Odur cevlān çü bir merdān olan rindān alur meydān
 Çü kāmīlān olan ' irfān ider ey cān hüner peydā
4. Fikir kıldum ' aķıl çaldum şükür güldüm elüm şaldum
 Birin buldum sebaķ aldum niçe kıldum güher peydā

⁴²³ Bu gazel, *Ĥatmī Divānı*'nda bulunmamaktadır.

⁴²⁴ Bu gazel, *Celīlī Divānı*'nda bulunmamaktadır.

5. **Celîlâ** bir katı nâdir gibi şâ'ir olup mâhir
 'Ömür âhîr olur âhîr kıılınca bir eşer peydâ

313.

Nâbî⁴²⁵

mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

1. O mâh-rüy-ı dehen⁴²⁶ sūza zîbdür lüle
 Vişâle vâsîtadur hem raķîbdür lüle
 [69^b]
2. Kōmaz dilinde keder taşâ ursalar başın
 Yine muķâlefet itmez necîbdür lüle
3. İmâme aķzın öper âteşine lüle yanar
 Bu kârgâh-ı cezâda ğarîbdür lüle
4. Gehî ayaĝa çalarlar metâ' -ı râyic iken
 Taķammül itmede ammâ ' acîbdür lüle
5. Gözi dehâni ile kîsesindedür ħalkuñ
 Hemîşe vaķf-ı firâz u nişîbdür lüle⁴²⁷
6. Egerçi meşrebi yâbisce gösterür ammâ
 Velîk bûse-i lebde lebîbdür lüle
7. Başında âteş-i sūzân duĝânı çarĝa revân
 Yine şikâyete gelmez edîbdür lüle

314.

Feyzî

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. Tâleb-i kâma efendim tevbe
 Şöhret [ü] nâma efendim tevbe
2. Olmuşuz mest-i şarâb-ı ğaflet
 Neş'e-i câma efendim tevbe

⁴²⁵ *Nâbî Dîvânı*, s. 1004-05. Bu gazel, *Dîvân*'da 13 beyittir.

⁴²⁶ dehen: duĝân D.

⁴²⁷ Bu beyit, *Dîvân*'da bulunmamaktadır.

3. Sākin-i künc-i tevekkül olalum
Ṭama' -ı ḥāma efendim tevbe
4. Re'y-i tevbiri bozarmış taqđır
Sa' y-i ibrāma efendim tevbe
5. Feyziyā maḥv olup istiḥrācuñ
Ḳavl-i aḥkāma efendim tevbe

315.

Ḥayretī⁴²⁸

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

1. Görem mi gün yüzün eyā efendi
Ölem mi ḥasret ile yā efendi
2. Dir imiş ğayrı şāha bend[e] oldı
Benümçün müdde' i ḥāşā efendi
3. Dile öldür dile aş lā dimem yok
Boyun döndürmezem⁴²⁹ aşlā efendi
4. Gezüp Mecnūn gibi deşt-i belāda
İşümdür āh u vāveylā efendi
5. Ḳara yazulı derviş **Ḥayretī**nün
Nedür başında bu sevdā⁴³⁰ efendi

316.

[70^a] **Rāşid**⁴³¹

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün

1. Her ḥaḳ-ne-şinās ādem ile ülfete tevbe
Her serd ṭabī' at ile ünsiyyete⁴³² tevbe

⁴²⁸ *Ḥayretī Dīvānı*, s. 432-33. Bu gazel, *Dīvān*'da 7 beyittir.

⁴²⁹ boyun döndürmezem: ḳuluñ ḳurbānuñam D.

⁴³⁰ sevdā: ğavgā D.

⁴³¹ *Vaḳ'a-nüvis Rāşid Dīvānı*, s. 364.

⁴³² ünsiyyete: germiyyete D.

2. Şandum nemekîñ şöhet-i ebnâ³-i zamānı
Yâ Rab bu kühenkâr⁷-i bî-lezzete tevbe
3. Bir vaz^c -1 ciger-süz ideyor ^c âlemi tenfîr
Yâ Rab ne fenâ şan^c at imiş naḥvete tevbe
4. Câh ehlinüñ evzâ^c ımı bî-hûde görelden
İtmek geliyor ḥâtıruma devlete tevbe
5. Zillet yoğ imiş ḥalka mezellet⁴³³ gibi **Râşid**
El-kışşa müdarâ didügün şan^c ata tevbe

317.

Nücümü*mefâ^c ilün mefâ^c ilün fe^c ulün*

1. Söze çün eyledi bünyād Ḥâfız
Ma^c anî mülkin itdi yād Ḥâfız
2. Revân reh-revân-ı bağ-ı kudse
Ḥaḳâyıḳ ḥ^çânın itdi zād Ḥâfız
3. Vücûdı levḫ-i maḥfûz idi ammâ
Oḳundı kend'özine ad Ḥâfız
4. Kılur nazmın gören göñlini her bār
Muḳaddes rûḫı gibi şād Ḥâfız
5. Ne ğam şäkird idinürse kemâli
Nücümü oldı çün üstād Ḥâfız

318.

Nihâli*fâ^c ilâtün fâ^c ilâtün fâ^c ilâtün fâ^c ilün*

1. Kıldı ser-gerdân beni bir sîm-sâ^c id sîm-keş
Kim irişür iki çarḫ olsa aña ay u güneş

⁴³³ mezellet: temelluk D.

2. Dest-i devrān maṭraḳ ile ursa ğam ūzre ʿ adū
Göreyüm dögsün ḳafañı dā ʿimā ser-taḫta-veş
3. Sīm-keş dil-berlerini medḫ idüp ʿ uşşāḳ-ı zār
Geldiler bir yire bir iki üç dört beş⁴³⁴
4. ʿ Āşık-ı şādık olanlar dā ʿimā zār olmada
Luʿ b-ı şaṭranc içre geldi ey perī-zāde düşeş
5. Ey **Nihālī** gice gündüz rŭz [u] şeb şubḫ u mesā
İtdi nālān ʿ āşık-ı zārı o sīmīn sīm-keş

319.

[70^b] **Necmī**⁴³⁵*mefā ʿ ilün mefā ʿ ilün mefā ʿ ilün mefā ʿ ilün*

1. Yine bir dil-rübā ḳaşşābuñ oldum ḳulı ḳurbānı
Tenümi şerḫa şerḫa itseler terk itmezem anı
2. Terāzūdan iner dil-ber odur yā Rab ki sen şaḳla
Ḫased ḳurdından anı kim olupdur Yūsuf-ı şānī
3. O körpe ḳuzuyı ḳoynuma ḳoymaḳ isterem ammā
Yanından nʿeyleyem ḫālī degül bir laḫza çobanı
4. Ḳanara iti gibi ṭolanur dükkānuñ ol māhuñ
Raḳībūñ postını çün yüzselar vaʿ llāhi erzāni
5. Nʿola bī-çāre **Necmī** de umarsa orta pehlūdān
Begüm cömerd rŭḫı ʿ çün aña sen eyle iḫsānı

320.

Nihālī*fā ʿ ilātün fā ʿ ilātün fā ʿ ilātün fā ʿ ilün*

1. Dil ki bir ḳaşşābuñ oldı küşte-i pür-yāresi
Zülfi çengālinde ḳaldı aşılı her pāresi

⁴³⁴ Vezin tutarsız.⁴³⁵ Bu gazel, *Necmī Divānı*'nda bulunmamaktadır.

2. Ey dilîr-i dil-berüm sen kıyma kıyma eyledüñ
Oldı ‘âşık gice gündüz çün anuñ âvâresi
3. Ey efendim nâzenînum meh-cebînum dil-berüm
‘Âşık-ı üftâdeye hiç yok mıdır bir çâresi
4. Çâresi bî-çârelikdür ‘âşık-ı âvârenüñ
Sabra tâkat kalmadı oldum anuñ bî-çâresi
5. Ey **Nihâlî** eyle kaşşâb dil-berini vaş ile
Gül gibi nâzük olupdur yok durur bir hâresi

321.

Selîm*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*

1. Bâd u bülbül tûṭî vü fevvâre vü gül-naḥl-i ter
‘İşkuñ ile inler ağlar söyler oynar hem güler
2. Çeng ü şem‘ ü şîşe vü pervâne vü şahbâ-yı mey
Şevküñ ile inler ağlar söyler oynar hem güler
3. Sîne vü çeşm ü zebân tıfl-ı dil kebk-i ḥayâl
‘İşkuñ ile inler ağlar söyler oynar hem güler
4. Ra‘d u berķ u kudsiyân u Zühre vü şems ü kamer
Şevküñ ile inler ağlar söyler oynar hem güler
5. Nây u mest ile **Selîm** raḳḳâş u şem‘ -i dil-berân
‘İşkuñ ile inler ağlar söyler oynar hem güler

322.

[71^a] **Nihâlî***fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*

1. Bir börekçi dil-berüñ vaşında dil merdânedür
Kim gönüller yapmada dâ’im işi rindânedür
2. Yüregüm yağı ile gönlüm ḥarîrin yazmağa
Sînesi piş-taḥta sîmîn kolları merdânedür

3. Nağd-i cān virüp böreginden yeyin ' aşık didi
Loğması şāhāne vü kıymetde dervīşānedür
4. Hem çörek gāhī simid halka börek boğaçalar
' Āşık-ı dil-ḥasteye şāhum begüm şāhānedür
5. Rīş-ḥand ile piyāza çekdüğüne ey perī
Bu **Nihālī** ger inanursa ' aceb dīvānedür

323.

Keskīn

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Girince meclise zārif çıkar meydāna enfiyye
Çekildükçe şafalar bahş ider ' irfana enfiyye
2. Sürürından kararđı vech-i A' rābī gibi rüyı
Nazar idince bir kez kākül-i ḥübāna enfiyye
3. Döker kibrīt şuyı bir kez çekince penç zükkāma
Cilā bahş ider ol dīde-i giryāna enfiyye
4. Nevāzil derdinün def' olması çün sūy-ı **Keskīnden**
Cevāhirden kütü içre gider cānāna enfiyye

324.

Nihālī

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

1. Boza-ḥāne açaldan ol dildār
Kaldı der-beste ḥāne-i ḥammār
2. La' l[i] şevkiyle cūş idüp ḥumda
Mey yirin tıtdı boza-i Tātār
3. Virdügi boza ' aqlımız aldı
Yoḥsa daru mı katdı ol ' ayyār
4. Tarı tāmına reşk ider o mehün
Bunca encümle künbed-i devvār

5. Bārî ol dil-berüñ hamîrkârı
Olabilsek Nihâlî âhîr-i kâr

325.

[71^b] Livâyî⁴³⁶*mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*

1. Felekde görmedüm mişlin bu iki şehr-i ğarrānuñ
Nazîri yoķ durur hergiz Sitanbul u Ğalaţanuñ
2. Bu iki şehr-i ra' nānuñ miyānında olan deryā
Yüzi şuyı durur bu baħr-i ğayvān⁴³⁷ yidi deryānuñ
3. Güzellerle ser-ā-ser her taraf yir yir müzeyyendür
İçinde ğaddi yoķ[dur] sebz-puşān serv-bālānuñ
4. Sevād-ı Edrine Rüm illerinüñ āb-ı rüyıdur
Velî göñlüm aķar her dem Biñarbaşına Bursanuñ
5. Birisi bāğ-ı cennet[dür] içi pür ğür u ğılmānuñ⁴³⁸
Biri Firdevs-i a' lādur bu iki şehr-i zībānuñ
6. Ğüsün dükkānına geçmiş oturmuş ğ'āce dil-berler
Bilürler ğadrini bāzār-ı ' ālem içre dünyānuñ
7. Ğapusında⁴³⁹ ğul olmaķ şehriyār olmaķdan evlādur
Livâyî şeh Süleymān-ı zamān Sulţān⁴⁴⁰ Süleymānuñ

326.

Nihālî

mef'ülü fā' ilātü mefâ'îlü fā' ilün

1. Eşķümi gördi dāne-i çeşmümde dāne var
Aş [v]irür oldı ğanuma ol aşpuz nigār

⁴³⁶ *Livâyî Divānı*, s. 344-45.

⁴³⁷ ğayvān: ğađrā D.

⁴³⁸ ğür u ğılmānuñ: ğürî vü ğılmān D.

⁴³⁹ ğapusında: ğapusında D.

⁴⁴⁰ şeh Süleymān-ı zamān sulţān: pādşāh-ı ' ālemārā ğān D.

2. Beñzerdi şahñ-ı dāne pirincine ol mehüñ
Bir lü'lü' olsa bir şadef-i dürr-i āb-dār
3. Ğam yime ħ'ān-ı vaşla dilā irmedüm diyü
Bir gün ola ki nān [u] nemek ħaqqın aña yār
4. 'Ar' arla serv ağacı şanavber kıvağ çenār
Tolmalar ile yañni yinür tar tur ħıyar
5. Gel ey **Nihālī** aşçı nigārı idüp mediğ
Kim kıyma kıyma tağta-i laħm oldı şaħmvār

327.

Şevki⁴⁴¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Ruğlarıñ kim bāğ-ı ħüsn içre senüñ elma şatar
Nār-ı ğayretle yanup 'aşıklarıñ ayva şatar
2. Ĥālün ey dil-ber yüzünde leblerün 'arz itdügi
Bir Ĥabeş tıflına beñzer Ka'bede ħurmā şatar
3. Ĥālden üşmiş megesler üstine yir yok meded
Beñzer ey sükker-dehen la' lün senüñ ħelvā şatar

[72^a]

4. Zülf-i müşğīnün yüzünde zāhir idügi ħaṭuñ
Rūm içinde bir 'Arab şan 'anber-i sārā şatar
5. Ehl-i dildür diyü **Şevki**yi mezād itdi felek
Bāğbandur güyiyā bir bülbül-i güyā şatar

328.

Nihālī*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Bir güzel şerbetçiye cān ile oldum müşteri
Kim kesād itdi lebi cüllābı şehd ü sükkeri

⁴⁴¹ Bu gazel, *Edimeli Şevki Dīvānı*'nda bulunmamaktadır.

2. Luṭf ile ŧekker sözi ŧehdüñ eritmiŧ yüregin
Çahr ile ŧir̄in lebi fuḳā‘ a ḳoymıŧ ŧekkeri
3. Lebleri sırrın fuḳā‘ dan ŧorma ey ‘ aŧıḳ anuñ
Rind-veŧ cām-ı ŧurāḫiden ŧoralum gel beri
4. Isıya ḳarlar mı ḳatlanur ki her engel gelüp
Tārik-i bādeyle iḫe ol ŧeker ŧerbetleri
5. Ey **Nihālī** medḫ idüp ŧerbetçi gibi dil-beri
Çün ‘ asel bal ŧehd ile sükker ŧunar hem lebleri

329.

Tecellī⁴⁴²

fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün

1. Āfitāb-ı cihāndur nergis
Pertev-i āsumāndur nergis
2. Bir nazarda ŧükūfezār iḫre
Gül-i bāğ-ı cināndur nergis
3. Taḫt idinmiŧ ḫarīm-i gülzārı
Ḫusrev-i ‘ izz ü ŧāndur nergis
4. Gün gibi i‘ tibārdan düşmez
Öyle bir kāmurāndur nergis
5. Zeyn idüp sāḫa-i ḫemenzārı
Zīveri büstāndur nergis
6. Tuğ-ı cünd-i bahār iken sünbül
‘ Alem-i gülsitāndur nergis
7. Ey **Tecellī** ŧu‘ ā-ı mihr-āsā
ŧubḫ-ı devlet niŧāndur nergis

⁴⁴² Bu gazel, *Tecellī Divāni*’nda bulunmamaktadır.

330.

Nihālī*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Sen palān-düz olalı ey şūh-ı serv-i sīm-ten
Sāz gibi incelenüp zerd ü nizār oldı beden
- [72^b]
2. Al palānın h̄ar raq̄ībūñ çayıra şal otlasun
Nev-bahārum biz senūñle idelüm seyr-i çemen
3. Ol raq̄īb-i bed-liq̄āya bir semer lāzım durur
Gice gündüz fışkı taşısun 'adū-yı bed-suhan
4. Bir palān lāzım 'adūya ey semerci-zāde çün
Bed-liq̄ā vü bed-zebān olmış raq̄īb-i gürgden
5. Ey **Nihālī** ol palāncı dil-berini vaşf idüp
Rüz [u] şeb eyle du'ālar ol şeh-i sīm-ı-beden

331.

Külāhī*8'li hece vezni*

I

Ne var ise varı yoğı
Şomuna virem şomuna
Bulducağum azı çoğı
Şomuna virdüm şomuna

II

Eger kördür eger saq̄at
Şomuna çalışur evq̄āt
Ne gurus̄ q̄aldı ne toq̄at
Şomuna virdüm şomuna

III

Şomuna virdüm paşalığı
İdinemedüm gişiligi
Hep olanca düşeligi
Şomuna virdüm şomuna

IV

Dünyâ için haylamazam
Mülke gönül bağlamazam
Dünyâ için ağlamazam
Şomuna virdüm şomuna

V

Külâhî dir sevdicegüm
Şomunlıdur şanducağum
Her ne ise bulducağum
Şomuna virdüm şomuna

332.

Nihâlî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Bir güzel derzînüñ oldı bu gönül âvâresi
Kim anuñ 'uşşâka dâ'im eksük olmaz pâresi
- [73^a]
2. Gözlerüm engüştväne kirpigümdür igneler
Derd ile inceldi zerd oldı tenüm pür hâresi
3. Derd ile inceldi çirpi ipi mânendi tenüm
Yaş ile tıldı tebâşîre bu gözüm kıaresi
4. Rüz [u] şeb şubh u mesâ gündüz gice derzî güzel
'Işkı ile şevkı ile olmışam bî-çâresi
5. Dil metâ'ı şındı biçilmez mi vaşluñ câmesi
Ey **Nihâlî** ben o mâhuñ olmışam âvâresi

333.

Uşûlî⁴⁴³

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. Mısr-ı hüsnüñ şimdilik sulţânı Yûsuf Bâlidür
Cân ile ol hâce-i hüsnüñ kulu olmalıdır

⁴⁴³ *Uşûlî Divânı*, s.127.

2. Ağzuñ ile k̄āmetüñ zülfüñ benüm çok sevdüğüm
Ayağüñ toprağı haqqı baña dünyā mālıdır
3. K̄an ile t̄oldurdı ağzın yāremüñ bugün yine
Söyleşür mi⁴⁴⁴ kimse ağzuñla⁴⁴⁵ cihān kıttālıdır
4. Söylenen dillerde şimdi Leylī vü Mecnün degül
Zülfüñ ile bu dil-i dīvānemüñ⁴⁴⁶ aḥvālıdır
5. Kim dūrür dervīş **Uşūlī** dir iseñ şāhum eger
Tekyegāh-ı miḥnetüñ bir iḥtiyār abdālıdır

334.

Şikāri

7'li hece vezni

I

Evvel başdan yitişsin
Baqlavadur baqlava
K̄arnumuzda itişsin
Baqlavadur baqlava

II

Begenmeyor degmesi
K̄olaycadur yimesi
Lāzım degül dimesi
Baqlavadur baqlava

III

Yinür begüm diş ile
H̄ūra geçer kış ile
Ne şalarsın baş ile
Baqlavadur baqlava

⁴⁴⁴ söyleşür mi: söyleşimez D.

⁴⁴⁵ ağzuñla: gamzeñle D.

⁴⁴⁶ dīvānemüñ: dīvānenüñ D.

IV

[73^b] Kim ki aña mâ'ıldür
Hem sözüme kı'ıldür
Sen didügün degüldür
Baqlavadur baqlava

V

Şikâridür buyuran
Şafâdadur kayuran
Tiryâkiyi toyuran
Baqlavadur baqlava

335.

Sehmi⁴⁴⁷

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

I

Zümre-i hûbâna ben üftâde 'âşık Sehmi⁴⁴⁷
Bellidür mâhiyyetün dünyâda 'âşık Sehmi⁴⁴⁷
Tekye-i 'uzletdeyem irşâd olan gelsün beri
Pîr-i 'ıŝkuñ şâhib-i seccâde 'âşık Sehmi⁴⁴⁷

II

Âşinâyam 'ilm ile bigâne zann itmeñ beni
Nâr-ı hecre per yakup pervâne zann itmeñ beni
Böyle pejmürde görüp dîvâne zann itmeñ beni
Açmazam râz-ı derûnum yada 'âşık Sehmi⁴⁴⁷

III

'Işk ile âlûdeyem ayrılmazam şâm u seher
Hamdüli'llâh yok durur mir'ât-i kalbümde keder
Câhile baş egmezem 'âlemde şâh olsa eger
Hâk-i pây-i kâmilem üstâda 'âşık Sehmi⁴⁴⁷

IV

Râziyam hükmi Celîle gayırdan itmem dilek
Kadrümi fehm eyleyüp taŝsîn okur ins ü melek
Nehr-i ŝire sâye şaldı şehr-i Hindistâna dek
Nâm u ŝânım söylenür Bursada 'âşık Sehmi⁴⁴⁷

⁴⁴⁷ Bu gazel, *Sehmi Divânı*'nda bulunmamaktadır.

336.

Ḳayğusuz*8'li hece vezni*

I

Biz bu gice bengî idük
 Tan tana şakıldı şıçan
 Tarhanadan marhanadan
 Aldı pâyın gitdi şıçan

II

Ḳovuñuz gitsün haqqına
 Düşdi h̄âcenüñ faqına
 Bir büyük bekmez küpine
 Baħrî gibi taldı şıçan

III

[74^a] Yir altındadur evleri
 Egri bügridür yolları
 Öñine düşmiş begleri
 'Askerini çekdi şıçan

III

Ana bacı ana bacı
 Gözlemedin kırdı sacı
 Otuz iki bazlamacı
 Of dîmeden yutdı şıçan

IV

Bağlu imiş postalını
 Yağlı imiş postalını
Ḳayğusuzuñ postalını
 Ḳap'ardından çaldı şıçan

337.

Nizâmî⁴⁴⁸*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün*

I

Her perî yüzini kim tıtdı ğam-efzây şaķal
 Yüzini ķaralayup eyledi rüsvây şaķal
 Gizlü 'aybını 'ıyân itdi ser-â-pây şaķal
 Şaķal ey vây şaķal vây şaķal ey vây şaķal

II

Ol ki sözi iki olmazdı ne kim söyler ise⁴⁴⁹
 Şaķalı ķavuşıcaķ her ne ķadar dil-ber ise
 Şaķalından sözi geçmez kime kim söyler ise
 Şaķal ey vây şaķal vây şaķal ey vây şaķal

III

Bir perî-çihre ki bulunmaz idi mişli cemîl
 Kimse luţfindan anuñ itmez idi ķâl ile ķîl
 İki dirhem şaķalıyla ne 'aceb oldu şaķîl
 Şaķal ey vây şaķal vây şaķal ey vây şaķal

IV

Ol ki derdinden oda yaķmış idi lâle ciger
 Yüzini görse hayâdan utanurdu⁴⁵⁰ gül-i ter
 Şaķalı biteli olmuşdur adı şimdi şaķar
 Şaķal ey vây şaķal vây şaķal ey vây şaķal

V

Her ki hüsne tayanup 'aşıkınıñ göñlini şır
 Şaķalı bitse peşimânlıķ odı cânını yir
 Şaķaluñ yolar u uğraduđına⁴⁵¹ derd ile dir
 Şaķal ey vây şaķal vây şaķal ey vây şaķal

⁴⁴⁸ *Karamanlı Nizâmî Divânı*, s. 232-33.

⁴⁴⁹ olmazdı ne kim söyler ise: olmaz neye hükm eyler ise D.

⁴⁵⁰ utanurdu: kızarurdu D.

⁴⁵¹ yolar u uğraduğına: yoldurup uğraşduğına D.

VI

[74^b] Bir perī-zāde⁴⁵² gül-endām [u] şanavber-ğad iken
Lāle-ruḥsār [u] semen-çihre vü gül-gün-ğad iken
Şağalı bitse olur gül yüzi gözlerde diken
Şağal ey vāy şağal vāy şağal ey vāy şağal

VII

Her kime kim şağal ucından irer derd ü 'anā⁴⁵³
Yoldurup yolmağ ile bulmaya derdine devā
Egdirüp⁴⁵⁴ eñegini bağlamayınca komıya
Şağal ey vāy şağal vāy şağal ey vāy şağal

VIII

Ey Nizāmī niçe cevır itdi ise saña nigār
Birine biñ 'ivaż eyledi şağal āḥir-i kār
Kime uğrar ise öldüm⁴⁵⁵ diyüben şağı şağār
Şağal ey vāy şağal vāy şağal ey vāy şağal

338.

Ġazālī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Az olur 'aşıklara cevır ü cefası kızlaruñ
Çoğ olur endāzededen mihr ü vefası kızlaruñ
2. Nāz ile abu a kız gelin bu neymiş diyicek
Neydügi ma' lüm olur zevk ü şafası kızlaruñ
3. Kılıdur cümle ḥalā 'iğ yalıñuz bir ben degül
Şu gelinlikden göçüp kadın olası kızlaruñ
4. Dir görenler kim şafağ tahtında kaldı āfitāb
Gün yüzine bürqa' olsa al alası kızlaruñ
5. Göreliden gün yüzün biğāne oldum ḥalkdan
Kāşkī ben olmayaydum āşināsı kızlaruñ

⁴⁵² perī-zāde: perī-zād u D.

⁴⁵³ irer derd ü 'anā: ire renc ü ğinā D.

⁴⁵⁴ egdirüp: öldürüp D.

⁴⁵⁵ öldüm: öldi D.

6. Görinür gözüme Leylî saçları Mecnûnvâr
İdeli Mecnûn beni öldürdi yâsı kızlaruñ
7. Ey Ğazâlî ' arifâne terk idüp oğlanları
Yüri var şimden girü ol mübtelâsı kızlaruñ

339.

Râzî

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. İsterem size sögem bire ekâbir gidiler
A...mları g...tleri bol aqçesi vâfir gidiler
2. Aqçemüz çok diyü olmuş işiñüz fısq [u] fücür
Bre ' aşî bre fâsîq bre fâcir gidiler
3. Gülişür qavm-i cehennemde size mülhidler
Ol ' azâb içre yüregüm size acır gidiler

[.....]⁴⁵⁶

340.

[Ğazâlî]

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün[.....]⁴⁵⁷[75^a]

1. ...m kısıq gibi kısıq yirde yapılmış hânedür
Aña nisbet [...] ⁴⁵⁸ oynatmalu meydândur büzük
2. Germ olup bâzâr-ı şehvet kızğun olsa müşteri
Ey Ğazâlî her neye şatılsa erzândur büzük

⁴⁵⁶ Varak kopukluğundan dolayı bu manzumenin sonu eksiktir.⁴⁵⁷ Varak kopukluğundan dolayı bu manzumenin başı eksiktir.⁴⁵⁸ [...]:

341.

Ḳāsım Çelebi*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Ḳuvvet-i bāzūsına gāyet de mağrūr oldı s...k
Anuñ için dil-berüñ destinde mağhūr oldı s...k
2. Bir zamān müstağnī-i bezm-i vişāl eyler iken
Şimdi ammā zelle-i cānāndan dūr oldı s...k
3. Düşmez idi dillerinden bir zamān dil-berlerin
Nām-ı 'ālem-veş olup mümtāz u meşhūr oldı s...k
4. Nā-murādı 'āķıbet başdan çıkardı ol gurūr
Mū gibi bir 'avretüñ a...ında mestūr oldı s...k
5. Gördi küstāh olduğın burdı kulağın rüzigār
Ḳāsımuñ şankim hemān destinde tanbūr oldı s...k

342.

Feyzī Efendi*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Ma' den-i kân-ı şafā genc-i nihāndur sūhteler
Sa'y ile kesb-i 'ulūma mālīkāndur sūhteler
2. Baş göz ile görmez ol 'ārifleri nā-ehl olan
Cān göziyle kıl nazar cānāna cāndur sūhteler
3. Zāhiren olmuş esīr-i derd-i 'ışk-ı dil-berān
Ma'nīde ammā ki 'ilme 'āşīkāndur sūhteler
4. Her birinüñ var elinde bir kitābı ders oğur
Ġurbet içre mübtelā-yı dil-berāndur sūhteler
5. Mürde ihyā idüp olmuş nuṭq-ı 'İsī-demleri
Pāy-i taht-ı cism-i cāhil üzre hāndur sūhteler
6. 'İzz ü cāhı terk idüp ammā ki oldılar faķīr
Faķr [u] faħruñ mūcibince dāhilāndur sūhteler

7. **Feyzî** vaş itseñ sezâdur anları her vech ile
Zât-ı pākize bihîñ ü âşafândur sūhteler

343.

‘**Āşık** ‘**Ömer**⁴⁵⁹

15’li hece vezni

I

[75^b] Çok şükür geldüm yitişdüm bir laîf eyyâma ben
Üçler yidiler elinden içebilsem cāma ben
Nāzenînum añladı ki irmedüm aḥşāma ben
Cennet-i a‘ lā diyü seyrāna geldüm Şāma ben

II

Her seḥer seyrāna çıkdum ne mübārek çağı var
Seyyāḥ olup aña vardum çevre yanında bâğı var
Üçler yidiler maḳāmı anda kırklar tağı var
Cennet-i a‘ lā diyü seyrāna geldüm Şāma ben

III

Diyār-ı ğurbete çıkdum terk eyledüm şilāyı
Ḥaṭībler minbere çıksun diñleyelüm du‘ āyı
Yā altında yā üstinde dirler cennet-i a‘ lāyı
Cennet-i a‘ lā diyü seyrāna geldüm Şāma ben

IV

Dir ki ‘**Ömer** rüz [u] şeb gözlerümden kan yaş aḳar
Şālîḫiyye dil-berleri şalınur köşke çıkar
Yedi ırmaḳ sekiz ḳapu dördi ḳıbleye baḳar
Cennet-i a‘ lā diyü seyrāna geldüm Şāma ben

⁴⁵⁹ Bu koşma, ‘*Āşık ‘Ömer Divāni*’nda bulunmamaktadır.

344.

Mehdî*11'li hece vezni*

I

Gel ey dil ney ne söyler gör dem-be-dem
 Çeng kânûn remz ile dir dem-be-dem
 Tanbūr berbaṭṭ böylece dir dem-be-dem
 Dem bu demdür dem bu demdem dem bu dem

II

Bunı söyler gice gündüz mihr ü mäh
 Bunı söyler her gedā vü pādīshāh
 Bunı söyler hep re' āyā vü sipah
 Dem bu demdür dem bu demdem dem bu dem

III

Bunı söyler her nefes ' Arab ' Acem
 Bunı söyler Hind [ü] Sind [ü] Türk [ü] Deylem
 Bunı söyler dīv melek ibn-i Ādem
 Dem bu demdür dem bu demdem dem bu dem

IV

Bunı söyler babalar evlādına
 Bunı söyler dedeler aḥfādına
 [76^a] Bunı söyler cümlesi ecdādına
 Dem bu demdür dem bu demdür dem bu dem

V

Ġonçe vü süsen bunı her ḥāl ile
 Lāle vü gül bunı söyler ḳāl ile
 Tūtṭ/bülbül bunı söyler bāl ile
 Dem bu demdür dem bu demdem dem bu dem

VI

Mehdîyi dem-be-dem nālān eyleyüp
 Çeng [ü] kânûn āh u efgān eyleyüp
 Dir ḳopuz derd ile giryān eyleyüp
 Dem bu demdür dem bu demdem dem bu dem

345.

‘*Āşık* ‘*Ömer*⁴⁶⁰*mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün*

1. Didüm cānā cemālūñ tā ki n’içün böyle meh-veşdür
Didi andan hāzer eyle seni yaqar bir āteşdür
2. Didüm kāküllerüñ cānā n’içün ‘uşşāka yüz virmez
Didi yüz buldı benden anuñ içün böyle ser-keşdür
3. Didüm cānā nedür bu gerdenüñde⁴⁶¹ dāne fülfüller
Didi bir sevdügüm geldi Yemenden virdi peşkeşdür
4. Didüm cānā cihān içre senüñ var mıdur aqrānuñ
Didi ben görmedüm dirler görenler Yūsufa eşdür
5. Didüm cānā bu hüsn ile mişāli çağını bilsem
Didi ey[ā] ‘*Ömer* yaşum hemān on dört on beşdür

346.

*Nābī*⁴⁶²*fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün*

1. Dil-i zāruñ nigeñ-i hāseti bir berberedür
O da ağıyar ile gör tālī‘ i kim ber-beredür
2. Bār virmez dime bir tāze nihāli seyr it
Bāğ-ı vaşlında o şāh-ı keremüñ ber-beredür
3. Gerçi açmaz saña dil derd-i derünün ammā
Seng-i hecrüñ ile ey mīr-i cefā pür-beredür
4. Körpedür bilmez o āhū-yı çerāgāh-ı bahā
Niçedür semt-i vefā būs-ı lebi bir beredür
5. Vardı Çin ü Hotene bulmadı būy-ı zülfüñ
‘Azmi *Nābī* dil-i sevdā-zedenüñ berberedür

⁴⁶⁰ ‘*Āşık* ‘*Ömer Divānı*, s. 217.⁴⁶¹ gerdenüñde: mäh cemälde D.⁴⁶² Bu gazel, *Nābī Divānı*’nda bulunmamaktadır.

347.

‘Āşık ‘Ömer⁴⁶³*11’li hece vezni*

I

Cānum senüñ hūb cemālūñ görelī
 İntizāram inan v’allāhi ‘Ömer
 [76^b] Gel beni ağlatma Mevlā ‘ışığına
 Cānum kılcā kıaldı bi’llāhi ‘Ömer

II

Haķıķı severem sen gül-‘izārı
 Va’llāhi sevmezem ğayrı dildārı
 Her ğün olmaz ise ahyānen bārı
 Bendeñ ziyārete gel ğāhı⁷ ‘Ömer

III

Çeşme gibi ğöñül saña çün aķar
 ‘Āşık ğöñlin yıķan Ka‘beyi yıķar
 Şıdķ ile āh itsem ‘ālemi yaķar
 Yamandur ‘āşıkıların āhı⁴⁶⁴ ‘Ömer

IV

‘Işık ile ne hāle varduğum ğördüñ
 Sen beni haķıķı severüm dirdüñ
 Nāz eyleyüp şimdi ne yüz çevirdüñ
 Yā nedür ‘Ömerüñ ğünāhı ‘Ömer

348.⁴⁶⁵**Nihānı***fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün*

1. Bir ğüzel derzīnūñ oldu bu ğöñül āvāresi
 Eksük olmaz kim anuñ ‘uşşāķa dā’im pāresi
2. Kırpığumdür igneler engüştväne ğözlerüm
 Kıanlı yaşum al iplik eski ten āvāresi

⁴⁶³ ‘Āşık ‘Ömer *Divānı*, s. 217.

⁴⁶⁴ yamandur ‘āşıkıların āhı: ‘āşıkların āhı yamandur D.

⁴⁶⁵ Bu ğazel, *Nihānı Divānı*’nda bulunmamaktadır.

3. Āteş-i sīnemde gel kızdur ütün̄i dōstum
Minneti külhencinün̄ kendüye yüzi qarası
4. Yüzün̄ astāruñ degül ol derzī̄ dil-berden yaña
Yoḥsa çalınur raķībā lehçenün̄ āvāresi
5. Ey **Nihānī̄** derzī̄ dil-berler çoçayum dir iseñ
Külḥenī olmaḳdan özge yoḳdur anuñ çāresi

349.

‘Āşık ‘Ömer⁴⁶⁶*fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün*

I

Dil saña meyl itdi cānā dehre sulṭānum Ḥasan
Şevḳ-i rūyuñla ḥayālün̄ oldı mihmānum Ḥasan
Rüz [u] şeb āh u eninün̄le vücūduñ yāredür
Merhem-i vaşluñla şar ey zaḥma⁴⁶⁷ Loḳmānum Ḥasan

II

Sīnemüz şad-pāre oldı ol siyāh müjgān ile
Rüy-ı dil göster efendim cūd ile iḥsān ile
İşiginde çākerün̄-veş bağladum bil cān ile
Bāb-ı luṭfuñ yaşdanam var ‘ahd ü peymānum Ḥasan

III

[77^a] Ğurre⁴⁶⁸ olma ḥüsnün̄e görme in̄ende sen seni
Ḥaṭṭ-ı rūyuñ gelmeden āġuşa çekdürsem seni
Bāġ-ı ḥüsnün̄ bāġbānı eylemişken ben beni
Bu ġarībün̄ redd idüp aġlatma cānānum Ḥasan

IV

Bu ‘Ömer dir pendümi diñle güzeller serveri
Nār-ı ‘işkuñ def i yoḳdur kül ider hem⁴⁶⁹ mermeri
Ḳıl ḥazer sūz-ı derūnum ḳıla te’sīr ey perī
Seni iflāḥ itmez ey meh āh u efgānum Ḥasan

⁴⁶⁶ ‘Āşık ‘Ömer *Divānı*, s. 422.

⁴⁶⁷ ey zaḥma: zaḥmıma D.

⁴⁶⁸ ġurre: ġarrā D.

⁴⁶⁹ ider hem: iderdüm D.

350.

Muṣṭafā Çelebi*11'li hece vezni*

I

Bülbül oldum senüñ hüsñüñ bāğına
 Al yañağüñ taze güldür İsmā'îl
 Mā'îl oldum gerdānımuñ ağına
 Beyāz gerdān çifte hāldür İsmā'îl

II

Şarābı taldura bārī içilsün
 Perīşān göñlümüñ pası açılsun
 Söyle lisānuñdan şeker şaçılsun
 Sözüñ şīrīn lebüñ baldur İsmā'îl

III

Çaşlarıñ çatup kirpiklerüñ yasma
 Aradan selāmuñ şabāhuñ kesme
 Luṭf eyle sulṭānum bendeñe küsme
 Gel bu 'adāveti kaldur İsmā'îl

IV

Cevāhir qadrini bilmeze şatma
 Olur olmazlarıñ sözini tütma
 Öldürürseñ öldür sözüm red itme
 Muṣṭafā kapuñda kuldur İsmā'îl

351.⁴⁷⁰**'Āşık 'Ömer***fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

I

Hāḡ ḡaṭādan şaḡlasun dīdārın 'Oşmān Şāhımuñ
 Bād-ı şarşardan gül [ü] gülzārın 'Oşmān Şāhımuñ
 Şem' a ġālib eylesün envārın 'Oşmān Şāhımuñ
 Yaḡmağā pervāne-veş ağıyārın 'Oşmān Şāhımuñ

⁴⁷⁰ 'Āşık 'Ömer *Dīvānı*, s. 337-38. Bu murabba, *Dīvān*'da Aḡmed Şāhımuñ redifli ve 5 benddir.

II

Yoluña kıldum fedâ cân [u] seri ben sîne-çāk
 Yār için olsa gelür mi ‘ aşıkuñ ‘ aynına bāk
 [77^b] Hâḫırı bulsun feraḫ tek bendesin itsün helāk
 Tütmasunlar dest-i ḫaçerdārın ‘ Oşmān Şāhımuñ

III

Tıfl-ı ebced dersin⁴⁷¹ almış ‘ ilm ile irşādını
 Ser-firāz it ‘ ömrini yā Rab ḫad-i şimşādını
 İdemez ḫaḫ ‘ ā tekellüm yañılur evrādını
 Tūḫīler gūş eylese⁴⁷² güftārın ‘ Oşmān Şāhımuñ

IV

Dil-rübālar arasında ey ‘ Ömer budur ‘ alem
 Nüşḫa-i mihr [ü] vefānuñ şerḫine ḫaşı ḫalem
 Şādıḫ ‘ aşıklar anuñ çekmez cefāsından elem
 Götürürler cevri⁴⁷³ āzārın ‘ Oşmān Şāhımuñ

352.⁴⁷⁴

Aḫovalı-zāde Hâtem Aḫmed Efendi

mefā ‘ ilün mefā ‘ ilün mefā ‘ ilün mefā ‘ ilün

1. Hāzer kim tel kırar vādīlerinde zülf-i sanḫuruñ
 İki telli ḫaḫnuñla bağlama ‘ uşşāḫ-ı rencūruñ
2. Ser-i zühhāda çal ney-zen ‘ aşā-yı nāyı ben şimdi
 Girift- ‘ işve-i ḫānūnıyam bir Şāh Mañşūruñ
3. ḫara düzen virür mi ḫadr-i mişḫāl ‘ aşıḫ-ı zāra
 Bozuḫdur kār-sāz-ı erḫānūn çarḫ-ı pür-şūruñ
4. Düdüksin hem-nefir-i maḫremān-ı ‘ işret olmazsın
 Efendi perdesüzdür zūrna-i minḫār-ı menḫūruñ
5. Tulum gibi çıḫırtma şeyḫ efendi şūḫ-ı Bulḫārı
 ḫudūm-ı vuşlatın çār pāreletme rāz-ı mestūruñ

⁴⁷¹ ebced dersin: ebced-hānım D.

⁴⁷² eylese: eyleye D.

⁴⁷³ götürürler cevri: getirir cevri çeker D.

⁴⁷⁴ Hâtem Dīvānı, s. 349. Bu gazel, Dīvān’da 9 beyittir.

6. Rebāb olsa n'ola tabl-ı dil-i def germ-i ' uşşāķı
Boru-yı turş ile kōs diñlemiş bir mehter-i cevrũñ
7. Bilüm bükdi kemānī қаşları çengī edālarla
Қavāl itdi beni pes-perde istiğnā-yı mevfũruñ
8. Gelince meclise ol āfitāb-ı mağribī **Hātem**
Açıldı perde-i şarkīsi seyrāngāh-ı ŧanbũruñ

353.

Refī'ā

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Hāyāl oldı bize zevķ-i temāşası Beşiktaşuñ
Gözümüzde uçar қаşr-ı dil-ārāsı Beşiktaşuñ
 2. Umup teşrifũni şāhā durup ber-pā yine gel dir
Lisān-ı hāl ile her serv-i ra' nāsı Beşiktaşuñ
- [78^a]
3. Nazīri mehd-i ' ālemde bulunmaz ger fedā olsa
Sezā ŧıfl-ı dile āb-ı muşaffāsı Beşiktaşuñ
 4. Güzel 'ıyd eyler idük dest-būs ruşşat olsaydı
Bize el virmedi hũbān-ı zībāsı Beşiktaşuñ
 5. Şafāsından bizi dũr eyledi devr-i felek ammā
Derũnumda şavāb-ı rāhat-efzāsı Beşiktaşuñ
 6. Olup bir gül-bũn-i nāza **Refī'ā** cān ile meftũn
Ben oldum ' andelīb-i zār u şeydāsı Beşiktaşuñ

354.

Meħemmed Rızā Efendi

fe' ilātũn fe' ilātũn fe' ilātũn fe' ilũn

1. Қalbũmi cũşa getürdüñ yine cānum Aħmed
Bu niğehler nedür ey şũħ-ı cihānum Aħmed
2. Dil-i şeydā hedef-i nāvek-i müjgānuñdur
Aña rahm eyle meded қаşı kemānum Aħmed

3. Karşumuzda yürime çāk-i girībān luṭf it
Şabra ṭāḳat ḳomaduñ rūḥ-ı revānum Aḥmed
4. Seni pehlūya çekerdüm baña Mevlā virse
Saña ḳalmazdı cihānda nigerānum Aḥmed
5. Dil-i meyyāl-i **Rızā**da ḳomaduñ şabr u ḳarār
Ḳatı pür-şīvesin ey ḡoñçe-dehānum Aḥmed

355.

‘Āşık ‘Ömer⁴⁷⁵

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

Açılır evvel bahārı ḥüb hevāsı İzmirün
Dem sürer leyl ü nehār ehl-i şafāsı İzmirün
Niçe yüz biñ nāz ile reftār ider serverleri
Şalnur ṭāvūs-veş La‘līn Ḳabāsı İzmirün

II

Ṭaḡa virmiş arḳasını şular aḳar āb-dād
Āl-i ‘Oşmān ülkesinde söylenür dillerde yād
Kendüye dürlü metā‘lar getirür āb ile bād
Leb-i deryā şehri-şīrīn ḥüb hevāsı İzmirün

III

Bir perī ruḥsārenün çün ruḥların gördüm hemān
Ben daḡı el bağlayup ḳarşusına ṭurdum dīvān
Uḡrayup bu bendesine virdi selām ol cevān
Serv-ḳamet ḥüsni āfet dil-rübāsı İzmirün

IV

Dir ki ‘Ömer ḡāfil olma mevt irişür nā-gehān
Sīnemi itmiş nişāne destine almış kemān
Bir mu‘azzam ḳal‘a ṭurmuş şāha beñzer bir zamān
Şūretin naḳş eylemişdür Ḳaydefāsı İzmirün

⁴⁷⁵ ‘Āşık ‘Ömer *Dīvānı*, s. 338.

356.

Revnaķi*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. İkl̄mān-ı seb' ada kân-ı sa' âdetdür Mışır
Ümm-i dünyâda velî ehl-i kanâ' atdür Mışır
[78^b]
2. Her gelen cāna bu yirde çok ri' âyetler olur
Görmeyen görsün hel' aşıkā vilāyetdür Mışır
3. Bunca begler ' adl ile hük̄m-i hük̄met itmede
Sikke-i dīnārı kânı bī-nihāyetdür Mışır
4. Dört ocağūn erleri ger nām ile yād olmada
Yūsuf-ı Dārā gibi şāh-ı himāyetdür Mışır
5. **Revnaķi** maķşūdını herkes gelür bundan alur
Her bir eşyā ile ʔoludur ğanimetdür Mışır

357.

Rūhī-i Bağdādī⁴⁷⁶*fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün*

1. Zīr ü bālāsına baķ ol ʔaṭ-ı ' anber-fāmuñ
Cennet üstinde ya altında dimişler Şāmuñ
2. Bu işāret ki dinür evvel-i Şām āhīr-i Şām
Zülfine ʔaṭṭına[dur] ol meh-i sīm-endāmuñ
3. Ehl-i ' işķa bu imiş remz-i ' aleyküm bi'ş-Şām
Zülfine bend olalar sen büt-i hūn-āşāmuñ
4. Şāmdan Ka' beye gitmek gibidür zülfüñden
Şafḥa-i ' arızuña ' azm-i dil-i nā-kāmuñ
5. Ey gönül Şām ğarībān diyü düşdüñ Şāma
Geçdi ammā ğam [u] endūh ile şubḥ u şāmuñ

⁴⁷⁶ Bağdatlı Rūhī Dīvānı, s. 764. Bu gazel, Dīvān' da 7 beyittir.

6. **Rûhiyâ** şaşlasun Allâh gözinden felegüñ
Mâh-rûlarla ‘aceb revnağı vardır Şâmuñ

358.

Sultân Selîm Hân

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

1. Benüm ol dil-ber-i ra‘nâ yañağı gül-‘izârumdur
Enîsüm münisüm yârüm ‘azîzüm ğam-güsârumdur
2. Beligrâd u Kütâhiyye Malâtiyye Şemâhiye
Edirne Filibe Vardâr Yeñice Üsküdârumdur
3. Benüm â Rûm Sitanbulum Ğalâta Bursa Engürim
Çü Şâm u Kayşer-i Rûmum ‘acâ’ib şehriyârumdur
4. Semerķand u Hôrâsânım çü Şîrâz bâğ-ı Bağdâdum
Hıta vü Çin ü Mâçînüm Mışır tahtına varumdur
5. Şikeste beste dervîşüm adum şorsañ **Selîm** Şâhum
Habîbüñ vaşfını demek benüm resm ile kârumdur

359.

Meħammed Rızâ

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1. Baña luţf eylemedüñ ey şeh-i hûbânım Nûh
Tutdı dünyâ yüzini nâle vü efgânım Nûh
2. Bu kadar ‘ahdi ferâmüş idesin lâyıķ mı
Bendeñe luţf [u] mürüvvet kanı sultânım Nûh
3. Ârzü-yı kad-i mevzûnuñ ile şubh u mesâ
Murğ-ı dil nâle kıılır serv-i hırâmânım Nûh
4. Keşt-i cismi hâlâş eyleyemem eşkümden
Hızr-veş gel yitiş ey menba‘-ı ihsânım Nûh
5. Eşk-i hûninine raħm eyle **Rızâ**nuñ luţf it
Deheni ğonçe lebi la‘l-i Bedaħşânım Nûh

360.

[79^a] 'Uzletî*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

I

Bir teferrüc dil-güşâdur ƣal' a-i Seddü'l-baħir
 'Āşıkā cānlar fezâdur ƣal' a-i Seddü'l-baħir
 Biñ ģamuñ def' eyles olsa ehl-i dildâr âdemi
 Hem muħibbî âşinâdur ƣal' a-i Seddü'l-baħir

II

Topları kıbleye ƣarşu ģamd ider Mevlâya gör
 Ƙahr idermiş hey'eti her düşmen [ü] a' dâya gör
 Güyiyâ sed çekdi İskender yine deryâya gör
 Mu' cizât-ı Muştafâdur ƣal' a-i Seddü'l-baħir

III

Kükreyüp arslan mişâli birbiriyle baƣışur
 Muntazırdur ģaşmına virmez emānı tuţuşur
 Bunca ceng-âver içinde yegdür Allâħ ƣağrışur
 Der-^ç adū baña ģidâdur ƣal' a-i Seddü'l-baħir

IV

'Uzletî hergiz ģağalardan anı hıfz ide Ĥaƣ
 Dilerem ģâkine başmaya 'adūdan yad ayak
 Hem Vedūd ismiyle her dem cüş iden deryâya baƣ
 Bâ iş-i ģayr-ı şenâdur ƣal' a-i Seddü'l-baħir

361.

Ƙabûlî⁴⁷⁷*mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün*

1. Râhında⁴⁷⁸ fedâ eyle dilâ cāmı ' Alinün
 Olmaz mı fedâyilere işsānı ' Alinün
2. Şirâne süvâr olsa n'ola Döldül-i nâza
 Öñince benem Ƙanber-i püyānı ' Alinün

⁴⁷⁷ Ƙabûlî *Divânı*, s. 634. Bu gazel, *Divân*'da 6 beyittir.

⁴⁷⁸ rāhında: yolında D.

3. K̄al^c oldu der-i k̄al^c a-i Hayber gibi i^c c̄az⁴⁷⁹
K̄anlar şaçalı t̄iġ-i dem-efşānı ^c Alīnūñ
4. Başdı başar-ı cāna cilā virmede āhir
Ayaġı tozı kuġl-ı Sıfāhānı ^c Alīnūñ
5. K̄anlar aqıdur ġamze-i ġülzārı⁴⁸⁰ **K̄abūlī**
K̄üyında olursañ n'ola k̄urbānı ^c Alīnūñ

362.

Mecāzī

mefā^c īlūn mefā^c īlūn fe^c ulūn

1. Cevān olsa n'ola pīrāne Ya^c k̄ub
Ki beñzer Yūsuf-ı Ken^c āna Ya^c k̄ub
2. N'ola itmezse eşhāşa vefāyı
Cefā itmez hele yārāna Ya^c k̄ub
3. Nücūma gerçi beñzer bu ġüzeller
Velī beñzer meh-i t̄ābāna Ya^c k̄ub
4. Ruġı rengīn olur la^c l-i leb-i ter
Olursa ġül gibi mestāne Ya^c k̄ub
5. Perī-peyker bir āhūdur melek-ġū
Anuñçün meyl ider insāna Ya^c k̄ub
6. Firāq-ı Yūsuf ile t̄utdı m̄ātem
Ki beñzer şūretā ruhbāna Ya^c k̄ub
7. **Mecāzī** bakmasa t̄añ mı raqībe
Nazar ider mi ġiç şeytāna Ya^c k̄ub

⁴⁷⁹ i^c c̄az: aġyār D.

⁴⁸⁰ ġülzārı: kerrārı D.

363.

[79^b] Dā'î*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Ben seniñ kem-ter uluñam n'ola sulānum Hızır
Vaşluña şükrāne ılsun tendeki cānum Hızır
2. Ey gözi nergis yüzi gül āmeti serv-i revān
Şaçları sünbül cemāli bāğ u bostānum Hızır
3. Leblerüñ āb-ı hayātın eyleme benden⁴⁸¹ dirīğ
Vaşluña irmeklige çün yodur imkānum Hızır
4. Çün seniñ la' l-i lebüñden cānuma cān arturan
Olmasun sensüz cihānda bir nefes cānum Hızır
5. Ben bu asretten öürsem derd içinde el-fırā
Ha bilür kim boynuñadur şer' ile anum Hızır
6. ' Āşık-ı dil-astenüñ derdın ne bilsün her abīb
Dünyede derdüm Hızırdur daı dermānum Hızır
7. Dā'iyā adrin bileydüm yār ile bir kez daı
Yine bir dün adre irsem olsa mihmānum Hızır

364.

Rızā⁴⁸²*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Aş beni gerdānuña zülfi kemendüm Muştafa
Kes başum fitrāküñe bağla levendüm Muştafa
2. Dil-berān içre seni gāyet begendüm Muştafa
Ey efendim dil-berüm Yūsuf-menendüm Muştafa
3. Serv-āmetisin seni gördükçe şabr eyler arār
Āh ider murğ-ı dilüm addi bülendüm Muştafa

⁴⁸¹ benden: gel benden M.⁴⁸² Bu gazel, *Neccar-zāde Rızā Dīvānı*'nda bulunmamaktadır.

4. Senden ayırmağ diler peykân-ı ğamzeñ göñlümi
Kâkülüñdür gülşen-i hüsnüñde bendüm Muştafâ
5. Derdmendüñdür **Rızâ** itme cefâñ andan dirîğ
Rüy-ı dil göster benüm cānum efendim Muştafâ

365.

‘Alî Çelebi

fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilün

I

Günde biñ kerre yüzün görsem Mehemmed Şâhımuñ
Bir gedâsı bārî olsam ben Mehemmed Şâhımuñ
Bâb-ı luţfuñ beklemege bir gedâ ister iseñ
Bārî çünki ğulı olsam ben Mehemmed Şâhımuñ

II

Tâ dil-berler meclisinde görmedüm aqrânını⁴⁸³
Gerçi ‘aşıkdan şağınmaz luţfını ihsânını
Bārî bir kez görebilsem ol cinānuñ şânını
Şoyınup ğoynına girsem ben Mehemmed Şâhımuñ

III

‘İlmını öğretmege cehd itdi ‘âlemler saña
Dir ‘Alî kim dağı çoğ iş itdi kāmiller saña
Muştafâ ğurbân olupdur ey perî-peyker saña
Leblerinden emebilsem ben Mehemmed Şâhımuñ

366.

‘Āşık ‘Ömer⁴⁸⁴*mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün*

I

Benüm bâğ-ı leţâfetde gül-i ğandānum İbrâhîm
Senüñçüñdür benüm bülbül gibi efgānum İbrâhîm
[80^a] Perişān eyledüñ ‘aqlum beni Mecnūna döndürdüñ
Nedür bu şiveler sende meded cānānum İbrâhîm

⁴⁸³ Vezin tutarsız.⁴⁸⁴ ‘Āşık ‘Ömer *Divānı*, s. 390.

II

Ser-i kûyında ol nâ-dân⁴⁸⁵ cemi^c isi cüdâ olsun
 Dem-â-dem dest-gîrin Hâzret-i Bârî Hudâ olsun
 Yoluñda cân u başum cümle varum hep fedâ olsun
 Nem istersün dirîg itmem meh-i tâbānum İbrāhîm

III

Nihâl-i servidür kıddün yañağun bir gül-i aḥmer
 Siyeh kâküllerün için yanup yakılmada ^c anber
 Senün gavvâş-ı ^c ışkuñda niçeler ser fedâ eyler
 Benüm baḥr-ı ḥaḳîḳatde lebi mercānum İbrāhîm

IV

Bu çeşmüm yaşını şular gibi çağlatma sultānum
 Kemend-i ḥasret ile çeşmümi⁴⁸⁶ bağlatma sultānum
 Ğarîbüñdür ^c Ömer cânâ yiter ağlatma sultānum
 Müşerref kıl vişālünle emān sultānum İbrāhîm

367.

Sūzî

mef' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

1. Kaldı gönülde fikr ü vişâli Meḥemmedün
 Cismüm ḥayâl itdi ḥayâli Meḥemmedün
2. Rû-mâl itdi pâyine seyl-âb-ı eşkümi
 Bî-süd naḥl-i kıdd-i nihâli Meḥemmedün
3. Sûzân-ı âteş üzre şafâ ber-^c abîrdür
 Ruḥsârı üzre dâne-i ḥâli Meḥemmedün
4. Öpdürdi la^c lini [yine] aḡyâra bezmde
 Bilmem ne âl idüp leb-i alı Meḥemmedün
5. Ḥâkister itdi cismümi ey **Sūzî** şevḳden
 Nâr oldı dilde nûr-ı cemâli Meḥemmedün

⁴⁸⁵ ol nâdân: nâdânlar D.

⁴⁸⁶ çeşmümi: cismimi D.

368.

‘*Āşık* ‘*Ömer*⁴⁸⁷*fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün*

I

Cümleden çok sevdiğüm nāzük efendim Şāmlıdır
 Ol güzeller güzeli Yūsuf-menendüm Şāmlıdır
 Hüs̄n ü h̄ulķına anuñ bir vech ile olmaz kelām
 ‘*Ā*lemi h̄ayrān iden zūlf-i kemendüm Şāmlıdır

II

Niçe mā’il olmayayum sen güzeller şāhına
 Bir kere kılsañ nażar ben mübtelānuñ āhına
 Vuşlatuñ olsun müyesser yüz sürem dergāhına
 Çeşm-i āhū nāzeninüm dil-pesendüm Şāmlıdır

III

Yokdur akrānuñ senüñ gezdüm cihānı ser-te-ser
 Sen gibi bir nāzenine mālīk olmağdur hūner
 Hüs̄nini bir kez temāşā eylemek dünyā deger
 Kaddi ‘ar‘ar lebleri mül şeh-levendüm Şāmlıdır

IV

Künc-i fūrķatden h̄alāş it bu ‘*Ömer* meftūnuñı
 Bād-ı şarşar görmesün ol kām̄et-i mevzūnuñı
 Kıl kerem ğamda koma bu dīdesi pür-hūnuñı⁴⁸⁸
 ‘*Ö*mrümün varı benüm serv-i bülendüm⁴⁸⁹ Şāmlıdır

369.

Fevzī

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün[80^b]

1. Yüzi gül kāküli sünbül dişi mercānum İsmā‘il
 Kaçan olsa ruħuñ gül gül kaşı kemānum İsmā‘il
2. ‘*A*kıllar mı k̄or ādemde dağılır cümle ol demde
 ‘*Ā*şıklar yas mātemde mişāl-i Ken‘ānum İsmā‘il⁴⁹⁰

⁴⁸⁷ ‘*Āşık* ‘*Ömer Divānı*, s. 217.⁴⁸⁸ pür-hūnuñı: pür-hūnumu D.⁴⁸⁹ serv-i bülendüm: ser-bülendüm D.

3. Saña ma' lūmdur aḥvālüm teraḥḥum it be hey zālīm
Ḥasteyin şormağa ḥālüm geleydi cānum İsmā' īl⁴⁹¹
4. Görelden gün yüzün şāhum perişāndur benüm ' aqlum
Vişālūñle beni şād it ruḥı ḥandānum İsmā' īl
5. Bu **Fevzī** kem-terūñ senden cefā ile elin çekmez
Ölince ḳabre girince gözi mestānum İsmā' īl

370.

' Āşık ' Ömer⁴⁹²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Mübtelāsı olduğum nāzük dehānum Şāmlıdur
Bendesin meftūn iden ḳaşı kemānum Şāmlıdur
Çok şükür ḳıldum ziyāret rüz u şeb ḥasret idüm
Ḳıldum evşāfuñ temāşā nev-cevānum Şāmlıdur

II

Ḳıl ziyāret ḥoş maḳāmdur anda şāhib-muḥterem
Sebzezār cūlar revāndur her biri bāğ-ı İrem
Bundadır burc-ı velī zātı zihī⁴⁹³ sāhib-kerem
Ḥūbların serdārı ol şāh-ı cihānum Şāmlıdur

III

Bendeñizdür bāb-ı luḫfuñ içre her ān olduğum
Ben de bildüm ki efendim saña ḥayrān olduğum
Şol ḳıyāmet ḳaddūñe ḥüsnūñe ḳurbān olduğum
Çeşmi āfet lebleri ḡonçe-dehānum Şāmlıdur

IV

Ey ' Ömer ḳılduñ ziyāret rüyını ol meh-cebīn
Sen ḫulū' itseñ ziyā-baḫş olmada rüy-ı zemīn
' Işık ile hicret ' azīmet eylemiş ol nāzenīn
Evveli hem āḫiri şāhib-zamānum Şāmlıdur

⁴⁹⁰ Vezin tutarsız.

⁴⁹¹ Vezin tutarsız.

⁴⁹² ' Āşık ' Ömer *Divānı*, s. 217.

⁴⁹³ zihī: rehi D.

371.

Rızâ⁴⁹⁴*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1. Ehl-i dildür 'arif-i âgâhdur tiryâkîler
Her birisi Mısr-ı şevke şâhdur tiryâkîler
2. Bî-ziyâ encüm gibidür ehl-i tiryâk olmayan
Âsumân-ı ma' rifetde mâhdur tiryâkîler
3. Ma' nâde kâl olmuş altun-ı müferrih her biri
Şûretâ ammâ ki berggâhdur tiryâkîler
4. Rağbet itmezlerse dünyâ ehline anlar n'ola
Târik-i dünyâ fenâ-fi'llâhdur tiryâkîler
5. Ey Rızâ gönline ol degme tokınma gönline
Kıl hazer kim nâvek-i nâ-gâhdur tiryâkîler

372.

'Âşık 'Ömer⁴⁹⁵*mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*

I

- Beni bir gün helâk ider⁴⁹⁶ gözüñ cānānum İsmâ' il
 Kaşuñ yay kirpigüñ oğdur lebi mercānum⁴⁹⁷ İsmâ' il
 [81^a] Bu nâr-ı iştiyâk-ı hasretüñ benden⁴⁹⁸ olur sâkin
 Sevindür beni luţfuñla yüzi gülzārum İsmâ' il

II

Beni şād eyle luţfuñla raķībüñ yüzi⁴⁹⁹ dâl olsun
 Ço söylensün cihān içre bu ' âlem kıl ü kâl olsun
 Öürsem nâr-ı hecrüñle saña şānum helâl olsun
 Severem yokdur inkārum benüm arslanum İsmâ' il

⁴⁹⁴ Bu gazel, *Neccar-zāde Rızā Dīvānı*'nda bulunmamaktadır.

⁴⁹⁵ 'Âşık 'Ömer *Dīvānı*, s. 364.

⁴⁹⁶ ider: eyler D.

⁴⁹⁷ lebi mercānum: efendim cānum D.

⁴⁹⁸ benden: tende D.

⁴⁹⁹ yüzi: boyı D.

III

Seni ögmiş yaratmış ol Cenāb-ı Hazret-i Manşūr
Görenler mihr-i hüsnüñ oldılar ʿālem ile mesrūr
Gözün fettān-ı ʿālemdür kemān ebrūların semmūr
Dilün ʿütī sözün sükker dişi⁵⁰⁰ dūr-dānem İsmāʿīl

IV

Gönül şād olmadı çekmekdeyüm cev̄r [ü] cefāyı ben
Yitürdüm kendi kendüm düşdüm ardına arayı ben
ʿÖmer ednā ġarībün n'eylerem tāc u ʿābāyı ben
Bütün dünyāya virmem bir telün sultānum İsmāʿīl

373.

Ḥayālī⁵⁰¹

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

I

Bāreka'llāh gün gibi rüşen degül mi orṭalar
Bir kemānı Rüstemi āhen degül mi orṭalar
Bir yaña ol āl-i ʿOsmān pādişāhı luṭfi var
Raḥm-ı Mevlā bir yaña dil şen degül mi orṭalar

II

ʿIşķına gül-bāng çekerler Ḥacı Bektāş dāverün
Dīn yolına cān virürler var mı andan haberün
Rūz u şeb feryād iderler şevķine Peyġamberün
Bülbül-i şeydālara gülşen degül mi orṭalar

III

Her biri bī-dīnler ile ġazādur çün işi
Kiminün Ḥızr-ı Nebīdür kiminün İlyās eşi
Ya n' için egri baķarsın anlara sen ey kişi
Evliyālar olduġı mesken degül mi orṭalar

⁵⁰⁰ dişi: dişin D.

⁵⁰¹ Bu murabba, *Ḥayālī Divānı*'nda bulunmamaktadır.

IV

Her mesâ eyler du‘âyı hâzrete gül-bāngı var
 Tîğleri al kan ile âlûde her âhengi var
 Ey Hâyâlî fehm ider yahşî yamanı cengi var
 Cāygāhı şekl-i ehl-i fen degül mi orđalar

374.

Nazmî⁵⁰²

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

Ehl-i ‘ışkuñ tâ ezelden âşināsıdur çögür
 Ol sebep her meclis-i hâşuñ sezāsıdur çögür
 Kanda varsa zevk [ü] şevk ile çekerler sîneye
 Güyiyâ ‘aşıklarauñ bir dil-rübāsıdur çögür

II

Her vaķit bezm-i şafāda nām u şanı yād olur
 Dām-ı ğamdan kurtulup diller kamu āzād olur
 Nağme-i şavt u şadāsından gönüller şād olur
 Şübhesüz āyine-i kalbün cilāsıdur çögür

III

Dem bağışlar cümle-i erbāb-ı ‘ışka ser-be-ser
 Şoĥbetiyle zümre-i yārānı eyler bî-keder
 [81^b] Cān virürler ülfet-i mümtāzına üftādeler
 Bir baķışda derd-i ‘ışkuñ mā-cerāsıdur çögür

IV

Bağlama kara düzen tanbūr-ı şarkı çeng ile
 Her biri birden ser-āğāz itseler gül-bāng ile
 Nağme-i kânün rebābı başdurur āheng ile
 Nazmiyā fi’l-cümle sāzuñ eşkiyāsıdur çögür

⁵⁰² Bu murabba, *Edirneli Nazmî Dîvânî*’nda bulunmamaktadır.

375.

[Mahlassız]

mef' ūlū mefā' īlū mefā' īlū fe' ūlūn

1. Kıbrısdā zuhūr ideli mekkāre çekirge
Çoç cevr [ü] cefā itdi dil-i zāra çekirge
2. Uğrasa çemenzāra ider zūlm ile talan
Beñzerse n'ola ' asker-i Tātāra çekirge
3. ' Oşmānlı gibi ayağı her kıanda başarsa
Ot bitmez o cānibde yaqar nāra çekirge
4. Pervīz şubaşı gibi eger göklere çıkşa
Maḥşūl kıomaz şāhib-i tīmāra çekirge
5. Zā'id çalışur çiftçileri tarlalarında
Koydurmaz ekinciklerin anbāra çekirge
6. Diş kıvıramaz ilk irişen arpaya ammā
Buğday ile baqlayı çeker kāra çekirge
7. Hikmet bu ki burçağı yimez gāv mişāli
Merdüm geçinür ya' n' o hūn-ḥ'āra çekirge
8. Diş biler idi ilk ekilen penbeye līkin
Şimdi geç ekerler bulamaz çāre çekirge
9. Şandum ki hurūc eyledi Ye'cūc ile Me'cūc
Gördükde bu keşretle bu miqdāra çekirge
10. Bāl [ü] per açup uçsa güneş yüzi görünmez
Kıaplar yiri vū gökleri kıapkıara çekirge
11. Zī-rūḥa megeslerle bit ü pire musallaḥ
Aksām-ı ḥubūbāta ise kıara çekirge
12. Birini helāk itsek olur yüz biñi peydā
Tu' me ola murğ ile meger māra çekirge

13. Kıbrısdā sipāhī sefere varmağı n'eyler
Baş kaldıra ceng itmege alvāra (?) çekirge
14. Qalur ayağ altında ahālī-i cezīre
İdüp hareket gürg ile reftāra çekirge
15. Burnın kulağın saç şağalını kemirür
Ger rāst gele ser-hoş u bīmāra çekirge

376.

Beşiktaşî Yahyā Efendi

mef' ulü mefā' ilü mefā' ilü fe' ulün

1. Bī-çāre kıllur ādemi ger tutsa ısıtma
Her n'eyler iseñ eyle anı saña ısıtma
 2. İstemesi var gerçi avutması dağı var
Bu vech ile dimişler anuñ adın ısıtma
 3. Odlara yaqup qaddümi dālitse 'aceb mi
Demürden olur olsa bu girānı ısıtma
- [82^a]
4. Maħmüm olına hişşe-i düzağ ola ħummā
Āzād-ı caħīm ola kimi tutsa ısıtma
 5. Bī-çāre **Müderrisi** 'aceb ħāle düşürdi
Uçuqlu delü eyledi üç günlük ısıtma

377.

Emirī⁵⁰³

mefā' ilün mefā' ilün

I

Alupdur cān [u] 'aql [u] dīn
Begüm zülfüñ gözün ğamzeñ
Qılur āşüfte-ħāl dil
Begüm zülfüñ gözün ğamzeñ

⁵⁰³ Bu murabba, *Emirī Divānı*'nda bulunmamaktadır.

II

Birisi bend ider şāhı
 Biri sened ider māhı
 Biri tiri seçer gāhı
 Begüm zülfün gözün ğamzeñ

III

Biri sevdā-yı serkeşdür
 Birisi tığ-i terkeşdür
 Biri tır-i ciğer-keşdür
 Begüm zülfün gözün ğamzeñ

IV

Biri hürşid-i hā'ıldür
 Birisi zulme mā'ıldür
 Birisi katle kā'ıldür
 Begüm zülfün gözün ğamzeñ

V

Emiri Seyyidi maḥrem
 Senün vaşfuñda ey dil-ber
 Terahḥum ideler aña
 Begüm zülfün gözün ğamzeñ

378.

‘Āşık ‘Ömer⁵⁰⁴*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

I

Ey güneş tal' at perī-peyker melek sīmā ' Alī
 Hāq seni kılmış güzeller içre bī-hem-tā ' Alī
 Sīnemi müjgānuña kıldum nişāne şübhesüz
 Kaşlaruñ çekmiş berāt-ı hüsnuñe tuğrā ' Alī

II

Ben senün meftūnuñ oldum şādıqāne şübhesüz
 Cünbüş-i eṭvāruña yoğdur bahāne şübhesüz
 Hübluğuñ bir vech ile gelmez beyāna şübhesüz
 Bāreka'llāh dir cemālin seyr iden zībā ' Alī

⁵⁰⁴ ‘Āşık ‘Ömer *Dīvānı*, s. 513.

III

Gerçi virmişdür ziyâ âfâka mâh-ṭal' atuñ
 'Āşıkā cevruñ naşīb olmış raķībe ' izzetin
 Dürr-i yek-tāsın fenâ mülkinde yokdur kıymetüñ
 N'eyleyem ķadrüñ bilinmez yirdesin ḥayfâ ' Alî

IV

Dermendüñdür senüñ hey dil-ber-i vechü'l-ķamer
 Rüz [u] şeb medḥüñ oķumaķda⁵⁰⁵ cihānda ser-te-ser
 Ne ķadar cev eyleseñ 'Āşık 'Ömer dönmez ķeker
 Getürür itseñ ne deñlü nāz u istiğnā ' Alî

379.

Ḥayālî⁵⁰⁶

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Zāhidā bi'l-cümle şāhib-şān ķaraķulluķçılar
 Ser-be-ser ehl-i ḥayā ' irfān ķaraķulluķçılar
 Żābiṭa eyler itā' at rüz u şeb emrindedür
 Ser-nigün hep bende-i fermān ķaraķulluķçılar

II

Tekyegāh-ı Ḥacı Bektāş-ı Velīde şubḥ u şām
 Sādıķāne ḥizmet-i ḥāşında eyler ihtimām
 Bāreka'llāh āyṁ [ü] erkānda taḥşil-i tamām
 Ḥür u ğilmān ile hep yeksān ķaraķulluķçılar

III

[82^b] Ğāziyāna ḥizmet eyler rüz u şeb şad cān ile
 Kār u kesbi āteş-i sūzān ile ķazğan ile
 Var miyānda bend olınmış yol ile erkān ile
 Yedi ķat zencir ile arslan ķaraķulluķçılar

⁵⁰⁵ oķumaķda: okunmakta D.

⁵⁰⁶ Bu murabba, *Ḥayālî Divāni*'nda bulunmamaktadır.

IV

Belde çaprazı kerāmet bendi eyler i' tibār
 Yādigār-ı evliyādur ' izz ider leyl ü nehār
 H̄or baқан ādem H̄ayālī elbet olur tārūmār
 Şun' -i esrārı ' aẓīm pinhān қарақulluқçılar

380.

Cāzim Aḥmed Efendi Müderris Fevt 1140*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

I

' Ömrüm içre bir güzel seyr eyledüm ger nāmeli
 Al binişli al tuman çaқşırılı gül-gün cāmeli
 Şūḥ-veş kāfir қарақ zen-pāre қoynı nāmeli
 Al binişli al tuman çaқşırılı gül-gün cāmeli

II

Şeh-lev[end]āne kıyāfet çihre meyden tāb-nāk
 Kec-güleḥ ser-ḥoş niḡeh mestāne meşreb sīne-çāk
 Şīveli nāzūk-revişli dil-pesend endāmı pāk
 Al binişli al tuman çaқşırılı gül-gün cāmeli

III

Allar bir gösteriş virmiş ki ol sīmīn-bere
 ' Ālemi baқdurmaz oldı mihr-i rüy-ı envere
 Yaқsa çok mı Cāzim-i dil-ḡastesin āteşlere
 Al binişli al tuman çaқşırılı gül-gün cāmeli

381.

Muḡammes-i Қuloḡlı*15'li hece vezni*

I

Ey perī ḡüsñüñ görelı şanki bir mestāneyem
 Sen beni añlama düşmen ben saña dostāneyem
 İşigün taşına başum қoyuban yaşdanayam
 Maḡabbet bābın қapaduñ ben gönül vireli sen
 Gözümüñ nūrı efendim gönlümüñ varı Ḥasan

II

Mâh yüzüñ yaqdı cihānı şanma zülfüñ perdedür
 İltifāt itseñ bendeñe cevruñ ehl-i derdedür
 Mechrûhuña ünüm gökdedür bir ünüm yirdedür
 Sağ esen iken vücûdum eyledüñ yâreli sen
 Gözümüñ nûrı efendim göñlüümüñ varı Ḥasan

III

Rûz u şeb efkârım budur gülmedüm ben de bir an
 Sebeb-i ‘ illeti olma düşmeye boynuña kan
 Kurtuluş yoqdur elüñden çıqmağa yüz tıtdı cān
 Kaşlaruñ yaşup nāz ile kuralı bir dānesin
 Gözümüñ nûrı efendim göñlüümüñ varı Ḥasan

IV

Her kime baksa dü-çeşmüñ şavılur yoldan şapar
 Şanasın yağmācı Tātār dört yaña oqı seper
 [83^a] **Ḳuloğlı** geçdi serinden sīnesin kıldı siper
 Tīğ-i müjgān ile anup sīneme uralı sen
 Gözümüñ nûrı efendim göñlüümüñ varı Ḥasan

382.

Nizāmī⁵⁰⁷*mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün*

1. Ğamzeñ ḥadeng[i] zaḥm uralı cāna Muştafā
 Derd ü ğam ile döndi ciger kana Muştafā
2. Zülfüñ ḥaṭuñ⁵⁰⁸ yüzüñde ne zālimdür āh kim
 İslām içinde kaşd ider imāna Muştafā
3. Olsañ revān bu kâmet ile ḥaclet irişür
 Şaḥn-ı çemende serv-i ḥirāmāna Muştafā
4. Bülbül ğam ile lāl u ḥayādan ḥacil⁵⁰⁹ olur
 Gelseñ bu ṭal' at ile gülistāna Muştafā

⁵⁰⁷ *Karamanlı Nizāmī Divānı*, s. 227. Bu gazel, *Divān*'da altı beyittir.

⁵⁰⁸ Zülfüñ ḥaṭuñ: Ḥālüñ ḥadüñ D.

⁵⁰⁹ ḥacil: gül āb D.

5. Heçr ile derd-i telh⁵¹⁰ Nizāmîyi öldürür
Hüsn-i⁵¹¹ lebüñden irmese dermāna Muştafā

383.

Pîrî

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Ey lebi mül şacı sünbül verd-i handānum ' Alî
Kāmetüñ serv-i hırāmān tāze bostānum ' Alî
Döndürüp çeşm-i siyāhuñ ' aşıkā itme cefā
Bî-mürüvvet gel kerem kıl baña cānānum ' Alî

II

Sendedür dīvāne göñlüm baña sen yār ol yüri
Derd-i sīnem zaḥmına hem şāf' tīmār ol yüri
Ehl-i ' ışka ey perî her demde dildār ol yüri
Sevdüğüm cānum gözüm derdüme dermānum ' Alî

III

Pādişāhum meyl idelden ben saña ḥālüm yaman
El-emān ey çeşm-i kâtil dād elüñden el-emān
Merḥamet eyle ḥabībüm ḥālümü bir şor hemān
Döndi cismüm ḥasretüñle nāra sulṭānum ' Alî

IV

Bu Pîrî düşdi senüñ ey meh-liķā efkārūña
Teşnedür şol sükker-i şîrîn dür-i güftārūña
Cān u dil müştāk idi gāyet senüñ reftārūña
Çok şükür olsun yine gösterdi Sübhānum ' Alî

⁵¹⁰ hier ile derd-i telh: bu derd-i telh-i heçr D.

⁵¹¹ hüsn-i: şîrîn D.

384.

‘Āşık ‘Ömer⁵¹²*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*

I

Gözlerüm yaşı revân oldu Mehemmed el-vedâ‘
 Kıadd-i nahlüm pür-kemân oldu Mehemmed el-vedâ‘
 Eşk-i didem yine kıan oldu Mehemmed el-vedâ‘
 Diyeli⁵¹³ ħaylî zamân oldu Mehemmed el-vedâ‘

II

Nâr-ı hecrün yakdı şeb-nem üzre bir dâğ-ı derün
 Rüz u şeb kıan ağlamağdan oldu bağrum lâle-ħün
 Āsitânuñdan beni dūr eyledi bu çarğ-ı dūn
 Meskenüm ħayrı mekân oldu Mehemmed el-vedâ‘

III

[83^b] ‘Āleme seyyâğ olup gezsem cihânı dem-be-dem
 Bulmadum bir sencileyin dil-ber-i şâhib-kerem
 Çekdüğüm yoluñda dâ‘im seg ‘adûlardan sitem
 Sözlerin geldi beyân oldu Mehemmed el-vedâ‘

IV

Bir zamân vaşluñla mesrūr olduğüm demler kıanı
 Ney gibi iñler derünüm şimdi añduğça seni
 Dönmişem dīvâneye ħiç bilmez oldum ben beni
 ‘Ağl u fikrüm tartağın oldu Mehemmed el-vedâ‘

V

Dir ‘Ömer ey evc-i ħüsnüñ mâhı unutma beni
 Ĥâtır-ı maħzūnumuñ ağāhı unutma beni
 Gāhĕce bir añ güzeller şāhı unutma beni
 Gel yiter baña olan oldu Mehemmed el-vedâ‘

⁵¹² Āşık Ömer Dīvānı, s. 308

⁵¹³ diyeli: diyelüm D.

385.

Ĥâtemî*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

I

‘Āşık-ı şeydâsıyam ben velî Aḥmed Şâhımuñ
 ‘İşkına nûş eylerem hem ıtolı Aḥmed Şâhımuñ
 Bendenüñ kıadrını bilmez daḡı bir nev-restedür
 Ĥüsni bâğında açılmış güli Aḥmed Şâhımuñ

II

Ĥâtır-ı maḡzūnumı şād itmese degül revā
 Leblerin ağızuma şunsa pes olur derde devā
 Ġonçe-i ḡamrāya mā’ il rüz u şeb eyler nevā
 ‘Andelîbe şanki beñzer dili Aḥmed Şâhımuñ

III

Cevr ü sitem eylemese iltifât kılsa ne var
 Ben ġarîbçe bendesiyle sîne-şâf olsa ne var
 İntizāram gice gündüz yanuma gelse ne var
 Uğrasaydı sînemüze yolu Aḥmed Şâhımuñ

IV

Bende-i efgendesı çokdur derilmiş başına
 Kimisi ḡüsne ‘âşık kimi kıalem kıaşına
 Ĥâtemî dir henüz girmiş on üç on dört yaşına
 Yâ nice ben olmayayum kıulı Aḥmed Şâhımuñ

386.

Şâmi*fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün*

1. Gel gel ey ehl-i dilüñ sînedeki cânı Ĥalîl
 ‘Āşık-ı ḡaste-dilüñ derdine dermānı Ĥalîl
2. Çekeyüm mā-ḡazarı ni‘ met-i ġün-â-ġünü
 Ben gedānuñ ger ola bir gice miḡmānı Ĥalîl
3. Būse-i la‘ l-i lebüñden gözedür aḡbābı[nı]
 Fuḡarāsına ider muttaşıl iḡsānı Ĥalîl

4. Nıldür eşk-i dü-çeşmüm ider andan cereyân
Mısrdur günü anuñ hânesidür hânı Hâlîl
5. Hağ beni ehl-i behişt eyler ise ey Şâmî
Göricek hür ile gilmânı diyem qanı Hâlîl

387.

Şânî Efendi

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

[84^a]

1. Ey[â] qaşı kemânum âfet-i fettânum İbrâhîm
Saña ta' lîm-hâne sînem olsun cânım İbrâhîm
2. Göñül âyînesi peykân-ı tîr-i cân-sitânuñla
Delüp ' arz-ı hüner kıl ey şeh-i merdânum İbrâhîm
3. Kepâde eyleyüp qaddüm gam-ı ebrû-kemânuñla
Keş-â-keşlerde qoma beni luğ it hânım İbrâhîm
4. Qo bendeñ olmayam ta' lîm-hâneñ cârû-keş⁵¹⁴
O câyı şulasun bu dîde-i giryânum İbrâhîm
5. Lebünden büseler alsa kuluñ Şânîye ter düşme
Benüm şâh-ı hağâ-bağşum benüm sulţânum İbrâhîm

388.

Rûmî

fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

1. Āsumân-ı hüsn içinde şems-dırağşânum ' Alî
Vir şafâ mir'ât-i qalbe mâh-ı tâbânum ' Alî
2. Görmişem ruğsâruña beñzer gül-i hamrâda reng
Reng alur gül-ruğlarıñdan verd-i handânum ' Alî
3. İt raqîbe qahr-ı zulmüñ baña eyle ' adl [ü] dâd
Zü'l-feqâr[un] cevruñe döymez benüm cânım ' Alî

⁵¹⁴ Vezin tutarsız.

4. Kim dŭrŭr sen serv-i sĭm-endāma mĀ'ıl olmayan
Kurrete'l-^c aynum efendim ŧĭr-i Yezdānum ^c Alĭ
5. Pāy-māl itdŭñ semend-i ħŭsnŭñe **Rŭmĭ** kŭluñ
Merħamet kıl ŧeħsŭvārurum ŧāh-ı merdānum ^c Alĭ

389.

Ĥakĭkĭ

11'li hece vezni

I

^c Āŧıķam saña cĀn u gŏñŭlden
ĤĀlŭme raħm eyle emĀn İbrāhĭm
Luťf idŭp bendeñi ıķarma dilden
Budur recĀm saña hemĀn İbrāhĭm

II

Kŭluñam senŭñ tĀ ölince ben
Aĝlatma beni ey ĝone-dehen
Ey lebi sŭkker ruħları gŭlŧen
Alnı mĀh ķaŧları kemĀn İbrāhĭm

III

Dŭ-eŧmi āhŭ kirpigi neŧter
Lebleri bir al kirĀsa beñzer
Baķıŧuñ ^c āŧıķı dĭvĀne eyler
Eyledŭñ ķalbŭmi vĭrĀn İbrāhĭm

IV

ŭnki dŭŧdi saña bir belĀ gŏñŭl
Aĝlamasun dĀ'im ŧu gedĀ gŏñŭl
Ĥakĭkĭ dŭŧmiŧ ibtidĀ gŏñŭl
Saña ey ŧāh-ı devrĀn İbrāhĭm

390.

‘Āşık ‘Ömer⁵¹⁵*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*

I

Mübtelâña merhamet kıl gel bu dem cânım ‘Ömer
 Bu cihân içre çü sensin Yūsuf-ı şānīm ‘Ömer
 [84^b] Gel şağın bu ‘āşıkun hem āh [u] zārumdan şağın
 Āhum⁵¹⁶ olsun saña te’sīr eyler efgānum ‘Ömer

II

Ĥazret-i Mevlā cihānda eylesin ‘ömrün müdām
 Olasın mülk-i güzellik içre dā’im müstedām
 Sen kadar var mı cihānda hūblar içre bir benām
 Ey mürüvvet şāhibi ey pāk-dāmānum ‘Ömer

III

‘Āşık-ı bī-dilleri nā-çār idersin söyleseñ
 Cümlesi taḥsīn ider ben mübtelâña n’eyleseñ
 Ġam-güşād idüp kaçan nāz ile güftār eyleseñ
 Cānuma cān baḥşın ider belki cānānum ‘Ömer

IV

‘Āşık oldum derdüme dermān olursın sen güzel
 Cānuma ṭāḳ itdi bi’llāh söyle hünkārım güzel
 Yiter itdün ḳuluña biñ dürlü nāzı ey güzel
 Luṭf [u] şefḳat kıl ḳuluña şāh-ı hūbānum ‘Ömer

V

Gelmemiş mişlün cihāna ey şeh-i ‘ālī-cenāb
 Gör n’ola ben ‘āşıkı ḡam-hāne ḳılsañ irtikāb
 ‘Ömerüm ḡāṣā senün cevruñden itdi ictināb
 ‘Ömrümü ḳıldum fedā ben saña sulṭānum ‘Ömer

⁵¹⁵ Āşık Ömer Dīvānı, s. 218⁵¹⁶ Āhum: Āhuñ D.

391.

Hüdāyi⁵¹⁷*mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilün*

1. Sen Mısr-ı hüsnüñ olalı sultānı Muşli Şāh
Halk añmaz oldı Yūsuf-ı Ken' ānı Muşli Şāh
2. Mihr-i ruḥuñla dilde yanan tāze dāğdur
Gülzār-ı 'ömrümün gül-i ḥandānı Muşli Şāh
3. Zülfün cefā ider baña kim kāfir eylemez
Yoğdur meger ki dīni vü imānı Muşli Şāh
4. Geh geh unutma seng-i du' ā ile yād idüp
Ta' mīr eyle bu dil-i vīrānı Muşli Şāh
5. Dīdār-ı dil-güşāñı iderken müşāhede
N'eyler **Hüdāyi** ravza-i Rızvānı Muşli Şāh

392.

Hüdāyi⁵¹⁸*mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün*

1. Cemāli mihr-i enverden mücellādur Memi Şāhuñ
İşigi çarḥ-ı a' lādan mu' allādur Memi Şāhuñ
2. Şalinsun 'izz ü nāz ile leṭāfet büstānında
Nihāl-i ḫaddi bir serv-i dil-ārādur Memi Şāhuñ
3. Şarāb-ı la' l-i cān-baḥşı dilā dīdār ḫaḫkı'yçün
Zülāl-i 'ayn-ı Kevşerden muşaffādur Memi Şāhuñ
4. 'Aceb mi Ka' be-i kūyında ḫurbān eylesem cānı
Cemāl-i bā-kemāli 'ıyd-ı aḫḫādur Memi Şāhuñ
5. **Hüdāyi** ḫaḫ bu kim şimdi melāḫat āsumānında
Yañağı āfitāb-ı 'ālem-ārādur Memi Şāhuñ

⁵¹⁷ *Hüdāyi-i Qadīm Divānı*, s. 200.⁵¹⁸ *Hüdāyi-i Qadīm Divānı*, s. 166.

393.

[85^a] Hâkikî*11'li hece vezni*

I

Ol ebrū hilāl kirpügi neşter
 Aldı ' aqlum melek-simā Mehemmed
 Leylā mişālî gezdükçe dil-ber
 Mecnūnı olmış hālā Mehemmed

II

' Uşşāka rahm eyler bir dil-rübāsın
 Bîgāne ' uşşāka çün bî-vefāsın
 Maḥbūblar içre medḥe sezāsın
 Dü-çeşmūn deger dünyā Mehemmed

III

Leblerūn sükker ḥoḳḳa dehānuñ
 ' Andelîb olmış şaḳır lisānuñ
 Ğamzelerūn ider sinem nişānuñ
 Ey tiri ḳandda yek-tā Mehemmed

IV

İtmemiş sebḳat mişli dünyāya
 Ta' n ider ḥüsni mihr ile aya
 Bend oldı gönül çok dil-rübāya
 Hep güzel ammā illā Mehemmed

V

Dil bir cevānuñ meftūnı olmış
 İsmi ismüme hem-tā bulunmuş
 ' Işḳuñla birisi dīvāne olmış
 Maḥlaşı Hâkikî şeydā Mehemmed

394.

Gevherī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Bir gedā-yı şehr-i 'ışķam şehriyārumdur 'Alī
 Ben ğam-enver-i fenāyam ğam-gūsārumdur 'Alī
 Giceler tā şubḥ olunca ağlaram bülbül gibi
 Lāle-ḥadd [u] ğonçe-dehen gül-'izārumdur 'Alī

II

Āteş-i 'ışķuñla sīnem şu'lesi hemvāredür
 Dūd-ı āhumla sipihrūñ āyñesi qaradur
 Gökyüzinde şanma pehle (?) görinen sitāredür
 Āh-ı āteş-pāre-i encüm-şerārumdur 'Alī

III

Ṭoludur göñlüm ğamuñ ile bulunmaz çāresi
 Dem-be-dem zırlar kesilmez zaḥmumuñ her pāresi
 Öyle urduñ kim oñulmaz ḥaşr olunca yāresi
 Tīr-i ğamzeñ sīnem üzre yādīgārumdur 'Alī

IV

Mest-i 'ışķam tā ezelden cām-ı maḥbet içmişem
 N'eylerem nāmūsı āb-ı rüyı ḥāke şaçmışam
 Bir mücerred dervīşem tēc [u] kabādan geçmişem
 N'eylerem **Gevherī**dür 'ālemde varumdur 'Alī

395.

'Āşık 'Ömer⁵¹⁹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

I

[85^b] Her kaçan düşse yolum dükkānına İşḥāķımuñ
 Hūrīler üftādeler her yanına İşḥāķımuñ
 Niçe biñ Mecnün gibi ser ser gezer bī-çāreler
 Bunda çok başlar gider meydānına İşḥāķımuñ

⁵¹⁹ 'Āşık 'Ömer *Divānı*, s. 339

II

Bulmadum aḥvālümü İshâka bir bir söyleyem
 Âh idüp derdli derûnum nâle efgân eyleyem
 Türkiler yapup bütün dünyâlara mest⁵²⁰ eyleyem
 Niçe ‘âşıklar durur dîvânına İshâkımuñ

III

Ḥübluğuñ şöhret bulalı bende-i vech-i ḥâsen
 Niçesin mest eyledi ḥüsnuñ bugün ey sîm-ten
 Kaşlaruñ tuğrâ çeker ol gözlerin ‘ilme’l-yaķın
 Niçe taķatlar gelür fermânına İshâkımuñ

IV

Ey ‘Ömer ḥasretle söyle diñlesün yārân seni
 Cümle erbâb-ı sihir vechinden aldı ğayreti
 Cevheri fûrûş olan bilmez mi yek-tâ kıymeti
 Sîme teşbîh itdiler gerdânına⁵²¹ İshâkımuñ

396.

Ḳarârî

mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün

1. İrişmezsem vişâlün ‘ıydına âh
 Benüm ḳurbânlar olduğum Memi Şâh
2. Ne deñlü ‘âşıka raḥmuñ yoğ ise
 Seni sevdüm *tevekkeltü ‘ala’llâh*
3. İşitdüm intikâl itmiş raķîbüñ
 Ḳabül oldu du‘âm *elḥamdü-li’llâh*
4. Beñüñ şâh-ı Ḥabeş zülfüñ ‘alemdür
 Kaşuñ tuğrâsıdur *naşrun mina’llâh*
5. **Ḳarârî** gicelerle ağlamağdan
 Süreyyâdur gözümüñ yaşı ey şâh

⁵²⁰ dünyâlara mest: ‘âlemlere şây D.

⁵²¹ gerdânına: gerdânını D.

397.

‘Āşık ‘Ömer⁵²²*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

I

Alduñ ‘aqlum ey yüzi gün alnı māhum Muştafā
 Nev-cevānsın gel hāzer kı l alma āhum Muştafā
 Kışsa-i Mecnūna meyl itme o bir efsānedür
 Baña luţf it nāzeninüm yüce şāhum Muştafā

II

Sevdüğüm yoqdur cihān içinde sen gibi güzel
 Dil-rübālar çoqdur velikin saña hıç olmaz bedel
 Bir güzelde yoq durur sende olan göz ile el
 Dili bülbül yüzi gül kaşı siyāhum Muştafā

III

Haq bilür ben saña biñ cān ile oldum mübtelā
 Hāsetünle rüz u şeb çekmekdeyüm derd ü belā
 Bu göze bu kirpige dünyāda hıç olmaz bahā
 Nür-ı dıdem dahı kaşı kıblegāhum Muştafā

IV

[86^a] Dilerem Haqdan begüm hüsnuñ ola dā'im ziyād
 Aqlaya düşmenlerün dünyāda dostuñ ola şād
 Bu ‘Ömer bi-çāreñi luţfuñla eyle ber-murād
 Aña ihsān u kerem kı l pādişāhum Muştafā

398.

Ġāzī

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Mihr ü meh gibi münevverdür çerāğı Bosnanuñ
 Serv-kaadlerdür ser-ā-pā bāğı rāğı Bosnanuñ
2. Hāk-i pāyüñden kopan lā-büd olur bir nerre-şir
 Şanki arslanlar turağıdur yatağı Bosnanuñ

⁵²² ‘Āşık ‘Ömer *Divānı*, s. 512-13.

3. Eylesün Mevlâ hatâlardan emîn erbâbını
Oldı gâziler ocağı her bucağı Bosnanuñ
4. Ol vilâyetden çıkan olur belî bir bebr ü şîr
Güviyâ kaplan yatağıdur turağı Bosnanuñ
5. **Gâziyâ** Bağdâd Belgrâd söylenür Şâm u Haleb
Ad ile Başra Mışır durur ocağı Bosnanuñ

399.

Müderris

fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

1. Bilmezüz n'oldı görünmez bize bir dâne pirinç
Gelmez oldı n'idelüm gūşe-i dendâna pirinç
2. Bir dem idi ki sehâsıyla pür olmışdı cihân
Tolar idi kerem [ü] luţf ile her hâne pirinç
3. İdemedük gibi şükürin n'ola küserse bize
İcinüp çekdi ola kendüyi pinhâna pirinç
4. Bir 'azîz idi anuñ qadrini añlayamaduk
Cân ile tartmalıdur ger gele mîzâna pirinç
5. Meclis ârâsı idi cümle ziyâfetlerinüñ
Cilveler ider idi şahñ ile merdâne pirinç
6. 'Aceb ölgün ola mı 'arz-ı cemâl ide yine
Gül yüzün göstere halka çıka dükkâna pirinç
7. 'Âlîdür şâni anuñ cümle hubûbâtıdan ise
Haylî maḥbûb durur zümre-i insâna pirinç
8. Anı medḥinde nebîmüz didi ger ḥabbe olam
Ben pirinç olur idüm gör niçedür dâne pirinç
9. Ten-dürüst ola vü 'ömri uzun ola yiyenüñ
Yiridür beñzemeye la'l ile mercâna pirinç

10. Şekerüñ qalmaz ola hâşırı şabr itse biraz
Mışr ile ekse bu yıl hep şekeristāna piriñ
11. Yâ İlāhî kerem it cürmümüze baqma bizüm
Mażhar olsun görelüm rahmet-i Raḥmāna piriñ
12. Gel[e] ḥān ortasına qubbe-i 'ulyā-yı pilav
Sebeb ola oqına şevk ile Qur'āna piriñ
13. Şeref-i māh-ı şıyām-ı ramazāna berekāt
Olmağ için irişe ola ki şa' bāna piriñ
14. Üzüm ü ḥurmā daḥı olmasa nesne dimezüz
Ḥüb olup cem' olıcaq köfte vü kestāne piriñ
- [86^b]
15. Dāne vü zerde gibi dürlü ni' am andan olur
Sevgilü olsa yiridür yine ne dāne piriñ
16. Ḥastedür sūhte **Müderri**s aña nāzük biri yoq
Hālını şormağa gelse n'ola rindāne piriñ

400.

'Āşık 'Ömer⁵²³

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Ey yüzi gül saçı sünbül nev-bahārum⁵²⁴ Muştafā
Bir baqışla alduñ 'aqlum⁵²⁵ nāzlı yārüm Muştafā
İhtiyārum gitdi elden ben senüñ meftūnuñam
N'eylerem mālı melāli cümle varum Muştafā

II

Pāyine yüz sürmek için türāb oldum yolına
Mevlānuñ iḥsānı çoqdur şarılaydum beline⁵²⁶
Ben quluñ öldürmek için ḥançer almış eline
Qıyma baña māh-tābum gül-'izārum Muştafā

⁵²³ 'Āşık 'Ömer *Divānı*, s. 500-01.

⁵²⁴ yüzi gül saçı sünbül nev-bahārum: perî yüzlü şāhum gül-i bahārum D.

⁵²⁵ alduñ 'aqlum: 'aqlum aldı D.

⁵²⁶ şarılaydum beline: rahm ider ben qulına D.

III

‘ Āşıkça cevri eylemek kânūnidur dil-berlerūñ
 Ekşeriyā cevri mā’ il ol gül-i ḥandānlaruñ
 Şanurlar ki yirde qalır āhı vü vāhı ‘ āşıklarūñ⁵²⁷
 Tōkınur çarḥ[in]a bir gün āh u zārum Muştafā

IV

Dir ki ‘ Ömer ḥadden aşdı serūmden gitmez duman
 ‘ Āķıbet⁵²⁸ böyle qalır ise ḥālümüz olur yaman
 Ağa yollum diledi ‘ āşıklarūñ senden emān
 Söyle suçum bileyüm yā⁵²⁹ ne günāhum Muştafā

401.

Rızā⁵³⁰

fā’ ilātūn fā’ ilātūn fā’ ilātūn fā’ ilūn

1. Varma şaşın yanına nā-pākdür tiryākġler
 Ğam ulaşır qalbūñe ğam-nākdür tiryākġler
2. Bir şabī Türk oğlanı on dānesin bağlar anuñ
 Gerçi ḥaylī çāpük [ü] çālākdür tiryākġler
3. Tükürürler birbirinūñ dāmenine qahvede
 Öyle bī-iz’ ān [u] bī-idrākdür tiryākġler
4. Zemm [ü] ğıybetden teḥāşī eylemezler zerrece
 Ğayr içün her dem girībān-çākdür tiryākġler
5. Keyfi yitse her birisi āsumāndan dem urur
 Ey Rızā geçdükte keyfi ḥākdür tiryākġler

⁵²⁷ Vezin tutarsız.

⁵²⁸ ‘ Āķıbet: Eger M.

⁵²⁹ suçum bileyüm yā: cürmüm bileyüm ben D.

⁵³⁰ Bu gazel, *Neccar-zāde Rızā Dīvānı*’nda bulunmamaktadır.

402.

‘Āşık ‘Ömer⁵³¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

I

Vech-i pāki müşkil āfet nev-cevānum Muştafā
 Şübhesüz yoğdur menendi bī-menendüm Muştafā
 ‘Āşıkā bir kez tekellüm eylese mecnūn ider
 Şöyle şīrīn-zebāndur cilvekārum Muştafā

II

Hīç degüldür ol perīnūñ mişli ğılmāndur meger
 Gelse bir ‘āşık niyāza kaç çatup başın eger
 Şīve-i reftār ile yürüyüşü dünyā deger
 Nāz u istignāda kāmīl şīvekārum Muştafā

III

[87^a] Ol mūnağğaş kaftanını geysel şāhum egnine
 Bir taraftan şalınur zencīr-i sā' at boynına
 Sīm kuşağın kuşanınca ol perī miyānına
 Çıkarur ‘arşa benüm āh u figānum Muştafā

IV

Kimseler bu āna dek hīç mişlini görmiş degül
 ‘Işıkına yanmış çok ammā vaşlına irmiş degül
 Kendüsi de bāb-ı ‘ışka der-kenār olmuş degül
 Ol dağı kadrince düşmüş ‘ışka cānum Muştafā

V

Sāyeler şalmış zemīne māh-ı hüsnūñ ey perī
 İrişüp bulmuş kemālin sevdüğüm şimden girü
 Öldürürseñ ğam degül ‘Āşık ‘Ömeri ey perī
 Cānuma minnet benüm şem' -i cihānum Muştafā

⁵³¹ ‘Āşık ‘Ömer *Divānı*, s. 512.

403.

Semâ'î

mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

I

Gül yüzlülerüñ şevkine gel nüş idelüm mey
 'Iyş eyleyelüm yâr ile şimdi demidür hey
 Bu şavtı okur bülbüle güyâ oluban ney
 Ad illere dir tâ tene dir nâdire dir ney

II

Meclisde şafâ ile oturdu yine begler
 İçk[i] içelüm diyü koyup başına eller
 Bu kavli şurâhî egilüp sâğara söyler
 Ad illere dir tâ tene dir nâdire dir ney

III

Gül meclisidür sâķî getür yine piyâle
 Gülşen taldur sünbül ile nergis ü lâle
 Bu şevki görüp bülbül ider böylece nâle
 Ad illere dir tâ tene dir nâdire dir ney

IV

Çık şavma' adan şüfî gel câm-ı Cemi taldur⁵³²
 Geçürme şaķın girmez ele şöhet-i güldür
 Serv ile çemen birbirine rakş idüp eydür
 Ad illere dir tâ tene dir nâdire dir ney

V

Gel şüfî berü geçmeden eyyâmı bahâruñ
 Hoşdur görelüm dil-ber ile seyr-i kenâruñ
 Dir muṭrib oķı bu ğazeli üstine yârüñ
 Ad illere dir tâ tene dir nâdire dir ney

⁵³² Vezin tutarsız.

VI

Meclisde şafâ ile çalındı yine neyler
 Hem 'aşık-ı bî-çârelerüñ gönlini egler
 Dâ'ire **Semâ'î** tutuban neylere söyler
 Ad illere dir tâ tene dir nâdire dir ney

404.

'**Āşık** 'Ömer⁵³³*fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün*

I

Yek nazarda 'aqlum aldı cāna cānānum 'Alī
 Gel ṭabīb ol derdüme her derde dermānum 'Alī
 Cān u dilden sevmişem ey tıfl-ı mümtāzum seni
 Hālüme raḥm it gel ey⁵³⁴ ḥūrī vü ğilmānum 'Alī

II

Ben belī diyüp ezelden 'ışkuña bel bağladum
 Ḥayālūñ şevkiyle bu dīvāne gönüm egledüm⁵³⁵
 Āteş-i sūzān-ı mihrüñle yüregüm dāğladum
 Ğuşşa vü ğamdan āzād it rüḥ-ı revānum 'Alī

III

[87^b] İşıginde baş u cān virmek diler cān u gönül
 Vuşlatuñ gülzārına irmek diler cān u gönül
 Leblerin şeftālūsın dirmek diler cān u gönül
 Gel luṭuf it gāhī iḥsān şāh-ı sultānum 'Alī

IV

Bağrumı ḥün ideli fūrkat dil-i āvārenüñ
 Her birinden bir Kızılrımağ revāndur yārenüñ
 Anlamazsın çünki derdin 'aşık-ı bî-çārenüñ
 Beni seversen seni sevsin Ḥudā cānum 'Alī

⁵³³ '**Āşık** 'Ömer *Dīvānı*, s. 513.⁵³⁴ it gel ey: eyle gel D.⁵³⁵ Vezin tutarsız.

V

Bâķī̇ kalmar bu gūzellik sevduĝum bir gūn gider
 Hūsnūñūñ bāĝın gelūp hār ʿ askeri vīrān ider
 Luţf idūp bir būse virsen ʿ **Ömere** ya neñ gider
 ʿ Iyd-ı vaşluñda yoluña vaz ʿ -ı ķurbānum ʿ Alī

405.

Nāmī Meħemmed Efendi⁵³⁶

mefā ʿ ilūn mefā ʿ ilūn mefā ʿ ilūn mefā ʿ ilūn

1. Nigāh-ı iltifāt-ı ĝamzeye dil-dādedūr kāĝıd
 Ümīd-i būs-ı dest eyler ʿ aceb üftādedūr kāĝıd
2. Egerçi şehsūvār-ı nāzum itmez birine raĝbet
 Yine ammā sitem-dīde dem-ā-dem dādedūr kāĝıd
3. Zārāfetle derūnı rāzını inhā ider dā ʿ im
 Şanurlar ʿ arz-ı hāl-i ʿ āşıkā āmādedūr kāĝıd
4. Sevād-ı şafħası evşāf-ı aĝyār ise de cümle
 Haķīķatde yine naķş-ı sivādan sādedūr kāĝıd
5. Dil-i **Nāmī** gibi nā-gūfte rāz-ı ʿ ışķ ile memlū
 Nigāh-ı iltifāt-ı ĝamzeye dil-dādedūr kāĝıd

406.

ʿ **Āşık** ʿ **Ömer**⁵³⁷

fā ʿ ilātūn fā ʿ ilātūn fā ʿ ilātūn fā ʿ ilūn

I

Bende-i şūrīdeyem ĝulzārına İbrāhīmūñ
 Ol sebebden dūşdüm āh u zārına İbrāhīmūñ
 Vaşlına irmek diler bī-çāre ĝönlüm n ʿ eylesün
 Şabr ider nā-çār belā-yı hārına İbrāhīmūñ

⁵³⁶ *Ahmed Nāmī Divānı*, s. 93.

⁵³⁷ ʿ *Āşık* ʿ *Ömer Divānı*, s. 339.

II

Toyamam uşanmazam ol meh-cemāle bakmağa
 Bak[ma]sam başlar hemān yaş yirine kan akmağa
 H̄asretinden kılca kalur tende cānum çıkmāğa
 Vādī-i vaşlı kalursa yarına İbrāhīmūñ

III

Nār-ı ıŝkuñ dağ-ı s̄inem yandırıp incitmede
 H̄ıŝm idüp ebrūlaruñ çatdukça iŝüm bitmede
 Çeşm-i şeh-bāzı gönüller murğımı şayd itmede
 ʿAql u cān hayrettedür bu kārına İbrāhīmūñ

IV

Ol perīnūñ ŝaf çeküp ʿuŝŝāk derilmiş yanına
 Her biri h̄ükmine rāzī baş eger fermānına
 Çīn idüp taķmış kemendi kākülūñ gerdānına
 Ŗo beni ber-dār olayum dārına İbrāhīmūñ

V

Rūz [u] ŝeb āh eylemekde[n] kalmadı cismümde fer
 H̄ālūme rahm eylemez ol dil-ber-i ŝakķu'l-kamer⁵³⁸
 Böyle ser-gerdān olur mıydum eger ʿĀŝık ʿÖmer
 Azar azar yanmadayam nārına İbrāhīmūñ

407.

[88^a] **Firākī**

fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn

1. Ŗu benüm h̄ālūme ŝāhā baķa baķ baķ baķa baķ
 Beni hicrān odına yaķa yaķ yaķ yaķa yaķ
2. Dün ü gün tırıyor iş bu cefā saç ayağı
 Ŗaynarum ğuşşa vü ğamdan laķa laķ laķ laķa laķ
3. Miħnetinden felegūñ bir kızıl örs oldı yürek
 Ŗoķınur ğuşşa çekici taķa taķ taķ taķa taķ
4. Dil ü cān ʿıŝkuñ odından tutıŝup ķav gibi
 Cevr çakmağını çakdı çakça çak çak çakça çak

⁵³⁸ ŝakķu'l-kamer: ŝemsü'l-kamer D.

5. Gel **Firâkı** kuluña eyle ‘ inâyet nazârın
Boynuma zencî-i zülfüñ taça taç taça taça taç

408.

‘ **Āşık** ‘ **Ömer**⁵³⁹

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

I

Günde bir⁵⁴⁰ kez luţfına ĥamd eylerem ma‘ bûdumuñ
Bir gülüñ kıldum temâşâ gülşen-i maşşûdumuñ
Çok şükür ĥurremligi var řâli‘ -i mes‘ûdumuñ
Ne mübârek gün bugün gördüm yüzün Maĥmûdumuñ

II

Serv-ĥaddüm şalınup biñ nâz ile eyler ĥırâm
Yüz ĥicâb ile koyup el sîneye virdüm selâm
Ĥâtırım aldı ele luţf ile kıldı iltiyâm
Ne mübârek gün bugün gördüm yüzün Maĥmûdumuñ

III

Rûz-ı vaşlı ‘ıyda beñzer şâm-ı ĥicrânı ĥadir
Öyle bir ĥürî-sîmânüñ uğrına ölmek nedür
Olmış ol ĥaşı hilâlüñ çihresi güyâ bedir
Ne mübârek gün bugün gördüm yüzün Maĥmûdumuñ

IV

Zümre-i ‘uşşâĥ içinde ismini her kim aña
Gözlerüm ĥible-nümâ gibi döner andan yaña
Ĥüsn-i Yûsuf olsa ĥayrı dil-beri añañ baña
Ne mübârek gün bugün gördüm yüzün Maĥmûdumuñ

V

Ĥamdüli’llâh ey ‘ **Ömer** şevĥ ile oldum pür-şafâ
Teşne câna şerbet-i la‘ linden irgürdi şifâ
Berĥ urur âyîne-i vechinde nûr-ı Muştafâ
Ne mübârek gün bugün gördüm yüzün Maĥmûdumuñ

⁵³⁹ ‘ *Āşık* ‘ *Ömer Divânı*, s. 339.

⁵⁴⁰ bir: biñ D.

409.

Ḥayālī*11'li hece vezni*

I

Yādigār-ı merğüb Bektāş Veliden
 Kıymeti ziyāde bahālī çapraz
 Nişān-bendi Zü'l-feķār-ı 'Aliden
 Maķbŭl ocaķdur du'ālī çapraz

II

Bir 'azīm evliyā bergüzārıdur
 Karaķulluķçılar iftiḥārıdur
 Sulṭān Ḥacı Bektāş yādigārıdur
 Be-ğāyet bulmışdur kemālī çapraz

III

'Azīzdür ziyāde dürlü yimişden
 Gösterür 'unvānı miyān-ı ceşşden
 Kimi altundandır kimi gümüşden
 Kimi pirinçdendür ḥelālī çapraz

IV

[88^b] Bir gönçe gülidür behişt-i bāğūñ
 Şöhret [ü] şānıdur 'ālī ocağūñ
 Bendi zenciridür yeşil bucağūñ
 Maḥaldür evşāfa **Ḥayālī** çapraz

410.

'Āşık 'Ömer⁵⁴¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

I

'Aķlum alduñ ey güzeller şāhı cānān ḳahveci
 Yandı 'işķuñ nārına bu cism ile cān ḳahveci
 Tāb-ı⁵⁴² hicrānuñla yanup mużṭarib-ḥāl olmışam
 Şerbet-i vaşluñ ile gel eyle dermān ḳahveci

⁵⁴¹ 'Āşık 'Ömer *Divānı*, s. 499.⁵⁴² tāb: nār D.

II

Seyr idince hûb-revîşin olmışam âşüfte-ḥâl
 Egnine kisve başına tâc-ı Bağdâdî mişâl⁵⁴³
 Destine tepsi alup devr eyleseñ ey hûb-cemâl
 Ḥayretinden raqş ider destüñde fincân ḳahveci

III

Yüz sürer dergāhuña her rûz u şeb şubḥ u mesâ⁵⁴⁴
 Sîm ü zer n'olsa gerekdür uğrına cânlar fedâ
 Nedür ol ' işve o şîve o tekellüm ol edâ
 Raḥme gel kırduñ bu ḥalkı kıırma gerdân ḳahveci

IV

Dir ki 'Ömer zaḥm-ı sînem yâ n'olurdu emleseñ
 Toldurup müşki⁵⁴⁵ duḥānı çubuğum zemzemleseñ
 Her birin bir ũtmayup yad olma sen yek demleseñ⁵⁴⁶
 Āsitānuñda olurum ben de mihmān ḳahveci

411.

[Mahlassız]

11'li hece vezni

I

Bāreka'llāh güzel pākîze ' asker
 Ḳahramān cünbüşi Cezayirlinüñ
 Her biri dem çeker mişâl-i ejder
 Küffāra girişi Cezāyirlinüñ

II

Merd-i meydān ehl-i ceyš-i ' umūmî
 Rüsüm-ı dāsitān şekl-i rüsümî
 Çekilmez kemāndur ceng-i hücümü
 Āhendür kirişi Cezāyirlinüñ

⁵⁴³ başına tâc-ı Bağdâdî mişâl: nünāsib başına Bağdâdî şâl D.

⁵⁴⁴ şubḥ u mesâ: bay u gedâ D.

⁵⁴⁵ müşgi: meşki D.

⁵⁴⁶ yād olma sen yek demleseñ: yār olmasan da kemlesen D.

III

Miyānda kırāb yan bıçağı altun
Dem-i küffār ile ālūde pür-hūn
Destinde gördesi dehende kurşun
Yamandur gelişi Cezāyirlinūn

IV

Şıfāt [u] sîretde Ḥaydar-ı Kerrār
Gözde miyānda ' ayn-ı Zü'l-feḳār
' Adū-yı bed-kārı eyler tārūmār
Arslandur revîşi Cezāyirlinūn

V

Başında pür-gonçe gül gibi fesi
Ra' d u berḳ mişāli eyler nefesi
' Arşa peyvestedür gül-bāng sesi
Tekbîr ile işi Cezāyirlinūn

VI

Endāmı cāmesi altun gümüştür
Niçe ḡazā niçe cidāl görmüştür
Niçe küffārı ḥarāca sürmüştür
Eseddür revîşi Cezāyirlinūn

412.

[89^a] Ḥayālī⁵⁴⁷

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Pādişāh-ı āl-i ' Oşmāna sezā Ṭopḳapusu
Emr-i şehriyār ile muḥkem binā Ṭopḳapusu
Sīnesin itmiş güşāde nāsa heybet gösterür
Ḳaddi bālā ḳahramān-ı bî-bahā Ṭopḳapusu

II

Gün-be-gün Ḥallāḳ-ı ' ālem Ḥazret-i Rabbü'l-Mecīd
İtmek için devlet-i ' ömrin mezīd rüzın sa' id
Olmağ için her ḥaṭālardan ḳazālardan ba' id
Pādişāha el açup eyler du' ā Ṭopḳapusu

⁵⁴⁷ Bu murabba, *Ḥayālī Divāni*'nda bulunmamaktadır.

III

Murğ-ı ʿ Anķāya bedel açmış ķanadın āşikār
 Niçesin itmiş güşāde her ne var eyler şikār
 Āşiyānı gülşen-i devrān ider leyl ü nehār
 Kaşr-ı ʿ ālī şevķine şubḥ u mesā Topķapusu

IV

İki yanında dehān açmış ʿ aceb toplar metīn
 Her biri bir heft-i ser-ejder gibi şarşar zemīn
 Feth iden Bağdādı top ğazāyla tutmuş ol berīn
 İftihār eyler **Ḥayālī** dā'imā Topķapusu

413.

ʿ **Āşık Muştafā***fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

I

İşidüp göremeyenler görmege cānı umar
 Her seher bülbülleri feryād ider zār zār
 Buña beñzer bir maķām yok dimeñüz ki mişli var
 Pāy-i tahtın ķarşusunda hoşça yirdür Üsküdar

II

Bahārın eyyāmı yitmiş seyrine varmaķ gerek⁵⁴⁸
 Öñinden akan deryāya bakmağa toymaz yürek⁵⁴⁹
 Balyemez topları Kızķullesidür müşterek⁵⁵⁰
 Pāy-i tahtın ķarşusunda hoşça yirdür Üsküdar

III

Cennet-i a' lāya beñzer zeyn olupdur her yiri
 Her yirinde başķa ʿ ālem var gez içinde yüri
 Bī-tekellüf ʿ āşıkına şarılur dil-berleri
 Pāy-i tahtın ķarşusunda hoşça yirdür Üsküdar

⁵⁴⁸ Vezin tutarsız.⁵⁴⁹ Vezin tutarsız.⁵⁵⁰ Vezin tutarsız.

IV

Dir **Muṣṭafā** bu sevdāya düşen ʿ aqluñ dağıdur
 Buña beñzer bir maḳām yoḳ gūyiyā cennet bāğıdur⁵⁵¹
 ʿ Arab ʿ Acem iskelesi Kaʿ benüñ ayağıdur
 Pāy-i taḫtın qarşusunda hoşça yirdür Üsküdar

414.

Ḥayālī⁵⁵²

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

1. Şemʿ gibi şanmañuz şemʿ -i zebānum sūhte
 Āteş-i āhumla oldu ḥānümānum sūhte
2. Dūd-ı āhum micmer-i eflāke zencir eyledüm
 Sīnem içre olalı dāğ-ı nihānum sūhte
3. Yanmağı her gice benden öğrenür ey mäh şemʿ
 Maʿ rifet taḫşil ider beklerse yanum sūhte
4. Lāledür şanma görinen sūziş-i Ferhāddan
 Oldı küh-ı deşt ey serv-i revānum sūhte
5. Şevḳ-i yār ile **Ḥayālī** şanma ḳan rengin olur
 Nār-ı dilden iki çeşm-i ḥün-feşānum sūhte

415.

[89^b] ʿ Āşık ʿ Ömer⁵⁵³

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

1. Ne disem ḫaḳḳında Şāmuñ mā-hüve'l-ḫaḳdur sözüm
 Şāma beñzer görmedüm hergiz cihānda bir diyār
2. Enbiyā burcı degülse Kaʿ beden dönsün yüzüm
 Şāma beñzer görmedüm hergiz cihānda bir diyār
3. Edrine Ḳoştanṫiniyye Bursa Bağıdād Mışrdur
 Şāma beñzer görmedüm hergiz cihānda bir diyār

⁵⁵¹ Vezin tutarsız.

⁵⁵² Bu gazel, *Ḥayālī Divānı*'nda bulunmamaktadır.

⁵⁵³ ʿ Āşık ʿ Ömer *Divānı*, s. 242.

4. İ' tidāl üzre hevâsı çün Haleb mümtâzdur
Şâma beñzer görmedüm hergiz cihânda bir diyâr
5. Mu' tedil âb u hevâsı bir yeşil meydânı var
Şâma beñzer görmedüm hergiz cihânda bir diyâr
6. Ey 'Ömer hem-çün faşîh Kur'an oğur insânı var
Şâma beñzer görmedüm hergiz cihânda bir diyâr

416.

Ža' ifi⁵⁵⁴

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

I

Nâr-ı ' ışkı çekmeyenler ta' n iderler âhuma
Var ise bed işte cürmüm tevbeler günâhuma
Ben nic' olmayam dîvâne ol güzeller şâhına
Var mıdır ins ü melekde beñzer ' Abdu'llâhuma

II

Leblerüñ öpmek muhâldür gelse ' âlem bir yaña
Bir açılmış gönçe-güldür rengi şolmaz dâ'imâ
Böyle bir âhû gözlü böyle bir melek-simâ⁵⁵⁵
Var mıdır ins ü melekde beñzer ' Abdu'llâhuma

III

Bir zamân gelmiş degüldür başuma böyle bir iş
Hayâli gözümden gitmez ne sevdâdur bu seviş⁵⁵⁶
Bu leñâfet bu nezâket bu tarâvet bu reviş
Var mıdır ins ü melekde beñzer ' Abdu'llâhuma

IV

Ol gül-i handânuma ey[â] gönül zâr eyleme
Mübtelâyam diyü halka sırrın izhâr eyleme
Toğrı söyle ey Ža' ifi' haqqı inkâr eyleme
Var mıdır ins ü melekde beñzer ' Abdu'llâhuma

⁵⁵⁴ Bu murabba, Ža' ifi' Dîvânî' nda bulunmamaktadır.

⁵⁵⁵ Vezin tutarsız.

⁵⁵⁶ Vezin tutarsız.

417.

Şeyḫ Ğamsī*10'lu hece vezni*

I

Dedenüñ vaşfın isteyen kardaş
 Kimisi mülhid kimi kıızıbaş
 Kimisi ḳallāş kimisi nebbāş
 Mezhebin bilmez hāy hūycı dede
 Yolın yitürmiş vāy vāycı dede

II

İlmi şek itmiş ḫilmi ḫak itmiş
 Ḥaḳḳı terk itmiş bātıla gitmiş
 İblīsın sözin ıışḳ ile tutmuş
 Mezhebin bilmez ḳalṭabān dede
 Yolın yitürmiş vāy vāycı dede
 [...] ⁵⁵⁷

418.

[Şehri]*11'li hece vezni*

I

[90^a] Ḳanda kim bir beyāz oğlan[1] görse
 Aḳlı gidüp biler diş ḡulām-pāre
 Yanından geçerken bir selām virse
 İdinür semtini iş ḡulām-pāre

II

Semtini dil-berlere ḡüzār itmese
 Birisini bulup bāzār itmese
 Birisini bulup şikār itmese
 Yimez ol gün etmek aş ḡulām-pāre

⁵⁵⁷ Bu şiir, varak kopukluğundan dolayı eksiktir.

III

İstemem dir evvel ider yemîni
 İnandurur âhir ol nâzenîni
 Şalvarcığm çözer oğşar çükini
 Gözlerinden döker yaş gulâm-pâre

IV

Başlar hadîşeyi karışdurmağa
 Aluban çük çüke vü dürüşdürmeğe
 Soñra kâ'il olur sürüşdürmeğe
 Kudursa ne diyü çatar kaş gulâm-pâre

V

Bedçe şan' atdur ammâ almışdur dadın
 Bir dil-ber uğrına eyler fesâdın
 Revâyişli kârdur çekmez kesâdın
 Yanınca hiç kalmaz boş gulâm-pâre

VI

Cümle işin birağup düşer bu kâra
 Bend idem destümi diyü şalvara
 Elinde çil aqçe cebinde pâre
 Koynından gösterür kuş gulâm-pâre

VII

Dil-ber aldatmağı ta' lîm iderler
 Gördükleri hûba ta' zîm iderler
 Bu şehrüñ dil-berin taqşîm iderler
 Bir yire cem' olmuş beş gulâm-pâre

VIII

Şehriyâ şimdicek baña didiler
 Bilmem gerçek yoğsa şağa didiler
 Hâliyâ bezm ibn-i fulânı didiler
 Eskiden eskiye baş gulâm-pâre

419.

[Yoğurdi]

Muhammes

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

I

Teşneyem didāruña ey āb-ı hayvānum yoğurt
 Şol siyeh beñlerle görsem yüzüñi hānum yoğurt
 Hātır-ı mecrūhum ey ma' cūn-ı Loqmānum yoğurt
 Rāhat efzāsın dil-i pejmürdeye cānum yoğurt
 Feyz irer senden hemişe cāna sulţānum yoğurt

II

Düzgünisin çorbanuñ devletisin hem sufrenüñ
 Ma' denisin ayranuñ hem ' izzetisin sufrenüñ
 [90^b] Cümle boraniler[in] hem şöhretisin sufrenüñ
 Yüzi ağısın pilavuñ zīnetisin sufrenüñ
 Şāf-dilsin haq budur kim derde dermānum yoğurt

III

Tāze yaprak şarmasınuñ üstine aqıtsalar
 Kuzı biryānını şarımsaq ile bir tatsalar
 Mā-şaşal izzet virür her kanķı aşā qatsalar
 Rūz-ı germāda huşuşā buzlı ayran itseler
 Cāna rāhat-bağş oluban arturur kanum yoğurt

IV

Süd yoğurt kaymak tereyağı ' acā 'ib nazm olur
 Gelse hān ortasına yārān ile hoş bezm olur
 Birbirinden qaparaq şān üzerine rezm olur
 Şıķleti olmaz ğidā itseñ serī' ü'l-ħāzm olur
 Kūt-ı cāndur hāşılı her demde cānānum yoğurt

V

Kıymayın yoğurda boranide lezzet ummasun
 Hāne-i çingānede yoğurt umanlar oñmasun
 Ān vardur çihresinde olar ansuz olmasun
 Bed-du' ā itse atalar dir yaķaña tammasun
 Faħrum oldur ki ola naķş-ı girībānum yoğurt

VI

Bir müsâfir yolcu yoldan yorgun gelse eger
 Bir şomunla ışıcağ âteş kenârı olsa ger
 Ğâyet ihsândur Hudâ haqqı ki dünyâya deger
 Kış günü tarhana gibi var mı bir ni' met meger
 Mâyesinden keş korun (?) illâ ki sulţânım yoğurt

VII

Dâfi' ü's-semmsin 'ilâcısın kamu âfetlerüñ
 Bir hakîm-i hâzıķısın ma' dede zaḥmetlerüñ
 Tâzelersin yüregın nâsuñ virüp râhatlaruñ
 Âb-ı rüyısın güzelsin begisin şerbetlerüñ
 Göremez mişlüñ cihânda çeşm-i giryânum yoğurt

VIII

Cennet ırmaķlarınıñ hem biri süddür biri mâ
 Aşlı cennet şerbeti olduğı için ol hemâ
 Başı tâcıdur kamu ni' metlerüñ ol [...] ⁵⁵⁸
 Mağz-ı pâkinden olur rûganla kıymağ dâ'imâ
 Eksük itmesün seni her demde sübhânum yoğurt

IX

Sâye şalsa gün gibi şahın-ı pilava devleti
 Muźmaḥil olur şeb-âsâ fülfulüñ germiyyeti
 Dōstdan dōsta hedâ gelse görsek rağbeti
 Cümle ni' metlerden efzündür şafâ-yı lezzeti
 Mâ-ḥazardur her kaçan kim gelse mihmânum yoğurt

X

[91*] Sufre içre kâselerle toğsa mişl-i bedr-i mâh
 Toli toli kîselerle gelse idüp kať -ı râh
 Vuşlatı ile olurum şan bütün dünyâya şâh
 Dâr-ı ğurbetde şu deñlü ḥasretin çekdüm ki âh
 Kana kana içmege var 'ahd ü peymânum yoğurt

⁵⁵⁸ [...]:

XI

Sādedür pākdür derūnı ğill [ü] ğışş olmaz nihān
 Görmedüm bir kimse kim meyl itmez aña der-cihān (?)
 Kāsesin yalar şafāsından kamu pīr ü cevān
 Def' aten gelse müsāfir obaya kınsa hemān
 Dūğ u māstabāsından belki biryānum yoğurt

XII

Tāze şağılmış sūd ile süzme yoğurdı eze
 Cān u dilden Tañrı haqqı mā'ilem ol görmeze
 Ğayrı şerbetler olupdur aña nisbet bī-meze
 Begler ağalar düşüpdür kıhve ile bekmeze
 Ben senüñ ayranuña hayrānam sekrānum yoğurt⁵⁵⁹

XIII

Māye-i fikrūnle yoğurt vaşını kılduñ beyāz
 Hāne-i kalbūñ sivāsın hoş beyāz itdūñ beyāz
 Dilerem Yā Rab derūnum eyleye luţfuñ beyāz
 Yüzüñ ağ olsun **Yoğurdı** nazmuñı kılduñ beyāz
 Zulmet-i tab' uñ giderdi māh-ı tābānum yoğurt

420.

Revnaķı

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Rüz-ı 'ıyd ol meh-veşüm güller gibi gül-gün geyer
 Nāz ile tāze kıaranfüller gibi gül-gün geyer
2. La' l-i nāb-ı dil-ber-i zıkr ile dā'im zāhidā
 Güyiyā kim sāğar-ı müller gibi gül-gün geyer
3. Dürlü elvān cāmeler kim egnine tezyīn için
 Nāzenīnum rüy-ı aħmerler gibi gül-gün geyer
4. Rüz-ı bayrama irişse ol melek-sīmā kıaçan
 Egnine ğonçe-i terler gibi gül-gün geyer
5. **Revnaķı** ol māh-rū endāmına tezyīn için
 Hoş yaraşur kıırmızı müller gibi gül-gün geyer

⁵⁵⁹ Vezin tutarsız.

421.

Şihâbî*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1. Nâz ile alsa eline luğ idüp cânâne cönk
' Arz ider ahvâl-i ' ışkı dergeh-i sulţâna cönk
2. Her perî-ruhsârî teşhîr itmede efsûn okur
Halvet-i ' ışk içre her gün söylemez insâna cönk
3. Lâle-ruğlar elleri üzre açılsa fi'l-meşel
Şâh-ı gül üstinde beñzer gonçe-i handâna cönk
4. Kûh-ı derd-i miñnet içre kışşa-i Ferhâddan
Dâ'imâ söyler hikâyet Hüsrev ü hûbâna cönk

[91^b]

5. Ey **Şihâbî** hiç ârâm eylemezdi gönlümüz
Meclis içre olmasa eglence ger yârâna cönk

422.

Revnaķi*mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün*

1. Nâz ile o mümtâz yeşil câme geyinmiş
Ol serv-i ser-efrâz yeşil câme geyinmiş
2. Ol zülf-i siyekârın ' acerb mâ'ili dirler
Ol dil-ber-i şannâz yeşil câme geyinmiş
3. Nev-'ide irüp giydüğü yârin hele gül-reng
Ol gamzesi gammâz yeşil câme geyinmiş
4. Her dürlü libâs ile görür çeşmüm o şuhı
İtmekde baña nâz yeşil câme geyinmiş
5. Tûṭî gibi bu **Revnaķi** ger gülşen-i gamda
İtmekde ser-âgâz yeşil câme geyinmiş

423.

Kerimî*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Söyleşür rāz-ı derūnuñ gözlemez ' irfāna cönk
Keşf-i esrār itmez ammā degme bir nā-dāna cönk
2. Şā' ir oldı şchrümüz dil-berleri hep ser-te-ser
Şimdi lāzımdur kıatı ' aşık olan yārāna cönk
3. Āb-ı zerle şu' le-i cedvel degül eṭrāfda
' Arz ider sūz-ı derūnum yāre yana yana cönk
4. Ceş-i vaşf-ı hūblarla pür olup her şafhası
Begler ile zīnet olmış döndi bir dīvāna cönk
5. Mīve-i bāğ-ı zarāfet nahlidür her mışra' ı
Ey **Kerimî** harf atarsa yiridür insāna cönk

424.

Vālihî*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1. Ḥasb-i ḥālin bendegānsın şāh-ı ' ālī-şāna cönk
Şūret-i eş' ārdan iş' ar ider rindāna cönk
2. Kendüye envā' -ı elvān ile zīb ü fer virüp
Girmek ister dōstum kıoynuña nāzük kāna cönk
3. Şāh-ı gül üzre açılmış bir gül-i şad-bergdür
Destine ol gönçe-leb almış meger bir dāne cönk
4. Bāl açup evrākdan uçmağ dilermiş bezmüne
Şem' -i ruşsāruña olmışdur meger pervāne cönk
5. Şafha-i cānāne yazmañ **Vālihî** güftārını
Sūziş-i şı' r ile şāyed kim kıtışup yana cönk

425.

Sa' yî

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1. 'Āşık-ı üftâdedür düşse n'ola eş'âr cönk
Açılır göñli anuñla n'eylesün âvâre cönk

2. Beñzemiş evrâķ-ı rengin eylesem efşân ile
Jâle düşmiş bir gülistâna ya bir gülzâra cönk

[92^a]

3. Yazuban 'arz itdügi-çün bu derün-ı cân u dil
Yâre karşı cânı yokdur kim gele güftâra cönk

4. Şanmañuz her şafhası üzre olupdur zer-nişân
Āteş-i hasret şu'â'idur yanupdur nâra cönk

5. Cedvel-i sîmîni eşk evrâķ-ı zerdi çihresi
Beñzese Sa' yî n'ola ben 'âşık-ı ğam-ķ'âra cönk